

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ANECDOTA
OXONIENSIA

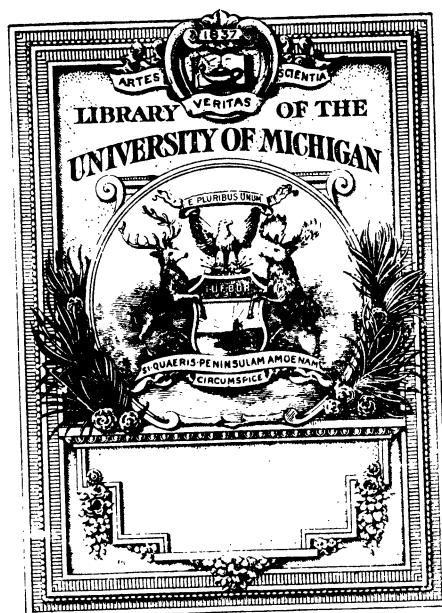
CLASSICAL SERIES
PARTS 6-8

ETC.
COMPILED FROM
CICERO

DIALOGUES OF
ATHANASIUS AND
ZACCHAEUS,
TIMOTHY AND AQUILA

805

A58

805
Q58c

၀၆၆-၆
၄၀၀၇

[illegible]

Ը Ռեպրիտանանց ուրիշ յաղագրությունն առաջագրի
հայաստել: Իմանա՛ն աւանելով յառաջագրոյն: Այլ լինե
առնեն պատուրաստութիւն: զի հասնալ ի սեղանն
ան-խաղապեան վարդապետ: Իսկէ աչք, յաղագրուելոյ
նի, եկրոց: ուրեւան չ'անն լինեն: ուրեն իմացն իմոյ
առնեն զմոյսէս: Ընտրե՛ք ասոց եղկոյ: Իրաց: և ի
հոգեմ: և չ'աղարկե՛ք: Իմոյս: և թե՛ պատ

Anecdota Oxoniensia

A COLLATION WITH THE ANCIENT
ARMENIAN VERSIONS OF THE GREEK TEXT

OF

ARISTOTLE'S CATEGORIES

DE INTERPRETATIONE, DE MUNDO, DE VIRTUTIBUS ET VITIIS

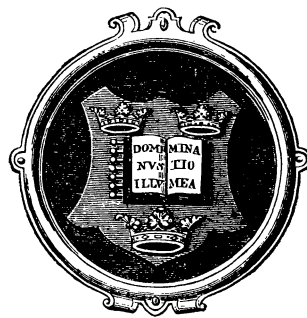
AND OF

PORPHYRY'S INTRODUCTION

BY

FREDERICK CORNWALLIS CONYBEARE, M.A.

Late Fellow and Prælector of University College, Oxford

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1892

London

HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WARFHOUSE

AMEN CORNER, E.C.

New York

112 FOURTH AVENUE

TO MY KIND ARMENIAN FRIENDS
ABGAR JOANNISSIANY
OF TIFLIS
AND
THE REV. FATHER KARÉKIN
OF VENICE
THIS STUDY OF THEIR ANCIENT LITERATURE
IS DEDICATED.

150890

CONTENTS

	PAGE
INTRODUCTION	i
TEXT :—	
The Categories	1
De Interpretatione	28
De Mundo	51
De Virtutibus	72
Porphyry's Introduction	76
APPENDIX I.	
On the Codex Ticinus	89
APPENDIX II.	
The Armenian Text	107

HEADS OF PROLEGOMENA.

- § 1. On scope of work and on necessity of starting from a pure Armenian text.
- § 2. Conditions on which value of a collation depends.
- § 3. Age and authorship of Armenian Version of Categories and 'On Interpretation.'
- § 4. Problems suggested by Armenian commentaries which accompany these treatises.
- §§ 5, 6. Evidence of style proves that the versions of treatises and commentaries were made together.
- § 7. Internal evidence as to date of these versions.
- § 8. Evidence of subscriptions in the Armenian MSS.
- § 9. List of the versions and commentaries attributed to David Invictus.
- § 10. Evidence of early Armenian writers, of Stephanus of Siunik and of Gregory Magistros.
- § 11. Who was David Invictus? Views of Valentine Rose.
- § 12. The evidence of the old Armenian 'Book of Beings.'
- § 13. Authorship of Armenian commentaries on the Categories and De Interpretatione an enigma. They are not to be ascribed to David Invictus. Character of these commentaries.
- §§ 14, 15, 16. Probabilities regarding these commentaries.
- §§ 17, 18. These commentaries along with the version they accompany at least as old as the fifth century.
- § 19. They are perhaps the work of a non-Christian school of early Armenian translators.
- § 20. Recapitulation of evidence. The affinity of the old Armenian text of the De Interpretatione to that used by Boethius.
- § 21. On the fidelity of the old Armenian Versions.

b

- § 22. On the Text of the Armenian Version of Categories and De Interpretatione.
  - (α) On Venice Printed Text, and its Manuscript Sources.
- § 23. (β) On other Manuscript Sources. Paris Codices.
- § 24. Codices of Jerusalem.
- § 25. The Codex Ticinus of the University Library of Pavia.
- § 26. Contents of this Codex and characteristics.
- § 27. History of this Codex. Theseus Ambrogius.
- § 28. On version of De Mundo and De Uirtutibus. Imperfections of the Armenian Text and of the Manuscript Sources.
- § 29. Version of the De Uirtutibus.
- § 30. Version of the Isagoge of Porphyrius. Venetian and other Texts of it.
  - Its age.
- § 31. On the version of David's Commentary on the Isagoge.
- § 32. Aim pursued in making these collations.
- § 33. Acknowledgment of help received in preparing the work.

PROLEGOMENA.

§ 1. THE following work is a collation with the ancient Armenian Versions of:—

- (1) The treatises of Aristotle upon the ten Categories and upon Interpretation. The Greek text used is that of Waitz, and all references to Greek Codices are based on his apparatus criticus.
- (2) The pseudo-Aristotelian treatises De Mundo and De Uirtutibus. The Greek text used is Bekker's, as printed in the Berlin edition of Aristotle.
- (3) The Isagoge of Porphyrius. The text used is that of Adolph Busse, published at Berlin, and references to Greek Codices are based on his apparatus criticus.

It will be noticed that the collation of the Categories and 'Upon Interpretation' is given in two halves, in a main text and in an appendix thereto, in such a way that both must be consulted by a reader anxious to know what reading of any particular passage is implied by the version. The reason of this inconvenient arrangement is that, after the main text was already printed, I chanced upon a manuscript of the version greatly superior to those which I had been able to use in preparing that main text. There was no other course open to me but to add in an appendix the critical gains resulting from an examination of this better Armenian text. Although the results printed in my main text are thus premature, I may at least hope to escape the charge of negligence of sources and of over-haste; for in preparing that main text, which occupies pp. 1-50, I had not acquiesced in the Venetian text of the version,—itself based upon three MSS. in the Library of

San Lazaro at Venice,—but had carefully collated the best MSS. preserved in the Bibliothèque Nationale in Paris, and in the Library of the Armenian Patriarch at Jerusalem, and had even satisfied myself that the MSS. of the Conventual Library of Edschmiadzin added nothing to the sources I had already consulted. I could not foresee that in Pavia I should after all find a manuscript text of my author, unique in point of age, authority, and literary interest.

§ 2. The value of such a collation as the following depends on the fulfilment of three conditions :—

- (1) The version must be ancient.
- (2) It must be so literal as really to reflect the Greek text from which it was made.
- (3) We must possess a *pure* text of the version, a text, that is, free from the corruptions of copyists and unimpaired as a witness by recensions of itself made in a later age.

Now the versions here collated of these several Greek texts are not all by one hand, nor are they all of the same age and authority. It is rather the case that, examined in respect of the three conditions above proposed as determining the value of their evidence, they fall into the three groups into which I have above separated them. In the rest of these prolegomena, each group has to be examined to see how it fulfils these several conditions.

§ 3. The Categories and De Interpretatione. As to the age and authorship of this version, the evidence is of three kinds and rests upon :—

- (1) Style and other internal indications.
- (2) Subscriptions in the MSS. themselves.
- (3) Citations in old writers and historical tradition.

The style in which this version is composed is unmistakably that of the first or golden age of Armenian literature, which was roughly coincident with the fifth century. In that century the Septuagint was rendered into Armenian along with the writings of such of the Greek

Fathers as were then popular in the orthodox church. The version of the *Categories* and *De Interpretatione*, like the rendering of the *Grammar* of Dionysius Thrax, is written in a Grecising style ; indeed it is little more than the Greek written with Armenian words. Not only each word, but the separate parts of the compound words, are rendered with the same slavish accuracy. The contemporary versions of the Bible and of the Greek Fathers are in a better style ; indeed, the Armenian Bible is entitled on purely literary grounds to take rank with our own or with Luther's Version. The question arises, why, being masters of an independent and pure Armenian style, did the translators of the fifth century yet render these treatises of Aristotle's in so slavish a manner ? Some Armenian critics argue that this Grecising style of translation was a later product of their Hellenic culture, and on that account postpone the date of the versions of Aristotle to the very close of the fifth or beginning of the sixth century. I fail to see any cogency in this argument. On the contrary, we might expect the independent style to be the later development of the two ; and on purely literary grounds I should be inclined to attribute these versions to the age of Prohaeresius, the Armenian Professor of Rhetoric at Athens, whose figure is so familiar to us from the pages of Eunapius.

§ 4. The other evidence must now be considered. In all the MSS., except a few comparatively late ones, the text of Aristotle is not given alone and continuously, but in short sections, each of which is followed by its appropriate commentary. The following questions then arise. Whose is this commentary thus preserved in Armenian ? Is it a translation of a Greek original ? If so, were the text and the commentary translated by the same hand and at the same time ?

§ 5. So far as the style is concerned we may ascribe the translation both of text and of commentary to the same hand. The slight differences of language between them may be explained on the ground that the text reflects Aristotle's Greek, while the commentary reflects a Greek original written at least seven centuries later than Aristotle. The citations also of the text embedded in the Armenian commentary agree on the whole with the version of the text, and, where they differ a little, we can suppose that the Greek commentator himself was not quoting his Greek

with strict accuracy. Indeed there is such a general correspondence between the Armenian text and the Armenian commentary, that it is not easy to conceive of their having been translated at different times and by different hands.

§ 6. Yet there are difficulties in this view. For example, in the *De Interpretatione*, p. 16a. 27, all the Armenian MSS. except the Codex Ticinus add after *οὐδέν ἐστιν* words equivalent to *ἀλλ' ἴσως εἰσὶ κατὰ φύσιν φωναὶ γεγραμμέναι ἀλλ' ὅμως ὀνόματα οὐκ εἰσὶν*. These words should certainly not stand in the text, since no Greek MS. contains them and the Pavia MS. rejects them. On the other hand the commentary seems to imply these words, for it runs thus: *ղի ըստ շարադրութեան զանուանան, այլ ոչ ըստ բնութեան կամի գոլ բաղումն. յաղագս այսորիկ յառաջագոյն ասացաւ: Յիշէ սակայն և աստանօր զձայնս ոմանս լեալս՝ և ընդ գրով անկեալս, այլ սակայն ոչ ևս անուանս.* This may be rendered thus: *ὅτι κατὰ συνθήκην τὰ ὀνόματα ἀλλ' οὐ κατὰ φύσιν βούλεται εἶναι πολλά, περὶ τούτου προείρηται: ἀλλ' ὅμως μέμνηται καὶ ἐνταῦθα περὶ φωνῶν τινῶν γενομένων καὶ γεγραμμένων, ἀλλὰ μὴν οὐπω ὀνομάτων.* This passage is in all the Armenian MSS., including that of Pavia. It cannot, however, be adduced as a proof that the Armenian text and commentary were translated independently of one another. That the interpolation must have crept into some Armenian texts of Aristotle from the commentary is clear from its absence from the Codex Ticinus; nor does the commentary itself necessarily involve a text in which the words stood. Even if it did, the inconsistency might have lain in the twofold Greek original of text and commentary.

§ 7. Assuming, therefore, that the version of the text is coeval with that of the commentary, can we fix the date and authorship of the latter? In these Armenian commentaries upon the *Categories* and the *De Interpretatione*, there are singularly few allusions of such a kind as to fix the date of the composition of the Greek original. There is one indication, however, of the date of the Version, which has been pointed out to me by my friend Dr. Baronean of Manchester. A certain Vardan is adduced in the commentary as a type of bravery; the Vardan thus referred to can hardly be other than the king of that name who perished in war against the Persians, A. D. 451. If, therefore, the name is not an

interpolation, the Armenian commentary, and the version of the text which coheres therewith, cannot be put back earlier than the middle of the fifth century.

§ 8. We come next to the evidence of subscriptions in the Armenian MSS. On this we can build little, for although in all later MSS. these treatises are stated to have been translated and commented upon by the great and unrivalled philosopher David, yet the MS. of Pavia, which far outweighs all the rest in authority, contains no such statement. In it the version and commentary are simply headed: 'the Categories of Aristotle,' and after the Categories follows, without the loss of any space and without any title at all, the version with commentary of the De Interpretatione. From the silence of this manuscript we might infer that the ascription of these versions and commentary to the great and unrivalled philosopher David was a comparatively late myth; and our inference is raised to a certainty, if we compare the Armenian soi-disant commentary of David with the commentaries entitled in the Greek Codices *ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ*. These Greek commentaries of David are, at least so far as extend the citations of them in vol. 4 of the Berlin Aristotle, wholly unrecognisable in the Armenian commentary on the Categories and De Interpretatione.

§ 9. This conclusion is confirmed by the evidence of citations and references in early Armenian writers.

It is only late Armenian traditions, just as it is only subscriptions in the late manuscripts, which attribute to David Invictus the commentaries upon and the translations of the Categories and De Interpretatione. The same can be said of the last two of the following writings and translations, which we find in Armenian, all of them attributed to David Invictus:—

- (1) The Definitions of Philosophy written against Pyrrhon. This is known in Greek as *τὰ προλεγόμενα τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ θεόφρονος φιλοσόφου*¹.
- (2) A version of the Isagoge of Porphyrius and the commentary of David thereon.

¹ See Berlin Aristotle, vol. iv, p. 12, and Cramer's *Anecdota Parisiensia*.

- (3) A considerable fragment of a commentary on the Analytics of Aristotle. This version is made from a Greek commentary written, it would seem by the same David, in the fourth or fifth century.
- (4) The version of Dionysius Thrax with commentary. This seems to be by the same hand which rendered the Categories and De Interpretatione.
- (5) The versions of the so-called Aristotle De Mundo and De Uirtutibus.

§ 10. In the early part of the eighth century Stephanus of Siunik seems to have written a commentary upon the grammar of Dionysius¹, unless indeed we should take the evidence in the sense that the version of the Grammar was actually his, which seems impossible. In the same writer we find a definite reference to the Davidis Prolegomena². It is as follows: 'Of what kind then is our nature, we have learned in the most special way from the mighty David, who so stoutly combats the Academics and Pyrrhonists, who strive to destroy the essence of philosophy.'

We again meet with allusions to the several versions above enumerated in the first half of the eleventh century, in the correspondence of Gregory Magistros, allusions of such a kind as to prove that they were all of them in his day in circulation in Armenia. This Gregory received the title of Duke of Mesopotamia at the hands of Constantine Monomachus, and died in the year 1058. He mentions them in a letter sufficiently interesting to be quoted at length; it is addressed to his two pupils Basil and Elisha, and runs thus: 'I heard that our Vicar of God has given you Aristotle, and I desire you to send it to me; for it is meet that you should first study and wholly possess yourselves of grammar along with translation; and after this of rhetoric with complete division of the three heads. Next you should gain a knowledge of the definitions of both Plato and Aristotle, as well as of the Pythagorean determinations and maxims. But before that again you must be completely versed in the Old and New Testaments and in the mythology (or poetry) which

¹ Catalogue des anciennes traductions Arméniennes (siècles iv-xiii). Venice, 1889, by P. P. Carékin, p. 395.

² Histoire Littéraire de l'Arménie Ancienne (siècles iv-xiii). Venice, 1886, p. 301.

is spread over many and divers places. You should also, in a spirit of sound and fervent reflection, peruse the dialectical parts of Homer and of the afore-mentioned Plato; and likewise gain a knowledge of all other inventions and books, for a philosopher will claim knowledge and disavow ignorance in all subjects; especially in what is within reach of the four arts, arithmetic, music, geometry and astronomy. It is enough to have pursued these subjects so far. If the collection of Aristotle be that which is called "on the Heavenly Bodies and the Sphericity of the Earth," or "on the Ordinance of Life," in which he mentions also the analysis of qualities and classification of affections called reflective, then send it to me. But if it should be merely the treatise of Porphyry, defining in answer to the enquiry of Chrysaorios the five predicaments, which are the following: genus, species, differentia, proprium, accidens; or the eight, which are scope, utility, meaning of title, order, mode of teaching and so forth; or the ten categories of the Stagirite: substance, quality, quantity, relation, where, when, situation, having, doing, suffering—the like of all these I have no need to ask you to send me from afar; for these treatises have already been in my possession ever since I was a stripling.'

The above letter is to be found in a MS. collection of this writer's letters preserved in the library at Munich. On page 39 of the same MS. Gregory refers to 'the Athenian Categories,' by which no doubt he means those of the Stagirite; on page 235 he quotes the Isagoge, and on page 45 he cites the Prolegomena Davidis. There can be no doubt that this writer refers to these treatises in their Armenian and not in their Greek dress. It is significant that he does not mention David Invictus in connection with the versions of Aristotle. On p. 186 of this MS. he does indeed mention that he had found an ancient Armenian version 'of Olympiodorus whom David mentions¹'; and on p. 209 of the same Munich MS. he seems to refer to David in a passage in which he is asserting the claims of Armenian writers of Philosophy to be considered original thinkers and not mere translators of Greek books. We have seen that Stephanus of Siunik, three centuries earlier attributed the Prolegomena to David. We have already dwelt on the fact that the Pavia MS. does not mention David as translator or commentator. We

¹ I. e. in The Prolegomena Davidis, pp. 143 and 164 of the San Lazaro edition.

may infer that before the eleventh century the Versions of the Categories and De Interpretatione and the commentaries thereon were not known as David's.

§ 11. Who was this David whose name is borne by the Prolegomena Philosophiae and the Commentary of the Isagoge in Greek and Armenian alike? Of what race was he? When did he live and where?

Here are questions to which Valentine Rose believes that he has found a partial answer in a manuscript life of Saint David of Thessalonica purchased from the Blenheim Library by the Prussian Government and now in Berlin. From this tract, which Rose published at Berlin in 1887, we learn that David was a holy and ascetic man, a worker of miracles, who late in life went to Byzantium and there had an interview with the Emperor and Empress, on whom his age and sanctity made a great impression. Similar stories are told of the Armenian philosopher by native historians¹. We learn from them that David, after completing his studies at Athens, repaired to the Court at Byzantium and in the presence of the Emperor confuted the heathen philosophers. The interesting point, however, in regard to this Greek Saint is that even according to Greek accounts he was probably an Armenian. Thus Rose cites Johannes Moschi to the effect that this David was by race a native of Mesopotamia and in the Menologion of the Emperor Basilus a day in June is dedicated to the memory of 'our Holy Father David of Thessalonica who came from the East.' The Greek accounts, however, make no mention of the philosophical attainments of David which appear so prominently in the Armenian traditions; and Rose suggests that late in life David gave up the carnal pursuit of Pagan wisdom and betook himself to the self-mortifying life of the Christian ascetic.

§ 12. A more reliable answer is furnished by a treatise preserved in a manuscript at Edschmiadzin and called the *գիրք էական* (the Book of true beings). This manuscript gives the subscription of an older book from which it was copied as follows:—'Mambre and Paulus and Abraham composed discourses full of no mean thoughts: and after a long time was written this book, just as God has handed it down unto us.

¹ Compare the account quoted in the History of Armenian Literature by P. P. Carékin of Venice, p. 299.

In this time, in the year, namely, of the Armenians 76 (= A. D. 629), I, Gourgén, chartulary of Great Armenia, and spatharius of the holy rulers of Pourh (*պահայ*), was owner of this book. But it is to be noticed, in the ancient subscription of this book on true beings, that it was written, in a translation from Greek into Armenian by command of the Lord John Catholicos of the Armenians, of the Gabelenatzik (see Moses of Chorene, History Bk. 2, ch. 7), in the year of the Armenians 25 (= A. D. 578). This is testified to by Sarkis the Arabian, a bishop, with true testimony. Blessing, praise and glory and honour to Father, Son and Holy Ghost, now and for ever.'

Here then we have a Greek source rendered into Armenian as early as A. D. 578, but itself how much older we do not know; though from its contents its composition must be dated about 530 A. D. It is entitled: 'The controversy of the holy teachers of the Armenians, Moses and David, with the heretics who separated the natures'; and, as this title implies, the bulk of the writing consists of a long and tiresome anti-Nestorian argument supposed to have been delivered at the Council of Ephesus. This argument is preceded and followed by historical matter relating to the spread of the new Greek learning in Armenia. From the exordium we learn that David Invictus, called the philosopher, was one of five Armenian students, who were at the beginning of the fifth century sent, at the invitation of Theodosius, to Constantinople in order to study Greek and translate the Scriptures into Armenian. He was accompanied by Moses the Grammarian, Mambre the Philosopher, Abraham the Rhetor and Paulus. After a brief interlude of study at Constantinople, David was despatched by the Greek Emperor to Armenia, his native country, to superintend the refortification of Carni, near Erivan, an old strong place of which Tacitus relates the siege by the Romans, and which in the preceding century had been rebuilt by the Armenian King Tiridates. Returning thence to Constantinople David once more solicited the Emperor that he might be sent to study at Athens; his request was granted and he was installed at Athens along with his compatriots under the particular patronage and protection of the Emperor. There, by a strange anachronism he is made to consort with Basil of Caesarea and the Gregories. By Gregory of Nyssa and his brother Nazianzenus, the divine, David was actually invited to occupy

the chief professorial chair of Philosophy at Athens, and both he and Moses remained as teachers in Athens for a space of 30 years. Then followed their great refutation of Nestorius at Ephesus in A.D. 431, and their arguments then delivered form the bulk of the book. After the Council the Emperor sent them home, laden with presents—among which was a portion of the true cross—and armed with the many books which during their stay in Greece they had translated into their native language. Returning to Great Armenia they found their orthodox countrymen engaged in that death-struggle for their faith with Azkert, the Persian King, in which fell Vardan the Brave. This was in the year 451 A.D., twenty years later than the Council of Ephesus. 'Then' the narrative continues 'Moses and David were anxious not to show themselves in the land of Armenia, but desired to live secretly and in hiding, because they were Athenians and already old, and the land of Armenia was undone. Moses disguised himself as a beggar and retired to a village in the plain, while his companions David, Mambre, Paulus and Abraham pushed on to Erivan, where they were honourably welcomed by the lord Giut an old fellow-student of Moses, and now Catholicos of the Armenians. Better days were in store for Moses also; he was sought for and found, and in spite of his protest, that he was now a stranger after so many years spent in Hellas, he was ordained an Archbishop. He forthwith began and wrote his history of Armenia, his exposition of Grammar, and also a hymnal for the use of the churches. Open teaching of his countrymen was denied him in that cruel time. David now wrote his book of definitions (*Prolegomena Philosophiae*) and also his exposition of Grammar, and they both opened the stores which they had so long before begun to accumulate.'

In this curious tract there are anachronisms arising out of the desire of its writer to minimise the intellectual indebtedness of the Armenians to the Greeks. But after discounting that, there is no reason to doubt that during the first half of the fifth century there lived an Armenian at Athens named David who was a professional teacher of philosophy. The story of his return to Armenia with Moses is also very probable. In the middle of the century the Persian rulers forbade Greek books and learning in Great Armenia, on political grounds, because they were

jealous of any alliance between a country in vassalage to themselves and the Greek Empire. This proscription of Greek letters checked and crushed Armenian literary development almost in its first outburst, but by severing the intellectual ties which bound the race to Constantinople and Athens, it contributed to found the independence of their national Church. The Greek Commentaries on Aristotle and on Porphyry which we have under the title *ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ* may very well be the work of this Armenian teacher who spent 30 years in Athens between 406 and 451 A.D.

§ 13. But the Commentaries upon the Categories and De Interpretatione remain an enigma. In the hope that some Aristotelian may be able to identify them I now append some specimens of it. In my rendering of it I set a note of interrogation where I am not certain of the meaning and leave blanks where the text is broken.

BEK. ED.
PAGE.

- 1 a. 1. *ὁ μῶνυμα γίγνεται κατὰ δύο τρόπους, κατὰ τύχην ἢ κατὰ διάνοιαν. διάνοια δὲ κατ' ἀξίωμα (?) , κατὰ μνήμην, κατ' ἐλπίδα, κατ' εὐχὰς, κατ' εἰκόνα, καθ' ὁμοιότητα . . . . . ἢ κατὰ συζυγίας στέρησιν ὥσπερ μονοχίτων . . . . ὥσπερ ἀθλητής.*

Compare the above with the 'Anonymi in Aristotelis Categorias Paraphrasis,' published among the *Commentaria in Aristotelem Graeca*, vol. xxiii. part ii, pp. 1, 2. The Armenian seems to be the barest summary of that paraphrase. Compare also the Berlin Aristotle, vol. iv. p. 42 b. 13 in a Scholium of David: 'φέρει εἰπωμεν τὴν διαίρεσιν τῶν ὁμωνύμων. τούτων τὰ μὲν εἰσιν ἀπὸ τύχης.' But note that what follows in the Greek is very diffuse and unlike the Armenian.

BEK. ED.
PAGE.

- 1 a. 6. *συνώνυμα δι' ἐκεῖνο λέγεται, ὅτι εἰ καὶ διαφορὰ ἐν τοῖς ὀνόματος μορίοις, ἐν καὶ ταῦτὸ σημαίνει κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον, ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν.*
- 1 a. 12. *διασαφεῖ τὴν παρωνομασίαν κατὰ τρεῖς τρόπους· τὸ συμφωνεῖν μὲν τὸν πρῶτον φθόγγον, διαφέρειν δὲ τὴν ὑστάτην συλλαβήν. ὅρισμος (?) τοῦ πράγματος, σπουδαῖος καὶ σπουδαιότης.*
- 1 a. 16. *ὥς διπλοῦ ὄντος τοῦ λόγου, τὸ μὲν γὰρ ἐν διανοίᾳ, τὸ δὲ ἐν προφορᾷ.*

τὸ προφορᾷ μὲν, ἔστι φωνὴ σημαντική· τὸ δὲ διανοίᾳ, νόημα καὶ εἰκὼν πραγμάτων. Ἰστέον ὅτι οὐκ αἱ φωναὶ ἢ νοήματα ἔπονται πράγμασιν· ἀλλὰ ἐνίοτε τὰς φωνὰς μὲν συμβαίνει εἶναι ἀπλᾶς, τὰ δὲ νοήματα σύνθετα· οἷον τρέχω ἢ ἀναγιγνώσκω· ἐνίοτε δὲ αἱ μὲν φωναὶ συνθέται, τὰ δὲ νοήματα ἀπλᾶ· οἷον εἴ τις εἴποι ἄνθρωπον ζῶν, λογικὸν θνητόν· ἀλλ' ἐστὶν ὅτι αἱ τε φωναὶ ἀπλᾶ καὶ τὰ νοήματα· οἷον Σωκράτης ἢ Ὅμηρος. ἔστι δὲ καὶ ὅτι αἱ τε φωναὶ συνθέται καὶ τὰ νοήματα. οἷον Σωκράτης φιλοσοφεῖ ἢ Ὅμηρος ποιεῖ.

With the above compare the Anonymi Paraphrasis p. 5, ll. 2-15.

Let us omit a few intervening scholia and translate the Commentary on the Categories 1 b. 25-2 a. 10. To save trouble I render it into English, occasionally using the Greek form of a technical phrase:—

BEK. ED.
PAGE.

1 b. 25-2 a. 10. 'He takes in hand the second classification of beings, as we called it above. At present he does not go into the ten genera, because he before divided (beings) into two: into substance (οὐσία) and into accident (συμβεβηκός). Substance is of a single kind (ἀπλᾶ τὸ εἶδος), but not so accident. Rather this is multifarious (πολύτροπον); and in order according to the kinds which naturally belong in it (κατὰ τὰ ἐν αὐτῷ πεφυκότα γένη) does he make division of it. Of these kinds the names differ, but the substance is one. If then all are put together, they make up the number ten; from which fact, as we said before, our treatise received its title.

'We must make up our minds that what he says, the words namely: τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον ἢ τοι οὐσίαν σημαίνει ἢ ποιόν or some other of the ten categories, that we must needs subject these words to an examination not of their sounds only, but of the thoughts they contain. For if we follow the mere sounds, we shall not with any the more exactitude know the manner of the saying. To take an example—τρέχω, here is a simple sound. But the thought contained is complex. For it contains within itself the pronoun, e.g. 'I,' since it makes no difference whether we say τρέχω or ἐγὼ τρέχω. In the same way if anyone should

think of (the word) *μουσικός*, as meaning a single thing, because the sound is single. For it does not really mean a single thing (*ἐν τι*). For if you examine what *μουσικός* is, you will find two things, and not one. For *μουσικός* means a man skilled in musical sounds. Consequently *μουσικός* consists of man and of art together, and is clearly therefore two and not one. But if anyone chooses to say: "Why did he take such an example?" let him know that he did not himself for his own instruction (*κυρίως*) use examples at all, but merely that he might be easily understood by learners. Such words as these he appends (?). He mentions affirmation and negation—at once, wishing to inform us (?). For he is pleased to omit for the present about premiss. For it is necessary that every affirmation and negation should be a syllogistic premiss, and that a premiss should be either true or false. Consequently affirmation or denial will either be true or false, as he himself said.'

This extremely simple commentary is unrecognisable among the scholia on this passage which are given in the Berlin Aristotle, vol. iv.; among which scholia are given extracts from the Greek Commentary of David.

Let us take one more example of the Armenian commentary, that which expounds the opening words 16 a. 1, 2 of the *De Interpretatione*. It is as follows:—

'We stated once before, that the aim of the whole of this logical treatise is to arrive at demonstrative syllogisms. But, since there are many fallacies in syllogisms, we must be acquainted with each of them. For, through a knowledge of the others, we reach the demonstrative syllogism. But it is impossible to recognise either one or the other of the said syllogisms, unless we first learn, what syllogism is. But syllogism itself involves premisses or propositions; and a premiss is either *καταφατικός* or *ἀποφατικός*, or is *λόγος τις*.

'It were best to begin with teaching about speech (*λόγος*) and its parts, and after that to pass to the teaching (*διδασκαλία*) of

premisses, which is what he himself does in this treatise. For in defining, τί ὄνομα, τί ῥήμα καὶ λόγος, he passes to the exposition of κατάφασις and ἀπόφασις and of ἀποφαντικὸς λόγος, of which premisses are made up.

‘But what will be the meaning of his opening words? For he says: *πρῶτον δεῖ θέσθαι*. We know that this word *πρῶτον* is used in two ways. Either in relation to someone, as for example that one must first read a particular poem and then examine its thoughts; or in relation to many, as if they should say, first before all one must possess Homer’s poems, and then after that all the others which follow; and this is the sense in which the word “first” is here used, in the sense namely of “before everything.” Δεῖ as if it were *πρέπει*. Now δεῖν is of two kinds, either *κατὰ τὸ ἀναγκαῖον* or *κατὰ τὸ χρήσιμον*. Here it is used in the former sense as equivalent to “it is necessary.” But θέσθαι again has three senses. Either as if in a place, as in a man or in a city; or as when we call by a name, for position (θέσις) is another phrase for calling by a name (? *ὀνοματόκλησις*); or as when we define. This was specially the sense which θέσθαι had for the ancients, and it is the one in which the philosopher here uses it, namely the sense of defining. Collecting then all our results, let us see what our exposition comes to. The words “*πρῶτον δεῖ θέσθαι*” may be set forth thus. Before all it is necessary to define what is a term and what a verb and so forth. For a knowledge of all these in the way of definition will assist us in our quest after premisses.

‘But why, we would know, in this place has the teacher observed one order, while in the sequel he arranges his teaching differently. Surely it is not according to their (? true) order that he has here ranked ἀπόφανσις and κατάφασις and ἀπόφασις before λόγος. But because their confused nomenclature is in us a source of ignorance, for this reason he takes us into the midst and wishes by means of names familiar to us, such as are λόγος and ὄνομα and ῥήμα, to acquaint us with the extremes and manifest our ignorance of the mean. And that

the terms are out of order is quite clear, for he has set *ἀπόφασις* before *κατάφασις*, in order that we may not suppose that he is here proceeding *κατὰ τάξιν*, but only in the way which utility prescribes.

‘But to any one who should ask, why he only mentions the noun and verb and not also other parts of speech, it must be answered that it is so, because alone and in a paramount sense (*κυρίως*) the parts of speech are noun and verb; whereas, of the other parts usually so called in teaching children, some fall under the noun and others under the verb. Under the noun—as pronoun or adverb, for any one on examination will find it so. But the participle under the verb, while all the rest of them subserve various uses. Just as in a ship things have each their peculiar use, for example glue and flax for fastening, nails for rivetting the joints, red paint for decorating it; yet none of these are called the ship, but are catachrestically referred to the ship. So with speech, some elements serve to tie and pin together its component parts, as for instance the conjunction, some to complete it as the preposition; not in the way of making it more perfect, but as making it clear and illumining it have the other so-called parts of speech their several uses in respect of speech, though they should not therefore be considered really parts of it.’

The beginning of the above scholion resembles that of John Italus given in the Berlin Aristotle, vol. iv. 24 b. 30 ff. The disquisition on the use of *θέσθαι* echoes the more elaborate scholion of Ammonius printed in the Berlin Aristotle, iv. 98 a. 24 ff. The enquiry why Aristotle propounds in the order *ἀπόφασις κατάφασις κ.τ.λ.* the objects of his enquiry echoes, though it is not identical with, the commentary ad locum of Syrianus; for we read in the foot-note vol. iv. 99 b. of the Berlin Aristotle as follows:—‘Boeth. ii. p. 287: Syrianus vero, cui Philoxenus cognomen est, hoc loco quaerit cur proponens prius de negatione, post de affirmatione pronuntiaverit.’ Syrianus, so far as we can judge from Boethius’ reference gave quite other and deeper reasons than those which our Armenian commentator gives. Neither do the other references

to the lost commentary of Syrianus given in Boethius' commentary on the *De Interpretatione* tally with the Armenian Commentary.

§ 14. If the Armenian Commentary is not that of David, and this is certain, several allied questions arise regarding it. Is it a translation at all and not rather an Armenian Commentary written on a preexisting version of Aristotle's Text? If it be a translation of some Greek commentary, then was it made along with or before or after the version of the text was made?

That we have here a version from Greek seems certain on at least two grounds. Firstly, its style is unmistakably that of a version from Greek. Secondly, there are references in it to other books of Aristotle which were accessible to a Greek writer, but probably inaccessible—since they were never translated—to an Armenian writer composing a commentary in his own language. I give some examples of such references. In the § of commentary on 16 a. 3–9, in explanation of the words in l. 9: ἄλλης γὰρ πραγματείας, we read as follows:—

‘Πάλιν αὖ εἰπὼν περὶ σημείων, ἃ δὴ πραγμάτων ἢ νοήματος ἢ φωνῆς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνατρέχει ὅτι ὦν τούτων σημεία πρῶτων παθήματα τῆς ψυχῆς ταῦτα, οἷον εἰ ὅσα ὡσαύτως ἐνοήθη (οἱ ὅστις ὥσ. ἐνόησεν), ὁ τὰ νοήματα ἔχων, καθόλου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν τοῦ ἀρχετύπου ἐκδέχεται τύπον ὅς ἐστι παθήματα, αὐτίκα ἀντιστρέφω τὸν λόγον, παντὶ τῷ ἔχοντι τοὺς αὐτοὺς τύπους καὶ νοήματα, οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἀρχέτυποι πᾶσιν ἃ ἐστὶ πράγματα. ὥστε νοήματα καὶ πράγματα, ἃ δύναται εἶναι τὰ αὐτὰ πᾶσι, φύσει ταῦτα ῥηθείη. αἱ δὲ φωναὶ καὶ γραφόμενα ἀδύνατα πᾶσιν εἶναι τὰ αὐτά. ἔνεκα τοῦ ὕστερον γενέσθαι τοῦτο καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ τούτου τοῦ τόπου ἡ περὶ τοῦ νοήματος ζήτησις, ἡναγκάσθη σμικρόν τι λαβεῖν πρὸς τὸ χρησιμὸν αὐτοῦ. Τὴν δὲ τελειοτέραν διδασκαλίαν, ὅτι οἷον δὴ ὁμοιώματα ἂν εἴη τὰ νοήματα, ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ, ὅτε περὶ τῆς ψυχῆς λέξει, ῥηθήσεται. φυσικῆς γάρ ἐστι φιλοσοφίας ὡς οἱ περιπατητικοί, ἢ θεολογικῆς, ὡς οἱ πλατωνικοί, ἀλλ’ οὐχὶ ταύτης πραγματείας ἢ τοιαύτη θεωρία.’

Again in the Commentary on 16 a. 14–18 we read:—

‘ἀλλ’ ἐπειδὴ ἐζήτει περὶ ἀληθείας ἢ ψεύδους τῶν μερῶν τοῦ λόγου, ὅτι ὥσπερ τὰ νοήματα οὕτως ἔχουσιν αἱ φωναὶ, οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ

καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ φησὶν οὕτως ὅτι τὰληθές καὶ τὸ ψεῦδος τὴν ἀρχὴν μὲν ἀπὸ τῶν νοημάτων ἔλαβεν, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ ἐν φωναῖς ἀποφαίνεται. πράγματα γὰρ ἀδύνατα πρὸς οἰονδήποτε αὐτῶν σαλεύειν, ἀλλὰ τὸν αἰὲ χρόνον τὸ ἐν ἔχει ἀκινήτως. Διατάξας τοῦτο ὅτι τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸ ψεύδεσθαι ἐν συμπεπλεγμένοις γίνεται, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀπλαῖς φωναῖς, μετὰ τοῦτο μεταλλάττει εἰς διδασκαλίαν ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσων ἐμέμνητο.'

So in § of commentary on 17 a. 1-15 Plato is referred to as holding the opinion that speech is in us *φύσει*, because it is the instrument of reason; and the argument of Aristotle is represented as being directed against Plato. Other passages might be cited in which Aristotle's other works are referred to in a way which proves the commentator to have been a Greek to whom they were accessible and not an Armenian paraphrast of an already existent version of the text.

§ 15. But if the latter alternative is rejected, how shall we explain: firstly, the general identity in form of citations of the text imbedded in the commentary with that text itself? For instance in the commentary on 16 a. 3-9 above cited the unusual reading *ὧν τούτων σημεία πρώτων* is repeated from the text. Secondly, how account for the entire absence of references to other commentators? For most commentaries of the fifth century abound with such references friendly or polemical. One can only account for the former circumstance by supposing that the text and commentary were rendered at one and the same time and by the same hand from a Greek original in which also text and commentary went side by side. The occasional slight differences of citations which exist in the Armenian may also have been in the Greek. For example the words 10 a. 25: *ἄλλος ἂν τις φανείη τρόπος ποιότητος*, are cited thus in the accompanying commentary: *ἄλλο ἂν φανείη εἶδος ποιότητος*. Here we may merely have a piece of loose citation in the original Greek. Such cases might be multiplied indefinitely.

I have only chanced on one passage in the commentary, as to which one feels that it cannot be translation from the Greek, and in this case we may suppose the Armenian translator to have made so

obvious an addition. It refers to the words 10 b. 5-9 and is as follows:—

‘And secondly, although we may have the name of a quality (ποιότης) and though the man who is such (ποιός) may participate in the things (μετέχει τῶν πραγμάτων), yet the participation may not have a name formed παρωνύμως from the quality in question. As for example from *σωφρονία* (=ἀρετή) one is called *σωφ* (=σπουδαῖος). For in the Greek tongue there is a quality called ἀρετή, but the corresponding “such” (ποιός) is not *σωφρονής* (=virtuous), but *σωφ* (=σπουδαῖος). Or rather, if you look out for a true equivalent, our word *φρον* is such¹. But in the Greek tongue σπουδή is not the original term used, so that a man is called σπουδαῖος because he has σπουδή, neither, although they have in use ἀρετή as the quality, is the person who owns the quality called παρωνύμως a man who is ἀρεταῖος, but you have one name for the quality, to wit, ἀρετή, and another for him that has it, to wit, σπουδαῖος.’

Cannot this passage be explained as a note added by the translator himself to clear up a passage in the text which would otherwise have been obscure to his countrymen?

§ 16. The other question regarded the absence of all references to other commentators. Can we explain this by supposing this to be a very early commentary? May not names of other commentators be absent from it, because the commentators in question had not yet written? It is impossible that this should be so, and if any significance be attached at all to such absence of references, it must rather be taken as a sign that the author of this commentary is expounding his text to pupils who knew nothing of other famous teachers like Alexander, Themistius, Maximus, Kallimachus, Olympiodorus; references to whom are frequent in the Armenian versions of David's commentary on the Isagoge and Prolegomena, and in the fragmentary commentary on the Analytics. On such pupils learned references would have been thrown

¹ For *σωφ* means brave rather than ethically virtuous, and *φρον* is a better equivalent for σπουδαῖος, for it means ‘careful, sedulous, anxious to do right.’

away. Perhaps then we have here an indication that the commentary was originally composed for the instruction of native Armenians.

§ 17. But in that case why should it have been first composed in Greek? It would perhaps meet all the difficulties, if we supposed that an Armenian teacher, living in Athens or Antioch or Caesarea and familiar with the rest of Aristotle's writings and with Greek philosophy in general, had translated the Aristotelian text, and at the same time written this commentary for the use of his compatriots who had not the same advantages as himself. We might then explain the version-like character of the Armenian as merely the style in which an Armenian, saturated with Greek learning, would write. He might even have composed it first in Greek and then turned his own Greek into Armenian.

§ 18. I cannot persuade myself that some such view is not the true one. We know for instance that Prohaeresios, the rhetor, teacher of Julian, of Basil and of Gregory Nazianzen, was an Armenian from the borders of Persia; furthermore that when he was professor at Athens 'all Pontus and the neighbouring nations, sent their scholars to him, admiring him as a peculiar ornament of their country (*ὥσπερ οἰκεῖον ἀγαθόν*)¹.' To him, with as much certainty as to any one, may be attributed these versions of Aristotle along with the commentary. Such a supposition harmonises well with the early tradition, which I have quoted, that David Invictus was senior to and as a teacher paramount over Basil and Gregory Nazianzen. May not Armenian tradition have confused Prohaeresios,—whose Armenian name we know not—and who actually taught these famous men, with David, author of the prolegomena and commentary on the Isagoge, who lived nearly a hundred years later?

§ 19. No importance can be attached to the absence in these commentaries on Aristotle of all references indicative of Christian authorship. Neither are they found in David's commentary on the Isagoge or in his prolegomena. But the absence of such references has its proper significance. It might appear that all these Armenian commentaries and versions were the work of a school of translators quite apart from and perhaps antagonistic to the school of SS. Mesrop and Isaac. How that school treated profane works in translating them into Armenian, we see

¹ See Eunapius. Life of Prohaeresios.

in the translation made by Moses of Chorene of the rhetoric of Aphthonius. In the latter version all the illustrations are drawn from the Bible and all allusions to Pagan mythology are carefully omitted.

§ 20. Let us recapitulate the evidence on various points.

- (1) That this Armenian commentary on the Categories and De Interpretatione is not by David Invictus. In proof of this we know (*a*) that the Greek commentary ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ has nothing in common with it. (*β*) That the Prolegomena Philosophiae are ascribed in an Armenian book of the year 580 A.D. to David Invictus; while the work on the Categories and De Interpretatione is not. Similar evidence is furnished by Stephanus of Siunik, early in the eighth, and by Gregory Magistros early in the eleventh century. (*γ*) The MS. of Pavia, of unique authority in deciding such a question, does not mention David. The brief colophon at the end of the book in the first hand is merely to this effect: 'The wisdom of the master and text of the lovely wisdom, the teacher called deacon (Sarkavag), elaborated unto correctness of the letter. What was worthy he rendered without grudge and freely.' I take the above to mean that this teacher called Deacon was the copyist of the Pavia MS. and not the author of the commentary.

- (2) That the commentary was translated along with the text and not before or after it. Or if not a translation at all, then it was composed by the translator of the text, and went with it from the first.

This is almost certain because (*a*) all the MSS., the Pavia Codex among them, give the text and the commentary in alternate sections. (*β*) The style and wording of the two are too closely allied for them to have been written apart.

- (3) As to the date. This cannot be fixed with precision. (*a*) The reference to Vardan as the typically brave man points to the latter half of the fifth century. If we ascribe an earlier date we must set this reference down as a change wrought in the text by Armenian patriotism. (*β*) The best evidence

is that of the text of Aristotle reflected in the version. This text, especially in the case of the *De Interpretatione* where we can test it, is nearly allied to the text which Boethius used. Compare for instance the readings of the following passages: 16 a. 6; 16 a. 25; 17 a. 11; 17 a. 30 17 b. 7, 8; 17 b. 14; 18 a. 8; 18 a. 35; 18 b. 25; 18 b. 33; 18 b. 39; 19 a. 4; 19 a. 20; 19 b. 12; 19 b. 15; 19 b. 25; 19 b. 30; 20 a. 31; 20 b. 36; 21 a. 18; 21 a. 22; 21 b. 18; 21 b. 21; 23 a. 11; 23 a. 21; 23 a. 25; 23 a. 31; 23 b. 21; 24 b. 6; 24 b. 8. Karl Meiser, the editor of the accurate text of Boethius' Commentary, calls attention in Fleckeisen's *Jahrbücher* (vol. 117), to many characteristics of the Boethian text, which are attested also by the Armenian. There can be therefore no doubt but that the Armenian Version represents a Greek text of Aristotle at least as old as the fifth century. It may also be noticed that the Arabic version of the *Categories* edited by J. Th. Zenker, at Leipsic, in 1846, has some affinities with the Armenian. Zenker notes the variants implied by the Arabic at the foot of each page. The following are recognisable in the Armenian: 2 a. 5, add ἡ καταφάσει; 2 a. 38, omit κατηγορηθήσεται τὸ ζῷον; 3 a. 20, omit ὡσαύτως; 3 b. 26, omit γάρ; 3 b. 29, omit ἡ τριπλήχει; 3 b. 35, omit καὶ ἦττον; 4 b. 13, omit πάθους; 5 b. 8, καὶ καθ' αὐτὰ πόσα; 6 a. 22, πέντε ἢ τρία λέγεται; 8 b. 28, μονιμώτερον εἰ. κ. πολυχρονιώτερον; 9 a. 30, omit καὶ στρυφνότης. Most of these variants, however, appear in one or more of Waitz' MSS.

§ 21. Let us now consider how the versions collated in this work satisfy the second of the conditions specified in § 2, namely, that of being so literal as really to reflect the Greek Texts from which they were made. They all satisfy this condition in a very complete manner. The only exception is the rendering of the *De Mundo*, and most of the variations of that are corruptions due to its widespread use as a school-book. It is enough to quote the words of Adalbert Merx on this point. True, they were written about the Armenian Version of Dionysius Thrax, but they hold good equally of these versions; and in defining the proper way in which to make use of these Armenian versions they leave nothing to

be desired. I quote from Dionysii Thracis ars Grammatica, edidit Gustavus Vhlig. Lipsiae, 1883. Merxii disputatio De Interpretatione Armeniaca, p. lxiii :—

‘Iam qua ratione Armenius usus sit in interpretando Dionysio explanemus. Interpretis indolem facili negotio describeremus, si eum non verborum modo verum syllabarum fere ac litterarum tenacem diceremus, tamen exili hac definiendi ratione haud contenti satius duximus exemplo prolato demonstrare, quam inierit viam. Quod ubi lectores perpenderint bene intellegent quinam eius sit usus et quae auctoritas in exercenda re critica. Quem ad finem prima duo capita Graece et Armeniace descripturi sumus adiecta insuper enarratione singularum vocum, immo syllabarum Armeniacarum, ita concinnata, ut quoad fieri poterit littera litterae respondeat. Quam enarrationem Latinam, in qua perpendenda lectores rogo ut Cicconis male sint memores, si quis cum textu Graeco contulerit, non poterit non intellegere satis accurate posse statui, quamnam lectionem Graecam Armenius expresserit.’

Instead of the chapter from the Grammar given by Merx let us take a passage from the De Interpretatione :—

17 a. 8.	Ἔστι	δὲ	εἰς	πρῶτος	λόγος	ἀπο-φαντικός	κατά-
	լ	է,	մի,	առաջին	բան	բաց-երևական.	ստոր-
	φασις,	εἶτα	ἀπό-φασις.	οἱ δ' ἄλλοι	πάντες		
	ասու[թիւն,	ապա	բաց-ասու[թիւն:	իսկ այլքն	ամենքեան,		
	συν-δέσμφ	εἰς.	ἀνάγκη δὲ	πάντα	λόγον	ἀπο-	
	շաղ-կապաւ,	մի:	բայց հարկէ	զամենայն	բան	բաց-	
	φαντικὸν	ἐκ-ρήματος	εἶναι	ἡ	πτώσεως		
	երևական.	նարտա-բայէ	զոլ,	կամ	տապալմանէ:		
	ρήματος.	καὶ	γὰρ	ὁ-τοῦ-ἀνθρώπου	λόγος,	ἐὰν	μὴ
		լ	քանզի	մարդոյն	բան,	թե	ոչ
	τὸ-ἔστιν	ἡ	ἦν	ἡ	ἔσται	ἡ	ἄλλο
	զէն,		լ	կամ	զեղեցին,	կամ	զայլ
							ինչ
	τῶν τοιούτων	προστεθῆ,	οὐ-πω	λόγος	ἀπο-φαντικός.		
	զայսպիսեացն	առդիցէ,	չլ-լս	բան	բաց-երևական:		

In his corresponding example from the Grammar of Thrax, Merx adds a Latin Version interlineally. I omit it, as it adds nothing to the force of the example. In the above extract, notice that the order of the Greek is kept, except,

- (1) in rendering *δέ* or *γάρ*; the former being rendered by *μωυγ* or *Λ* according as it has an adversative force or is merely equivalent to *καί*.
- (2) in rendering the article. In the Armenian the article is rendered by the suffix *ն*.

The changes in the Greek involved by the above version can be detected at a glance. They are the omission of *ρήματος*, of *ἡ ἦν* and the reading *ἄλλο τι τῶν τοιούτων* for *τι τοιούτον*.

And again, p. lxvii, Merx writes as follows :—

‘ Haec igitur est indoles interpretationis Armeniacae : Graeca, syllabam fere syllaba reddens, Armenius expressit, raro sensum respexit, particulas vero, quibus sermo eius patrius caret modo omisit, modo liberius reddidit. Moneo vero lectores, ne censeant voces ab interprete fictas in usum linguae non esse receptas, immo eodem modo uti insulae Latinorum interpretationes, qui *μετοχήν participium*, *αἰτιατικήν accusativum*, *γενικήν genitivum* reddere non erubuerunt, ab omnibus sunt receptae, ita et voces ab interprete grammaticae Dionysianae ad normam Graecam formatae deinde in numerum vocum usitatarum intraverunt. Iam si quis Armeniaca, nulla Graeci archetypi habita ratione, eo modo in aliam linguam transtulerit, ut quae in lexicis habentur vocabulorum technicorum explicationibus utatur, neque explicare dictionem et indolem Dionysii Armeniace redditi, nec rem criticam iuvare censendus erit. Eundem enim si recte intellexerit, sensum ex Armenio atque ex Graeco eliciet. Itaque ipsum textum Armeniacum in quamlibet linguam convertere omnino inutile est ; ea potius ratione Armenius est tractandus, ut singula verba ad textum Graecum accuratissime excutiantur.’

§ 22. The third condition proposed above in § 2 was that we should possess a *pure* text of the version. The texts of the Armenian Categories and De Interpretatione which I have collated and used are the following :

- (a) Printed. An edition of the philosophical and other works of David Invictus was published at Venice, A.D. 1833, by the Mechitarist Press. In this edition, pp. 359-408, is found the treatise on the ten Categories unaccompanied by the commentary. The subscription runs: *կատարեցաւ տան ստորոգութիւնսն ասացեալ յեռամեծէն յարիստոտէլէ որ ասի ըստ յունարէն ձայնի կատիղորիաս*, 'Expliciunt decem categoriae quae dicuntur maximi Aristotelis quae dicuntur Graeca lingua Categoriae.' The title of the treatise is simply: *ստորոգութիւնք արիստոտելի*, 'Categoriae Aristotelis.' There is here no mention of David, but there follows, pp. 409-458, the same treatise from 9 b. 28 to end, each paragraph being now followed by its section of commentary. The title is: *ստորոգութիւնք արիստոտելի թարգմանեալ և մեկնեալ ի դաւթէ*, 'Categoriae Aristotelis translatae et commentario ornatae a Davide.'

The first part of the commentary was missing in the Venice MSS., but is supplied in most of the MSS. hereafter to be described as collated by myself.

To this Venetian printed text I allude in my Appendix II as V. It is based from pp. 349-408 on three codices, one of which in large cursive is dated 859 Armenian=A.D. 1411, another in small cursive is dated 1136 Armenian=A.D. 1688, while the third in small cursive is undated. From pp. 409-458 of the Venice Edition the text together with commentary is printed, and for this part the first of these three MSS. was alone available. It should be noticed that in the earlier codex the text and commentary go together, and that in the later MSS. only is the text found unaccompanied by the commentary. In the same Venice edition the text of the De Interpretatione is printed pp. 461-486. The title is: *սկիզբն և նախադրութիւն գրոցն որ ասի ըստ յունեայ պէրիարմէնիաս և հայերէն յաղագս մեկնութեան արդարեալ ի մեծ իմաստնոյն արիստոտէլէ*='Beginning and preface of the book which is called in Greek *περὶ ἑρμηνείας* and in Armenian about interpretation set forth by the great philosopher

Aristotle.' It is followed, pp. 487-553, by the same text, accompanied paragraph by paragraph by the commentary, which is, however, missing from 17 a. 25-20 b. 14. This is entitled: *պէրիարմէնիաս արիստոտէլի թարգմանեալ և մեկնեալ ի դաւթէ* = 'περὶ ἐρμηνείας of Aristotle translated and explained by David.'

The Manuscripts used are nearly the same as for the Categories, viz.: for text alone, small cursive of 1688 and small cursive of A.D. 1710; for text with commentary the large cursive of A.D. 1411 alone.

The separate readings of these MSS. are sometimes exhibited, but without classification, in the margin of the printed text. To these I allude in Appendix II and elsewhere as Vo.

§ 23. (β) We now come to the manuscript sources of Paris, Jerusalem and Pavia. In the Bibliothèque Nationale I consulted various MS. texts, especially two, Fonds Arméniens 105 and 106, alluded to in Appendix II as D and E, but in the collation simply as Paris MSS. or P. MSS. The text of the Categories unaccompanied by commentary occupies ff. 89-118 of 105. The text accompanied by the commentary is given ff. 252-356 of 106. Of these No. 106 is the older, probably of the fifteenth century, but the worst written; No. 105 is somewhat later, and is more neatly written.

The same MSS. contain the De Interpretatione. No. 106 gives text with commentary ff. 97-164; No. 105 gives the text alone ff. 119-135 v.

Both these MSS. attribute version and commentary alike to David.

§ 24. After collating these MSS. in 1887 I was still conscious of there being left in the version many variants from the Greek merely due to corruptions of copyists or to corrections made upon medieval Latin versions. In hope of eliminating these and acquiring a purer text I went to Jerusalem in the year 1888, and there collated the two oldest codices preserved in the Patriarch's library of the Convent of St. James. These two Codices I refer to in my collation as J. MSS. or J. 401 and 1291. In Appendix II I refer to No. 1291 as B, to No. 401 as C. The latter of these seemed to me to be the older of the two. In it the folio

containing the last § of commentary on the Categories is missing. Both MSS. are undated, but judged by the writing 401 may belong to the fourteenth century. I regret that my notes containing a fuller description of these Jerusalem MSS. were lost while travelling. In the same year I examined the MSS. of Edschmiadzin, but found that they added nothing to the recension of the text of the version already made from the MSS. of Paris and Jerusalem.

§ 25. On this recension I based the collation printed pp. 1-50 of this book. When these pages were already printed I visited Pavia, where I had heard that there was in the Library of the University a Codex of David Invictus. The differences of this text from all the others were so considerable that I made a wholly fresh collation and was compelled to add as an appendix the many additions and corrections supplied by it to the Armenian text with which I had hitherto worked. In Appendix II, I print this Pavian text itself, reproducing as far as possible all its peculiarities of spelling, punctuation and accentuation. This Codex I now proceed to describe more in detail. It consists of two volumes, 130 D 42, 43. With the exception of a few quaternions in the first volume it is written on thick cotton paper, very glossy and white. The size of page is $10 \times 6\frac{3}{4}$ inches. On an average four lines of writing fall within one linear inch. A facsimile of this MS. is added at the end of this book. It seems to have been bound as at present in the fifteenth century. Of several quaternions the first or last folio is missing, as if the book had been read at first in loose quaternions. There is no date in either volume. The hand in which the commentary of David on the Isagoge of Porphyrius and the Categories and De Interpretatione with commentary are written out seems not later than A.D. 1300 and not earlier than A.D. 1100. This copyist could also write an uncial hand, in which he often completes the end of a line. In one place he actually digresses for half a page into small uncials. The spelling is that which is met with in Codices of the ninth and tenth and presumably older centuries. Thus instead of the later orthography *է, էր, էին, էակ, եթէ, ունէին, օ, էառ* (= *ἐλαβεν*), we find, though not invariably, *ե, եր, էին, եակ, եթե, ունեին, աւ, եառ*; sometimes *երկանկուն* for *երկանգուն*; *յաւետ* and *այլ* frequently for *յաւէտ* and *այլ*. Also *երրեք* is sometimes

written for *երբէք* as in 19 b. 36, *դէպ* for *դէպ*. There are few abbreviations and none except the accustomed *ձի* and *ձե* for *ձիւն* and *ձեւն*. The punctuation of this MS. was difficult to reproduce in print, especially the difference between two small points set together and two larger points. Both round and square dots are used, also heavy and lighter commas. Round commas frequently occur above the line and also heavier square topped commas. The double point occurs both on the line level with the writing and where there is more of a pause above the line. The single point is sometimes round, sometimes square, and comes either below, abreast of or above the line. Often from poverty of type the double point in my printed text represents two short horizontal dashes, one above the other, in the original. Occasionally triple points occur. The punctuation is peculiarly full and ample and adapted to the end of bringing out the sense of what is written. The writing is often almost continuous; and the whole system of punctuation employed seems to have been copied exactly from an older book written continuously, in which the stops served to separate the words. I cannot otherwise account for the frequent diastole or comma above the line, used where there is no elision or hiatus. Words which in later texts were written as a single whole are sometimes divided by a comma, e.g. *գրեթէ* is always written *գրե, թէ*. Prepositions are frequently written together with the words they precede; and occasionally a hyphen is drawn under a compound word. The auxiliary *է* (= *էտւ*) is very often joined to the participle which precedes it.

The spelling of the MS. is not quite uniform and such variations as there are I have observed in printing it. Some of these variations may be mistakes of the copyist no doubt, but others may have a philological value. I have merely tried to reproduce in print the text of the MS. In copying it for the printer I have mostly separated words which were written continuously, but have tried to avoid any other change. In printing the text of the version from the Pavian Codex no pains have been spared to reproduce the accents, which are very characteristic. In few Armenian manuscripts are the words accentuated with so much care and fulness. In a few cases, as for instance 16 a. 13, the accent is drawn horizontally, instead of vertically, and this I have tried to keep. The subject of the ancient Armenian accent is an obscure one and in modern

editions they are not printed. I hope that my care in reproducing the accentuation may be of use to philologists interested to determine the nature of the old Armenian accent.

§ 26. The following is a list of the contents of this Manuscript :

In the first volume (i) In an old hand, not the same as, but contemporary with the hand which wrote out the whole of vol. ii, is a list of Greek Botanical terms written in Armenian characters with their vulgar Armenian equivalents. (ii) In the same hand Philo's dictionary of Old Testament names. This is entitled : 'These sounds of the Hebrew names were translated into the Greek tongue by Philo, the successor of the Apostles.' This seems to be an earlier form of Philo's dictionary than any we have in Greek or Latin. The hand in which are written (i) and (ii) I call A_1 . (iii) In a later hand, which we may call C, and on coarser paper follow the treatises of Aristotle *De Mundo* and *De Uirtutibus*. The beginning of the former is missing. (iv) The *Isagoge* of Porphyry in yet another hand, which I call B, older than C, but younger than A or A_1 . (v) The commentary of David on the *Isagoge*. The beginning of this is in hand B, but the bulk of it is in the hand A which wrote vol. ii. This part of the book is much damaged by damp. The end again of David's commentary is in yet another and very peculiar hand which I call A_2 . This hand is perhaps contemporary with A, and imitates Greek writing in adding breathings at the beginning of all words which commence with vowels. (vi) An old translation in hand A_1 of a commentary on the *Categories*, beginning lost. (vii) The old Armenian version of Euclid, Book I as far as the 3rd Proposition with diagrams. This is also in hand A_1 .

Volume ii contains the *Categories* and *De Interpretatione* in the fine bold and ancient hand which I call A. In the margin and text are interspersed, chiefly in hand C, later readings of the Armenian, drawn it is sometimes stated, 'from the books of the Franks.' With few exceptions all the readings of the Venice text and of the other manuscripts which I have added in my apparatus criticus are thus added in hand C, an attempt having been often made to obliterate the true text. The contemporary hand A_1 adds a few corrections in the text or margin, which I have been careful to notice at the foot of the page. Perhaps it is the

same hand, if it is not actually the first hand, which sets a punctum delens here and there. Corrections by A_1 must have been drawn from Greek MSS. of the fifth century. For example, it is this hand which in 19 B 8 sets a point over $\sigma\upsilon$, so making the variant: “ $\delta\nu\omicron\mu\alpha\ \mu\acute{\epsilon}\nu\ \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$, $\alpha\lambda\lambda'\ \alpha\delta\omicron\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu\ \delta\nu\omicron\mu\alpha$,” where the reading of all Greek codd. is: $\delta\nu\omicron\mu\alpha\ \mu\acute{\epsilon}\nu\ \sigma\upsilon\ \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$, $\alpha\lambda\lambda'\ \alpha\delta\omicron\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu\ \delta\nu\omicron\mu\alpha$. The same hand seems to have written in most of the chapter headings which are in red. A few of the corrections made in red I have not known whether to ascribe to A_1 or to C writing archaically. All readings in the hand C are corruptions of the text, and the value of the Pavian Codex lies just in this, that its text carries us back behind all these medieval corruptions to the bedrock of the fifth century version. I hesitated to notice the variants from the codex of the printed edition and of the other MSS., so universally bad are they. I only at last added them at the foot of the page by way of showing to what corruption the old Armenian texts were in the middle ages and under Frankish influences liable. This illustrates also the necessity of getting back to an earlier stratum of the text. The same care is to be observed in using for critical purposes the Armenian Bible.

§ 27. Of the history of this Codex before the sixteenth century nothing is known. At the beginning of that century it belonged to Pero di Beccarisi, one of the noble family of that name at Pavia. A little later it belonged to Theseus Ambrosius ex comitibus Albonesii of Pavia, one of the earliest pioneers of Oriental Studies in Italy and author of the ‘*Introductio in Chaldaicam linguam, Syriacam, atque Armenicam, et decem alias linguas. Excudebat Papiæ. Ioan. Maria Simoneta Cremonenſ. In Canonica Sancti Petri in Coelo Aureo. Sumptibus et Typis, auctoris libri. Anno a Virginis partu. 1539. Kal. Martij.*’ Some of the Armenian examples in this *Introductio* are taken from this very manuscript and are to be found e.g. on pp. 144, 156, 165, 166. It is the ‘*Antiquissimus Aristotelis liber, Armenicis literis scriptus*’ to which Theseus Ambrogius refers on p. 168. So also on p. 144 he writes: ‘*In antiquissimo libro Armenicis literis scripto, in quo Porphirii Praedicabilia, et parua Aristotelis Logicalia, literis et lingua Armenica scripta continentur reperto,*’ and proceeds to give the transliteration of the Hebrew alphabet to be found in vol. i of this MS.

He also gives readings of Porphyry and Aristotle only to be found in this MS., and even prints in one case a note which is to be found written in the margin of this MS. by a late hand. In the University Library at Pavia are three other Armenian MSS. which belonged to Theseus Ambrogius, and in them he has written his name and titles in Armenian letters. They are only Church books of late date. The interlinear Latin glosses frequent in these and also in the versions of Porphyry and Aristotle are no doubt in his handwriting.

§ 28. The second group of versions, those of the *De Mundo* and *De Uirtutibus* must now be considered. The antiquity of these is less certain than that of the first group, and the earliest notice we have of them is in the Letters of Gregory Magistros already referred to in § 10. He asks his pupils to send him the Aristotle which they had received in case it be the collection entitled: 'on the heavenly bodies and the sphericity of the earth,' or 'on the ordinance of life' in which is given an analysis of the qualities and classification of affections termed reflective. The treatises thus referred to may well be the *De Mundo* and *De Uirtutibus*. Judged by their style these versions seem to belong to the eighth or ninth century.

Much of the version of the *De Mundo* is no less literal than that of the *Categories*, and must undoubtedly represent a Greek original considerably different from the text printed in the Berlin Aristotle; but owing to the fact that these two books were much used as text-books of philosophy in the middle ages their text has undergone the most wholesale corruption. I even hesitated to print the variants of the Armenian, because most of them were so evidently due to corruptions of the version itself, and I doubt whether after all it was worth the while. Even those which I have printed are but a selection, for it was impossible to adhere to the plan, which I followed in the case of the *De Interpretatione* and *Categories*, of giving every variant implied by the Version.

In the autumn of 1891, when pp. 51-71 of my collation were already printed, I chanced to find in an old and uncially written Codex of the Conventual library of Edschmiadzin, under the title of: 'Aristotle about God,' a text of the Version extending from p. 397 b. 16, *διὸ καί*...

to the end of the treatise, far superior to any I had before met with. The Codex in question is numbered 2050 in the Catalogue of Gharenian printed at Tiflis 1863, and 2093 in the handlist of the convent. It is on paper and was written in the island of Aghrthamar near Van A.D. 1223. In it the Version is not attributed to David Inuictus.

A fresh comparison with the Greek of this last half of the version as given in this Codex shows how wholesale is the corruption which has beset the vulgar text, printed in the Venice edition, and found in all the other Codices which I have seen. For example the following notes in the collation printed pp. 62-71 need to be omitted:—

- p. 63. Notes on 397 b. 34, 398 a. 1, 398 a. 13, 398 a. 14.
- p. 64. Notes on 398 a. 14, 398 a. 16, 398 a. 18, 398 a. 21, 398 a. 22.
- p. 65. Notes on 398 b. 21, 398 b. 23, 398 b. 30, 398 b. 31.
- p. 66. Notes on 399 a. 12, 399 a. 19, 399 a. 25.
- p. 67. Notes on 399 b. 22, 99 b. 23, 400 a. 1, 400 a. 3, 400 a. 6.
- p. 68. Notes on 400 b. 12, 400 b. 13, 400 b. 17, 400 b. 23, 400 b. 26.
- p. 70. Notes on 401 b. 6, 401 b. 8, 401 b. 11, 401 b. 16.
- p. 71. Notes on 401 b. 28, 401 b. 29.

In all these passages the Codex mentioned agrees with the Greek. In many other passages it necessitates a recasting of my printed notes, for example in the following:—

- p. 62. 397 b. 18. τὰ καὶ δι' . . . . . τῇ γε οὐσίᾳ] Here the Armenian indicates no change. The words τῇ μὲν θείᾳ δυνάμει πρέποντα καταβαλλόμενοι λόγον, οὐ μὴν τῇ γε οὐσίᾳ are indeed rendered in the sense 'divinam potentiam significantes (συμβαλλόμενοι), non autem essentiam,' but this may be a bit of paraphrase.
- p. 63. 398 a. 10. οὐκ] Here the Codex also omits οὐκ, but requires the words ἐπὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως to be read in the next clause after ἀλλ' οἶον.
- p. 64. 398 b. 5. ἐπιτελεῖν ἃ βούλοιτο] Here the Codex retains ἐπιτελεῖν, but omits ἃ βούλοιτο.
- p. 65. 398 b. 26. Here the Codex involves: ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας· καίτοι τῆς πρώτης ἐνδέσεως εἰς κίνησιν ἑτεροίας γενομένης.

- p. 66. 399 b. 12. Here the Codex translates as if the text ran somehow thus: ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον, οὔτε κινεῖ πρὸς διάνοιαν ἡμᾶς ἀπιστίας.
- p. 67. 399 b. 18. Here the Codex involves: νόμων κόσμος καὶ πολιτείας.
- p. 68. 400 b. 18. Here the only change involved is ἀποδώσων instead of σιτησόμενος.
- p. 68. 400 b. 24. Here the Codex omits ὅτιως, but indicates no other difference.
- p. 69. 400 a. 15. The Codex omits παῖς and ἀτέρμονος but reflects no other change.
- p. 69. 400 a. 19. The Codex involves ἐπὶ τῶν καρπῶν for ἀπὸ τῶν καρπῶν, but really reflects no other difference.
- p. 70. 401 b. 9. The Codex has αἰτίαν instead of οὐσίαν, but for the rest agrees with the Greek text.
- p. 71. 401 b. 23. The Codex involves: ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι πλὴν ἐκ θεοῦ.
- p. 71. 401 b. 26. The Codex here agrees with the vulgar text except in adding the words νόμος καὶ before τιμωρός.

In a few passages where I have by an asterisk indicated a corruption in the vulgar Armenian text, the Codex gives us the true text, e.g. p. 66. 399 a. 19, *φερωνύμως* is rendered literally *բեր. անուարէս*, for which in the vulgar text an unintelligent scribe has written *բարեբարութեամբ*. So p. 66. 399 a. 31 the Codex reads *հշանակէ* which I had suggested as underlying the corruption of the vulgar text. Similarly in the passage 400 b. 23 (p. 68) the Codex has *միւս* for *բարութ*, as suggested in my note.

In the original text of the version as preserved in this Codex there were faults which later copyists corrected; e.g.

- in 398 a. 27 *ἀσίας* was rendered as if it were *οὐσίας*;
- in 398 b. 9 *κινεῖν* was rendered as if it were *κρίνειν*;
- in 401 a. 11 *τὴν γῆν* seems to have been rendered as if it were *πληγὴν*, for I cannot otherwise explain the word *զանիւ* which here stands in the Codex.

In spite of these and other imperfections I believe this version ultimately reflects a very old text of this interesting Stoic treatise, and

there is more than one passage where it reflects the reading which Apuleius seems to have had.

§ 29. The trivial tract *De Uirtutibus* seems to have been rendered into Armenian about the same date as the *De Mundo*. For the collation of this printed pp. 72–75 I had no better Armenian text than that printed in the Venice edition, from which none of the MSS. I had found either in Pavia, Jerusalem, or Edschmiadzin materially differed. In the Vatican Library in the spring of 1892 I found an older copy of it than any I had before met with in the Cod. Arm. III. fol. 456 v.–fol. 461 r. This Codex is beautifully written on fine parchment and dates from the early part of the thirteenth century; the orthography and occasional lacunae left by the scribe where he could not decipher his original prove that it was copied from a much more ancient manuscript. But the text of this Vatican MS. differs but slightly from the printed text. There are only three passages in which it corrects the Venice text. They are the following:—

- 1250 a. 23. καθ' ἣν . . . ἀπολαύσεις] The Vatican text involves: καθ' ἣν αἰροῦνται τὰς φαύλας ἡδονὰς κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ.
 1250 b. 18. The Vatican MS. reads *առ իրս տարբերեալս* of which I had suspected the Venice text to be a corruption.
 1251 a. 23. The Vatican MS. omits *μὴ* before *κωλύοντος* thus agreeing with the Greek text.

These two tracts *De Mundo* and *De Uirtutibus* are printed in the Venice edition of Koriun, Mambre and David pp. 603–635. In the MSS. they are always entitled ‘Letters of the Sage Aristotle to Alexander Emperor, Description of the Universe and Concerning Virtues.’ The Venice text of both is based on six MSS. of which three are in large cursive hand and bear the dates 767, 1047, 859 of the Armenian era, corresponding to A. D. 1319, 1599, 1411 respectively. Their Mechitarist editor regards them on grounds of style as belonging to the fifth century, the golden age of Armenian literature. I myself would put them later. In any case they are neither by the same hand which translated the *Categories* and *De Interpretatione* nor by the hand which rendered the *Isagoge*, to the version of which we must now turn our attention.

§ 30. The Isagoge is printed in the Venice edition of 1833, mentioned above, and had already been printed forty years earlier by the Armenians of Madras. The Venice text of the Isagoge is based on six MSS., two of which, written in large cursive hand, belong to the years A.D. 1319 and 1411. The commentary of David upon the Isagoge was printed from the same two MSS. The Isagoge occupies pp. 227–250 of the Venice edition, David's commentary upon it pp. 251–356. This commentary is, except the beginning and end, written out in the first hand in the Codex Ticinus, and we have therefore a thoroughly reliable text of the bulk of it. The same cannot be said for the Isagoge itself. Of all the texts I have seen that given in hand B¹ in the Codex Ticinus is the purest and helped me most in freeing the text of the corruptions of copyists. But it unfortunately only comprises the text printed on pp. 227–239 of the Venice edition. The last ten pages 240–250 of that edition it does not contain. I collated the printed text also with a Tiflis MS. of the fourteenth century, with a Paris MS. (No. 106 Fonds Arméniens), with a well written Edschmiadzin Codex and with the printed text issued at Madras in the year 1793. The latter was printed from an old MS. brought from Ispahan in Persia. A comparison of all these sources convinces me that the version has been much tampered with and perhaps corrected from Western Sources. In making the collation given p. 76 ff. of this book, I have, as a rule, only noticed those variants in which all these texts agreed. But at the best the Armenian text of this tract represents a bad family of the Greek MSS. and I have not ventured to encumber my volume with it, though such was my original intention.

About the age of this version it is difficult to speak with certainty. It was probably made contemporaneously and by the same hand with the version of the Greek commentary ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ which accompanies it. The version is perfectly literal like those of the Categories and De Interpretatione, but has grammatical peculiarities which preclude us from supposing that it was by the same hand as those. I am inclined to ascribe it to the seventh century; but if good reasons could be given for ascribing it to the hand of the teacher David himself, the style and language are not such as to counterweigh them.

¹ See § 26 of these Prolegomena.

§ 31. The Armenian version of David's commentary on the Isagoge needs to be used to supplement the Greek MSS. of it in preparing any critical text. It is a shorter text than that which is printed in vol. iv. p. 16 ss. of the Berlin Aristotle, shorter, not through condensation, but through omission of much that is in the Greek text as we now have it. Thus, if the Greek text be taken as printed in the Berlin Aristotle, we find in the first section alone the following omissions:—

Brandis Scholia, Berlin Aristotle, vol. iv.

p. 16 b. 43–17 a. 4. κεφάλαια δὲ . . . ἔχουσιν] omit.

p. 17 a. 9. ὁ σκοπὸς] omit.

p. 17 a. 10–16. καὶ ἔξιν . . . λέγεσθαι] omit.

p. 17 a. 19. εὐλόγως] omit.

p. 17 a. 24, 25. βουλόμενος . . . ἐκεῖ] omit.

p. 17 b. 3–5. ὡς ὅταν . . . ὄνομα] omit.

p. 17 b. 19–22. καὶ γὰρ διὰ . . . τὸ σύγγραμμα] omit.

p. 17 b. 25, 26. ὥσπερ . . . γινώσκουμεν] omit.

All these instances taken from so small a range of the treatise seem to prove that Brandis' text is a conflate one, formed by joining in extracts from some other commentary. For the Armenian commentary has every appearance of being complete in itself, and except for the omissions is a literal word for word rendering of the Greek, exactly similar to the version of the Categories or De Interpretatione.

§ 32. In the premature collations which follow from pp. 1 to 76 of this book I have added an asterisk, wherever I suspected the Armenian text to be corrupt. In the collation also of the Porphyry which follows from pp. 76 to 87 these asterisks are of necessity frequent. I must beg any reader who may consult my pages to do so having in his hand those editions of the Greek with which I have worked. Otherwise the frequent references to the apparatus criticus of the several editors will seem tiresome and fruitless. My aim all through has been simply to throw light upon the past history of the Greek text. In the case of the Categories and De Interpretatione it is possible to determine through the medium of the Armenian the exact character of a probably fourth century text as clearly and accurately as if we had before us a manuscript of that age.

§ 33. In conclusion I must thank the many friends who have en-

couraged me in this work. First and foremost is Professor Margoliouth, who first incited me to learn Armenian and pointed out to me some of the work which an Armenian student may help to accomplish. To more than one Armenian friend I owe thanks; to the Rev. S. Baronean, of Manchester, who has helped me to weed out many typographical errors, I am under special obligations. This is the first book printed in Armenian types at the Clarendon Press, and I transcribed for the printer the entire text of the Pavian MS. In my anxiety to have the Armenian text free from such errors I fear that I have often neglected to make the Greek citations as correct as they should be. I must thank the monks of the Armenian convents at Jerusalem and Edschmiadzin for the readiness with which they allowed me access to their libraries and the assistance they rendered me in making my collations of the Armenian text. To the learned librarian of the University of Pavia my thanks are in an especial manner due for the kindness with which he responded to my wish that his unique manuscript of the Armenian text might be sent to the Bodleian Library in order that I might consult it.

LIST OF ABBREVIATIONS EMPLOYED IN FOLLOWING COLLATIONS.

A. T. = Armenian Translation or Translator.

David = Armenian Translator.

J. = Jerusalem.

P. = Paris.

W. = Waitz Aristot. Organon, Lipsiae, 1844.

Bkk or Bek = Aristotelis Opera edidit Academia Borussica.

* before or after a word or before and after a clause indicates that the Armenian text is corrupt.

[ ] Greek words bracketed thus are the equivalents of words in the Version which are deemed corrupt.

? indicates a doubt whether the variant to which it is prefixed is to be ascribed to the Translator's Greek Text.

E R R A T A.

- Page 1, l. 20, *for* 95 *read* 105; l. 25 *for* 9 *read* 8.
Page 2, l. 7, *read* γνώριμον . . . πάντως; l. 10, ἀπλᾶ.
Page 3, l. 6, *read* **φ.η**; l. 22, *for* 95 *read* 105;
l. 26, **ῥωηηημ**; l. 33, *for* 95 *read* 105; l. 36,
for 96 *read* 106; l. 34, **δωρηῆ**.
Page 4, l. 22, **τίδε**.
Page 7, l. 28, **ὠνζωρηδ.ρ.**
Page 9, l. 12, **επωλη**; l. 14, ὥσπερ.
Page 10, l. 31, ἀριθμός.
Page 11, l. 6, **ωνηῆνχθ**.
Page 14, l. 2, omit second καί; l. 25 *read* ἐνίας;
l. 34, ἦν.
Page 16, l. 2, ἀναγκαῖον.
Page 17, l. 28, γεγονέναι; l. 29, ἦν.
Page 18 last line, **ῥωιρηιθβωι**.
Page 23, l. 18, ἄλλα.
Page 25, l. 23, χερσαῖον.
Page 26, l. 6, *for* r. c. *read* rec.
Page 29 last line, οὐδέ.
Page 32, l. 3, *for* ἐπί *read* ἔτι.
Page 35, l. 30, παντί.
Page 38, l. 15, ὁ twice.
Page 43, l. 12, *for* c. k. *read* C. K.; last line,
ἀλλήλαις.
Page 50, l. 4, ἐκεῖναι; l. 6, ἐκείνη.
Page 51, ll. 6, 7, ἐκεῖνοι; l. 14, **ῥωμ**.
Page 52, l. 29, **ωνηῆνχθ**.
Page 53, l. 6, συναναχορεύει.
Page 55, l. 31, ἀτμός.
Page 56, l. 3, ἐκπιεσμών; l. 4, συντιναγμών; l. 7,
συντιναγμῶ.
Page 57, l. 20, *for* 22 *read* 23.
Page 59, l. 22, πορθμών; l. 31, ἐγκέκρται; l. 34,
σύμπαν.
Page 61, l. 26, ἀλλήλοισ; l. 32, θέλη.
Page 62, l. 32, οὐσίαν.
Page 66, l. 7, ἡμίσει; l. 23, θέλη.
Page 67, l. 24, βέβαιος.
Page 69, l. 2, εἰσί.
Page 70, ll. 12, 13, παντός.
Page 72, l. 9, λογισμοῦ.
Page 73, l. 12, παντί.
Page 74, l. 6, λογισμοῦ; l. 24, χάριτος; last line,
ἀτυχήματα.
Page 75, l. 8, φαύλους.
Page 76, l. 1, εἰσαγωγή.
Page 80, l. 18, σχεδόν.

For the errata in the appendices see end of Book.

PART I.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ.

ED. BEK.
PAGE.

- 1 a. 1. *ὄνομα*] *անուանքն=τὰ ὀνόματα. In ll. 3 and 6 the singular *ὄνομα* is retained. J. 401 has *անուանք*=ὀνόματα without *τά*. *անուն*=ὄνομα should probably be read.
- 1 a. 1. *μόνον κοινόν*] *միայն հասարակ*=either *μόνον κοινόν* or *μόνα κοινά*, by preference the former.
- 1 a. 2. *λόγος ἕτερος*] *բանն գղացու թեանն պլ*=*λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος*, which is likewise translated in 1 a. 4, 6, and 9. The A.T. thus agrees with the codices.
- 1 a. 4. *τις ἀποδιδῶ*] *բացատրեցէ որ*=*ἀποδιδῶ τις*.
- 1 a. 5. *τί ἐστιν αὐτῶν ἐκατέρω τὸ ζῶψ εἶναι*] *ղինչ է նոցա երկարանչիւր*
**ուրուք կենդանին գոլ*=*τί ἐστιν αὐτῶν ἐκατέρω τὸ ζῶψ εἶναι*.
The idiom *τὸ ζῶψ εἶναι* admits of being rendered in Armenian,
but the A.T. neglects the dative both here and in 7 a. 36.
But J. 401 implies *ἐκατέρω* (*ուսուք*).
- 1 a. 5. *ἴδιον ἐκατέρω λόγον*] *յատուկ իւրաքանչիւր ումէք բան*=*ἴδιον ἐκατέρω λόγον*.
- 1 a. 6. *ὁ λόγος*] *ըստ անուանն բանն գղացու թէն*=*ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας*. So Codices.
- 1 a. 7. *ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς*] *բանղի մարդն և արջանն*, which translates Waitz' text; so J. MSS., but Paris MS. 95 omits these words, as if Greek ran *οἶον ζῶον, ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς κοινῶ ὀνόματι προσαγορεύεται κ. τ. λ.*
Cp. MS. E. mentioned by W., which also omits *ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς*. The Arm. versions give no hint of *τούτων γὰρ ἐκατέρω* found in *n. f.* or of *ταῦτα γὰρ* found in 9.
- 1 a. 9. *καὶ ὁ λόγος δέ*] *և բան*?=either *καὶ ὁ λόγος* or *ὁ δὲ λόγος*, "δέ rec. *h.*, om. *A. c. a. d. g.*" (W.)

- Hosted by Google

- 1 b. 16. τῶν ἐτέρων γενῶν] *ⲓⲱⲓⲣⲏⲓ ⲡⲉⲛⲏⲓⲛ* renders this as against τῶν ἑτερογενῶν found in *A. B. C. d. e. g.*, pr. *n. h.*
- 1 b. 17. τῷ εἶδει] *ⲡⲉⲛⲡⲱⲗⲉⲣ̅ⲛ* = τὰ εἶδη.
- 1 b. 18. διαφοραί] *ⲡⲱⲣⲣⲉⲣⲏⲥⲏⲥ ⲓⲃⲏⲛⲉⲣ̅ⲛ* = αἱ διαφοραί; so *d.*
- 1 b. 18. οἶον] omitted in A.T. So *A. e. u. n. f. g.*
- 1 b. 20. τῷ δίπους εἶναι] *ⲉⲣⲏⲡⲱⲛⲏⲥ ⲓⲛⲁⲓ* looks as if the translator had τὸ δίπους εἶναι found in *d.*, pr. *h.*
- 1 b. 22. τῶν ὑπ' αὐτά] **ⲕⲣⲏⲛⲏⲩⲙⲉⲙⲏⲣ̅ⲛ*, which = τῶν ὑπ' ἄλληλα. But the right reading *ⲕⲣⲏⲛⲏⲩⲣⲉⲙⲏⲣ̅ⲛ*, which = τῶν ὑπ' αὐτά, is found in J. 1291.
- 1 b. 24. A.T. adds Title of new section : *ⲡⲱⲣⲣⲉⲣⲏⲥⲏⲥ ⲓⲃⲏⲛⲉⲣ̅ⲛ* = αἱ κατηγορίαι.
- 1 b. 25. τῶν] *ⲓⲡⲏⲓⲛⲉⲙⲏⲣ̅ⲛ* = τῶν δὲ or τῶν δῆ.
- 1 b. 29. τριπλῆ] *ⲣⲱⲛⲱⲗⲱⲛⲏⲥ* = of four cubits.
- 2 a. 1. ἐν ἀγορᾷ, ἐν Λυκείῳ] A.T. reverses order.
- 2 a. 4. τέμνει, καίει . . . τέμνεται, καίεται] *Ⲛⲱⲡⲱⲛⲉⲗⲏⲥ, ⲱⲓⲣⲉⲗⲏⲥ . . . Ⲛⲱⲡⲱⲛⲏⲣⲏⲥ, ⲱⲓⲣⲏⲣⲏⲥ* = τέμνειν, καίειν . . . τέμνεσθαι, καίεσθαι; so in nearly all the codices.
- 2 a. 5. καταφάσκει] A.T. inserts *ⲏⲣⲱⲡⲱⲛⲉⲗⲏⲥ* = καὶ ἀποφάσκει, before λέγεται. Cp. codd.
- 2 a. 6. A.T. again agrees with codd. in adding καὶ ἀπόφασις before γίνεται.
- 2 a. 6. τῇ δὲ πρὸς . . . συμπλοκῇ] so Venetian edition of David, which runs *ⲓⲱⲛ ⲙⲏⲙⲉⲙⲏⲣ̅ⲛ ⲡⲱⲣⲱⲙⲏⲙⲏⲣ̅ⲛ ⲓⲃⲏⲛ*, but Paris MS. 95 runs *ⲱⲛ ⲙⲏⲙⲉⲙⲏⲣ̅ⲛ ⲓⲃⲏⲛ*, which would imply ἡ δὲ πρὸς ἀλ. τ. συμπλοκή; so also J. MSS.
- 2 a. 7. A.T. adds καὶ ἀπόφασις before ἥτοι. So codd. *A. B. C. d. f. h.*
- 2 a. 10. Here A.T. adds Title of new section : *ⲓⲱⲗⲱⲗⲱ ⲕⲣⲏⲛⲏⲩⲣ̅ⲛ* = περὶ οὐσίας.
- 2 a. 11. δέ] A.T. omits; "om *e.*, pr. *g.*"
- 2 a. 12. ἐστίν] so Venice text and P. 95 and 106, also J. 1291, but Paris 105 and J. 401 read *ⲱⲡⲉⲙ* = λέγω.
- 2 a. 15. ἐν οἷς εἶδεν αἱ πρῶτως οὐσίαι λεγόμεναι ὑπάρχουσιν] *ⲓⲣⲏⲣⲏⲩⲙⲉⲙⲏⲣ̅ⲛ ⲓⲃⲏⲛⲉⲣ̅ⲛ ⲉⲛ*, which = ἐν ᾧ εἶδη τῶν πρῶτως οὐσιῶν ὑπάρχει. Paris MS. 95 is illegible almost, certain words having been erased. I could only clearly discern the following *ⲣⲱⲡⲱ . . . ⲏⲣⲏⲣⲏⲩⲙⲉⲙⲏⲣ̅ⲛ . . . ⲓⲃⲏⲛⲉⲣ̅ⲛ*, which would mean καθ' ὃ εἶδη . . . πρῶτως. Paris MS. 96 reads the same as

Venice text, only *բսս* is written in margin in original hand but small, with the words *այս է անհատիցն*, which may mean: this has been destroyed, or this is untraceable. J. 401: *բսս որով* = *καθ' ο*. J. 1291 implies *ἐν φ*. Thus all the Arm. MSS. agree in translating: *εἶδη τῶν πρώτως οὐσιῶν*, rather than *εἴ-δεσιν αἱ πρώτως οὐσίαι*. It may be noticed that in a former passage 1 b. 17 *τῷ εἶδει* was translated by *սկսակքն = τὰ εἶδη*.

- 2 a. 21. *ὁ ἄνθρωπος*] *մարդ* = *ἄνθρωπος* without article, “*ὁ* om. *C. u.*” Too much reliance must not be placed on the absence of the suffix *ն*, which marks the definite article in Armenian, because it is so easily omitted by Armenian copyists. I therefore only notice its absence where there is MS. authority for its omission in the Greek also.
- 2 a. 22. *γέ*] A.T. omits.
- 2 a. 23. *τὸν γὰρ ἄνθρωπον*] *բանի մարդն* = *ὁ γὰρ ἄνθρωπος*.
- 2 a. 23. *κατηγορήσεις*] *ստորոգեսցի* = *κατηγορηθήσεται*.
- 2 a. 24. *καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ τοῦ ἀνθρώπου*] *և բան մարդիցն* = *καὶ λόγος τοῦ ἀνθρώπου* or *καὶ λόγος ὁ ἀνθρώπου*, “*δὲ* et *τοῦ* om. *c.*” “alt. *ὁ* om. *u.*”
- 2 a. 25. *ἄνθρωπος ἐστι.*] *մարդ և կենդանի է* = *ἄνθρωπος καὶ ζῷόν ἐστι.* So *C. d. e. u. f. g. h.,* rc. *A. B. u.*
- 2 a. 30. *ποτε*] A.T. omits. So *B. u. d. c. a.,* pr. *h.*
- 2 a. 31. *τό*] *այս ինչ* = *τοῦτό τι* or *τοδέ τι* or *τουτί*.
- 2 a. 36. *καθ' ἕκαστα*] *իւրաքանչիւր ումէք է* = *καθ' ἕκαστο*.
- 2 a. 37. *κατηγορεῖται*] *ստորոգեսցի* = *κατηγορηθήσεται*.
- 2 a. 38. *κατηγορηθήσεται τὸ ζῷον*] A.T. omits. So *C. u. c.*
- 2 b. 1. *τῶν τινῶν ἀνθρώπων*] *մարդոյ* = *ἀνθρώπων*.
- 2 b. 3. *ἐν τινί*] *ըն մարմնի ումէն* = *ἐν σώματι τινι.* So *g.*
- 2 b. 4. *λέγεται*] comes in A.T. after *οὐσιῶν* in b. 5. So *C. u. a. h.*
- 2 b. 6. After *εἶναι* A.T. adds *բանից այլքն ամենայն կամ զին թահայից զս-
նցանէ ասին, և կամ յին թահայս 'ի սոսա են:* which is an exact translation of: *πάντα γὰρ τὰ ἄλλα ἦτοι καθ' ὑποκειμένων τούτων λέγεται ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ἐστιν*, which words are added also in *A. B. C. u. a. g. u. e. f.*
- 2 b. 7. *μᾶλλον οὐσία*] A.T. puts these words after *γένους* at end of clause and inserts *է = ἐστίν* after *οὐσία.* So *c.*
- 2 b. 11. *ἀποδιδούς*] A.T. omits. So *u.*

- 2 b. 12. A.T. has the order ἀποδιδοὺς ἢ ζῶον. So *C.f.*
- 2 b. 17. οὐσίαι] *qηjαgνc[θhιζhp* *ωnαg[h]hp*=οὐσίαι πρῶται. So *d.e.g.h.n.*
- 2 b. 18. αἱ πρῶται οὐσίαι] so Venice text: *ωnαg[h]hp qηjαgνc[θhιζhp*, but J. 401 and 1291 read *ωnαg[h]hp qηjαgνc[θhιζh*=ἡ πρώτη οὐσία.
- 2 b. 19. pr. τὸ εἶδος] *ωnαhιhp*=τὰ εἶδη; but P. 105 and 106 read *ωnαhιh*=τὸ εἶδος.
- 2 b. 24. ἀποδώσεις] *ρωgωσpεσgε hp*=ἀποδώσει τις, cp. *n.u.*
- 2 b. 26. τῶν πρώτων οὐσιῶν] *ωnαg[h]hp *qηjαgνc[θhιζhp*, which = αἱ πρῶται οὐσίαι. Perhaps we should read *qηjαgνc[θhιζh*, which would render the Greek.
- 2 b. 29. τῶν ἄλλων] *'h qωσnαζdιhιg[h]n αjλhιg[h]*=τῶν συμβεβηκότων τῶν ἄλλων.
- 2 b. 31. τὴν πρώτην οὐσίαν] *qωnαg[h]hp qηjαgνc[θhιζh*=τὰς πρώτας οὐσίας.
- 2 b. 32. After εἶδος A.T. inserts *ωnαhιh*=μᾶλλον.
- 2 b. 33. After γνωριμώτερον A.T. inserts *ωnαhιh*=μᾶλλον.
- 2 b. 36. τρέχει] *h[θhιζhαh*=τρέχειν. So *A.*
- 2 b. 36. τῶν ἄλλων ταῦτα μόνα] *dhιhιhp σhpα jαjλhιg[h]*, which=μόνα ταῦτα τῶν ἄλλων, changing the order with *u.*
- 3 a. 5. ἄνθρωπον καὶ ζῶον] *qδiωp[h]h h qhιhιhιhιh*=τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ζῶον.
- 3 a. 7. κατὰ] omitted in A.T.
- 3 a. 9. τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν] *hιhι h p[h]hιp[h] qηjαgνc[θhιζh*=ἡ δὲ δευτέρα οὐσία, nom. sing.
- 3 a. 10. φανερόν μὲν οὕτως ὅτι οὐκ εἰσὶν . . .] *hp[h]hιhι h, qhι αjσhιξhι h, qhι h nζ dh jhι[θhιhαhιgνcιd h*, which would = φανερόν ἐστὶν ὅτι οὕτως ἐστίν, ὅτι οὐδεμία ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. οὐδεμία is read instead of οὐκ εἰσὶν in *e.*; “οὐδεμία ἐστίν *u.* corr. *C.*”
- 3 a. 16. κατηγορεῖσθαι ποτε] *hp[h]hp σωpηp[h]hιh*=ποτε κατηγορεῖσθαι. So *n.*
- 3 a. 17. τὸν δὲ λόγον] *hιhι pωhιhι*=τὸν δὲ λόγον.
- 3 a. 20. ὁσαύτως] A.T. omits, “om. *g.*, pr. *u.*”
- 3 a. 20. ἂν εἴη] *h*=ἐστίν.
- 3 a. 20. ἢ] A.T. omits. So *n.u.e.*
- 3 a. 21. τοῦτο οὐσίας] *qηjαgνc[θhιζh h αjσ*=οὐσίας ἐστὶ τοῦτο.
- 3 a. 24. ἐν τῷ ἀνθρώπῳ] *h[θhι h p[h]hι pωp[h]h*=εἰ ἐν ἀνθρώπῳ.
- 3 a. 27. λέγεται] *ωσhιg[h]*, which perhaps implies λέγοιτο.
- 3 a. 29. τὰ μέρη] *dωσnιhp*?=μέρη simply.
- 3 a. 29. τῶν οὐσιῶν] *qηjαgνc[θhιζh*=τῆς οὐσίας.
- 3 a. 30. ὄντα] *dωhι h*=μέρος ἐν or μέρος simply.

- 3 a. 32. ἐλέγετο] *ωυήν* = λέγεται, but the *ε* in *ωυεήν* = ἐλέγετο may have dropped out.
- 3 a. 32. τὰ ὡς μέρη] *ήρρηκε διωυεήν* = ὡς τὰ μέρη.
- 3 a. 32. ἐν τινι] so Venice text. Paris 105 in text and Paris 106 marginally read *ήρρηκεν γινεσθαι* = ἐν ὅλῳ τινι.
- 3 b. 3. τὸ εἶδος τὸν τοῦ γένους] *υπενωήν ενυενήν* = τὰ εἶδη τὸν τῶν γένων.
- 3 b. 5. καί] so A.T. simply, omitting πάντα which Bkk. keeps from *A.C.g.b.*
- 3 b. 7. γε] omitted in A.T., which however often omits it. γε is here omitted in *A.*
- 3 b. 7. συνώνυμα ἦν ὧν] *ψωυώνυμιν ε ηρη* = συνώνυμὸν ἐστὶν οὐ.
- 3 b. 10. ἐπὶ] A.T. omits. So *B.*
- 3 b. 15. ἀνθρωπων] *ηρ διωρη* = τὸς ἀνθρωπων. But P. 95, 105, 106, J. 1291 omit *ηρ* = τὸς.
- 3 b. 16. ἡ πρώτη οὐσία] so Ven. Text and all MSS. except J. 401, which has *ωνωυήν ηρηωυεν[θικων* = τῆς πρώτης οὐσίας.
- 3 b. 18. οὐχ ἀπλῶς δέ] = *ρωυγ ηε ψωυρωωωρ*. Thus Ven. Text agrees, but P. 105, 106, J. 401 omit *ρωυγ* and so omit δέ.
- 3 b. 26. γάρ] A.T. omits and reads from οἶον in l. 25 down to ἐναντίον in l. 26 as a single clause, without any note of interrogation after ζῶφ. Cp. *b.* and *u.c.*, “γὰρ om. pr. *C.*”
- 3 b. 26. οὐδέ γε τῷ ἀνθρώπῳ ἡ τῷ ζῶφ οὐδέν ἐστὶν ἐναντίον] omitted in A.T.
- 3 b. 28. πολλῶν] omitted in A.T.
- 3 b. 29. ἡ τριπλήχει] omitted in A.T. So *B.b.d.f.h.u.u.*
- 3 b. 31. A.T. reads εἶναι ἐναντίον instead of ἐναντίον εἶναι. But J. 1291 has order of Waitz.
- 3 b. 32. ποσῶν] omitted in A.T.
- 3 b. 35. καὶ ἦττον οὐσία] A.T. omits.
- 3 b. 38. After ἐαυτοῦ A.T. adds *γωεξω* = μάλλον.
- 4 a. 1. τὸ λευκὸν ἐστὶν ἕτερον is the order of A.T. So *C.n.u.e.f.g.*
- 4 a. 1. μάλλον λευκόν] A.T. does not insert καὶ ἦττον, which Bkk. keeps from *f.g.* and rc. *A.*
- 4 a. 1. καὶ καλὸν . . . λέγεται] A.T. omits. So also *u.*
- 4 a. 4. A.T. has order λέγεται εἶναι.
- 4 a. 8. ἐστὶν οὐσία] *ρηωυεν[θικων εν* = τῆς οὐσίας ἐστί, but J. 401 *ρηωυεν[θικων εν* = οὐσία ἐστι.
- 4 a. 9. ἦττον] *ενωωυεν* = τὸ ἦττον. So *C.u.f.g.h.a.b.d.c.*

- 4 a. 12. οὐκ] *ոչ զուրուք* = οὐδενός. So *n. a. e. g.*
 4 a. 12. τὸ τοιοῦτο] omitted in A.T., “om. *C. et pr. B. d. n.*”
 4 a. 13. ὅν] A.T. omits. So *e.*
 4 a. 14. ἐστίν] A.T. takes after ταῦτόν.
 4 a. 14. τῷ ἀριθμῷ] *[θπλη]*? = ἀριθμῷ simply. So *C. n.*
 4 a. 14. ἔσται] *է* = ἐστί.
 4 a. 15. τῷ ἀριθμῷ] ? A.T. omits τῷ as in 4 a. 14, “fort. pr. om. *h.*”
 4 a. 16. οὐκ] A.T. retains this, “del. *n.*”
 4 a. 23. Bk. τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικά] *յայսպիսեացն գոլ իբրու ներհակաց ընդունական* = τῶν τοιούτων εἶναι ὥσπερ ἐναντίων δεκτικά. *A. B.* read τοιούτων. J. 401 and Paris MSS. 105 and 106 omit everything after εἶναι and imply simply: τῶν τοιούτων εἶναι.
 4 a. 25. λόγος] A.T. omits. So *n. a.*
 4 a. 26. ἐπὶ τῆς δόξης] *կարծիքն* = ἡ δόξα.
 4 a. 27. ψευδῶς δοξάσει τὴν αὐτὴν ἔχων περὶ αὐτοῦ δόξαν.] *ստաբար կարծիքն եղիցի յաղաքս նորա* = ψευδῶς ἡ δόξα ἔσται περὶ αὐτοῦ.
 4 a. 30. αὐτά] **սյնքան զի* = τοσαῦτά αὐτε; but *սյնքան զի* may be a corruption of *ինքեանք* = αὐτά.
 4 a. 31. γενόμενον] **յեղեալ* = “having been changed or altered;” but we should read *եղեալ* = *γενόμενον*, for the use of *յեղափոխեալ* = *μετάβαλλοντα* just before would suggest to any Armenian copyist *յեղեալ* instead of *եղեալ*.
 4 a. 33. ἕκαστον αὐτῶν] *իւրաքանչիւրոց *իրքն* = ἐκάστων τὰ πράγματα. J. MSS. have preserved the true reading *ինքն* = αὐτό. If we can suppose *իւրաքանչիւր որ* *ինքն* to have stood, the Greek would be ἕκαστον αὐτό. αὐτό is read in *C. g. h. n.*
 4 a. 34. ἐστίν] *ստի* = λέγεται.
 4 a. 35. ἀκίνητα] *անշարժք և անխաղացք*, which = ἀκίνητα καὶ βέβαια, but the latter may have been added by David to bring out ἀκίνητα.
 4 b. 3. Bk. ἂν εἴη] *է* = ἐστι.
 4 b. 4. τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν] A.T. has the order: τὴν δ. κ. τ. λόγον. So *a. n.*
 4 b. 5. δεκτικὰ τῶν ἐναντίων εἶναι] *ընդունական ներհակացն գոլ սսէ* = δεκτικὰ τῶν ἐναντίων εἶναι φάσκει, *cp. n.*; which has φάσκειν δεκτικά.
 4 b. 5. οὐκ ἔστιν ἀλ. τ.] *բայց ոչ է այս ճշմարիտ* = οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀληθές. So “*n. a., pr. C., fort. pr. B.*”

- 4 b. 26. *ει]* A.T. omits.
- 4 b. 27. *μόριον]* *մասնկուէր*=*μόρια*. So *g*.
- 4 b. 27. *πρὸς οὐδένα]* *և առ ոչ մի ինչ*=*πρὸς οὐδένα δέ* or *καὶ πρὸς οὐδένα*.
- 4 b. 30. A.T. has order : *λαβεῖν κοινὸν ὅρον*. So *h. n*.
- 4 b. 34. *αὐτόν]* *զնոյն զինքն*=*τὸν αὐτὸν αὐτόν*, eundem ipsum.
- 4 b. 37. *καθ' αὐτήν]* *լստ ինքեան ուրոյն*=*καθ' αὐτὴν ἰδίᾳ* or *χωρίς*.
- 5 a. 3. *πρὸς τινα κοινόν]* *առ մի իմն*=*πρὸς ἕνα τινα*.
- 5 a. 6. After *συνάπτει* the following is added in the Armenian Text : *և է աւելադրամակարն և զնուազեցն ունել զսահման: իսկ նուազքն ոչ ևս, որպէս և մարմնոյն ասացաւ հասարակ սահման գոյ մասանց զգիծն կամ զմակերեւութիւնն: իսկ մակերեւութեանն և ոչ ևս սահման եղբի մարմին. քանզի ոմն եռակի, իսկ ոմն երկակի = ἔστι δὲ τὰ πλείονας ἔχοντα διαστάσεις (dimensions) καὶ τῶν ἐλάττονας ἔχειν ὅρον. τὰ δὲ ἐλάττονας οὐκ ἔτι, ὥσπερ καὶ τοῦ σώματος ἐλέγετο κοινὸν ὅρον εἶναι τῶν μορίων τὴν γραμμὴν ἢ τὴν ἐπιφάνειαν· τῆς δὲ ἐπιφανείας οὐκ ἔτι ὅρος ἔσται τὸ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ τριπλασίως τὸ δὲ διπλασίως.*
- The above is the translation of a Greek Scholion.
- 5 a. 14. 'A.T. has order : *συνάπτει αὐτοῦ τὰ μόρια*. So *C. h*.
- 5 a. 24. Should not *մակայել*, here used to translate *ἐπιδείξει*, be *մակայանել*?
- 5 a. 25. *ποῖά γε πρὸς ἄλληλα]* *որք առ որս="which to which," ἃ *πρὸς ἃ*. Perhaps we should read *որք առ ոյս*=*τίνα πρὸς τίνα*.
- 5 a. 34. *ἔστιν ἔτι]* *ևս գոյ*=*ἔτι ἔστιν*. So *n*.
- 5 a. 38. *ταῦτα μόνα]* A.T. has order : *μόνα ταῦτα*.
- 5 b. 3. *ἢ κίνησις πολλή]* *զարգումն շատ*=*τὴν κίνησιν πολλήν*, which the passage demands.
- 5 b. 5. *ἢ οὕτω πως ἀποδοῖς]* *թէ պսպիսաբար ինչ օրինակաւ բացատրեսցէ*=*εἰ οὕτω πως ἀποδοίη* or *ἀποδώσει*.
- 5 b. 8. *φήσεις]* *ասացէ*=*φήσει*, so "*h. d.* corr. *c.*"
- 5 b. 8. *ποσὰ καθ' αὐτά]* *և լստ ինքեան քանակք*=*καὶ καθ' αὐτὰ ποσά*. So *A. e. f. n*.
- 5 b. 12. *διπλήχει ἢ]* A.T. omits.
- 5 b. 14. *γάρ]* A.T. omits and does not punctuate after *τῶν* in l. 13.
- 5 b. 16. *ποσόν]* *քանակին*=*τοῦ ποσοῦ*, but J. 401 has *քանակ*=*ποσόν*.
- 5 b. 17. *τῷ]* A.T. does not translate *τῷ*, yet retains infinitive *վերաբերիլ*=*ἀναφύρεσθαι*.

- 5 b. 18. οἶον] *οηξξ ηη* = οἶον εἶ.
 5 b. 20. πρὸς ἕτερον] *ωηλ ωη ωηλ* = ἕτερον πρὸς ἕτερον.
 5 b. 20. εἰ γε καθ' αὐτό] *ε[θξ ξη ηηξξ ρωη ηηξξωη* = εἰ γε ἡν αὐτὸ καθ' αὐτό.
 5 b. 21. ἐλέγετο] A.T. omits.
 5 b. 24. καὶ ἐν μὲν τῇ οἰκίᾳ πολλούς, ἐν δὲ τῷ θεάτρῳ ὀλίγους πολλῶ πλείους ὄντας] *ε[η ηηωωηηηη ηωηωωω, ηωη ηη ωωη ρωηηηηη* = καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ ὀλίγους ἐν δὲ οἰκίᾳ πολλούς. The A.T. omits πολλῶ πλείους ὄντας altogether.
 5 b. 32. φαίη τις] *ηηηη* = εἶη. So *n. u. b. c. f. E.*
 5 b. 35. ποτε] A.T. omits, "del. *n.*, om. *c. f.*"
 5 b. 35. ἅμα τὸ αὐτό] A.T. has order τὸ αὐτὸ ἅμα; but J. 401 has order of W.
 5 b. 38. χρόνον] *οηηηωηη would = pattern, type, and is perhaps a corruption of *ωηηηωηη* = χρόνον.
 6 a. 1. τῆς οὐσίας] *ηηηωηηη[θηηηηη* = τῶν οὐσιῶν.
 6 a. 3. ἀλλ' . . . ἀλλ'] A.T. seems to omit the first ἀλλ'.
 6 a. 8. εἶναι] *ηηη ηη* = εἶναί τι. So *A. f.*
 6 a. 10. μὴ] *ηη ηη* = μὴ τις. A.T. omits τις before ἐρεῖ.
 6 a. 10. ἐρεῖ] *ωωωωηη ηηη* = ἐρεῖ εἶναι; but J. 401 omits *ηηη* = εἶναι.
 6 a. 15. εἰκόασι] *ωηηηωηηηηη = have named. The Armenian for εἰκόασι would be *εηηηηηηηηη*.
 6 a. 22. πέντε ἢ τρία] *ηηηη ηωη ηηηη ωηηη* = πέντε ἢ τρία λέγεται. λέγεται is added in *a. u.* marg. *g.*, Ambros. Q 87, *b. u.* Marc. 211.
 6 a. 22. τὰ τρία] *ηηηηη* = τὰ πέντε. So *A. C. d. c. q. h. n. u. E. a. b.* Marc. 211. Also Bkk.
 6 a. 23. pr. χρόνος] *ωηηηωηηηη* = οἱ χρόνοι. So *a. b. n. g. E.*
 6 a. 23. χρόνος εἶναι λέγεται] *ωηηηωηηηη ωηηη* = χρόνοι λέγονται.
 6 a. 23. τῶν εἰρημένων] *ωωηη ωωωηηηηηη* = τούτων τῶν εἰρημένων.
 6 a. 28. καὶ ἀριθμὸς καὶ ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται καὶ χρόνος καὶ ἴσος καὶ ἄνισος] *ε[θηη ε[ωηηηωηη ηηηη ε[ωηηηηηη ωηη* = καὶ ἀριθμὸς καὶ χρόνος ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται. P. 105 and 106, J. 401 further omit *ε[ωηηηωηη* = καὶ χρόνος, as if the Greek ran simply: καὶ ἀριθμὸς καὶ ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται, omitting the rest of the sentence: καὶ χρόνος καὶ ἴσος καὶ ἄνισος, words omitted also in *b.*
 6 a. 31. μὴ ἐστι] *ε[η ηη* = ἐστι μὴ read in *n. u.* or ἐστιν οὐ read in *C. d. h.*
 6 a. 31. ἂν δόξαι ἴσα τε καὶ ἄνισα λέγεσθαι] So V.T. which reads *θηηηηηηηη ηηηη ε[ωηηηηηη ωηηηη*, but P. 105 and 106 and J. 401 omit *θηηηηηηηη*

- 6 b. 24. Bk. reads in this passage: καὶ τὸ ἀνόμοιον τινὶ ἀνόμοιον, of which A.T. gives no hint.
- 6 b. 24. After δέ A.T. has *ωπρὶν* = τὰ πρὸς τι. So *C.e.f.g.h.u.b.* also Bk.
- 6 b. 24. ἦττον] *ἔντελως* = τὸ ἦττον. So *C.d.c.f.g.a.b.u.*
- 6 b. 25. λέγεται μᾶλλον καὶ ἦττον] *ῥηρησιῶν ὑπερβαίνον* = ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἦττον. So *A.c.d.f.*, but J. MS. 401 reads: *οὐκ ὡπρὶν ὑπερβαίνον* = οὐ λέγεται μᾶλλον καὶ ἦττον.
- 6 b. 25. second διπλάσιον] A.T. omits.
- 6 b. 28. ἀντιστρέφοντα] *ἡμετέραν* = τὰ ἀντιστρέφοντα.
- 6 b. 31. ἐλάττωτος] *ὑπερβαίνει* = τοῦ ἐλάττωτος λέγεται.
- 6 b. 32. μείζονος] *ὑπερβαίνει* = μείζονος λέγεται.
- 6 b. 34. ἐπιστητοῦ] *ὑπερβαίνει* = τοῦ ἐπιστητοῦ.
- 7 a. 2. πτερά] *ἄλ* = πτερόν singular.
- 7 a. 3. τὸ πτερόν] *ἄλ* = πτερόν simply.
- 7 a. 4. τὸ πτερόν] *ἄλ* = πτερόν simply.
- 7 a. 7. τὸ πηδάλιον] *ῥηρησιῶν* = πηδάλιον simply.
- 7 a. 8. οἰκεία] *ῥηρησιῶν* = οἰκεία ἐστιν.
- 7 a. 8. γίνεταί] A.T. omits.
- 7 a. 11. πλοῖον] A.T. omits.
- 7 a. 16. οἶον ἢ κεφαλὴ οἰκειοτέρως ἀν' ἀποδοθείη κεφαλῶτος ἢ ζώου] so Ven. Text; but J. 1291 reads *ἡμετέραν ὑπερβαίνει* = οἶον ἢ κεφαλὴ εἰ οἰκειοτέρως ἀποδοθείη κεφαλῶτος ἀλλ' οὐ ζώου.
- 7 a. 19. λαμβάνοι] *ὑπερβαίνει* = λάβοι. *A.C.d.e.f.g.h.*
- 7 a. 20. τοῖς πρὸς αὐτὸ] *ὑπερβαίνει* = ἀπ' ἐκείνων ἀ πρὸς αὐτά. This translation may have arisen out of τοῖς πρὸς αὐτὰ ἀντιστρέφουσι, which *A.C.d.g.h.u.* corr. *B.*
- 7 a. 21 and 22. A.T. omits τό before πτερωτόν and πηδαλιωτόν.
- 7 a. 23. ἀντιστρέφοντα] *ἡμετέραν* = τὰ ἀντιστρέφοντα.
- 7 a. 24. αὐτό] A.T. omits.
- 7 a. 25. τῶν ὁμολογουμένως] *ὑπερβαίνει* = αὐτὸ ἐστι τῶν ὁμολογουμένων.
- 7 a. 28. καὶ μὴ πρὸς αὐτὸ δ' λέγεται] *ὑπερβαίνει* = καὶ μὴ ἢ πρὸς αὐτὸ λέγεται, "and if there should not be things in relation to which it is spoken." Codex *n.* reads μὴ ἢ πρὸς.
- 7 a. 31. τι] A.T. omits. So *e.n.*

- 7 a. 32. $\delta]$ $\eta\rho\upsilon=\delta$.
- 7 a. 33. A.T. has order: $\tau\acute{o}\tau\omicron\upsilon\ \mu\acute{o}\nu\omicron\nu$.
- 7 a. 34. $\acute{\alpha}\epsilon\acute{\iota}]$ A.T. omits.
- 7 a. 34. $\pi\rho\acute{o}s\ \alpha\upsilon\tau\acute{o}]$ $\omega\kappa.\ \omega\omega\ \mu\eta\omega\acute{\iota}\nu=\pi\rho\acute{o}s\ \tau\omicron\upsilon\tau\omicron\ \mu\acute{o}\nu\omicron\nu$; but J. 401 omits $\mu\acute{o}\nu\omicron\nu$.
The other MSS. retain.
- 7 a. 35. $\pi\epsilon\rho\iota\alpha\iota\rho\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omega\nu]$ $\iota\ \mu\eta\omega\rho\omega\rho\omega\rho\delta\epsilon\tau\iota\kappa\eta\lambda\eta\gamma\acute{\iota}\nu=\kappa\alpha\acute{\iota}\ \pi\epsilon\rho\iota\alpha\iota\rho\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omega\nu$.
- 7 a. 36. $\acute{\alpha}\pi\acute{\alpha}\nu\tau\omega\nu]$ A.T. omits.
- 7 a. 36, 37. $\delta\acute{\iota}\pi\omicron\delta\iota\ .\ .\ .\ \delta\epsilon\kappa\tau\iota\kappa\acute{\omega}\ .\ .\ .\ \acute{\alpha}\nu\theta\rho\acute{\omega}\pi\omega]$ As in 1 a. 5, David neglects the datives.
- 7 a. 37. $\delta\epsilon\kappa\tau\iota\kappa\acute{\omega}]$ $\rho\acute{\iota}\nu\eta\mu\epsilon\lambda\eta\omega\acute{\iota}\nu\ \eta\eta\iota=\delta\epsilon\kappa\tau\iota\kappa\acute{o}\nu\ \epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$.
- 7 a. 38. $\tau\omicron\upsilon\ \delta\epsilon\sigma\pi\acute{o}\tau\eta\nu\ \epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota]$ $\omega\kappa\omega\mu\epsilon\lambda\acute{\iota}\nu=\tau\omicron\upsilon\ \delta\epsilon\sigma\pi\acute{o}\tau\omicron\upsilon$. $\epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$ is omitted.
- 7 b. 1. $\pi\rho\acute{o}s\ \delta\ \pi\omicron\tau\epsilon]$ $\omega\kappa.\ \eta\rho\upsilon=\pi\rho\acute{o}s\ \delta$, omitting $\pi\omicron\tau\epsilon$.
- 7 b. 3. $\rho\eta\theta\acute{\eta}\sigma\epsilon\tau\alpha\iota]$ $\ast\omega\omega\iota=\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$, but J. 1201: $\omega\omega\omega\iota\eta=\rho\eta\theta\acute{\eta}\sigma\epsilon\tau\alpha\iota$.
- 7 b. 5. $\tau\acute{o}\ \delta\epsilon\sigma\pi\acute{o}\tau\eta\ \alpha\upsilon\tau\acute{\omega}]$ $\ast\omega\kappa\epsilon\acute{\iota}\nu\ \omega\delta\omega=\tau\acute{o}\ \delta\epsilon\sigma\pi\acute{o}\tau\eta\nu\ \alpha\upsilon\tau\acute{\omega}$. It is odd that David should use $\delta\epsilon\sigma\pi\acute{o}\tau\eta\nu$ and yet retain dat. $\alpha\upsilon\tau\acute{\omega}$. *A.C.d.e.*
f.g.h. read $\delta\epsilon\sigma\pi\acute{o}\tau\eta\nu\ \alpha\upsilon\tau\acute{o}\nu$.
- 7 b. 6. $\gamma\acute{\alpha}\rho\ \acute{\epsilon}\tau\iota]$ A.T. omits this $\gamma\acute{\alpha}\rho$, so that the clause becomes apodosis to preceding one.
- 7 b. 7. $\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\varsigma]$ $\delta\omega\kappa\omega\acute{\iota}\nu=\delta\ \delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\varsigma$. So *a.* But I would not affirm that wherever David attaches the final ι there was a definite article in his Greek text. The suffix ι always gives to that noun, verb, or adverb to which it is attached a definite reference to something or someone, but not always such a reference as the Greek definite article would give.
- 7 b. 8. $\pi\tau\epsilon\rho\omega\tau\acute{\omega}]$ here again David uses accus. case. So *C.a.g.* pr. *b.f.*
- 7 b. 8. $\gamma\acute{\alpha}\rho]$ A.T. omits; cp. on 7 b. 6.
- 7 b. 10. $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota]$ C. F. Neumann (in *Journal Asiatique*, Feb. 1829), in an article on David's translations of Aristotle, remarks that in this passage the Paris Codex adds $\mu\omega\rho\acute{\iota}\nu$ before $\omega\omega\iota$, as if the Greek ran $\omicron\iota\kappa\epsilon\acute{\iota}\omega\varsigma\ \delta\ \lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma\ \lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$. In fact the Paris codices agree here with the Venice Text in reading $\rho\acute{\iota}\nu\omega\acute{\iota}\nu\epsilon\mu\omega\rho\acute{\iota}\nu$ which $=\delta\ \omicron\iota\kappa\epsilon\acute{\iota}\omega\varsigma$ or $\tau\acute{o}\ \omicron\iota\kappa\epsilon\acute{\iota}\omega\varsigma$. David consistently throughout this passage uses $\rho\acute{\iota}\nu\omega\acute{\iota}\nu\epsilon\mu\omega\rho$ to translate $\omicron\iota\kappa\epsilon\acute{\iota}\omega\varsigma$. Nor would $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$ be translated $\mu\omega\rho$ but $\mu\omega\kappa$, or rather $\mu\omega\acute{\iota}$, for $\mu\omega\kappa$ is used for $\lambda\acute{\epsilon}\xi\iota\varsigma$. David does not translate $\pi\omicron\tau\epsilon$ in this passage.
- 7 b. 14. $\rho\eta\theta\acute{\eta}\sigma\epsilon\tau\alpha\iota]$ $\omega\omega\iota\acute{\iota}\nu=\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$. So *A.C.d.g.h.*

- 8 a. 35. αὐτοῖς εἶναι τὸ αὐτὰ ἄπερ ἐστίν] **նդհր որբ ինչ ենն**? = τὸ τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐστίν.
- 8 a. 38. ἐξ αὐτῶν] **յիւրեւէ** = ἐξ αὐτοῦ. So *n*.
- 8 b. 1. τοῦτό πως] **սայն և զհարդն** = τοῦτο καὶ πῶς.
- 8 b. 2. τοῦτο] A.T. omits and renders πῶς by **զհարդ** = πῶς.
- 8 b. 3. πῶς ἔχει] **զհարդ ունի** = πῶς ἔχει.
- 8 b. 5. οἶδεν] **գիտացէ** = εἴσεται.
- 8 b. 6. εἶδεν] **գիտէ** = οἶδεν.
- 8 b. 6. διπλάσιον] **կրկնապատկեալ** = διπλάσιον ὅν.
- 8 b. 7. A.T. has order οὐδ' εἴ ἐστι διπλ. So *n*.
- 8 b. 9. εἰδέναι] **գիտել *զսա** = εἰδέναι τοῦτο, as if the clause καὶ ὅτου κάλλιον ἐστὶν depended on οἶδεν.
- 8 b. 9. οὐκ ἀορίστως] **բայց եթէ անորոշակի** = εἰ δὲ (or ἀλλ' εἰ) ἀορίστως.
- 8 b. 11. first γάρ] A.T. omits, making clause ὑπόλ. τὸ τ. γιν. apodosis of preceding clause.
- 8 b. 11. οὐκ] **այլ ոչ** = ἀλλ' οὐκ.
- 8 b. 11. A.T. has order : εἴσεται ἀκριβῶς. So *e. n*.
- 8 b. 14. ὃ ἂν εἰδῇ τις τῶν πρὸς τι ἀφωρισμένως, κακέينو πρὸς ὃ λέγεται ἀφωρισ-
 μένως εἰδέναι] ***զի եթէ գիտացէ որ յառինչիցն սահմանաբար
 գիտացէ** : = ὅτι ἂν εἰδῇ τις τῶν πρὸς τι, ὠρισμένως εἴσεται. **զի եթէ**
 = εἴπερ in 12 b. 23, so it might = **էάν περ** here. J. 401 and Paris
 Codices 105, 106 read **զի որ եթէ** which would = ὅτι (or εἴ) ὃ **էάν**.
 Waitz in his apparatus criticus writes as follows : “**δ**] ὅτι B.—**էάν**
A. B. d.” from which it appears that *B.* reads **ὅτι** **էάν**. Retaining
որ of Paris 105, 106 I can make no sense of Armenian except
 by supposing that **ան** was translated by **եթէ** as if it = **էάν**, in
 which case David's Greek ran **ὅτι ὃ ἂν εἰδῇ κ.τ.λ.** This except
 for **ὅτι** is Waitz' reading. It is more likely that **որ** should
 have dropped out of the Venice Text than have been inserted
 in the Paris codices. **ὠρισμένως** is found in *n. e. n.* Had the
 Greek word been **ἀφωρισμένως** David would probably have
 used **բացորոշեալ** or **բացորոշաբար** to translate it. **εἴσεται**,
 which is certainly implied by **գիտացէ**, requires some conjunc-
 tion like **ὅτι** after **ἀναγκαῖον** to make any grammar at all. But
 I have met in David with no other example of the words
հարկաւոր է (= **ἀναγκαῖον ἐστὶ**) followed by **զի** (= **ὅτι**). They

are always followed, as in Greek, by an infinitive mood. Could there have been in the Greek the anacolouthon ἀναγκαῖαν . . . εἴσεται, which the Armenian translator tried to surmount by introducing զի (= ὅτι) ?

- 8 b. 15. τὴν δέ γε κεφαλὴν καί] *իսկ զգլուին եթէ որ գիտացէ կամ* = τὴν δέ γε κεφαλὴν, ἐάν τις εἰδῇ, ἢ.
 8 b. 16. ἕκαστον] *զիւրաքանչիւրս* = ἕκαστα.
 8 b. 17. ὅπερ ἐστίν] *որ *էն* = ὅπερ (or rather ὅ) ἐστίν. *էն* is a likely corruption of *էն* = ἐστίν.
 8 b. 17. ἔστιν εἰδέναι] *գիտացէ* = εἴσεται.
 8 b. 19. ἔστιν] *եղիցի* = ἔσται.
 8 b. 19. ἂν εἴη] *էն* = ἐστί.
 8 b. 20. ταῦτα] A.T. omits.
 8 b. 22. After ἀποφαίνεσθαι A.T. inserts *Հրամանաւ պատասխանել* which means lit. with the mandate of a response, oracularly, χρησµολόγως. Obviously the gloss of an Armenian copyist or commentator.
 8 b. 24. Here A.T. adds Title of new section : *յաղագս որակի ե որակու* *թեան* = περὶ ποίου καὶ ποιότητος.
 8 b. 25. εἶναι] A.T. omits. So *n. e.*
 8 b. 28. A.T. has order: *μονιμώτερον εἶναι κ. πολυχρονιώτερον*. So *C. c. a. n. n.*
 8 b. 32. γένηται] *ընկալցի* = "should be received."
 8 b. 32. After ἄλλου and before τινὸς τοιούτου A.T. inserts *պատճառէ* = cause, αἰτίου.
 8 b. 36. καὶ νόσος] A.T. omits the καί.
 8 b. 37. ἄλλα] A.T. omits.
 8 b. 39. γινόμενος] *լիալ* = γενόμενος. So *A. C. d. f.*
 8 b. 39. εἰς] A.T. omits.
 9 a. 2. διὰ χρόνον πλῆθος] *բազում ամանակաւ* = πολλῷ χρόνῳ or rather διὰ πολλοῦ χρόνου. Probably David had the reading διὰ πλείονος χρόνου found in pr. *g.*
 9 a. 3. καί before ἀνίατος is omitted in A.T. David evidently understood the Greek as he had it to mean "become by nature (or habituated into being) incurable."
 9 a. 3. ἦν ἂν τις ἕως ἔξιν ἤδη] *զոր ահա որ իբր ունակու[թիւն* = ἦν ἂν ἤδη τις ὥς ἔξιν. So *n.*

- 9 a. 7. διάκεινται] *πρωμιωλμυη*=διακείσθαι.
 9 a. 13. καί] A.T. omits.
 9 a. 14. ἦ] *Λ*=καί. So *n.*
 9 a. 15. A.T. has order: καὶ λέγομεν ἀπλῶς.
 9 a. 17. A.T. omits ποιοῖν before λέγεται, so confirming Waitz.
 9 a. 18. After φυσικῇν A.T. inserts *λωιδ' ανήλωρη*[*θηεν*]=ἡ ἀδυναμία. So
A. B. C. f. g.
 9 a. 23. τῷ ἀδυναμίαν . . . τυχόντων] **φωυν ανηορην ρηνελ Λ ηη-ερωι σωλ*
ωτηη ζηλωνηη[θηωνζ μνωλινω ρινζ ηρη="by being incapable
 and easily giving place to diseases to suffer anything natural."
σωλ ωτηη is elsewhere used by David to render ἀναχωρεῖν.
 In J. 401 *ελ ηη-ερωι σωλ ωτηη ζηλωνηη[θηωνζ]* is only added
 in margin, so that the text would=*τῷ ἀδυνατίους εἶναι φυσικόν*
τι πάσχειν. Thus all Arm. MSS. omit in 9 a. 24 the words:
ράδιως ὑπὸ τῶν τυχόντων of which *C.* omits *ράδιως* and *B. d. e.*
 omit *ὑπὸ τῶν τυχόντων.*
 9 a. 27. ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου] *νηενελ Λ ηη-ερτωι ωτηη σωλ σπηρην πωσπηρην*
 =ἔχειν καὶ *ράδιως* ἀναχωρεῖν τοῦ αὐτοῦ τούτου. Here the
 phrase *ωτηη σωλ* recurs with the addition of *τοῦ αὐτοῦ τούτου,*
 which in A. 23 are preserved by *e.* and *g.* in conjunction
 therewith.
 9 a. 30. καὶ στρυφνότης] A.T. omits.
 9 a. 32. δεδεγμένα αὐτά] *ρηηνηλωλινε σηγω*=“receptive of these,” perhaps
 points to *δεδεγμένα ταύτας* or *αὐτάς* read in *e.*
 9 a. 33. δεδέχθαι] *νηενηη*=ἔχειν. So also in l. 34.
 9 a. 33. κατ’ αὐτάς] *ρσοι πωμρηη?*=κατὰ τοῦτο.
 9 b. 1. A.T. reads in order γλυκὺ . . . τὸ μέλι.
 9 b. 11. γενομένη] *ηηωνηη*=γένεσθαι.
 9 b. 15. ἐστον] *ηηελ*=ἦν.
 9 b. 18. γένοιτ’ ἂν] *ηηηηηη πρωμιωρηη[θηεν*=γένειτ’ ἂν διάθεσις. So
C. e.
 9 b. 19. A.T. has order: τὴν χροιάν καὶ ὁμοίαν.
 9 b. 22. ἐν τῇ κατὰ φύσιν συστάσει] *ρσοι μνηη[θηων ρωηηωγηη[θηων?*=κατὰ
 φύσεως σύστασιν.
 9 b. 24. τὸ αὐτὸ τοῦτο] *πωμμηηηη*=τὸ τοιοῦτο.
 9 b. 25. μὴ *ράδιως* ἀποκαθίστανται ἢ καὶ διὰ βίου παραμένονσι] *ης ηη-ερωι*

D

ἡνερξὺ ζωνυωυῖα γωνῶν, ὡς ἡ γωνία ἡνερξὺ γωνῶν =
 μὴ ῥαδίως ἀποκαθίσταται ἀλλὰ διὰ βίου παραμένονσι.

The subject of ἀποκαθίσταται would be the same as that of
 συμβέβηκεν in l. 25.

David renders ἀποκαθίστασθαι by the same phrase in 9 b. 28,
 10 a. 6, and 13 a. 30.

9 b. 27. αὐταί] ἡρῶ = αὐται, read in C.

9 b. 35. A.T. has order: παθῶν τινων.

9 b. 36. ποιότητες] Is it by a copyist's error that this word is repeated
 in the A.T. thus?—ἡρῶν [θῆν, ἡρῶν [θῆν ἡρῶν = ποιότης,
 ποιότητες λέγονται as if the passage meant as follows: "those
 states which in our innate constitution, immediately certain
 feelings generate them, are and have become a ποιότης, these
 states are entitled qualities."

10 a. 1. After ἐκστάσεις] the A.T. adds ἡρῶν [θῆν = θαῦμα. This is
 certainly a gloss on the word preceding ἡρῶν [θῆν.

10 a. 3. ἐκστάσεις] ἡρῶν [θῆν ἡρῶν [θῆν = ἐκστάσεις θαύματος.
 Perhaps the latter word is added in explanation of the
 former.

10 a. 4. δυσαπάλλακτοι] A.T. has ἡρῶν [θῆν = καὶ δυσαπάλλακτοι.

10 a. 5. τὰ τοιαῦτα] ἡρῶν [θῆν = ταῦτα (or ἐκεῖνα) ἐστὶ.

10 a. 5. ποιοί] ἡρῶν [θῆν = ποιοί τινες.

10 a. 7. οὐ γάρ] ἡρῶν [θῆν = οὐδε γάρ. So C. i.

10 a. 9. πεπονθέναι] ἡρῶν [θῆν = τῷ πεπονθέναι. So C. d. g. i.

10 a. 14. The A.T. in reading ἡρῶν [θῆν . . . ἡρῶν [θῆν confirms W. in
 reading τῷ γὰρ τρίγωνον . . . εἶναι.

10 a. 15. καμπύλον] ἡρῶν [θῆν = καμπύλον εἶναι.

10 a. 18. τι] A.T. omits.

10 a. 19. A.T. has order: τινα μάλλον. So e. n.

10 a. 22. πως] A.T. omits.

10 a. 26. τοσοῦτοι] ἡρῶν = οὗτοι.

10 a. 30. παρωνύμως λέγεται] ἡρῶν [θῆν = ἐστὶ τὸ παρωνύμως
 λέγεσθαι.

10 a. 30. λευκός] ἡρῶν [θῆν = ὁ λευκός, so below A.T. implies ὁ γραμματικός,
 ὁ δρομικός, ὁ πυκτικός, which C. n. e. f. insert in each case.

10 a. 35. κατὰ δύνανιν φυσικήν] ἡρῶν [θῆν * ἡρῶν [θῆν (J).

- 1291)=κατὰ δύνάμιν πυκτικήν (or rather πυκτική). V.T. has **ἡρῶαζήν** **θρῆν** = the art of wrestling. The Arm. Com., however, reads φυσικήν here.
- 10 b. 2. A.T. inserts **Λ**=καί before ταῖς. So *C. n.*
- 10 b. 3. κατά] **ηρρ ρυω**=οὐ κατὰ, "who according to . . ."
- 10 b. 4. A.T. has order : ἐπιστήμη λέγεται.
- 10 b. 4. δ'] **ρῶαζή**=γάρ.
- 10 b. 7. After σπουδαῖος A.T. inserts **ωυθ**=λέγεται.
- 10 b. 9. τῆς ἀρετῆς] **ἰωαωρῆν** **θβῆξ** **ωαωρῆν**, i.e. from virtue virtuous, for Armenian does not lack a word like the Greek.
- 10 b. 10. παρωνύμως] **ἰωρῶν** **θβῆξ** **ωαωρῆν**=τὰ παρωνύμως. So *C. q. n. u.* But J. 1291 agrees with Waitz' Text.
- 10 b. 11. ἄλλως] **ωυθ** **ωξ**=οὕτως or some such word.
- 10 b. 12. κατά] **Λ** **ρ** **ω**=καὶ κατὰ.
- 10 b. 14. δε] omitted in A.T. which begins new sentence with ὡσαύτως.
- 10 b. 17. ἐναντίον ποιοῖς οὖσιν] **ἡρῶαζήν** **ξ**, **θβῆξ** **ωξ** **Λ** **ηρῶαζ** **βῆ**=ἐναντίον ἐστι καίπερ ποιοῖς οὖσιν.
- 10 b. 18. τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν] **ωυθ** **βῆξ** **ηρῶαζ**=τὰ λοιπὰ ἔσται ποιά.
- 10 b. 20. ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ] ***ωρῶαζ** **θβῶν** **ἡρῶαζ** **θρῆν**=δικαιοσύνη ἀδικία.
- 10 b. 20. Before ἐναντίον] A.T. inserts **Λ** **ωυθ** **ωαζ** **θβῶν** **υλ** **θρῆν**=καὶ λευκότητι μελανία.
- 10 b. 24. ποῦ] **θρῆν**=τὸ ποῦ. So *C. b. e. f. g.*
- 10 b. 28. δίκαιον] **ωρῶαζ** **ωαζ**=δικαιότερον. So *A. e.*
- 10 b. 28. μᾶλλον] **ἰωαζ** **Λ** **ἡρῶαζ**=μᾶλλον καὶ ἥττον. So *C. q. f.*
- 10 b. 29. ἔτι ἐνδέχεται λευκότερον γενέσθαι] **ρῶαζ** **θβῆξ** **Λ** **ωυθ** **ωαζ** **ωαζ** **Λ** **ωυθ** **ωαζ**=ἐνδέχεται καὶ λευκότερον ἔτι γίνεσθαι. So *C. and g.*
- 10 b. 31. λέγεται] **ωωωαζ**=λέγοιτο. So *B. i. d. n.* corr. *g.*
- 10 b. 34. δεῖν] A.T. omits. *C. e. f. n. u.* also omit.
- 10 b. 35. ὑγίειαν] **ηρῶαζ** **θρῆν** **ωυθ**=ὑγίειαν φασί. So *C. e. f.*
- 10 b. 35. After δικαιοσύνην] A.T. adds ἥττον. So *C. e. f.* which also add ἔχειν.
- 11 a. 2. λεγόμενα] **ωυθ** **βῆξ** **ωαζ** **ηρῶαζ**=λεγόμενα τὰ ποιά.
- 11 a. 6. After μᾶλλον A.T. adds **Λ** **ἡρῶαζ**=καὶ τὸ ἥττον. So *C. e.*
- 11 a. 9. A.T. reads μᾶλλον before ῥηθήσεται. So *C. n.*

- 11 a. 13. After μάλλον A.T. adds *Λ ὑπερω* = καὶ ἤττον.
- 11 a. 14. οὐ πάντα οὖν τὰ ποιὰ ἐπιδέχεται] A.T. has *ωγω νξ ρῖηηιζῖν*
ηρωηηιζῖν = οὐκ οὖν ἐπιδέχεται τὰ ποιὰ. πάντα is omitted.
So *C. f. e. n.*
- 11 a. 17. οὐκ ἔστι κατ' ἄλλο οὐδέν] *ξ Λ νξ ρωη ιηηηιζῖν*? = ἔστι κατ'
οὐδέν.
- 11 a. 18. καὶ ἀνόμοιον] A.T. omits.
- 11 a. 20. A.T. has order: μὴ φήσῃ τις ἡμᾶς.
- 11 a. 21. A.T. has ποιησαμένους τὴν πρόθεσιν.
- 11 a. 23. ἐλέγομεν] A.T. omits. "om. *d.* et pr. *C.* rec. marg. *n.*"
- 11 a. 24. πρὸς τι] *ωηηῖν ζῖν* = τῶν πρὸς τι.
- 11 a. 29. καί] A.T. omits.
- 11 a. 30. οὐ] A.T. *ωη νξ* = ἀλλ' οὐ. So in l. 31.
- 11 a. 33. ταῖς καθ' ἕκαστα] *ρωη ωηηηηη* = κατ' αὐτάς or κατὰ ταύτας.
- 11 a. 34. A.T. has order: ἔχειν τινα τῶν κ.τ.λ.
- 11 a. 38. A.T. has order: αὐτὸ τοῖς γένεσιν. So *C. g.*
- 11 b. 1. After καταριθμεῖσθαι] A.T. inserts Title: *ωηηωη ωηηηηη Λ ηηηηηη*
= περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν and omits δέ after ἐπιδέχεται.
- 11 b. 5. A.T. reads γὰρ καὶ μάλλον καὶ ἤττον.
- 11 b. 6. θερμαίνεσθαι] *ωηηηηη* = τὸ λυπεῖσθαι. So *C. f. e.*
- 11 b. 12. ὅσα] *ηη* = ὅσον. So *i.*
- 11 b. 15. τὰ εἰρημένα] *ωηηωηωηηηηη* = τὰ προειρημένα.
- 11 b. 16. After εἰρημένα] A.T. adds Title: *ωηηωηη ζωηηηηηη* = περὶ τῶν
ἀντικειμένων.
- 11 b. 16. ἀντικεῖσθαι is confirmed by A.T. which reads *ζωηηηηηηηη*.
- 11 b. 21. A.T. omits article before ἡμίσει, ἐναντία, κακόν, ἀγαθόν. Before
the two last *η* omits it.
- 11 b. 22. τά] A.T. omits. So *C. d. n. g. n.*
- 11 b. 26. τὸ διπλάσιον] *ηηηηωηηηηηηη ηηηηηη* = τὸ διπλ. τοῦ ἡμίσεος. So *C.*
f. e. "corr. *n.*"
- 11 b. 29. πρὸς τὸ ἀντικείμενον λέγεται τὴν ἐπιστήμην] *ωη ζωηηηηηηηηηη*
ηηηηηηηηηηηη = πρὸς ἀντικείμενον τὴν ἐπιστήμην λέγεται.
Codices *A. d. e.* omit τό after πρὸς.
- 11 b. 30. τὸ γὰρ ἐπιστητὸν τινὶ λέγεται ἐπιστητὸν τῇ ἐπιστήμῃ] A.T. omits.
- 11 b. 32. ἐτέρων λέγεται] A.T. omits.
- 11 b. 36. A.T. has order: ἀγαθὸν λέγεται.

- 12 b. 25. ὅψις] A.T. omits.
- 12 b. 30. τούτων γάρ] **L** **սոցա** = τούτων δέ or καὶ τούτων. J. 1291 has **խկ սոցա** = τούτων δέ.
- 12 b. 30. A.T. has order : ἀναγκαῖον ἦν. So C. n.
- 12 b. 30. ἀνὰ μέσον] **ընդ մէջ իմն** = ἀνὰ μέσον τι.
- 12 b. 34. τούτων γὰρ ἀνὰ μέσον τι οὐδέν] ***խկ զընդ (P. 106 ընդ) միջոցն ոչինչ**. This should mean : τῶν δὲ ἀνὰ μέσον οὐδέν. If we could suppose that an **ինչ** has dropped out before **ոչինչ** the Greek equivalent of the passage would become : τῶν δὲ ἀνὰ μέσον τι οὐδέν κωλύει ὑπάρχειν (sc. τῷ δεκτικῷ), "but nothing prevents some one of the intermediate inhering (in the recipient)." As the Armenian stands, however, the sentence can only mean : "But nothing prevents it being true of (ὑπάρχειν) those which are ἀνὰ μέσον."
- 12 b. 36. A.T. has order : μὴ ἦν ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν.
- 12 b. 37. εἰ μὴ] **L** **ոչ** = καὶ μὴ or μὴ δέ.
- 12 b. 37. ὑπάρχει] **գուցէ** implies ὑπάρχοι.
- 12 b. 37. οἶον] **Հիշան բնութեամբ** = οἶον φύσει.
- 12 b. 38. ἐπὶ δὲ τούτων ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν] **L** **ի վերայ պոյս Հարկաւոր է զոմն յընդունականին գոլ և բացորոշաբար Հարկաւոր է զմին գոլ** = ἐπὶ δὲ τούτων ἀναγκαῖον ἐστὶ τι τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν, καὶ ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον ἐστὶ θάτερον ὑπάρχειν. e. inserts τῷ δεκτικῷ.
- 12 b. 39. ἀφωρισμένως] A.T. omits.
- 12 b. 39. καὶ before οὐχ] Ven. Text retains, other Arm. MSS. omit as in 13 a. 2.
- 13 a. 2. ὑπάρχει] **գոլ** = ὑπάρχειν. But J. MSS. **գոյ** = ὑπάρχει.
- 13 a. 2. καὶ οὐχ] A.T. omits καί.
- 13 a. 4. After ἀληθές] Ven. Text add **է** = ἐστί. J. 1291 adds **իցի** = էսται.
- 13 a. 4, 5. After ἀναγκαῖον] Ven. Text adds **է** = ἐστί. J. 1291 adds **էր** = ἦν.
- 13 a. 6. ἔχον] **ուսեւ** = ἔχειν. So g. Perhaps here and in ll. 10 and 12 the Arm. MS. had the abbreviation **ուսեւ** = ἔχον.
- 13 a. 8. ὧν τι ἔστιν ἀνὰ μέσον] **ոյց ընդ մէջ է** = ὧν ἀνὰ μέσον ἐστί. Omitting τι.
- 13 a. 8. ἀναγκαῖον γάρ ποτε] **L** **Հարկաւոր է երբեք** = καὶ ἀν. ἐστί ποτε.

- 13 a. 9. ὑπάρχειν] **ԳՈՒ ԲԱԳՈՐՐԶԱՐԱՐ**=ὑπάρχειν ἀφωρισμένως.
13 a. 10. τότε ἢ τυφλὸν ἢ ὄψιν ἔχον] **Լ ԵՄԵՄԺԱՄԴԿՂՐ Լ ԿԱՄԴ ԵՐԵՍՍ ՈՆՆԵԼ**=
 τότε τυφλὸν ἢ καὶ ὄψιν ἔχειν. C. n. have ὄψιν ἔχειν.
13 a. 11. καὶ τούτων] **ՍԱ**=τούτο.
13 a. 12. ἔχον ὄψιν εἶναι] **ԵՐԵՍՍ ՈՆՆԵԼ ՍՄԻԼ**=ὄψιν ἔχειν λέγεσθαι.
13 a. 14. ἀλλὰ τισί] The Armenian versions, except Paris 106, add a
 gloss here, and P. 106, instead of *τισι*, writes **Լ ՈՄԻԱՆԳ ՂԺԻՂՆԳՆԻ**,
 which might mean *καὶ τισι τὰ τῶν μέσων*.
 The Venice MSS. and Paris 105 insert, instead of the words
 ἀλλὰ τισι καὶ τούτοις ἀφωρισμένως τὸ ἐν, the following: **ԱՅԼ Լ**
(ՈՄԻԱՆԳ P. 106) ՂԺԻՂՆԳՆԻ : ԻՍԿ ՈՆՆԱԿՈՒԹԵԱՆ Լ ԱԳԱԿԱՍՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆԻՆ ՈՏ ՀԱՐԿ Է ՂԱՅԼ ՈՄԻԱՆՍ ԸՆԴՈՒՆԵԼԻ, ՂԻ ՈՏ Է ՄԻՂՆԳ,
ԱՅԼ ՂԺԻՆՆ, Լ ՈՏ ՍՈՅԱ ԲԱԳՈՐՐԶԱՐԱՐ ՂԺԻՆՆ, which=ἀλλὰ καὶ τισι
 τὰ τῶν μέσων (?). ἔξῃς δὲ καὶ στερήσεως τῷ δεκτικῷ οὐκ ἀνάγκη ἐστὶ
 ἀλλὰ τινα δέχεσθαι, εἰ μὴ ἐστὶ μέσων, ἀλλὰ θάτερον [or τὸ ἐν] καὶ οὐ
 (omitted in P. 106) *τούτοις* (omitted in J. 401) ἀφωρισμένως τὸ ἐν.
 This looks like the translation of a Greek gloss.
13 a. 20. ὑπάρχει] **ԳՈՒԳԷ** implies ὑπάρχει.
13 a. 20. τῷ πυρὶ θερμῷ] **ՀՐԿ ՂԵՐՄԻ**?=πυρὶ τὸ θερμῷ. “πυρὶ τὸ” is read by
 e. n., “corr. A., rec. B. C.”
13 a. 21. γενέσθαι] **ԼԻՆԵԼ**=γίνεσθαι.
13 a. 21. δυνατόν] **ԿԱՐԷ** perhaps implies δύναται. So n. Likewise in l. 23.
13 a. 22. A.T. has order: *θερμὸν ψυχρόν*. So d.
13 a. 25. Had David read *κἀν* he would have probably used **Լ**, but he
 does not. Cp. n. n. g. f.
13 a. 29. αὐτόν] A.T. omits. So pr. n.
13 a. 30. εἰς τὴν ἐναντίαν ἔξιν] *Ի ՆԵՐՏՀԱԿՈՒԹԵԱՆ ՈՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ=εἰς ἐναν-
 τιοτήτος ἔξιν.
13 a. 34. After *ἀδύνατον* A.T. adds **ԳՈՒԳՈՒՄԸՆԻ ԼԻՆԵԼ**=μεταβολὴν γίνεσθαι.
13 a. 35. φαλακρὸς ὢν πάλιν] **ԼԻՆՍԱԳԵԼ ԿՐ**=φαλακρὸς *τις* ὢν, omitting *πάλιν*.
13 a. 36. ἔφυσεν] **ԲՈՒՍԿ ԵՐԲԷՔ**=ἔφυσέν ποτε. But J. 401 omits **ԵՐԲԷՔ**=
 ποτέ.
13 b. 4. ἀεί] A.T. omits.
13 b. 6. οὐδέτερον] **Լ ՈՏ ՄԻ Ի ՍՈՅԱՆԷ**=οὐδέτερον αὐτῶν.
13 b. 7. ὥς τὰ πρὸς τι] **ՔԱՆԿԻ ՍԿՐԱ ԻՐՐ ՍԱԻՆՃՔՆ**=αὐτὰ γὰρ ὥς τὰ πρὸς τι.
13 b. 11. ἐστίν] **ՍՄԻՆ**=λέγεται.

- 13 b. 19. αὐτοῦ μὴ ὄντος ὅλως τοῦ Σωκράτους] **ἡ ὑπερῶς ἡ ἐπὶ μολορροφῆν*
ἡ ἐπὶ μολορροφῆν ὑπερῶς = ὅτι αὐτοῦ μὴ ὄντος ὅλως τοῦ Σωκράτους
 ψευδὲς ἐστὶ. Here *ἡ . . . ὑπερῶς* = ὅτι . . . ψεῦδος ἐστὶ may be a
 repetition by a copyist of words from preceding sentence.
- 13 b. 20. A.T. has order: *ἔξεως καὶ τῆς στειρήσεως*.
- 13 b. 20. *μὴ ὄντος τε ὅλως οὐδέτερον ἀληθές, ὄντος τε οὐκ ἀεὶ θάτερον*] *ἐπὶ ἡ*
ἡ ἐπὶ ἡ, ἡ ἐπὶ ἡ = ὄντος καὶ μὴ ὄντος οὐκ ἐστὶ θάτερον.
- 13 b. 22. *τῷ τυφλὸν εἶναι*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = τὸ τυφλὸν εἶναι. So *n*.
- 13 b. 23. A.T. has order: *θάτερον οὐκ ἀναγκαῖον*. So *n*.
- 13 b. 26. *ἔχειν*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = αὐτὸν ἔχειν. So *C. c. n*.
- 13 b. 30. *καί*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = ἡ. A.T. omits Σωκράτην with *C*.
- 13 b. 33. *μόνων*] A.T. omits.
- 13 b. 36. *τοῦτο δὲ δῆλον*] *ἡ *ὑπερῶς ἡ ἐπὶ ἡ* = ταῦτα δὲ δηλοῦται.
- 13 b. 37. *τῇ καθ' ἑκάστον ἐπαγωγῇ*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = τῇ καθ' ἑκάστον αὐτῶν ἐπαγωγῇ.
ἡ ἐπὶ ἡ = τῇ καθ' ἑκάστον αὐτῶν ἐπαγωγῇ.
- 13 b. 37. After *νόσος* A.T. inserts *ἡ ὑπερῶς ἡ ἐπὶ ἡ* = καὶ δικαιοσύνη ἀδικία.
- 14 a. 3. *κακὸν ὄν*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = ἐστὶ κακόν. *C*. omits ὄν.
- 14 a. 4. *ἐναντία*] is translated mechanically by *ὑπερῶς ἡ ἐπὶ ἡ* as if it were
 neuter plural.
- 14 a. 7. *ἔτι ἐπὶ*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = ἔτι δὲ without ἐπὶ.
- 14 a. 12. A.T. has order: *τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἀμφοτέρω*.
- 14 a. 15. A.T. omits first *ἡ*.
- 14 a. 24. *ἐν γένει*] *ὑπερῶς ἡ ἐπὶ ἡ* = γένει ἐν.
- 14 a. 25. A.T. adds Title: *ἡ ἐπὶ ἡ* = περὶ τοῦ προτέρου.
- 14 a. 36. *κατά*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = ὁ κατά. So *n*.
- 14 a. 37. *τῶν λόγων*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = τῶν ἄλλων.
- 14 a. 38. A.T. omits *τό*.
- 14 b. 1. After *τάξει*. A.T. adds *ἡ ἐπὶ ἡ* = ἡ ἐπὶ ἡ. So *i*. J. MSS. show a slight variation in this addition which
 they, like the P. MSS., receive: namely, J. 401, instead of *ἡ*,
 has *ἡ ἐπὶ ἡ* and J. 1291 has *ἡ ἐπὶ ἡ*; either of these might =
 καὶ γάρ.
- 14 b. 5. *εἶναι τῇ φύσει δοκεῖ*] *ἡ ἐπὶ ἡ* = εἶναι, ἀλλ' οὐ φύσει τοῦτο δοκεῖ.

- 14 b. 6. ἀγαπωμένους ὑπ' αὐτῶν προτέρους φάσκειν παρ' αὐτοῖς εἶναι] *սի-
րեցեալսն ինքեանց նախկինս իւրեանց ասեն գոչ = ἀγαπωμένους
ἐαυτῶν (= themselves) προτέρους αὐτῶν (= them) φασιν εἶναι.
The construction requires ասեն = φάσκειν in fin. to be read
instead of ասեն. If this change be made, the Armenian gives
some sense. ὑπό and παρὰ are omitted.
- 14 b. 9. A.T. has order: τοῦ προτέρου τρόποι.
- 14 b. 10. A.T. implies καὶ παρὰ in և քան. So *n*.
- 14 b. 11. προτέρου] նախկին = τοῦ προτέρου. So *C*.
- 14 b. 11. τῶν γὰρ ἀντιστρέφόντων] քանզի և է յայնց որք հակադարձին = καὶ
γὰρ ἔστι τῶν ἀντιστρέφόντων. But as λέγοιτ' ἄν in b. 13 is
translated the ἔστι is not wanted and է has probably crept in.
- 14 b. 13. τῇ φύσει] A.T. omits.
- 14 b. 17. εἰ γὰρ ἀληθὴς ὁ λόγος ᾧ λέγομεν ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος, ἔστιν ἄνθρωπος]
A.T. omits.
- 14 b. 18. ἔστι δέ] և էր = ἦν δέ.
- 14 b. 20. φαίνεται πῶς] երևի իմն իբրև = φαίνεται πῶς ὥς or οἷον.
- 14 b. 23. A.T. inserts Title : յաղաքս համանգամայնց = περὶ τῶν ἅμα.
- 14 b. 24. λέγεται] են = ἔστι. A.T. omits δέ.
- 14 b. 31. οὐδέτερον] A.T. omits and implies οὐδέτερον δέ.
- 14 b. 35. διαίρεσιν] տարբերութեան = διαφόραν.
- 14 b. 37. γένους] սեռէ ելուց may = γένους ὄντα. So *B. C. u. n*.
- 14 b. 38. After ἐνυδρον A.T. adds և 'ի ցամաքային = καὶ εἰς τὸ χερσόν.
- 15 a. 1. τοιαῦτα] պարբիւ = ταῦτα.
- 15 a. 1. καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων] և *սորա իւրաքանչիւր = καὶ ταῦτα ἕκαστον.
սորա should perhaps be սոցա = τούτων.
- 15 a. 2. οἷον τὸ πεζόν] հետեակի կենդանին = τὸ πεζὸν ζῷον, omitting οἷον.
- 15 a. 4. τῶν εἰδῶν ἀεί] միշտ քան զսեսական = ἀεὶ τῶν εἰδῶν.
- 15 a. 9. A.T. has τοῦ εἶναι immediately after αἷτιον. So *C*.
- 15 a. 12. A.T. has Title : յաղաքս շարժութեան = περὶ κινήσεως.
- 15 a. 13. δέ] A.T. omits.
- 15 a. 14. A.T. has order : ἡ κ. τ. μεταβολή, ἀλλοίωσις.
- 15 a. 15. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι] արդ հինգ պիւք = αἱ μὲν οὖν πέντε.
- 15 a. 19. ի] էր = ἦ, "was": a mechanical blunder.
- 15 a. 19. τὸ ἀλλοιοῦμενον] պլպլել = ἀλλοιοῦσθαι.
- 15 a. 20. ἀλλοιοῦσθαι] պլպլութիւն = τὴν ἀλλοίωσιν.

- 15 a. 22. ἡμῖν οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων] *Եղ. *քանզի և ոչ միոյ պլըց* = ἡμῖν· οὐδεμιᾶς γὰρ τῶν ἄλλων. *քանզի* = γάρ breaks the consecutiveness of the Armenian and is clearly an echo of the *քանզի* which begins the next sentence.
- 15 a. 26. καί] A.T. omits and reads for ἡ : *և* = καί.
- 15 a. 29. ἔδει] A.T. omits. “*r. c.* add *n.*”
- 15 b. 1. κίνησις ἡρεμίας] *շարժութեան դադարութիւն* = κινήσει ἡρεμία.
- 15 b. 1. ταῖς δὲ καθ’ ἕκαστα αἰ καθ’ ἕκαστα] *իսկ ըստ իւրաքանչիւրոցն* = ταῖς δὲ καθ’ ἕκαστα. The A.T. seems to have dropped out αἰ καθ’ ἕκαστα.
- 15 b. 4. ἡρεμία· μάλιστα δ’ ἔοικεν ἀντικείμεναι ἢ πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολῇ] *դադարութիւն մանաւանդ երևեցաւ հակապիլ և թերևս արդեօք ՚ի ներհական տեղին փոփոխութիւն* = ἡρεμία μάλιστα ἔοικεν ἀντικείμεναι· καὶ εἰ ἄρα πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολῇ. The sense of A.T. is : “to change of place rest in a place seems to be especially opposed and, if as may well be the case, change is to an opposed place, it is also opposed.” I have assumed that the words *և թերևս արդեօք* = καὶ εἰ ἄρα which “del. vult ante ἡ *n.* ;” for they are used as = καὶ εἰ ἄρα in 5 d. 10 and 11 a. 28.
- 15 b. 6. τῇ δὲ λοιπῇ τῶν ἀποδοθεισῶν κινήσεων] *իսկ այլալըութեան բացաւորեցելոյ շարժութեանցն* = τῇ δὲ ἀλλοιώσει ἀποδοθείσῃ τῶν κινήσεων.
- 15 b. 9. ἡ] A.T. has *այնմ = ἐκείνη. *կամ* would render ἡ.
- 15 b. 12. ἀντικείμεται] *հակապեսցէ* implies future.
- 15 b. 13. τῇ κατὰ τὸ ποιοὺν κινήσει ἢ κατὰ τὸ ποιοὺν ἡρεμία ἡ ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ] *ըստ որակին դադարութեան ներհական որակին փոփոխութիւն* = τῇ κατὰ τὸ ποιοὺν ἡρεμία ἡ ἐναντία (or τὸ ἐναντίον) τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ.
If we could suppose—what is easy—that *ի* had dropped out before *ներհական* we should read ἡ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ π. μ.
It may be noted that in *n.* the first hand omits the words in l. 13 ἡ κατὰ τὸ ποιοὺν ἡρεμία ἡ.
- 15 b. 16. A.T. has Title : *շաղաղս ունելոյ* = περὶ τοῦ ἔχειν.
- 15 b. 17. δέ] A.T. omits.
- 15 b. 17. γάρ] A.T. omits.
- 15 b. 18. ἡ ἄλλην τινὰ ποιότητα] *կամ ըստ այլոյ իմն որակութեան* = ἡ κατ’ ἄλλην τινὰ ποιότητα.

15 b. 25. ἔχειν] *ուհի* = ἔχει. λέγεται is omitted.

15 b. 28. λεγόμεθα δέ] A.T. omits.

15 b. 29. A.T. reads τοῦ ἔχειν after ἀλλοτριώτατος.

15 b. 30. τῷ ἔχειν] *ուհիս* implies this reading.

15 b. 32. After κατηγοριθῆνται] A.T. adds *և հաշուեալք եղեն պստիկ* =
καὶ οἱ νομιζόμενοι ἦσαν οὗτοι.

The Armenian translator ends thus: "End of the Ten Categories
composed from the Great Master Aristotle and called in the
Greek tongue Categorias."

PART II.

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

THE Venetian Text of 1833 was prepared from the three MSS. already mentioned in the preface to the collation of the Ten Categories.

I have checked the Venice Text by collating with it the Paris MSS. 105 and 106, and the Jerusalem MSS. 401 and 1291.

The Venice edition, also the Paris Codices, have the following Title : “Beginning and Preface of the writing which is called in Greek : Περὶ Ἑρμηνείας and in Armenian about interpretation, produced by the great thinker Aristotle.”

To which P. 105 and 106 add the words : “translated and interpreted by David.”

16 a. 6. *ὧν μέντοι ταῦτα σημεία πρώτως, ταῦτα πᾶσι παθήματα*] *բայց որոց այսորիկ նշանակք առաջնոցն սորին ամենեցուն *նոյն կիրք* = *ὧν μέντοι ταῦτα σημεία τῶν πρώτων τὰ αὐτὰ πᾶσι τὰ αὐτὰ (?) παθήματα.*

16 a. 8. *ἤδη ταῦτά*] *ահա սորա* = *ἤδη ταῦτα* ; but J. 1291 reads *սորին* = *τὰ αὐτά* or *ταῦτά.*

16 a. 10. *ὅτε μέν*] is omitted by the A.T.

16 a. 10. *ἤδη*] A.T. omits.

16 a. 11. *ὧ*] **որոց* = *οἷς*. Perhaps *որոյ*, = *ὧ*, is the right reading.

16 a. 12. A.T. has order : *τὸ ἀληθές τε καὶ τὸ ψεῦδος.*

16 a. 13. *τὰ μὲν οὖν ὀνόματα αὐτά*] *արդ սորին իսկ անուանքս* = *ταῦτα μὲν οὖν τὰ ὀνόματα*, “*eadem ergo nomina.*”

- 16 a. 14. τῷ ἄνευ σ. κ. δ. νοήματι] *առանց շարադրութեան և տրոհութեան յիմացուածսն* = τοῖς ἄνευ σ. κ. δ. νοήμασι.
- 16 a. 15. ἢ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι· οὔτε γὰρ ψεῦδος οὔτε ἀληθές πω. σημείον δ' ἐστὶ τοῦδε· καὶ γάρ] *կամ սպիտակ. և յորժամ ոչ առդիցի ինչ չէ ևս է, ոչ սուտ և ոչ ճշմարիտ. բայց նշանակը միայն են պարզիկ :* *եւ քանզի* = ἢ τὸ λευκόν· ὅταν δὲ μὴ προστεθῇ τι οὔπω ἐστὶν οὔτε ψεῦδος οὔτε ἀληθές· σημεία δὲ μόνον ταῦτα. καὶ γάρ.
- 16 a. 15. Paris 95, 105, and J. 401 omit *և* before *յորժամ*, so that the Greek would run : λευκὸν ὅταν μὴ, without καί.
- 16 a. 17. ἀληθές ἢ ψεῦδος] *ճշմարիտ ինչ կամ սուտ* = ἀληθές τι ἢ ψεῦδος. So *g*.
- 16 a. 18. ἢ μὴ εἶναι] *կամ զոչն գոչ* = ἢ τὸ μὴ εἶναι. So *g*.
- 16 a. 19. Before *ὄνομα*] A.T. has Title : *յաղաքս անուան* = περὶ ὀνόματος.
- 16 a. 21. *αὐτό*] A.T. omits. So *g. f. pr. n*.
- 16 a. 24. A.T. has order : ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ οὐδαμῶς τὸ μέρος. So *n. f. e*.
- 16 a. 26. τὸ κέλης οὐδέν. τὸ δὲ κατὰ συνθήκην] *եղածին : իսկ ըստ շարադրութեան* = τὸ κέλης· κατὰ συνθήκην δέ. *f. E. e. d. n. u. G.* omit οὐδέν.
- 16 a. 27. After *οὐδέν ἐστιν* the Arm. versions add : *և [թեպէտ են ըստ բնութեան ձայնը ընդ գրով անկեալ, սակայն անուանը ոչ ալին* = “but perhaps there are by nature sounds written, which yet are not called names,” ἀλλ’ ἴσως εἰσὶ κατὰ φύσιν φωναὶ γεγραμμένοι ἀλλ’ ὅμως ὀνόματα οὐκ εἰσίν. These words are commented on in the Arm. Commentary.
- 16 a. 32. The A.T. confirms W. in omitting the words : ὅτι ὁμοίως ἐφ’ ὅπου οὐν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος found in *C. e. f. u. g*.
- 16 b. 1. *ὅσα τοιαῦτα*] *որքան միանգամ այլ ինչ պարզիկ* = ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. So *C*.
- 16 b. 1. *ὀνόματος*] *անուանց* = ὀνομάτων. So *f*.
- 16 b. 1. λόγος δὲ ἐστὶν αὐτοῦ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτά, ὅτι δὲ μετὰ τοῦ ἐστὶν] *և բան է սորա այլն ամենայն ըստ նմին և հանդերձ էին* = λόγος δὲ ἐστὶν αὐτοῦ τὸ ἄλλο πᾶν κατὰ τὸ αὐτὸ μετὰ δὲ τοῦ ἐστὶν.
- 16 b. 4. Φίλωνός ἐστιν] *Փիլոնի է* = Φίλωνί ἐστιν.
- 16 b. 4. οὐδὲν γάρ πω] *քանզի չէ ևս* = οὐδὲ γάρ πω.

- 16 b. 6. Before *ῥήμα*] A.T. has Title: *յաղագս բայի* = *περὶ ῥήματος*.
- 16 b. 9. *τὸ νῦν ὑπάρχειν*] *զայժմ գոյն* = *τὸ νῦν ὑπάρχει*. So *ε*.
- 16 b. 10. A.T. confirms W. and Codices in reading *καθ' ἑτέρου λεγομένων* as against *ὑπαρχόντων* of Ammonius.
- 16 b. 11. *τῶν καθ' ὑποκειμένου ἢ ἐν ὑποκειμένῳ*] **ենթակայից և կամ նենթակայողաց ասիցեւոցն է*] *ὑποκειμένου ἢ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ λεγομένων ἐστὶ*.
Probably *ենթակայից* is a copyist's error for *զենթակայէց* = *τῶν καθ' ὑποκειμένου*. The Arm. Com. implies *զենթակայէց*.
- 16 b. 17. *τοῦ ῥήματος*] *բայի* ? = *ῥήματος* simply.
- 16 b. 18. *προσημαίνει*] *նշանակէ* = *σημαίνει*.
- 16 b. 18. *τὰ δέ*] *իսկ նա* = *τὸ δέ*. So *E. ε*.
- 16 b. 20. *ὁ λέγων*] *զոր ասէն* = *ὁ λέγει*, "what he says." The whole clause in the Armenian = "for what he says stops the intellect." *ὁ λέγων* would = *որ ասէն*.
The Arm. Com. however seems to imply *ὁ λέγων*.
- 16 b. 22. *οὐδὲ γὰρ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι*] *քանզի ոչ եթէ գոչն կամ ոչն գոչ* = *οὐδὲ γὰρ ἐὰν τὸ εἶναι ἢ τὸ μὴ εἶναι*, as if *εἴπης* were understood from succeeding clause. The Arm. Com. paraphrases the passage thus: *ոչ միայն գոչն և ոչ գոչ ոչ նշանակեն զիրն, այլ եթէ և զնոյն ինքն գէական ասացես, ոչ ճշմարտէ և ոչ ստէ* = *οὐ μόνον τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐ σημαίνει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐὰν καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὄν εἴπης οὐκ ἀληθεύει οὐδὲ ψεύδεται*. This rather implies omission of *ἐάν* or *ἄν*. But the Arm. Com. is not a reliable witness of what stood in the Arm. Version of the text.
- 16 b. 23. A.T. implies order: *οὐδ' ἂν ψιλὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὄν εἴπης*.
- 16 b. 24. *ἦν ἄνευ τῶν συγκειμένων*] **որոյ ասանց շարադրեցեւոցն* = *ἦς ἄνευ τῶν συνθεμένων*. But J. 1291 reading = *իւ*.
- 16 b. 26. Before *λόγος*] A.T. has Title: *յաղագս բանի* = *περὶ λόγου*.
- 16 b. 30. *οὐχί*] *ոչ եթէ* = *οὐκ εἰ* or *οὐκ ἐάν*.
- 16 b. 31. *ἐν τῷ μῦθ τὸ ὕς*] *ներ թակն ակն* ? = *ἐν τῇ σφύρα ὕρα*; for *թակ* = "hammer" according to the dictionaries. The Arm. commentator, or rather the Armenian translator of the Greek Commentary, certainly understood *թակն* as meaning "the mouse" and not "the hammer," for he writes thus: *թակն ասելով տեսակ իմ*

անբան կենդանւոյ նշանակէ="in saying թափն he means a certain kind of irrational animal." Neumann, Revue Asiatique for 1829, in his article on the Armenian David, takes թափն as=σφῦρα; but he could not have read the commentary on the passage.

17 a. 11. ῥήματος] A.T. omits.

17 a. 11. ὁ τοῦ ἀνθρώπου] վան մարդոյն բան = ὁ περὶ ἀνθρώπου λόγος.
"Codices add λόγος."

17 a. 11. ἡ ἦν] A.T. omits.

17 a. 12. ἡ τι] կամ զայլ ինչ=ἡ ἄλλό τι.

17 a. 13. δι' ὅτι δέ] և վան զի. Here he implies δέ rather than δη. The A.T. does nothing here to make clear the reading in the Greek.

The words և վան զի in 17 a. 18 render ἐπειδή; in 17 a. 38 render ἐπεὶ δέ; in 17 b. 22 διὸ καί. They might also render δι' ὅ τι δέ, if զի be used interrogatively, for they would then mean "but because of what?" "cur autem?"

17 a. 13. τὸ ζῶον] կենդանի? = ζῶον simply.

17 a. 14. τῷ σύνεγγυς εἰρησθαι] 'ի շարադասելոյ = τῷ συντέταχθαι or συντάσσασθαι. Perhaps շարադասելոյ is a corruption of շարասելոյ which would render the Greek text.

17 a. 15. A.T. has order: τοῦτο πραγματείας. So *e. f. n.*

17 a. 18. δηλοῦντά τι] յայտնել ինչ = δηλοῦν τι. The A.T. means: "since we cannot say that one thus reveals anything by voice so as to etc."

17 a. 27. A.T. transposes the clauses thus: ἐπεὶ δὲ ἔστι καὶ τὸ ὑπάρχον ἀποφαίνεσθαι ὥς ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὥς μὴ ὑπάρχον καὶ τὸ ὑπάρχον ὥς μὴ ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὥς ὑπάρχον. In Armenian: և վան զի է և զիքն երևեցուցանել իբրև զիք, և զչիքն իբրև զչիք, և զիքն իբրև զչիք, և զչիքն իբրև զչիք:

17 a. 30. καὶ περὶ τοὺς ἐκτὸς δὲ τοῦ νῦν χρόνους] և շուրջ շարաբարդսն այժմև ամանակին (P. 95 ամանակիս) = καὶ περὶ τοὺς ἐκτὸς τοῦ νῦν χρόνον. *B. C. E. G.* read χρόνον. *g* omits δέ, but the A.T. seldom renders δέ thus used. See note on 22 a. 8.

17 a. 31. ἀπέφησε] ապուսեացն որ = ἀπέφησέ τις. So *n.*

17 a. 33. τοῦτο] այսպէս = οὕτως.

17 a. 35. τὴν τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ] *զսորին պսորիկ զսմէ* ? = τὴν τοῦ αὐτοῦ τούτου κατὰ τοῦ αὐτοῦ.

17 a. 36. ἄλλα] *այլք ևս* = alia etiam, perhaps ἄλλα ἔπι.

17 a. 36. προσδιορίζομεθα] *հակորոշեմք* = ἀντιδιορίζομεθα.

17 a. 38. τὰ δὲ καθ' ἕκαστον] *և ոմանք ըստ հւրաքանչիւրցն* ? = τὰ δὲ τῶν καθ' ἕκαστον.

17 b. 1. ἀνάγκη δέ] A.T. omits δέ.

In 2 b. 3 *ἐν τινι* τῶν καθ' ἕκαστα is rendered by : *ըն ումեմն յհւաքանչիւրն*.

In 11 a. 32 αἱ καθ' ἕκαστα by : *ըստ հւրաքանչիւրքն*.

In 11 a. 34 τῶν καθ' ἕκαστα ἐπιστημῶν τινα by : *ինչ ըստ հւրաքանչիւրոցն հանճարոց*.

In 17 b. 1 καλλίας τῶν καθ' ἕκαστον by : *կալիաս ըստ հւրաքանչիւրցն*.

In 17 b. 3 τῶν καθ' ἕκαστον after ὑπάρχει is rendered : *զըստ հւրաքանչիւրցն* (in J. 401 *հւրաքանչիւրոցն*).

In 20 a. 24 ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον is rendered : *ի վերայ հւրաքանչիւրցն*.

In 17 b. 28 ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα is rendered by : *ի վերայ ըստ հւրաքանչիւրցն*.

In 17 a. 40 καθ' ἕκαστον (λέγω) is rendered simply : *հւրաքանչիւրցն*, which is irregular.

In 17 b. 40 τῶν καθ' ἕκαστά τινος is rendered : *ըստ հւրաքանչիւրցն ումեքէ*. In 18 a. 31 ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα is rendered : *մակ ըստ հւրաքանչիւրցն* (J. 401 *ոցն*). Similarly in 18 a. 33.

In the version of Porphyry Isagoge in 6. 20 (Busse Ed.) τὰ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἕκαστα is rendered : *ըստ մասնեայքն և ըստ հւրաքանչիւրք*. The general rule followed in the above passages seems to be this : that David in the suffixes *քն*, *ցն*, and *ոցն* translates the article only in its forms *τά*, *τῶν*, *τοῖς*, while he takes no account of whether *καθ' ἕκαστον* or *καθ' ἕκαστα* be used, rendering both alike by : *ըստ հւրաքանչիւր*, which properly = *καθ' ἕκαστον*.

I conclude from the analogy of the above renderings that David read τῶν καθ' ἕκαστον in 17 a. 38.

17 b. 2. ὑπάρχει τι ἢ μὴ] *իք կամ չիք* = ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει.

- 17 b. 4. τι] A.T. omits.
- 17 b. 4. ἔσονται ἐναντία αἱ ἀποφάνσεις] **եղիցի ներհան բացերևութիւն**
= ἔσται ἐναντία ἀπόφανσις. But P. MS. reads *ներհանք* = ἐναν-
τῖαι, without however altering the number of the other two words.
- 17 b. 7. αὐται μέν] A.T. omits. So *g*.
- 17 b. 8. ποτέ] A.T. omits. So *n*.
- 17 b. 9. λέγω δὲ τὸ μὴ καθόλου ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ τῶν καθόλου] *Լ ասեմ զըստ բոլորէն երևոցել ի վերայ ոչ զբոլորէցն* = λέγω δὲ τὸ καθό-
λου ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ τῶν μὴ καθόλου.
- 17 b. 11. κέχρηται] *վարիլ* = κεχρησθαι.
- 17 b. 12. τὸ γὰρ πᾶς] *քանզի ոչ ամեն* = οὐ γὰρ πᾶς or οὐ πᾶς γάρ.
- 17 b. 13. καθόλου κατηγορεῖν] *ոչ ըստ բոլորէն ստորագել* = οὐ καθόλου κατη-
γορεῖν.
- 17 b. 14. ἀληθής] A.T. omits. *B*. has it in margin.
- 17 b. 15. τὸ καθόλου κατηγορεῖται] *ստորագի զբոլորէն* = κατηγορεῖται τὸ
καθόλου.
- 17 b. 17. A.T. implies: ἀντιφατικῶς rather than ἀποφατικῶς.
- 17 b. 18. ὅτι] A.T. omits and its reading *զոչ ըստբոլորէ* might = τὸ οὐ
καθόλου.
- 17 b. 20. ἐναντίως] *ներհան* would rather = ἐναντίας of *b*.
- 17 b. 21. A.T. confirms *W*. in omitting πᾶς ἀνθρωπος λευκός οὐδείς ἀνθρω-
πος λευκός. *Bkk*. retains from *A*.
- 17 b. 22. διό] *Լ վասն զի* = et quoniam "and for as much as," "and for that."
- 17 b. 25. οἶον] A.T. omits, but in further omitting ποτε and ἅμα ἀληθείς
εἶναι confirms *W*.
- 17 b. 26. After λευκός] A.T. adds: *քանզի ոչ ամեն ոչ զըստ բոլորէն նշա-
նակէ* = οὐ πᾶς γὰρ οὐ τὸ καθόλου σημαίνει. The same words
occurred in 17 b. 12.
- 17 b. 28. ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα] *ի վերայ ըստ իւրաքանչիւրցն սոյնպէս* = ἐπὶ
τῶν καθ' ἕκαστα ὡσανῶς.
- 17 b. 28. οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός] *Սոկրատէս ոչ սպիտակ* = Σωκράτης οὐ
λευκός.
- 17 b. 30. A.T. has order: ἡ μὲν ψευδής, ἡ δὲ ἀληθής.
- 17 b. 40. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ] *ապրումնել; perhaps a corruption of *այ* + abl. case
of *սոյն*.
- 18 a. 1. ἡ ὥς] *Լ* = simply καί; "alt. *η* om. *f*. del. *B.C*."

- 18 b. 2. ἦν] ξ στι.
- 18 b. 2. καὶ εἰ μὴ ὑπάρχει ψεύδεται] $\epsilon\lambda\theta\epsilon\ \eta\ \mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = εἰ μὴ, ψεύδεται.
- 18 b. 4. First ἦ] A.T. omits. So *B.E.a.*
- 18 b. 5. ἦ ψευδῇ] A.T. adds after these words $\epsilon\lambda\theta\epsilon\ \mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = εἰ δὲ τοῦτο μὴ (or οὐ).
- 18 b. 6. ἦ οὐκ ἔσται] $\epsilon\lambda\theta\epsilon\ \eta\ \mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = οὐδὲ ὃ οὐκ ἔσται, "nor what shall not be."
- 18 b. 7. ὁ φὰς ἀληθεύει] $\eta\ \mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = ὁ καταφὰς ἀληθεύει.
- 18 b. 9. οὕτως ἦ μὴ οὕτως] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = οὕτως καὶ μὴ οὕτως.
- 18 b. 11. εἰπεῖν] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = προειπεῖν.
- 18 b. 11. ἀεὶ] A.T. omits.
- 18 b. 12. εἰπεῖν] A.T. implies προειπεῖν as in b. 11.
- 18 b. 15. ἀναγκαῖον] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = ἀναγκαίως ἦν.
- 18 b. 20. συμβαίνει] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = συμβήσεται.
- 18 b. 21. ἀληθές] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = ἀληθές ἦν.
- 18 b. 21. ὅτι λευκὸν καὶ μέγα, δεῖ] $\epsilon\lambda\theta\epsilon\ \mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = ὅτι λευκὸν καὶ [οὐ λευκὸν] μέλαν [ἔ]δει. *i.* reads μέλαν. J. 1201 omits οὐ λευκόν and implies δεῖ instead of ἔδει. All Arm. Codd. agree in implying μέλαν.
- 18 b. 22. εἰ δὲ ὑπάρξει εἰς αὔριον ὑπάρξειν εἰς αὔριον. εἰ δὲ μήτε ἔσται μήτε μὴ ἔσται αὔριον] $\epsilon\lambda\theta\epsilon\ \mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = εἰ δὲ ὑπάρξειν εἰς αὔριον καὶ εἰ ὑπάρξειν εἰς αὔριον, εἰ δὲ μὴ ὑπάρξειν εἰς αὔριον οὐχ ὑπάρξειν εἰς αὔριον, εἰ δὲ μὴ ἔσται μήτε τὸ μὴ ἔσται εἰς αὔριον. But J. 1291 implies exactly W.'s reading, only reading εἰ δὲ ὑπάρχειν instead of εἰ δὲ ὑπάρξει.
- 18 b. 25. After γενέσθαι] A.T. adds ναυμαχίαν.
- 18 b. 30. ἀλλὰ πάντα εἶναι καὶ γίνεσθαι] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = ἀλλὰ πάντα τὸ μὴ εἶναι καὶ γίνεσθαι. Perhaps $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ should be $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = τὸ εἶναι.
- 18 b. 35. ἔσεσθαι] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = ἔσται.
- 18 b. 37. ἦ μὴ εἶπον] $\epsilon\lambda\theta\epsilon\ \mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = καὶ εἰ μὴ εἶπον.
- 18 b. 38. καὶ μὴ ὁ μὲν καταφήσῃ τι ὁ δὲ ἀποφήσῃ] $\mu\eta\ \psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\tau\alpha\iota$ = καὶ ὁ μὲν μὴ καταφήσῃ, ὁ δὲ μὴ ἀποφήσῃ: "τι om. *c. n.*"

- 18 b. 39. διὰ τὸ ἀποφασθῆναι ἢ καταφασθῆναι] *վանս ստորաւելիցն կամ բաց-
սուելիցն* = διὰ τὸ καταφάναι ἢ ἀποφάναι. So *a.*, cp. *E.*
The Armenian, however, is not incompatible with καταφασθῆ-
ναι ἢ ἀποφασθῆναι; for the active infinitive is often written in
the passive sense, though we should have expected the passive
form to be here used.
- 19 a. 2. ἀναγκαῖον] *և հարկաւոր* = καὶ ἀναγκαῖον.
- 19 a. 3. γενέσθαι] *եղանիլ կամ ոչ եղանիլ* = γενέσθαι ἢ μὴ γενέσθαι.
- 19 a. 4. ὅ τε γὰρ ἀληθῶς εἰπέ τις ὅτι ἔσται] *քանզի յորժամ ճշմարտապէս
սսսսցէ որ, եղիցի* = ὅτε (when) γὰρ ἀληθῶς εἰποί (or ἐρεῖ) τις,
ἔσται, or rather: ὅταν γὰρ ἀληθῶς εἴπη τις ἔσται.
- 19 a. 5. τὸ γινόμενον] *զեղեալն* = τὸ γινόμενον. So *c. n. u.* corr. *B.*
- 19 a. 6. εἰπεῖν ἀεὶ ὅτι ἔσται] *եթէ միշտ եղիցի* = ὅτι (or εἰ) ἀεὶ ἔσται omitting
εἰπεῖν.
- 19 a. 7. A.T. has order: ἀρχὴ ἔστιν.
- 19 a. 9. ἔστιν ἐν τοῖς μὴ ἀεὶ ἐνεργουσι τὸ δυνατόν εἶναι καὶ μὴ ὁμοίως· ἐν οἷς
ἄμφω ἐνδέχεται] *է, յորս ոչն միշտ ներգործել կարն գոլ, և ոչ
'նորս երկորին ներքնկալեալ լինին* = ἔστιν, ἐν οἷς τὸ μὴ ἀεὶ ἐνεργεῖν
τὸ δυνατόν εἶναι, καὶ μὴ ἐν οἷς ἄμφω ἐνδεχόμενα γίνονται (? ἐνδέχεται).
ὁμοίως is a correction in *u.*
- 19 a. 12. οἶον] A.T. omits.
- 19 a. 16. διατμηθῆναι] *հատանիլ սա* = διατμηθῆναι αὐτό.
- 19 a. 18. ἅπαντα] *ամենայն ինչ* = ἅπαν τι.
- 19 a. 20. ἢ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις] *կամ ստորաւելիցն կամ բացաւելիցն*
= ἢ κατάφασις ἢ ἀπόφασις.
- 19 a. 21. θάτερον, οὐ μὴν ἄλλ'] *մինն ընտիր և մինն ոչ եղեալ, այլ* = θάτερον
ἐξοχον θάτερον δὲ οὐ γινόμενον, ἀλλὰ κ.τ.λ. *ընտիր*, which I render
ἐξοχον = selected, picked, chosen, perhaps ἐξαίρετον.
- 19 a. 25. μὴ εἶναι] *ոչ գոլ հարկ* = μὴ εἶναι ἀνάγκη. Cp. *e.*
- 19 a. 25. A.T. has order: ἅπαν τὸ ὄν.
- 19 a. 26. ὅτε ἔστι] *այլ յորժամ է* = ἀλλὰ ὅτε ἐστί; *այլ* could also = ἄλλο.
- 19 a. 28. ἅπαν] *ամենայնն* = τὸ ἅπαν.
- 19 a. 31. ἔσσεσθαι] *լինցելն*? = τὸ ἔσσεσθαι.
- 19 a. 31. A.T. implies τὴν ναυμαχίαν αὐριον; so *E. n.*
- 19 a. 31. οὐδὲ μὴ γενέσθαι] *և ոչ ոչ եղանիլն*? = οὐδὲ τὸ μὴ γενέσθαι.
- 19 a. 35. A.T. has ὁμοίως ἔχειν ἀνάγκη.

- 19 a. 36. ἐπὶ τοῖς μὴ ἀεὶ οὖσιν ἢ μὴ ἀεὶ μὴ οὖσιν] *h *qbrwy* *uwyg*, *nx* *dhzwn* *h'n*,
lx *nx* *dhzwn* *z'n* = ἐπὶ τοῖς μὴ ἀεὶ εἰσὶ ἢ μὴ ἀεὶ μὴ εἰσὶ; a rendering
 which takes οὖσιν as if it were 3 pl. pres. indic. εἰσίν. *hrp* = *ā*
 has perhaps dropped out after *uwyg*. If it be supplied, the
 A.T. will exactly render the Greek Text.
- 19 a. 36. τούτων γάρ] *ph'nq'h* *lx* *uwyg* = καὶ τούτων γάρ.
- 19 a. 37. θάτερον μόριον] *h *dhaw'h'n* = together, *simul*; perhaps a corrup-
 tion of *qh'n* *dhaw'n* = θάτερον μόριον or of similar words.
- 19 a. 38. μάλλον] *nx* *awawlx* = μὴ μάλλον or οὐ μάλλον.
- 19 a. 39. τὴν ἐτέραν, οὐ μέντοι ἤδη ἀληθὴ ἢ ψευδῇ. ὥστε] *qh'n*, *h'aw* *uawaw*.
dh'n = τὴν ἐτέραν ἢ ψευδῇ ὥστε. The words οὐ μέντοι ἤδη ἀληθὴ
 are omitted.
- 19 b. 1. καί] *h'aw* = ἢ.
- 19 b. 5. ἡ κατάφασις σημαίνουσα] *h'aw* *uawhawaw* [*dh'n* *h'zawawh'q'h* *lx* *h'aw* *hawhawaw* [*dh'n* = ἡ κατάφασις σημαίνουσα ἢ καὶ ἀπόφασις.
- 19 b. 6. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ ὄνομα] *lx* *h* *wy* *awaw'n* = ἐστι δὲ τοῦτο ὄνομα. “*C.*
e. pr. d. omit ἢ.”
- 19 b. 6. καί] A.T. omits. “καὶ *rc. n. om. a.*”
- 19 b. 7. τὸ δὲ ὄνομα εἴρηται καὶ τὸ ἀνώνυμον] *hawg* *qh'n* *awaw'n* *lx* *awawawaw'n*
uawawhaw *h* = τί δὲ ὄνομα καὶ ἀνώνυμον εἴρηται. “*editi plerique τί*
δὲ . . . καὶ τί.” But P. MSS. and J. 401 and 1291 read: *hawg*
awawaw'n *uawawhaw* *h* *awawawawaw'n* = τὸ δὲ ὄνομα εἴρηται τοῦ ἀνω-
 νύμου.
- 19 b. 9. ἐν γὰρ πως σημαίνει καὶ τὸ ἀόριστον, ὥσπερ καὶ τὸ οὐχ ὑγιαίνει οὐ
 ῥῆμα ἀλλ' ἀόριστον ῥῆμα, ἔσται πᾶσα κατάφασις] *ph'nq'h* *nx* *dh* *h'n*
h'zawawh'z *awhawhaw'h* *awaw'n*, *hawhaw* *lx* *nx* *qh* *h* *nx* *haw* *h*: *awh* *h*
haw'n *uawhawawaw* [*dh'n* = οὐ γὰρ ἐν τι (or πως) σημαίνει ἀόριστον ὄνομα,
 ὥσπερ καὶ τὸ οὐχ ὑγιαίνει οὐ ῥῆμα ἐστί. πᾶσα κατάφασις κ.τ.λ.
 Codex *c.* reads ἀόριστον ὄνομα ὥσπερ, and *n.* omits καὶ τό after
 σημαίνει in l. 9 and l. 10. “ἀλλ' ἀ. ῥῆμα *rc. supra vs n.*”
- 19 b. 12. οὐδέ] *h'aw* = ἢ.
- 19 b. 13. τὸ γὰρ ἐστιν] *ph'nq'h* *h* = ἐστι γάρ.
- 19 b. 15. ἔσται] A.T. omits. So *e. n.*
- 19 b. 15. τὸ ἐστιν] *hp* perhaps implies ἐστιν simply.
- 19 b. 19. δέ] A.T. omits, or does not translate. “*om. n.*” But δέ used
 thus is never rendered or hardly ever in the A.T.

19 b. 20. λέγω δὲ οἶον—19 b. 32. οὕτω τέτακται] In the A.T. this perplexed passage appears thus: *և ասեմ: որկէն՝ իբ արդար մարդն* (P. MS. *մարդ*), *զիքն *երիցս ասեմ շարկանալ *անուան կամ անորոշելի *անուան ներ ստորասութեանդ. և ասեմ զի իքն կամ առ արդարն զիցի, և կամ առ ոչ արդարն. այսպէս և առ բացասութիւնն.*

Իսկ ապա վասն այսորիկ չորք այսորիկ եղիցին. յորոց երկուքն առ ստորասութիւն և բացասութիւն կալցին ըստ կարգի, որպէս պակասութիւնքն, և երկուքն ոչ: և իմանամք զասացեալս արտաստորագրիցելոցս, իբ արդար մարդ, ոչ իբ արդար մարդ. իբ ոչ արդար մարդ, սորա բացասութիւն՝ ոչ իբ ոչ արդար մարդ. քանզի իքն աստանօր և ոչն իբ՝ ընդ արդարումն և ընդ ոչն (P. ոչ) արդարումն առդիցէ: արդ այսորիկ որպէս ՚ի վերլուծականս ասի, այսպէս դասեալ է:

This implies the following :

λέγω δέ, οἶον ἔστι δίκαιος ὁ (P. MS. omits ὁ) ἄνθρωπος, τὸ ἔστι τριῶν φημὶ συγκεῖσθαι ὀνόματος ἢ ἀορίστου ὀνόματος ἐν τῇ καταφάσει· λέγω δὲ ὅτι τὸ ἔστιν ἢ τῷ δικαίῳ προσκείσεται ἢ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ· οὕτως καὶ περὶ (οἱ πρὸς) τὴν ἀπόφασιν.

ὥστε διὰ τοῦτο τέτταρα ταῦτα ἔσται, ὧν τὰ μὲν δύο πρὸς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἔξει κατὰ τὸ στοιχοῦν ὡς αἱ στερήσεις, τὰ δὲ δύο οὐ. νοοῦμεν δὲ τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ὑπογεγραμμένων, ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος· ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος, τούτου ἀπόφασιν οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος· τὸ γὰρ ἔστιν ἐνταῦθα καὶ τὸ οὐκ ἔστι τῷ δικαίῳ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ προσκείσεται. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς λέγεται οὕτω τέτακται.

19 b. 21 and 19 b. 19. τρίτον is rendered *երիցս* = τῶν τριῶν, or perhaps τριῶν simply. Perhaps *երիցս* is a copyist's error for *երիրս* or *երրորդ* = τρίτον. But in any case in Arm. MSS. the numeral might be expressed by a simple letter of the alphabet, and a copyist giving it in full might easily blunder and write *երիցս* = "out of these three," or "three times," instead of *երիրս* = "the third." *անուան*, which occurs twice, and which = ὀνόματος, may well be here, as often, a corruption of *անուն* = ὄνομα. If both corrections be made the Greek would be: τὸ ἔστι τρίτον φημὶ συγκεῖσθαι ὄνομα ἢ ἀόριστον ὄνομα ἐν τῇ καταφάσει.

- 19 b. 25 and 30. A.T. agrees with codices in reading *δικαίω*.
 19 b. 30. A.T. reads *προσκέσεται* before *ταῦτα* with *C. k. e.* Cp. *n.*
 19 b. 31. A.T. reads *λέγεται* with codices.
 19 b. 33. *τούτου* A.T. omits. So *n.*
 19 b. 37. A.T. has order: *δύο μὲν οὖν αὐται*.
 19 b. 38. *προσπεθέντος· ἔστι] αὐτῆς ἡ ἡγεῖται = προσπεθέντος. οἶον ἔστι.*
 But J. 401 omits *ἡγεῖται = οἶον*, which however “rc. b. corr. *n.*”
 19 b. 39. *ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος—οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος]*
 A.T. and P. MSS. omit. J. MSS. retain.
 20 a. 2 and 3. *ἔσονται] ἔν = εἰς* in both cases. So *n.*
 20 a. 3. *προσχωμέναι] αὐτῶν ἡ ἡγεῖται* confirms this reading.
 20 a. 8. *πᾶς ἄνθρωπος] *αὐτῶν ἡ ἡγεῖται = τοῦ παντός ἀλλ’ ἀνθρώ-*
που or τῷ παντὶ ἀλλ’ ἀνθρώπου, for the genitive and dative are
 in Armenian the same.
 20 a. 13. *ἡ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἡ κατάφασιν ἡ ἀπόφασιν] *μᾶλλον ἡ ἡγεῖται*
ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται = ἡ ὅτι καθόλου τὸ ὄνομα ἡ
καταφάναι ἡ ἀποφάναι; cp. e. which has καταφήσειν ἡ ἀποφήσειν.
 Cp. ad 18 b. 39.
 20 a. 18. *ἔσονται οὐτε ἀληθεῖς ἀμα οὐτε] ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται*
ἡ ἡγεῖται = ἔσονται ἀληθεῖς ἀμα οὐκ.
 20 a. 19. *οἶον οὐ πᾶν ζῶον δίκαιον καὶ ἔστι τι ζῶον δίκαιον] ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται*
ἡ ἡγεῖται, ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται = ἔστι τι ζῶον δίκαιον, οὐ
πᾶν ζῶον ἔστι δίκαιον.
 20 a. 20. *τῇ μὲν πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν ἡ οὐδεὶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος]*
ἡ ἡγεῖται, ἡ ἡγεῖται *ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται
ἡ ἡγεῖται = “illi quod—[aliquis] omnis homo justus—sit, aut non
aliquis est homo justus:” in Greek: τῇ μὲν [τις] πᾶς ἄνθρωπος
δίκαιος ἡ οὐδεὶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος.
 The rendering of *ἡ* instead of *ἡ* seems to shew that we have here
 come on a bit of careless translation. *ἡ* which I render *τις* is out
 of place. Perhaps it is a corruption of *ἡ* = *ἔστιν* or of *ἡ* = *οὐ*.
 20 a. 23. *οὐ] A.T. omits.*
 20 a. 23. *φανερὸν δὲ ὅτι καὶ] ἡ ἡγεῖται ἡ ἡγεῖται = φανερόν ἐστιν ὅτι*, omitting *δέ*
 and *καὶ*; *C. k. e.* omit *καὶ*.
 20 a. 24. *εἰ ἀληθές] ἡ ἡγεῖται. [ἡ = ἀληθές, εἰ.*
 20 a. 25. *ὅτι καὶ] ἡ = καὶ* simply. “Buhle uncinis inclusit ὅτι.”

- 20 a. 27. οἶον] A.T. omits.
- 20 a. 30. αὕτη δέ] *qh wjw* = αὕτη γάρ.
- 20 a. 31. αἱ δὲ κατὰ τὰ ἀόριστα ἀντικειμέναι] *hwl *awnhrrhzhln shlwahwph*?
= αἱ δὲ τοῦ ἀορίστου ἀντικειμέναι. κατὰ is untranslated.
- 20 a. 35. τοῦ ἀνθρώπου] *phw qwhn hr wswghn dhwrh* = τοῦ εἰπόντος ἄνθρωπος.
So *A.f.u.*, comp. *e*.
- 20 a. 39. A.T. has order: τὸ δὲ πᾶς οὐκ ἄνθρωπος οὐ δίκαιος.
- 20 b. 3. ἐστι] A.T. omits.
- 20 b. 4. τοῦ μὲν γάρ] *phwqh wjwh hr t* = τῷ (or τῇ) μὲν γάρ. Yet in b. 5 and b. 9 τοῦ is rendered rightly by the Armenian genitive *wjhr*.
- 20 b. 8. A.T. has order: λευκὸς ἄνθρωπος. So *A.K.G.d.e.u.f*.
- 20 b. 11. γίνεται] *hghgh* = ἔσται.
- 20 b. 14. τὸ ἐκ τῶν πολλῶν δηλούμενον] *h phwphghn phwphghw* = "constituted of many," τὸ ἐκ πολλῶν (or ἐκ τῶν πολλῶν) συνεστηκός.
Cp. 5 a. 15 συνέστηκε is rendered *phwphghw*, which in the principle makes *phwphghw* συγκειμένον would equally translate the Armenian here.
- 20 b. 16. ἐν ᾗ κειμένον] *wh hgh hr hwhghn* = ἐν ᾗ τὸ κειμένον: literally ἐν ᾗ τοῦτο ὃ κέσσεται, a form sometimes used by David to translate the Greek participle preceded by def. article.
- 20 b. 18. ἐκ τούτων] *wwhgh* = τούτων simply. *h* = ἐκ has clearly dropped out.
- 20 b. 19. ἐάν] *hth t* = ἐὰν καί.
- 20 b. 24. μιᾶς μόριον] *dhwr t dwsh* = μιᾶς ἐστι μόριον. So *C*, but the A.T. often inserts the copula, where there is no reason to suspect its presence in the Greek, for it is congenial to the Greek language, but not to the Armenian, to omit it.
- 20 b. 30. ὁ ἄνθρωπος] *dhwrh*? = ἄνθρωπος simply.
- 20 b. 34. ταῦτα] A.T. omits.
- 20 b. 36. εἰ γὰρ ὅτι ἐκάτερον ἀληθές, εἶναι δεῖ καὶ τὸ συνάμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔσται] *phwqh nsh tht qhsh hhrwhzhln hgh, t hrhghh phw qhwh t wshhghh shwhhln* = οὐ γὰρ εἰ ὅτι ἂν ἐκάτερον ᾗ καὶ ἄμφω πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπεται (or ὅτι ἐκάτερον εἴη would equally render the A.T.). In Latin: "non enim si quodcunque quodque sit et ambo multa et absurda sequuntur." "For, if what may be each be also both, many absurdities do not follow."

- 20 b. 39. αὐτό] A.T. omits. So *f. n.* and Boethiana versio.
- 20 b. 39. ὥστε ἔσται ἄνθρωπος λευκὸς λευκός] *ἡσὶ ὡγα ὡδὲν ὡρηγὺν ἐρηγὶ*
ὡρηγὺν = ὥστε πᾶς ἄνθρωπος ἔσται λευκός.
- 21 a. 2. καὶ Σωκράτης ἄνθρωπος. καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δίπους, καὶ ἄνθρωπος
 δίπους] Ven. Text has *ἡ ἐπὶ τῷ ὡρηγὺν, ὡρηγ. ἡ ἐπὶ τῷ ὡρηγ. ἡ ἐπὶ τῷ ὡρηγὺν*
ἡ ἐπὶ τῷ ὡρηγὺν = καὶ εἰ Σωκράτης, ἄνθρωπος, καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δί-
 πους. But Paris 105 implies καὶ Σωκράτης ἄνθρωπος καὶ ἄνθρω-
 πος δίπους, which is Waitz' reading, if in a. 3 we omit καὶ εἰ ἄν-
 θρωπος καὶ δίπους.
- 21 a. 5. ἀπλῶς] *ὡρηγὺν* = κενῶς or ματαίως.
- 21 a. 6. ὅπως δὲ θετέον, λέγομεν νῦν] *ἡ ὡρηγὺν ὡρηγὺν ὡρηγὺν ὡρηγὺν*
 ὅπως δὲ θετέα λέγομεν νῦν.
- 21 a. 8. συμβαίνει] *ὡρηγὺν ὡρηγὺν* (J. 1291 *ὡρηγὺν ὡρηγὺν*) *ὡρηγὺν* = συμβαί-
 νειν εἴωθε.
- 21 a. 12. τὸ λευκὸν μουσικόν] *ὡρηγὺν ἡ ὡρηγὺν ὡρηγὺν* = τὸ λευκὸν καὶ τὸ
 μουσικόν.
- 21 a. 12. ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅμως οὐκ ἔσται τὸ μουσικὸν λευκόν] A.T. omits.
- 21 a. 13. τὸ μουσικὸν λευκόν] *ὡρηγὺν ἡ ὡρηγὺν ὡρηγὺν* = λευκὸν καὶ τὸ μου-
 σικόν.
- 21 a. 14. τὸ λευκὸν μουσικόν] *ὡρηγὺν ἡ ὡρηγὺν ὡρηγὺν* = τὸ λευκὸν καὶ μου-
 σικόν. So *B.*
- 21 a. 17. ἐστιν] A.T. omits.
- 21 a. 18. A.T. has order: τὸ δίπουν καὶ τὸ ζῶον. So *n.*
- 21 a. 19, 20. A.T. exactly translates Waitz' Text, which is based on
 codex *n.*
- 21 a. 22. ὃ ἔπεται] *ὡρηγὺν ὡρηγὺν ὡρηγὺν* = οἷς or ὦν ἔπεται; *e.* reads οἷς.
- 21 a. 24. ἢ] *ἡ* = καὶ or δέ.
- 21 a. 25. μή] *ἡ* = τὸ μή.
- 21 a. 27. τοῦ Ὀμήρου τὸ ἔστιν· ὅτι γὰρ ποιητὴς ἐστιν] *ἡ ὡρηγὺν ὡρηγὺν ὡρηγὺν*
ὡρηγὺν ὡρηγὺν = τὸ ἔστιν τοῦ Ὀμήρου· ποιητὴς γὰρ ἔστιν. *n.* has τὸ
 ἔστιν τοῦ Ὀμήρου.
- 21 a. 31. ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν] *ἡ ὡρηγὺν ὡρηγὺν ὡρηγὺν* = καὶ ἀληθὲς
 ἅμα ἔστιν εἰπεῖν. But J. 1291 omits ἅμα.
- 21 a. 33. A.T. has order: αὐτοῦ οὐκ ἐστίν. So *A. C. d. n.*
- 21 a. 35. A.T. has order: καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις. So *f.*
- 21 a. 39. καί] *ἡ* = ἢ.

- 21 b. 1. τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καί] A.T. omits.
- 21 b. 2. τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον] *բացասութիւն, ոչ գոլ ոչ սպիտակ մարդ, այլ ոչն գոլ սպիտակ մարդ* = ἀπόφασις, οὐκ (or μὴ) εἶναι μὴ (or οὐ) λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ μὴ (or οὐ) εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον.
- 21 b. 4. κατάφασις ἢ] *ստորասութիւն իցէ կամ* = κατάφασις εἴη ἢ.
- 21 b. 5. ἄνθρωπον] *մարդ, որ է անտեղի* = ἄνθρωπον, ὅ ἐστιν ἄτοπον.
- 21 b. 5. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως, καὶ ὅσοις] *և եթէ այսպէս անտեղի է զհակասութիւնս ասեմ որքանից* = εἰ δὲ οὕτως ποιητέον ἐστὶ τὰς ἀντιφάσεις λέγω ὅσοις. *n.* omits τοῦτο. In the A.T. *անտեղի* seems a corruption of *անդնդի*. If it be so we must read *προσθετέον* instead of *ποιητέον*. The converse error is found at 22 a. 10 where the J. 401 has *անդնդելով* = *προστίθεντα* by mistake for *անտեղելով* = *ποιοῦντα*.
- 21 b. 7. οὐ τὸ οὐκ ἄνθρωπος βαδίζει ἀπόφασις ἔσται] *ստորասութեան, բացասութիւն ոչ գնայն ոչ մարդ* = καταφάσεως, ἀπόφασις οὐ τὸ βαδίζει οὐκ ἄνθρωπος.
- 21 b. 11. τὸ δυνατόν μὴ εἶναι ἀλλ' οὐ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι] *ոչ կար ոչ գոլ, այլ ոչ կարն գոլ* = οὐ (or μὴ) δυνατόν μὴ (or οὐκ) εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι (or ? ἀλλ' οὐ τὸ δυνατόν εἶναι).
The Arm. Com. here rendered into Greek runs thus: *καταφάσεως γὰρ τοῦ δυνατόν εἶναι οὐκ ἔσται ἀπόφασις τὸ δυνατόν μὴ εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι. քանի ստորասութիւն (? -[թեան) որ ասէ կարելի գոլ, ոչ եղիցի բացասութիւն կարելին ոչ գոլ, այլ ոչն կարելի գոլ*. However the Arm. Scholia cannot be accepted as paramount evidence of what should stand in the Armenian Text.
- 21 b. 12. δύνασθαι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι] *կար գոլ և կար ոչ գոլ* = δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι.
- 21 b. 14. λόγος δέ, ὅτι] *և քանի* = καὶ γάρ. *և քանի* may be a corruption of *և բան զի*, which would exactly render the Greek λόγος δὲ ὅτι.
- 21 b. 15. αὐτῷ καί] *սորա* = αὐτοῦ without καί. Cp. *n.*
- 21 b. 18. φάσεις] *ստորասութիւնս* = καταφάσεις.
- 21 b. 18. οὐκ ἄρα τοῦ δυνατόν εἶναι ἀπόφασίς ἐστὶ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι] *իսկ*

Waitz ad 21 b. 35 writes:—"Si vero . . . servantur et vs. 37 τὸ δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι post τοιαῦται, etc." This is the reading (except for τό before δυνατόν) of A.T., but W. does not mention it in his apparatus criticus or say in what MS. he read it.

- 22 a. 1. A.T. has order: ἀληθεύονται ἅμα, and reads the singular $\alpha\lambda\theta\epsilon\upsilon\omicron\mu\alpha$ = ἀληθεύεται. But the suffix μ , which would mark the plural, may have dropped out. Anyhow A.T. implies ἀντίκεινται not ἀντίκειται in next clause.
- 22 a. 1. ἀντίκεινται γάρ. οὐδέ γε] * $\beta\epsilon\zeta\ \varsigma\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\ \epsilon\zeta\ \epsilon\ \beta\epsilon\zeta\ \eta\varsigma\ \varsigma\omega\lambda\omega\gamma\mu$ would rather? = εἴτε ἀντίκεινται εἴτε οὐκ, ἀλλά. A.T. seems corrupt here.
- 22 a. 2. οὐ δυνατόν] $\eta\varsigma\ \lambda\omega\rho\epsilon\lambda\epsilon\mu$ = τὸ οὐ δυνατόν or οὐ τὸ δυνατόν.
- 22 a. 2. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύονται] A.T. omits. So η .
- 22 a. 4. οὐ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι] $\eta\varsigma\ \varsigma\omega\rho\lambda\omega\iota\eta\rho\ \eta\varsigma\ \eta\eta\epsilon$? = οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, omitting τό.
- 22 a. 7. τὸ οὐκ ἀδύνατον] $\eta\zeta\mu\ \omega\mu\lambda\omega\rho\epsilon\lambda\epsilon$? = τὸ μὴ ἀδύνατον; see note on 22 a. 35. If Aristotle wrote τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι in the preceding sentence, why in this, the succeeding and analogous sentence, should he change to τὸ οὐ?
- 22 a. 8. δέ] A.T. does not translate, but it is not therefore safe to argue its absence from the translator's Greek.
- 22 a. 8. καὶ μὴ εἶναι δεῖ] $\epsilon\ \eta\eta\varsigma\ \eta\eta\epsilon\mu\ \mu\epsilon\zeta\mu\ \mu\epsilon\zeta\mu\epsilon$ = καὶ τὸ μὴ εἶναι ἀεὶ δεῖ.
- 22 a. 11. φάσεις] $\varsigma\omega\eta\eta\omega\omega\omega\epsilon\ \beta\epsilon\lambda\epsilon\mu\ \epsilon\ \mu\omega\eta\omega\omega\omega\epsilon\ \beta\epsilon\lambda\epsilon\mu$ = καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις.
- 22 a. 14. δέ] A.T. does not translate. Cp. on a. 8.
- 22 a. 14. γίνονται] $\epsilon\eta\epsilon\eta\epsilon\mu$ = ἔσονται or γενήσονται.
- 22 a. 15. τό] A.T. does not translate.
- 22 a. 16. First τό] A.T. does not translate.
- 22 a. 18. τὸ οὐκ ἀδύνατον] $\eta\zeta\mu\ \omega\mu\lambda\omega\rho\epsilon\lambda\epsilon$? = τὸ μὴ ἀδύνατον vid. ad 22 a. 35. Here again τὸ μὴ has been used immediately before, and symmetry demands τὸ μὴ before ἀδύνατον, if it was used before ἀναγκαῖον.
- 22 a. 19. A.T. has order: τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι: "loc. mut. corr. δ ."
- 22 a. 21. A.T. has after μὴ εἶναι as follows: καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι καὶ ἀναγκαῖον εἶναι, as in a. 19. As before also δ . "loc. mut. corr."
- 22 a. 22. ὥς λέγομεν] $\omega\omega\omega\eta\epsilon\omega\omega$ perhaps = τὸ λεγόμενον.

22 a. 24. The A.T. has the *ὑπογραφή* as follows :

δυνατὸν εἶναι	οὐ δυνατὸν εἶναι
δυνατὸν μὴ εἶναι	οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι
ἐνδεχόμενον εἶναι	οὐκ ἐνδεχόμενον εἶναι
ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι	οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι
ἀδύνατον εἶναι	οὐκ ἀδύνατον εἶναι
ἀδύνατον μὴ εἶναι	οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι
ἀναγκαῖον μὴ εἶναι	οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.

22 a. 32. A.T. has order: τῷ δυνατῷ καὶ ἐνδεχομένῳ.

22 a. 33. ἀκολουθεῖ μὲν ἀντιφατικῶς] *Հետևի ոչ հակասու[թեամբ]* = ἀκολουθεῖ οὐ μὲν ἀντιφατικῶς.

22 a. 35. ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀδυνάτου, τῇ δὲ ἀποφάσει ἡ κατάφασις· τῷ γὰρ οὐ δυνατῷ εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι] *բացասու[թիւն ոչ կարելին գոլ. իսկ բացասու[թիւն ստորասու[թեան, անկարելում գոլ, որ է ոչ անկարելին գոլ]* = ἡ ἀπόφασις τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι. ἡ δὲ ἀπόφασις τῇ καταφάσει, τῇ (or τῷ) ἀδύνατον εἶναι, ἡ τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι.

Here I have rendered *ոչ կարելին գոլ* and *ոչ անկարելին գոլ* respectively τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι and τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι. The words might mean also οὐ τὸ δυνατὸν (or μὴ τὸ δυνατὸν) εἶναι and οὐ (or μὴ) τὸ ἀδύνατον εἶναι, but these would make nonsense. I am not so sure that the Armenian here could not represent τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι and τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι. As a rule, however, these latter expressions are represented in the A.T. by *ոչ կարելի գոլ*, *ոչ անկարելի գոլ*; the negative particle here, rather than the adjective, taking the defining suffix. Thus τὸ μὴ is rendered *ոչ* in 21 b. 2, 21 b. 23, 22 a. 4, 22 a. 6, 22 b. 15, 22 b. 30, and elsewhere.

This is of course not conclusive that *ոչ* in such phrases might not represent τὸ οὐ, and in 22 a. 37 τὸ οὐκ ἀδύνατον is rendered by *ոչ անկարելին*, and in 22 a. 7 and 22 a. 18 τὸ οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι is rendered *ոչ անկարելի ոչ գոլ*, though in these two passages I suspect that the A.T. read τὸ μὴ. He would not be likely to render τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι in contiguous passages by *ոչ անկարելի գոլ* and *ոչ անկարելին գոլ*. Wherever therefore I find the suffix *ն* attached to the adjective in these expressions I suspect that τὸ οὐ was read in the Greek,

as in 22 a. 35. In 22 a. 2 and 22 a. 36 the Greek retains *οὐ*; so in 22 b. 22, 22 b. 24. But the matter is doubtful, for, besides 22 a. 7, 22 a. 18, *τὸ οὐ* is also rendered by *ոչ* in 22 b. 15, 22 b. 26, while *τὸ μὴ ἀναγκαῖον* in 23 a. 19 is rendered *ոչ հարկաւորն*, though perhaps here *τό* should not be read; nor is the expression quite parallel to those in question, any more than 18 b. 30 (*τὸ μὴ νοσεῖν Σωκράτην* = *ոչ հիւանդանալն յոկրատայ*).

On the whole then it seems as if the Arm. translator translated expressions like *τὸ μὴ δυνατόν εἶναι* by *ոչ կար գոլ*. But there is no certainty, for I also find four cases where the form *τὸ οὐ δυνατόν εἶναι* is translated *ոչ կար գոլ*, and four cases where it is translated *ոչ կարն գոլ*.

22 a. 38. *ἔχει*] A.T. omits.

22 a. 39. *αἱ δ' ἀντιφάσεις χωρίς. οὐ γάρ ἐστιν ἀπόφασις τοῦ ἀνάγκη μὴ εἶναι τὸ οὐκ ἀνάγκη εἶναι*] *այս հակասութիւն զատ. քանզի բացասութիւն ոչ է հարկաւորն ոչ գոլ* = *այդ (or ἤδε) ἀντίφασις χωρίς. ἀπόφασις γὰρ οὐκ ἐστιν τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.*

22 b. 2. *τό*] A.T. does not translate.

22 b. 3. *τοῦ μὴ ἀκολουθεῖν*] *ոչ հետեւել* = *τὸ μὴ ἀκολουθεῖν*. "*τὸ τοῦ τό corr. n.*"

22 b. 5. *ἀποδίδοται*] *բացասուեալ լինի* = "has been assigned," perf. pass. 3 sing. *ἀποδέδοται*.

22 b. 6. *εἶναι*] A.T. omits.

22 b. 6. *ἀλλὰ μὴ εἶναι*] So P. codices and J. MSS., but Ven. Text has *ἀλλ' ἀναγκαῖον μὴ εἶναι*.

22 b. 7. *ἐκεῖνα*] *այն = *ἐκεῖνο*.

22 b. 8. *καὶ μὴ ταῦτα ἐξ ἐναντίας*] *և այսորիկ ներհակք են* = *καὶ ταῦτα ἐναντία ἐστί.*

22 b. 11. *δυνατὸν εἶναι*] *կարելի գոլ* = *τὸ δυνατόν εἶναι*.

22 b. 12. *μή, ἢ*] *ոչ հց* = *μὴ εἶη or μὴ ᾗ*.

22 b. 12. *φάναι*] *ստորասել* = *καταφάναι*.

22 b. 17. *οὐδέ*] A.T. omits.

22 b. 18. *ἀκολουθεῖ*] *ոչ հետեւի* = *οὐκ ἀκολουθεῖ*.

22 b. 19. *τούτων δὲ ὁπότερον*] *իսկ սմա որ* = *τούτω δὲ ὁπότερον (or rather ὁ simply).*

22 b. 20. *οὐκέτι ἐστὶ ἐκεῖνα ἀληθῆ*] *և ոչ ևս եղիցի այն ճշմարիտ* = *οὐδ' ἔτι ἐστὶ ἐκεῖνο ἀληθές.*

- 22 b. 20. ἄμα γάρ] *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* = ἄμφω γάρ. So *f*.
- 22 b. 20. δυνατὸν εἶναι] *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* = δύναται δυνατὸν (or δυνατὰ) εἶναι.
Thus the entire clause ran : ἄμφω γὰρ δύναται δυνατὰ εἶναι καὶ μὴ εἶναι.
- 22 b. 21. ἦ] *Λ* = καί.
- 22 b. 22. τὸ οὐκ] *Λ* *π* here = καὶ τὸ οὐκ.
- 22 b. 24. γίνεταί] *ἐρληρεῶν* = ἔσται or γενήσεται.
- 22 b. 24. τῷ οὐ δυνατῷ εἶναι] *π* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *π* *π* = τῷ οὐ δυνατῷ μὴ εἶναι.
- 22 b. 25. ἐκείνῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι] *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *π* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *π* *π* = ἐκείνῳ δὲ ἀκολουθεῖ τῷ οὐ (? μὴ) δυνατὸν εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. One Paris MS. reads *ῥῶν* = ἐκείνο. For the reading οὐ δυνατόν instead of ἀδύνατον cp. 22 a. 35.
- 22 b. 27. ἀκολουθοῦσί τε ἄρα καί] *Λ* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *Λ*. This confirms W. in retaining τε.
- 22 b. 28. A.T. has order : οὕτως τιθεμένων.
- 22 b. 31. A.T. has order : μὴ ταύτην. So *C*.
- 22 b. 31. ἀντίφασιν] *π* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *π* *π* = ἀλλὰ ἀντίφασιν or ἀλλὰ τὴν ἀντίφασιν.
- 22 b. 32. ἄπερ] *π* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* = ἀλλὰ or else δέ after ἄμφω. “δέ post ἄμφω *π*.”
- 22 b. 35. τὸ ἀναγκαῖον εἶναι] *Λ* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *π* *π* = καὶ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι.
- 22 b. 36. φανερόν δῃ] *Λ* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* ? = φανερόν δέ. So *e*.
- 22 b. 36. First ἦ] A.T. omits.
- 22 b. 37. καί] A.T. omits, and understands τὰ ἀντικειμένα as an accusative governed by δύναται.
- 22 b. 37. ἐφ’ ὧν] *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* = ἐπὶ τινῶν or ἐπὶ ἐνίων.
- 22 b. 39. αἱ μὲν οὖν] *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* = αἱ μὲν γάρ.
- 23 a. 1. αἱ αὐταί] *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν = αὐταί, “these.” *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* would = αἱ αὐταί.
- 23 a. 3. ἔνια μέντοι δύναται καὶ τῶν κατὰ τὰς ἀλόγους δυνάμεις] *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *π* *ῥῶνῃ ἐρληρεῶν* *π* *π* = εἶναι μέντοι δύναται καὶ τῶν κατὰ τὸ ἀλογον δυναμέων; literally : “aliquae tamen possunt et ex illis quae secundum irrationale potentiae sunt.”
- 23 a. 4. δέξασθαι] A.T. omits. So *π*.
- 23 a. 6. After ἀντικειμένων] Ven. Text adds ἐστι δεκτική; but P. 105, 106, and J. MSS. have Waitz’ Text.

- 23 a. 9. δυνατόν εἶναι ὅτι] *ἡωρελῆν φηλ. ἁ νῆν, ηρ ηλ*? = τὸ δυνατόν εἶναι τὸ δέ, ὅτι. But J. 1291 omits *ἁ νῆν ηρ*, and therefore agrees with Waitz' Text.
- 23 a. 10. ὅτι] *ἡορελῆν* = ὅτε, "when."
- 23 a. 11. εἶναι] A.T. omits.
- 23 a. 11. ὅτι] *ἡορελῆν* = ὅτε.
- 23 a. 13. τὸ μὴ ἀδύνατον] *ἡωρελῆ* = δυνατόν. *e.f.* have τὸ δυνατόν.
- 23 a. 14. ἐνεργοῦν] *ἡνερφφρηδνῆν* = τὸ ἐνεργοῦν.
- 23 a. 16. ὥστε ἐπεὶ τῷ ἐν μέρει τὸ καθόλου ἔπεται, τῷ ἐξ ἀνάγκης ὄντι ἔπεται τὸ δύνασθαι εἶναι] *ἡυλ. ἡων ηλ ἡνερμωφῆν ἡρηρηξῆν ζεωλελ ὡνδ' ἡ ζωρηξῆν, *ηρηδ' ζεωλελ ἡρηξῆν ἡωρελῆ φηλ* = ὥστε ἐπεὶ τοῖς ἐν μέρει τὸ καθόλου ἔπεται τῷ ἐξ ἀνάγκης [ῶ] ἔπεται τὸ ἀεὶ δυνατόν εἶναι. J. 1291 omits *ἡρηξῆν* = τὸ ἀεὶ. *ηρηδ'* is probably a corruption of *ηρηδ' = ὄντι*.
- 23 a. 18. καὶ ἔστι δὴ ἀρχὴ ἴσως] *ηλ ἡ [θερλεω υλρηξῆν* = καὶ ἔστι δ' ἴσως ἀρχή. Perhaps the Greek ran: καὶ ἔστι δ' ἡ ἀρχὴ ἴσως.
- 23 a. 19. First ἡ] A.T. omits.
- 23 a. 20. ὥς τούτοις ἀκολουθοῦντα] *σηωωξῆν ἡωρηωλ*? = τούτοις πῶς ἀκολουθοῦντα. The above is the reading of J. MSS. and P. 105. Ven. Text *ωωωξῆν* = οὕτως.
- 23 a. 22. ἐστίν, ὥστε] *ηλ ἡωωωξῆν = ἐστὶ κυρίως. Here *ηλ ἡωωωξῆν* is certainly a corruption of *ηλ ἡωωωξῆν* = ἐστίν, ὥστε.
- 23 a. 22. πρότερα τὰ αἰδία] *ωωωξῆν ἡ ἡωξῆν ἡωωωξῆν* = πρότερον τὸ αἰδίων.
- 23 a. 23. δυνάμει ἐνέργειά ἐστίν] *ηρηδ' [θερλεω. ἡνερφφρηδνῆν [θερλεω ἡρηξῆν* = δυνάμει ἐνέργεια ἀεὶ ἐστίν.
- 23 a. 24. ἄ] A.T. omits.
- 23 a. 25. ἐνέργειά ἐστίν ἀλλὰ δυνάμει μόνον] *ην ἡνερφφρηδνῆν [θερλεω ωηλ ηρηδ' ἡωωξῆν* = εἰσιν ἐνέργεια ἀλλὰ δυνάμει μόνον.
- 23 a. 27. πότερον δὲ ἐναντία ἐστίν] *ἁ ἡρ ηρ ἡνερζωλῆν ἡ* = πότερον δὲ ἐναντία ἐστίν, so that the sense of the passage is: which of the two is contrary?
- 23 a. 27. A.T. has τῇ καταφάσει ἢ ἀπόφασιν.
- 23 a. 28. καὶ] *ηλ = ἢ, "or," in this passage.
- 23 a. 30. ἡ τὸ] *ηωδ' [θερλεω* = ἡ ὅτι.
- 23 a. 31. A.T. has order: Καλλίας δίκαιός ἐστι—Καλλίας δίκαιος οὐκ ἐστι. Cp. *n.*

- 23 a. 32. τούτων; ἐι γὰρ τὰ μὲν ἔν τη φωνῇ] ’*ի սոցանէ իցէ*: բանդն ներ ձայն
    նորքն=τούτων ἀν εἶη (or ἕσται); τὰ μὲν γάρ ἔν τη φωνῇ.
23 a. 37. ἡ εἰρημένη ἀπόφασιν] *սասացեալբարցաւու[Թիւնըն*=αἱ εἰρημέναι ἀπο-
    φάσεις.
23 b. 2. A.T. has order: εἰ μία ἔστι.
23 b. 2. καθ’ ὅποτεραν ἢ ἐναντία] *րատ որհում ումեր է ներζական*=κατὰ πο-
    τέραν ἐστίν ἐναντία;
23 b. 5. ἔσται] A.T. omits. So C.n.
23 b. 6. ἀλλ’] A.T. omits.
23 b. 7. τῷ ἐναντίως] *ներζականուն* hardly represents the Greek, but
    rather=τῷ ἐναντίον or possibly τῷ ἐναντία.
23 b. 7. εἰ δὴ] *և եթէ* rather =εἰ δέ.
23 b. 7. εἰ δὴ ἔστι μεν τοῦ αγαθοῦ οτι ἐστὶν αγαθόν δόξα, ἄλλη δ’ οτι οὐκ
    ἀγαθόν, ἔστι δὲ ἄλλο τι ὃ οὐχ ὑπάρχει οὐδ’ οίον τε ὑπάξει, τών μεν
    δὴ ἁλλων οὐδεμίαν θετεόν] *և եթէ էր բարւոյն, զի բարի է, և (P.*
    omits *և) բարւոյ կարծիր. և է զի ոչ բարի է, և է պլ զի ոչ է-*
    և ոչ կարէ գօշ և կարելի է զպլղոն ոչ մի դնելի է:=εἰ δὲ ἔστι
    μεν τοῦ αγαθοῦ, οti αγαθόν ἐστι, [καὶ] αγαθοῦ δόξα, ἔστι δὲ οti οὐκ
    ἀγαθόν ἐστι, ἔστι δὲ ἄλλο οti οὐχ ὑπάρχει οὐδ’ οίον τε ὑπάξει (or
    rather ὑπάρχειν) δυνατόν δέ ἐστι, τών ἁλλων οὐδεμίαν θετεόν ἐστί.
    Perhaps *զպլղոն* rather=κατὰ τών ἁλλων in the last line. Cod.
    n. reads ἔστιν for ἄλλη in l. 8 and omits δὴ in l. 9.
23 b. 17. μάλλον δὲ ἐκάστου ἀληθης ἢ καθ’ αὐτό, καὶ ψευδής] *և առաւել իւրա-*
    բանչիւրն ճշմարիտ, կամ րատ ինքեանն, կամ րատ պատահածն.
    և սուտ=μάλλον δὲ τὸ ἑκαστον ἀληθές ἤ τὸ καθ’ αὐτοῦ, ἣ τὸ κατα
    συμβεβηκόс, καὶ ψευδής.
23 b. 21. ἡ τοῦ ἐναντίου δόξα] *ներζականին*=ἡ τοῦ ἐναντίου, omitting δόξα,
    which “rec. n.”
23 b. 29. After οὐδαμοῖ] A.T. inserts *և յոր ոչ է ներζականուն[Թիւն]*?=καὶ
    περί ὃ οὐκ (or μή) ἐστὶν ἐναντιότης.
23 b. 30. τῇ ἀληθεί] *ճշմարտութեանն*=τῇ ἀληθεία.
23 b. 31. A.T. has order: οἰόμενος ἄνθρωπον.
23 b. 36. γὰρ διή] *ωհ*=ᾗδη.
24 a. 1. ἐναντία] *ներζականն*=ἡ ἐναντία.
24 a. 1–24 a. 3. ψευδής γὰρ αὕτη. ὥστε καὶ ἡ τοῦ αγαθοῦ οti οὐκ αγαθόν τῇ
    του αγαθοῦ οti αγαθόν] **բանդի ոչ ճմարիտ է այս։ Ասկ պէր,*

վասն զի բարին ներուժ (P. ներուժն) բարւոյն, ներհական բարւոյն՝ զի ոչ բարին, սուտ. քանզի ճշմարիտ է այն. իսկ ապա և այնմ բարւոյն՝ զի ոչ բարին, եղիցի ոչ բարւոյն՝ զի բարին = οὐ γὰρ ἀληθὺς αὕτη· ἀλλ' ἐκείναι, ἔπει (or διότι) ἢ (?) τὸ ἀγαθὸν ἐν τῇ (?) τοῦ ἀγαθοῦ, ἐναντία (or ἐναντία) τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθόν, ψευδὴς (or ψευδεῖς). ἀληθὺς γὰρ ἐκείνη· ὥστε καὶ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἔσται ἢ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν. Perhaps **այիք** should = ἐκείνη as **հարծիք** (ծόξα) is a plural noun.

In the above J. 1291 implies: ἀληθὺς γὰρ αὕτη instead of ἀληθὺς γὰρ ἐκείνη. Otherwise the Arm. codices agree with Ven. Text.

- 24 a. 5. ὅτι πᾶν] ***քանզի ամենայն** usually = πᾶν γάρ.
 24 a. 6. ἢ ὅτι] **համ թէ** = ἢ ὅτι.
 24 b. 5. A.T. has order: ὅτι οὐδείς ἢ οὐδέν.
 24 b. 5. ἀντιφατικῶς] **բացերևաբար** = ἀποφαντικῶς.
 24 b. 5. Second ἢ] A.T. omits.
 24 b. 6. A.T. has order: ἀληθεῖ ἀληθῇ. The literal Greek rendering of A.T. here is: ἀληθείᾳ ἀληθείαν οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι οὔτε περὶ δόξαν οὔτε περὶ ἀντίφασιν.
 24 b. 8. περὶ ταῦτα] **առ ի նոսին ի համանդամայնսն** = περὶ τὰ αὐτὰ ἅμα (? τὰ ἅμα).

PART III.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ.

TITLE. The Armenian Title runs: **Արիստոտէլի իմաստասիրի թուղթ առ Ալեքսանդրոս թագաւոր պատմութիւն յաղագս աշխարհի** = 'Αριστοτέλους φιλοσόφου ἐπιστολή πρὸς Ἀλέξανδρον βασιλέα ἱστορία περὶ κόσμον.

391 a. 4. *τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν*] **զերին *Ճշմարտութիւն** = *τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν.*

391 a. 9. *τὸν οὐράνιον ἔκεινον χῶρον*] **զորբազան զայն վայր** = *τὸν ἱερὸν ἔκεινον χῶρον. "ἱερόν corr. O."*

391 a. 11. *ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας*] **իմաստասիրութիւն** = *ἡ φιλοσοφία.*

391 a. 12. *ἐξεδήμησεν*] **Հատեալ** = *ἀφίκετο* or *ἔφθασεν.*

391 a. 13. *τινα*] A.T. omits.

391 a. 14. *συνεφρόνησε*] **երբեր ՚ի միասին** = *συνεφόρησε.* So Q, ambig. R.

391 a. 14. A.T. punctuates after *ῥαδίως.*

391 a. 16. *τοῦτο δὲ ἔπαθε, καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν, πᾶσιν ἀφθόνως μεταδόναι βουληθεῖσα τῶν παρ' αὐτῇ τιμῶν*] **զայս ինչ *իրաց. և որչափ Հնար ինչ էր առ յինքնէ ամենեցուն առատապէս ետ զպատու ահանգունիցն ցոյցս.** = *τοῦτο πραγμάτων· καὶ καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν τῶν παρ' αὐτῆς πᾶσιν ἀφθόνως ἐδίδου (or ἔδωκε) τῶν τιμιωτάτων ἀπόδειξιν. P. reads αὐτῆς, and **իրաց** which = *πραγμάτων* may be a corruption of **իրեաց**, which = *ἔπαθεν.**

391 a. 21. *τὴν Ὀσσαν*] ***Հնաւս քաղաք** = *τὴν Ναυσπόλιν, "the city of Naus."*

391 a. 21. *τὴν Νύσαν*] ***Հնաւս լեառն** = *τὸ Ναῦς ὄρος, "the mountain Naus."*

391 a. 22. *οἰκτίσειεν ἂν τις τῆς μικροψυχίας τὰ τυχόντα ἐκπεπληγμένους*] There is here an evident lacuna in the A.T., which omits these words.

391 a. 24. A.T. has order: *ἐπὶ μικρᾷ θεωρίᾳ* and adds this gloss: **և ի սակաւ հոգացողութիւն գիտութեան** = *"and upon slight solicitude for knowledge,"* καὶ *ἐπὶ σμικρᾷ ἐπιμελείᾳ γνώσεως.*

- 391 a. 26. The A.T. translates οὐδέποτε—τῶν ἄλλων thus : *զի ոչ երբեք սոցունց մահացու լեալք հարադատապէս, վասն այսր ընդ այլս ոմանս լինէին սքանչեցեալք* = “For never having understood these genuinely, therefore they were wonderstruck at something else.” The Arm. translator therefore either lacked or neglected the *ἄν* in 391 a. 26.
- 391 b. 2. οὐδενὸς ἄξια] *ոչ միայ իրի արժանի* = οὐδενὸς λόγου ἄξια, found in *P. Q.*
- 391 b. 3. καὶ καθ’ ὅσων ἐφικτόν] *որչափ և հասանելի* = καθ’ ὅσων καὶ ἐφικτόν.
- 391 b. 4. θεολογῶμαι] A.T. implies καὶ θεολογῶμαι.
- 391 b. 6. τὴν τῶν μεγίστων ἱστορίαν] *ղպատմութիւնս որ վասն այդոցիկ է* = τὴν περὶ ἐκείνων ἱστορίαν.
- 391 b. 10. λέγεται δὲ καὶ ἐτέρως κόσμος] *այսպէս աշխարհ ասացեալ լինի* = λέγεται δὲ οὕτως κόσμος.
- 391 b. 11. θεῶν] *Եւրոսուծով* = θεοῦ. So in 391 b. 12.
- 391 b. 13. εἰληχε γῇ] *երկիրս, որ և պատահաց* = γῇ, ἥπερ εἰληχε. The partic. οὔσα would according to the A.T. depend on εἰληχε. Perhaps εἶναι should be read.
- 391 b. 14. πεπερατωμένον] *ἦς τὸ ἀνωτάτω θεῶν οἰκητήριον οὐρανος ὠνόμασται* *աւարտեալ ’ի բարձրագոյնս երկին լինի անուանեալ* = πεπερατωμένον εἰς τὰ ἀνωτάτω οὐρανος ὠνόμασται. The sense of A.T. is: “being limited upwards is called heaven.” Codex *R.* has εἰς for ἦς, perhaps as a correction. θεῶν οἰκητήριον is not translated.
- 391 b. 16. δέ] A.T. omits.
- 391 b. 24. καλοῦνται δ’ οὗτοι πόλοι] *այն որ հռչեցեալն է երկիրն* = οὗ γῇ καλούμενος.
- 391 b. 25. δι’ ᾧ ἐὶ νοήσταιμεν ἐπεξεγμένην εὐθείαν ἣν τινες ἄξονα καλοῦσι διάμετρος ἔσται] **որով իմանամք համանման, զոր ոմանք սոնակ հռչեն, ուղիղն համաչափ իցէ* = ἣ (to which) νοοῦμεν ἀναλόγον ἣν τινες ἄξονα καλοῦσι τὴν εὐθείαν διόμετρος ἔσται. “To which (earth) we conceive a straight line equally fitted, it will be diameter.” In this sentence something is needed to correspond to *εἰ* and the A.T. is clearly mutilated.
- 391 b. 12—392 a. 1. This whole passage, in order to conform with the A.T., would read somewhat as follows :

- Hosted by Google

- 393 a. 16. A.T. implies *ὁ περιρρέων*.
 393 a. 24. *διχῶς*] **εῤῥῳ[θ]*= of iron; a copyist's error for *εῤῥῳ[η]*=*διχῶς*.
 393 b. 2. *εἰσρέων*] *δῖφτω*= exundans of the Latin translation of Budaeus.
 393 b. 4. A.T. has order: *διειληφὼς τὴν θάλασσαν Ἐρυθράν*.
 393 b. 10. *καί*] A.T. omits.
 393 b. 11. *τὴν γῆν*] A.T. omits.
 393 b. 13. *Ἰέρνη*] *ἡῤῥῆω*, i. e. Vernia or Βερνία.
 393 b. 14. *οὐκ*] A.T. agrees with Codices *O. P. Q. R.* in omitting.
 393 b. 15. *λοξὴ πρὸς τὴν οἰκουμένην*] A.T. omits.
 393 b. 16. *οὐκ ὀλίγαι δὲ μικραί*] *εἰς αὐτὰς καὶ ὀλίγαι*=*ἀλλαι δὲ οὐκ ὀλίγαι*.
 393 b. 17. *περιεστεφάνωνται*] *περιεστεφάνωνται* *ἐν τῇ θάλασσῃ*=*περιεστεφάνωνται*
νῆσοι.
 393 b. 18. *τὴν οἰκουμένην ταύτην*] *αὐτὴν οἰκουμένην*=*τῆς δὲ οἰκουμένης*. A
 new sentence begins here in the A.T., which omits *ἥς*, as if the
 Greek ran thus: *τῆς δὲ οἰκουμένης ταύτης, ἣν δὴ νῆσον εἰρήκαμεν,*
κατὰ τὸ βαθύτατον [θαλάσσης] τῆς ἡπείρου πλάτος ἐστὶ κ.τ.λ.
 393 b. 19. *κατὰ τὸ βαθύτατον*] *ἡ [σοφία] ἐν τῇ *σοφίᾳ*=*κατὰ τὸ βαθύτατον*
[θαλάσσης]. *σοφία* must be an interpolation.
 393 b. 21. *μάλιστα*] A.T. omits.
 393 b. 25. *τινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ*] *καὶ οἱ ἄλλοι*=“which some:” *ὅν τινες*;
 the words *ἀπὸ τ. ἰ.* are left out.
 394 a. 4. A.T. omits *ἀεί*.
 394 a. 11. *εἴ τι μὴ κατὰ τὰς ἐφ’ αὐτῆς ἐστίν*] *εἰ μὴ κατὰ βίαν τινα φαίνοιτο*, “unless it has ap-
 peared from some violence or rigour.”
 394 a. 14. *νοτερά καὶ ἀτμώδης*] *ὑγρὰ καὶ ἀτμώδης*=*νοτιώτερα* found in *P. R.*
 A.T. omits *καὶ ἀτμώδης*.
 394 a. 15. A.T. omits *καὶ δρόσοι*.
 394 a. 16. A.T. omits *καὶ ὄμβροι*.
 394 a. 19. *ἀτμώδης*] *ὑγρὰ*=*νοτερά*, wet, moist, as in a. 14. In a. 27 *ἀτ-*
μώδης is rendered by *ὑγρὰ καὶ ἀτμώδης* (= *ἄτμος + εἶδος*). Here
νοτερά is implied by the words *ἄγονος ὕδατος* which follow.
 A.T. ignored *ἀτμώδης* in a. 14 also.
 394 a. 21. *γίνεται δὲ ἥτοι ἐξ ἀρχῆς νέφους ἢ ἐξ ὑπολείμματος*] A.T. omits.
 394 a. 24. *κατὰ σύστασιν λεπτὸν φερόμενον*] *εἰς τὴν φύσιν αὐτῆς*
ἡ φύσις=*φερόμενον κατὰ λεπτὴν σύστασιν*. *O. P. R.* read *λεπτὴν*.

- There is no trace of *οὐσία* in the A.T. On the other hand,

if οὐσία is eliminated the feminines ἡ . . . διήκουσα . . . ἔμψυχος and γόνιμος can only be accounted for by understanding ἀναθυμίασις, for the use of which in this sense cp. Arist. de Anima I. 2. 19.

- 394 b. 12. ἀέρι] **ἑ[θ[ε[ρ[ύ** indicates αἶθερι.
 394 b. 12. πνεύματα] **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = πνεύματα ἐκ τοῦ ξηροῦ.
 394 b. 14. ἀνέμων] **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = αὐρών, as in b. 13. **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** is reserved for ἄνεμος in this passage.
 394 b. 16. οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι καὶ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦμενοι] **ἑ[θ[ε[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους κατὰ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς προσποιοῦμενοι. The word **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** which I render by προσποιοῦνται means: "add to, augment." πρὸς ἑαυτοῖς is equally compatible with the A.T.
 394 b. 19. ῥαγέντος] **ἡ[ρ[ύ[ρ[ύ** . . . **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** implies ῥαγέντες.
 394 b. 21. First δέ] A.T. omits.
 394 b. 22. ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς θερινὰς ἀνατολὰς τόπου πνέων] **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = ὁ περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς ἐξ ἀνατολῆς πνέων.
 394 b. 22. A.T. omits ἄνεμος.
 394 b. 23. ἀπηλιώτης δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ἰσημερινὰς] **ἑ[θ[ε[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = ὁ δὲ περὶ τὰς ἰσημερινὰς ἐξ ἀνατολῆς (eastern) ἀπηλιώτης καλεῖται. Similarly in b. 24 A.T. seems to imply: ὁ περὶ τὰς χειμερινὰς ἐξ ἀνατολῆς.
 394 b. 28. καὶ τῶν βορεῶν] **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = ὁμοίως καὶ τῶν βορεῶν.
 394 b. 29. κατὰ τὸ μεσημβρινόν] **ἑ[θ[ε[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = καὶ κατὰ χειμερινὸν μεσημβρινόν.
 394 b. 33. εὐρόνοτος—νότου] The A.T. transposes this clause with the following one.
 394 b. 33. ἐπὶ θάτερα] A.T. omits.
 395 a. 3. φερομένων] A.T. omits.
 395 a. 4. ὀρνιθίαι] ***ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = southern. A corruption of **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = ὀρνιθίαι.
 395 a. 4. βορέαι εἰσὶ τῷ γένει] ***ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = [αὐτοὶ] βορέαι εἰσὶ.
 395 a. 10. A.T. omits δέ after ὅταν.
 395 a. 10. πρηστῆρ χθονίος ἔστιν] **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** 'ἡ **ζ[η[ρ[ύ[ρ[ύ** = "But the

prester which is called burning." These last words are added to explain the foreign word "prester," which is transferred into the Armenian Text. *χθόνιος* is omitted.

395 a. 11. A.T. omits *δέ*.

395 a. 11. A.T. omits *καὶ ἐξωθεν*.

395 a. 12. *βιαίως*] A.T. omits.

395 a. 14. A.T. omits *ὥσπερ ἐν ὕδατι*.

395 a. 19. A.T. omits the words: *μάλιστα ὅταν τὸ μὲν τάχιστον ἢ τῶν ὄντων*.

395 a. 23. *σφοδρὸν δὲ ἄλλως καὶ ἀθρόον*] *սո Ի յոչ յուժգին հարկանել ամ Կոչն* ? = *παρὰ τὸ μὴ σφοδρὸν πλήττειν τῶν νεφῶν* or *τοῖς νέφεσι*, "owing to its not striking forcibly the clouds." This would explain why it is *ἡμίπυρον*. But *հարկանել* does not govern a genitive or dative, as here *ամ Կոչն*, so the infinitive *հարկանել* must be passive voice and the sense as follows: "through the not-being violently struck of the clouds," *παρὰ τὸ μὴ σφόδρα πλήττεσθαι τὰ νέφη*.

395 a. 26. *οἱ μὲν αἰθαλώδεις*] *որ միտրատեսակ փոշի բերեն* = *οἱ μὲν αἰθαλώδη κόνιν φέροντες*.

395 a. 28. *κατασκήπτουσιν εἰς τι*] **Հատուի առնեն ներգործութեամբն Իւրեանց* = *κατασκήπτουσιν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῶν*.

395 b. 8. *καὶ οἶον ἄστρον ῥύσις· πλατυνομένη δὲ κατὰ θάτερον*.] *Լ Ի նմանու թիւն գէլ բնութեան լայնացեալ երկաքանչիւր կողմանքն որ* = *καὶ οἶον ὕγρου φύσις πλατυνομένη καθ' ἑκάτερον ὅ*, "and in the likeness of a wet nature broadening both sides, which is called comet," etc.

395 b. 11. *θεωροῦνται*] *լինին* = *γίνονται*.

395 b. 13. *ὥδε προσαγορευθεῖσαι. καὶ τὰ μὲν τούτων ἐσπέρια τὰ δὲ ἐφα*] A.T. omits.

395 b. 22. *αἱ δὲ καὶ ῥέουσι πολλάκις ποταμοῦ δίκην*] *Լ ալլք որ հոսեն բազում անգամ հոսին գետորէն* = *αἱ δὲ καὶ ῥέουσι πολλάκις τὸ πῦρ ποταμοῦ δίκην*.

395 b. 26. A.T. omits *πολλαχοῦ*.

395 b. 30. *συγγενές*] *սարաղգալից* = *ἀσυγγενές* found in *P. Q.*

395 b. 31. *εὐκρατον*] A.T. omits.

395 b. 32. *ἐξέδρον γενόμενον*] A.T. omits.

partial destruction by mixture becomes generation of other existences. And the all in them and through them they preserve, undestroyed and increate." The A.T. runs thus: **Տարերքս խառնին առ միմեանս յօղեալ և բաղկացեալ ի միո՜ւ թիւն, և նոցա ՚ի մասնէ ապականու[թիւնն խառնմամբն լինելու՜ թիւն լինի պլ ւ աղացս. և ամենայնն ՚ի նոսա և ՚ի ձեռն նոցա անապական և անյեղ պահին :** Read **անեղ** here.

396 a. 33. καίτοι γέ τις] **առ որ հայելով** = πρὸς ὃ βλέπων τις.

396 a. 33. εἰ] A.T. omits. "Om. *O. Q.* et fortasse *R.*" But then these MSS. read συνεστηκώς in a. 34, whereas A.T. implies συνεστηκεν.

396 a. 35. οὐ πάλαι διέφθαρται καὶ ἀπόλωλεν] *որոց **հանխաւ խառնեալ գղացան ՚ի նոցանէ ամենայն հանդիպելոցս բաղմու[թիւնք** = ὧν πάλαι κεκραμένων ἐγένετο ἐξ αὐτῶν πάντα τῶν τυχόντων πλήθην. Perhaps the Greek of the Arm. translator ran: ὧν πάλαι κεκραμένων ἐγένετο ἐξ αὐτῶν πᾶν τῶν τυχόντων πλήθος. Of the words οὐ πάλαι δι. κ. ἀπ. there is no trace in the A.T., unless the translator read οὔ for οὐ.

396 b. 1. ὥς κὰν εἰ πόλιν τινὲς θαυμάζοιεν] A.T. has **դարձեալ սքանչելի [թուի ումք** = πάλιν θαύμαζοι ἂν τις.

396 b. 2. ἐθνῶν] **ազգացն *վարելն զսա** = ἐθνῶν τὸ [ἄρχειν αὐτῶν]. The sense of the A.T. for the whole sentence is: "Again it appears wonderful to anyone, how out of opposed races the governing of them remains firm." συνεστηκυῖα seems to be omitted and the phrase **վարելն զսա** is odd.

396 b. 4. ἀγνοοῦσι δέ] **նվ որ ոչ գիտէ** = ἀγνοεῖ δὲ τις;

396 b. 5. ὁμοίαν] A.T. omits.

396 b. 6. ἀποτελεῖ διάθεσιν ὑποδεχομένη πᾶσαν] **բացահատարի, *և ՚ի մի տրաւ մադրու[թիւն *նորա ամենեցուն պարունակի** = ἀποτελεῖ, [καὶ εἰς μίαν] διάθεσιν [αὐτῆς (or αὐτοῦ)] πάντων ὑποδέχεται.

396 b. 7. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων ἢ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον, οὐκ ἐκ τῶν ὁμοίων] ***նա զի և ներհանացն աւ [սորժէ լինել միաբանու[թիւն. և զպս աւսորժէ բնու[թիւնն** = ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων γλίχεται εἶναι τὸ σύμφωνον καὶ τούτου γλίχεται ἢ φύσις. Here again the A.T. seems to be mutilated.

396 b. 9. ἀμέλει] A.T. omits.

396 b. 10. καί] **ըստ պսոմ և** = οὕτω καί. The sense of the A.T. seems to

be, that *as* nature joined male to female in order to constitute human society, *so* she produced out of opposites the harmony of the kosmos.

- 396 b. 14. ἐγκερασμένη φύσεις τὰς εἰκόνας τοῖς προηγουμένοις ἀπετέλεσε συμφωνίαν] *խառնեալ պատկեր 'ի ձեռն ասացելոցք միաբանութեան բացակասութեան* = ἐγκερασμένη τὰς εἰκόνας διὰ τῆς τῶν προηγουμένων συμφωνίας ἀπετέλεσεν. The idea brought out in the A.T. is that of the various colours being harmonised in the picture, not of the harmony of the picture with the original. φύσεις is left out in the A.T.
- 396 b. 18. γραμμάτων] A.T. omits.
- 396 b. 19. συνεστήσατο] *շարադասեաց* = συνετάξατο.
- 396 b. 20. συνάψειας οὐλα καὶ οὐχὶ οὐλα, συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον, συνᾷδον· καὶ ἐκ πάντων ἓν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα] *շարալծեսցես ընդ բոլորից զոչ բոլորն. *որպէս զի զուգարերեալ զուգերգողքն և տարերգողքն յամենեցունց մի, և 'ի միոյ ամենայն լիցի* = συνάψειας οὐλα καὶ οὐχὶ οὐλα, ὥστε συμφερόμενα συνᾷδοντα καὶ διαδόντα ἐκ πάντων ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα γένεσθαι.
- 396 b. 24. A.T. omits words: ἀρχῶν μία.
- 396 b. 30. γῆς] *ի հողմոյ = ἀνέμου; a corruption of *ի հողոյ* = γῆς.
- 396 b. 35. τῆς δὲ ὁμολογίας ἢ ἰσομοιρία καί] A.T. implies τῆς δὲ ἰσομοιρίας.
- 397 a. 2. πρὸς τὰ θάτερα] *առ ցուրտն* = πρὸς τὰ ψυχρά.
- 397 a. 2. τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν μειζόνων] A.T. omits, and seems mutilated.
- 397 a. 3. σωστικόν πως] *կարօտ* = “in need of, requiring.”
- 397 a. 4. ὁμοιοίας] *միաբանութեան և օգնելոյ իրերաց* = ὁμοιοίας καὶ τοῦ βοηθεῖν ἀλλήλοῖς, “of concord and of mutual utility.”
- 397 a. 5. ἣν γὰρ ἂν εἴποι τις, μέρος ἐστὶν αὐτοῦ] A.T. omits.
- 397 a. 7. ἀπὸ τοῦ κόσμου λεγόμενον κεκοσμήσθαι. τίς δὲ τῶν ἐπὶ μέρους δύναται ἂν ἐξισωθῆναι τῇ κατ' οὐρανὸν τάξει τε καὶ φορᾷ τῶν ἄστρων] *և զգարդարունս սորա թէ կամեսցի որ ասել գովասանութեամբ, 'ի մասնէ թերեւս կարացէ պատմել պսիւքն զերկնի դասունս, զբերունս աստեղաց* = καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς, ἔαν θελῇ τις ἐξισωθῆναι, ἐπὶ μέρους ἴσως δύναται ἂν ἱστορεῖν, λέγω τὴν κατ' οὐρανὸν τάξιν, τὴν φορὰν τῶν ἄστρων.
- 397 a. 19. ἐμπνεῖ] *յայտնեալ լինի* = ἐμφαίνεται.
- 397 a. 22—a. 31. This passage is merely paraphrased in the A.T., which

in English runs thus : “And by means of these a moisture of just measure is bestowed on the earth, over which the fiery element kindling vivifies the whole by means of concord with earth. And hence is raised up from earth the foliage of all kinds of plants, irrigated with water and with fire made living ; in their season budding forth they renew their kind, which fostering it (the earth) perfects, and again it collects them by yearly creation. Without growing old it watches over the nature of things. It is also sometimes shaken by earthquake and is inundated with flood, and by conflagration is in part consumed. All these things, it seems to me, are from the first good, which bestows on all eternal salvation.”

397 a. 25. περιοχουμένη ζώοις] *Σροφ λένηωνωγηωλ* = “with fire made alive.”

397 a. 27. μυρίας τε φέρονσα ιδέας καὶ πάθη] A.T. omits and reads *λ γαρ δλωλ φηρηφξ ζρηωυυηηδνλθλωλρλν* = “and again amasses (or collects) by periodical creation.”

397 a. 30. πρὸς ἀγαθοῦ] *γωηωρλν ρωρηηλν* = πρὸς τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ.

397 a. 32. κατὰ τὰ ῥήγματα τὰς ἀναπνόας ἴσχουσai] A.T. omits.

397 b. 2. καὶ τῶν ἐπὶ μέρους] *ἦ δηνν ηρηγ ρουυλωλ δωυυλρλν* = “by the which quickened, the parts.”

397 b. 9. δὴ . . . εἰπεῖν] *ωυελ γωρηω λ* = δεῖ εἰπεῖν. Comp. *O. P.*

397 b. 17. A.T. has order : προήχθησαν εἰπεῖν ὅτι ταῦτα πάντα. Cp. *P.*

397 b. 18. τὰ καὶ δι’ ὀφθαλμῶν ἰνδαλλόμενα ἡμῖν καὶ δι’ ἀκοῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, τῇ μὲν θείᾳ δυνάμει πρέποντα καταβαλλόμενοι λόγον, οὐ μὴν τῇ γε οὐσίᾳ] *ωγυρλρλν ηλ ἦ δηνν ωζωγ λ λυελτωγ λ ωδλ- ἡωλν ηγωγνλθλωλν ἡλωυελρ λξυ ηωυυηωδωγλν ηρηλθλωλν ἡζωλωλ, ωλωγλν ηξ ηηηωγνλθλνλν* = “that is to say, that by means of our eyes and ears and all our senses we contemplate in existences a symbol of divine power, but not the essence ;” as if the Greek ran : λέγω δὲ ὅτι δι’ ὀφθαλμῶν καὶ δι’ ἀκοῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως ἰνδάλλομεν ἐν τοῖς οὐσι τῆς μὲν θείας δυνάμεως τὸ σύμβολον, οὐ μὴν τὴν γε οὐσίαν.

397 b. 27. μάλιστα δὲ πως αὐτοῦ τῆς δυνάμεως ἀπολαύει τὸ πλησίον αὐτοῦ σῶμα] *ωγλ λ ἦ ηρηλθλωλ ἡρηω ωηλωλ λλνλν μλζω, ηρ μερδω- λρηωηηλν λν.* A.T. thus omits σῶμα, and αἰ is read for αὐτοῦ, as in *Q. R.*

- [illegible]

- 398 a. 14. καὶ περίβολον χρυσῷ] *սոկի պարսպօր* = χρυσοῖς περιβάλοις.
- 398 a. 16. πυλῶνες δὲ πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχνοῖς εἰργόμενα στα-
 δίοις ἀπ' ἀλλήλων θύραις τε χαλκαῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠχύρωτο]
*դրունս ունելով դրանդեօր պնտեալ և ամրացեալ ընդ դրամբն
 պղնձօր մեծագունիւ փռութով, ասպարիսաց չափովք հեռա-
 ցեալք 'ի խոնարհագունիցն ընակութենէ* = "having gates fas-
 tened with foregates and fortified under brazen gates with
 great care, at a distance of stages set afar from dwelling of
 inferiors."
- 398 a. 18. ἔξω δὲ τούτων ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι διεκεκόσμητο] *և
 պսպէս յառաջին և 'ի վահագնին տեղն զետեղեալ նոցա, 'ի ծառ-
 պիցն* = "and thus being established in the first and supreme
 place, of them of the slaves."
- The only point of relation here between the Greek and the
 Armenian lies in *πρῶτοι* and perhaps in *τούτων* which = *նոցա*.
 The drift of the Armenian rendering seems to be this: "And
 they (the kings) being thus set up in the first and supreme
 place, of their slaves some around the king are bodyguards
 and servants," etc.
- 398 a. 21. ἐκάστου περιβόλου] *սպարանիցն* = "of the palace."
- 398 a. 22. αὐτὸς δεσπότης καὶ θεὸς ὀνομαζόμενος] *'ի ձեռն սոցա* = δι' αὐτῶν.
- 398 a. 25. πολέμων] *քաղաքաց* = πόλεων.
- 398 a. 29. καὶ βασιλεῖς δοῦλοι] A.T. omits.
- 398 a. 30. ἡμεροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ καὶ ἀγγελιαφόροι φρυκτωριῶν τε ἐποπτή-
 ρες. τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ κόσμος καὶ μάλιστα τῶν φρυκτωριῶν κατὰ
 διαδοχὰς πυρσευουσῶν] *որում և հպատակեն պատգամաբերքն
 ընթացիցն փոխափոխութեամբ 'ի տուրնջեան և 'ի գիշերի ժամուց
 հրատարակելով միմեանց* = "to whom also are subject bearers
 of tidings by means of succession of stages in day and night
 time communicating with each other."
- 398 b. 5. ἐπιτελεῖν ἃ βούλοιτο] A.T. omits.
- 398 b. 12. διὰ τὴν ἀσθένειαν] *վասն ներգդ սոցունց տկարութեանց* = "on ac-
 count of their inner (or natural) weaknesses," διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς
 ἀσθένειαν.
- 398 b. 13. ῥαστώνης καὶ] A.T. omits.
- 398 b. 14. ἀμέλει] A.T. omits.

- 398 b. 18. καὶ ὀφθαλμόν] A.T. omits.
- 398 b. 18. ἔστι δὲ ὅτε] *ωγλ* *ωωωδωω* *ε* *ωγυρ* *ιριη* *ηη* = ἔστι δὲ αἰτία τούτου ὅτι.
Perhaps the Greek ran simply ἔστι δὲ ὅτι.
- 398 b. 19. τὰ μέρη μετὰ τινος εὐρυθμίας] *δωωωιζην* *ωω* *ιριεωρω* *ιιηε* *φωζωγωρ* *δωρνω* *θωωωε* *εν* *ζωρωεωεωεω* = "the parts are linked with one another by some fair rhythm;" as if *συνέχεται* or some similar word stood in the Greek.
- 398 b. 21. After δίδωσι A.T. adds *νωη* *ι* *μειρδωωωρυν* = *πρῶτον εἰς τὰ πλησία*.
- 398 b. 23. καὶ αὐτὸ πάλιν ἐκίνησεν ἄλλο σὺν κόσμῳ δρώντων μὲν πάντων] *ε* *ηην* *ηωρδωεω* *ημην* *ζωρεε* *ηωρηωρηωεν* *εηεω* *ηνηωω* *ωμω* *ηεην* = καὶ αὐτὸ πάλιν ἄλλο ἐκίνησεν συγκοσμουμένων δι' αὐτοῦ πάντων κ.τ.λ., "all things being arranged together by him (i. e. the Deity) in a way befitting their respective constitutions."
The Codices *O. P. Q.* do not read δρώντων μὲν, but incline to δέον or δέων μετὰ. Read perhaps *συγκοσμηθέντων*.
- 398 b. 25. καὶ ἑτεροίας] A.T. omits.
- 398 b. 26. ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας καίτοι τῆς πρώτης οἶον ἐνδόσεως εἰς κίνησιν μίαν γενομένης] *ε* *ε* *ηερζωη* *δωνωωωωη* *ωωωηην* *ζωηηωωην* *ωω* *ι* *ζωρεωω* *θην* *μηνωην* *ηνηεην* = ἔστι καὶ ἐναντίας· καίτοι τῆς πρώτης ἐνδόσεως εἰς κίνησιν ἑτεροίας γενομένης.
Codices *O. P.* read ἐνδέσεως, which also seems to fit in with the idea worked out in b. 20–24. In 399 a. 3 καίτοι is rendered by the same word *δωνωωωωη*, which renders it likely that καίτοι also stood here in 398 b. 26. I render *μηνωην* by ἑτεροίας rather than ἑτέρας because ἑτεροίας is found in 398 b. 25 unrepresented in the A.T. Perhaps the A.T. is corrupt, and we ought to have *μηνωην* = ἑτεροίας in 398 b. 25, and the closely resembling word *μην* = μίας in 398 b. 27. A copyist may have omitted it in b. 25 and inserted it wrongly in b. 27 in place of *μην*.
- 398 b. 30. ὁμοῦ] A.T. omits.
- 398 b. 31. γάρ] A.T. omits.
- 398 b. 32. ἀλλόμενον] A.T. omits.
- 398 b. 33. εἰς τὰ σφέτερα ἦθη καὶ νομούς] A.T. omits.
- 398 b. 34. οἰχίσεται πετόμενον] *ηεε = "blows, exhales." A.T. is a corruption perhaps of *θνηε*.

- 399 a. 1. ἔχει] A.T. omits. So *P*.
- 399 a. 2. ἀλλοῖαι] *ωυλρη* = ἄλλων.
- 399 a. 6. καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστων κατασκευάς] A.T. omits.
- 399 a. 7. καὶ φθίνουσα] A.T. omits.
- 399 a. 9. τούτων] A.T. omits.
- 399 a. 10. A.T. omits *τούτου καὶ τελευταῖος ὁ τοῦ Κρόνου λεγόμενος ἐν διπλασίονι*, and has order: ὁ δὲ Διὸς ἐν ἡμισεῖ καὶ ἑξαπλασίονι. “om. pr. *O*.”
- 399 a. 12. συναδόντων καὶ χορευόντων κατὰ τὸν οὐρανὸν ἐξ ἐνός τε] A.T. omits.
- 399 a. 14. ἐτύμως] A.T. omits.
- 399 a. 16. ἔσθ' ὅτε] *ζωδιωνηωδιων* = ἄμα.
- 399 a. 19. φερωνύμως] *ρωρηρωρη *θβωδιον* = “by means of benevolence.” This curious mistake probably arose from κατὰ . . . τὸ ἐνδόσιμον being rendered *υβρηρη* *θβωδιον* = “by way of concession or yielding,” which is one sense of the Greek, though here it means “by way of prelude or signal.”
- 399 a. 20. αἶ] A.T. omits.
- 399 a. 21. δὲ διττάς] *ηρη* = “his,” τὰς ἑαυτοῦ.
- 399 a. 21. ὁ παμφαής] *λωδιωνηωυλ* = καὶ ὁ παμφαής.
- 399 a. 24. κατὰ καιρόν] A.T. omits.
- 399 a. 25. τὰ τε πάθη τὰ ἐν τῷ περιέχοντι συμβαίνοντα] *ηρωρηλωληωλωδιωνηωυλ* = ἐν τῷ περιέχοντι πάντα συμβαίνοντα.
- 399 a. 31. σημήνη] *ηωδιον, *ζωρη* = θελή, κινεῖ. The A.T. may here be a corruption of *υζωνωλη* which would = σημήνη.
- 399 a. 33. πᾶσα] A.T. omits.
- 399 a. 34. μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσα τε] A.T. omits.
- 399 b. 1. καιροῖς] A.T. omits.
- 399 b. 3. ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημίδας ἢ κράνος ἢ ζωστήρα περιτίθεται] *λωδιον ηρωρηωδιον λωδιον ηρωρηωδιον* = ὁ δὲ ξίφος, ὁ δὲ κράνος.
- 399 b. 7. εἰς λόχον] *ηρωρηωδιον ηρη* = τὸν λόχον.
- 399 b. 7. εἰς τάξιν] *ηρωδιον ηωρη* = τὴν τάξιν κοσμεῖ (or κατασκευάζεται).
- 399 b. 12. ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον οὔτε ἐκείνη πρὸς τὸ δρᾶν οὔτε ἡμῖν πρὸς τὸ πιστεῦσαι] *ηρη ηρωδιον ηωδιον, λω ηω ηωρηωρηωρηωδιον* = “who (or which) has the whole; and it need not move us to the idea of unbelief.”

- 399 b. 15. αὐτοῖς] *ἡ-ρηγ*=*ἐαντῆς*.
- 399 b. 18. χρήσεις] A.T. omits and implies *νόμων κόσμος καὶ πολιτεία*. Cp. *O.* and *P.* which insert *καί*.
- 399 b. 22. ἔργων] *ἡ-ρηγ*=*ἔργων αὐτοῦ*.
- 399 b. 23. τὰ γὰρ πάθη καὶ τὰ δι' αἴρος ἅπαντα] *ῥῶνῃ ἐρῃῖν ἡ ἡρ ῥῆρ 'ῖ*
ῖῖῖῖ ῥῶν ῥῥῥ ῖῖῖῖῖ ῖῖῖ=*ὁ γὰρ οὐρανὸς καὶ τὰ ὑπὲρ αἶρα*
ἅπαντα.
- 399 b. 25. κόσμον ἐπέχοντος] *ἡρ ῥῥῖῖῖῖ ῥῖῖῖῖῖ ῖ ἡ ῖῖῖῖῖῖῖ*=*κόσ-*
μον ποιήσαντος καὶ συνέχοντος.
- 399 b. 25. ἐξ οὗ] A.T. omits.
- 399 b. 28. οἰωνοί] *ῖῖῖ*=*οἱ ὄνοι*, “the asses!”
- 399 b. 29. παραβάλλειν] *ῖῖῖῖῖῖῖῖῖῖῖῖ*=*τὸ παραβάλλειν*.
- 399 b. 30. τὸν κόσμον] A.T. omits.
- 400 a. 1. τῷ ἀγάλματι] *ῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖ*=*τῇ ἀγάλματι τὸ ἐντυ-*
πωθέν.
- 400 a. 3. τε καὶ συγχεῖν] *ῥῶνῃ ῖῖῖῖ ῖῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖῖῖ*=*τούτῳ γὰρ*
συγχεῖς ἦν.
- 400 a. 3. τοῦτον οὖν ἔχει τὸν λόγον ὁ θεὸς ἐν κόσμῳ, συνέχων τὴν τῶν ὅλων
ἁρμονίαν τε καὶ σωτηρίαν] *ῥῖῖ ῖῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖ*
ῖῖῖ ῖ ῖῖῖῖῖῖῖῖ ῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖ ῖ ῖῖῖῖῖῖῖῖῖῖῖ ῖ ῖῖῖῖ ῖ ῖῖῖῖῖῖ
ῖῖῖῖ=*κατὰ τοῦτον οὖν λόγον κόσμον ὁ θεὸς συνέχει τῶν ὅλων ὡν*
ἁρμονία τε καὶ σωτηρία.
- 400 a. 6. καθαρὸς] A.T. omits.
- 400 a. 6. βεβηκώς] *ῖῖῖῖῖῖῖῖῖῖ*=*βεβαῖος*.
- 400 a. 10. ὁ ποιητής] A.T. omits.
- 400 a. 14. πέπταται ἀνέφελος λευκὴ δ' ἀναδέδρομεν αἴγλη] A.T. omits.
- 400 a. 24. καὶ πάθη] A.T. omits.
- 400 a. 27. πολλάκις] *ῖῖῖῖῖῖῖ*=*πόλεις*. So *O. Q.*
- 400 a. 28. πνευμάτων καὶ τυφόνων] *ῖῖῖῖῖῖῖ ῖῖῖῖῖῖῖ*=*τυφόνων πνευμάτων*.
- 400 a. 30. γενόμεναι] *ῖῖῖῖῖῖῖ=“being shed or scattered forth;” probably
a corruption of *ῖῖῖῖῖῖῖ*=*γενόμεναι*.
- 400 a. 32. καὶ ἐκφυσίσασαι] A.T. omits.
- 400 b. 1. ἐξόχως] A.T. omits.
- 400 b. 4. παρέτρεψέ τε τοῦ φλογμοῦ] A.T. omits.
- 400 b. 5. καὶ ἐτήρησεν ἀβλαβεῖς ἅμα τοῖς γονεῦσι τοὺς νεανίσκους] A.T. omits.
- 400 b. 10. A.T. has order: *ἅπονον ἅλυπὸν τε*. So *P.*

- 401 a. 2. ὁ ποιητής, τὰ δέ] *բերթողն, պողոտն են պիտանացու. իսկ պլ=* ὁ ποιητής, κάρπω εἰσι χρησιμαί, τὰ δὲ κ.τ.λ.
- 401 a. 3. πλάτανοι καὶ πίτνες καὶ πύξοι κλήθρη τ' αἵγειρός τε καὶ εὐώδης κυ-
πάρισσος] *մայրք և սուսիրք, սոճիր և նոճիր=* πίτνες καὶ πύξοι
αἵγειρός τε καὶ κυπάρισσος.
- 401 a. 5. ὁπώρας] A.T. omits. ἄλλως] A.T. omits.
- 401 a. 7. καὶ μηλείαι] A.T. omits.
- 401 a. 11. τὴν γῆν] So Ven. Ed. which reads *Հողով*, but P. 106 has *բանիւ*
= λόγον.
- 401 a. 13. αὐτὸς νεοχμοῖ. καλοῦμεν] *մէք նորոգմունս անուանեմք: հոչեմք=*
αὐτοὶ νεοχμώσεις ὀνομάζομεν. καλοῦμεν.
- 401 a. 13. παραλλήλως] *յարանուշապէս=* παρωνύμως.
- 401 a. 15. Κρόνου δὲ παῖς καὶ χρόνον λέγεται διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς
ἕτερον αἰῶνα·] **ի ժամանակի. քանզի և նա ժամանակէ. լինի սու-*
ացեալ ըստ հետևման և յաւիտեան. ընդ որով և յաւիտենա-
հանք. = ἐκ Κρόνου (ἵ should perhaps be *և*, when the meaning
would be Κρόνου δὲ) καὶ γὰρ αὐτὸς χρόνος ἐστί. λέγεται διὰ τοῦτο
(A.T. = by consequence) καὶ ἐξ αἰῶνος. καθ' ὃ καὶ αἰωνία (or
αἰώνιοι). The words which I render καὶ γὰρ αὐτὸς χρόνος
ἐστί may have been added by the Arm. translator to explain
the play on Κρόνος and χρόνος. The rest is corrupt.
- 401 a. 16—401 a. 24. ἀστραπαῖός τε καὶ . . . καὶ μειλίχιος] The A.T. trans-
lates this passage, the copyists adding that it seems an inter-
polation though found in some exemplars. It is not, however,
translated, but the Greek titles are merely set down in Ar-
menian letters and severally explained.
- 401 a. 17. αἶθριος] is omitted in A.T.
- 401 a. 19. ἀπὸ τῶν καρπῶν πολιεύς δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ὀνομάζεται] *իսն
պողոտն որ առեալ լինին ՚ի քաղաքացն= “on account of the
fruits which are taken from the towns.”
- 401 a. 22. ξένιος] A.T. omits.
- 401 a. 25. ἐτύμως] *պատրաստապէս=* ἐτοιμώς.
- 401 a. 26. A.T. omits αὐτός.
- 401 a. 28. ἀργικέραυνος· Ζεὺς κεφαλῇ, Ζεὺς μέσσα· Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται]
A.T. omits.
- 401 b. 2. Ζεὺς ἄρσην—πόντου ῥίζα] A.T. omits.

- 401 b. 5. Ζεὺς βασιλεύς] A.T. omits here.
- 401 b. 5. ἀργικέρανος] A.T. omits.
- 401 b. 6. αὐθις φάος ἐς πολυγηθὲς ἐξ ἱερῆς κραδίης ἀνευέγκατο, μέρμερα ῥέζων.] *ἡ ἀνδρῶν γὰρ ἡ ψυχὴ ὡς ἀνδρῶν ἀνέγκαστο μέρμερα ῥέζων.*
- 401 b. 8. οἶμαι δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην οὐκ ἄλλο τι λέγεσθαι] *οὐκ ἄλλο τι λέγεσθαι.*
- 401 b. 9. οἶονεὶ ἀνίκητον οὐσίαν ὄντα, εἰμαρμένην δὲ διὰ τὸ εἶρειν τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως] *ἡ ἀνίκητος οὐσία ὄντα, εἰμαρμένην δὲ διὰ τὸ εἶρειν τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως. ἡ ἀνίκητος οὐσία ὄντα, εἰμαρμένην δὲ διὰ τὸ εἶρειν τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως. ἡ ἀνίκητος οὐσία ὄντα, εἰμαρμένην δὲ διὰ τὸ εἶρειν τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως.*
- 401 b. 11. πάντα] A.T. omits.
- 401 b. 12. μεμερίσθαι] *ἡ μεμερίσθαι ὡς μεμερίσθαι πάντα.*
- 401 b. 12. ἐκάστω] *ἡ ἐκάστω ὡς ἐκάστω τῶν ὄντων.*
- 401 b. 14. αἶσαν δὲ αἰεὶ οὖσαν] A.T. omits.
- 401 b. 14. τὰ δὲ περὶ τὰς μοίρας καὶ τὸν ἄτρακτον] *ἡ περὶ τὰς μοίρας καὶ τὸν ἄτρακτον.*
- 401 b. 16. κατὰ τοὺς χρόνους] *ἡ κατὰ τοὺς χρόνους.* So O.
- 401 b. 16. νῆμα δὲ ἀτράκτου τὸ μὲν ἐξεργασμένον τὸ δὲ μέλλον τὸ δὲ περιστρεφόμενον· τέτακται δὲ κατὰ μὲν τὸ γεγονὸς μία τῶν μοιρῶν, Ἀτρός, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστιν, κατὰ δὲ τὸ μέλλον Λάχεσις (εἰς πάντα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν μένει λήξις), κατὰ δὲ τὸ ἐνεσθὲς Κλωθῶ, συμπεραίνουσά τε καὶ κλώθουσα ἐκάστω τὰ οἰκεία. περαίνεται δὲ καὶ ὁ μῦθος οὐκ ἀτάκτως.] *ἡ περὶ τὰς μοίρας καὶ τὸν ἄτρακτον.*

which is going to become, how it is to arrive, is difficult to know."

401 b. 23. ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι πλὴν ὁ θεός] *nx nldp x qhtelr pwp dhw*
wsuuldhj = οὐκ ἄλλω τινί ἐστι γνῶριμα πλὴν τῷ θεῷ.

401 b. 26. πορευόμενος· τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θεοῦ
 νόμου τιμωρός] **Stetelgngwñelrl tkuwlwg: Wlhw hrwlwñgn*
qwlwulrlj jlwuuldhj qwuulhzwñ = πορευόμενος ἰδεῶν. ἕνεκα
 δίκης τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θεοῦ τιμωρός.

401 b. 28. ἦς] *hñwqzu = ὁμοίως.

401 b. 29. ἐξ ἀρχῆς] *h wñwñt* = ἐξ αὐτῆς.

401 b. 29. μέτοχος εἶη] *rwgncñr qñnrzu* = μετέχει χάριτος.

PART IV.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ.

- 1249 a. 29. καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν] A.T. omits.
- 1250 a. 19. καὶ μάλιστα] A.T. omits.
- 1250 a. 21. περὶ μὲν τῆς ἀκρατείας οὐδέν· οὕτω δὲ σὺ δύνασαι ὀρίξειν] A.T. omits. Bk. brackets.
- 1250 a. 23. καθ' ἣν παρασύρουσι τῇ ἀλογίᾳ τὴν ἐπιθυμίαν ὠθοῦσαν ἐπὶ τὰς τῶν φαύλων ἡδονῶν ἀπολαύσεις] *ρυσσ ηρηιδ'ιοθωρεωλρ ληνλν ωη γρηλν ζεζσηλ[θλνλ νζ ωρηελληλ μωνωλωνλν= καθ' ἣν αἰροῦνται τὰς φαύλας ἡδονὰς μὴ κατέχοντος (or κωλύοντος) τοῦ λογίσμου.* Here *ιοθωρεωλρ ληνλν* might perhaps render παρασύρονται, but just before, in a. 21, it was used to render αἰροῦνται.
- 1250 a. 27. A.T. has order: κέρδους ὀρέγονται τοῦ πανταχούθεν.
- 1250 a. 32. φευκτά] *ψωρυωελλ= ψεκτά.*
- 1250 a. 33. ἀγχίνως] *ζιδηηλ[θεωμρ? = ἐμπειρία;* but in view of what immediately follows I think the A.T. is corrupt here.
- 1250 a. 34. τὸ τὴν ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. ἡ μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχίνοια ἣ τοι ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἐκάστη αὐτῶν ἐστὶν ἣ παρέπεται τῇ φρονήσει· ἡ τὰ μὲν αὐτῶν οἶον συναίτια τῆς φρονήσεώς ἐστι, καθάπερ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη, τὰ δὲ οἶον μέρη αὐτῆς, οἶον εὐβουλία καὶ ἀγχίνοια] **λνλνλν 'λ θεωλνλ ζιδηηλ[θεωμρ ηωρηωνωγηλν. ωγρηλν 'λ λρηζελνλ[θλνλ. λρηηλ λρωρηωνλ ληλρ ηρ 'λ ηγηλνλ ζεωεεεωλ ληνλ λρηζελνλ[θεων, λωμλλ ρυη μρηλ, λωμλ ζωμνλμωμλνλ ωμνλνλν: = μνήσασθαι ἐν καίρῳ ἐμπειρία τῶν χρησίμων· ἣ τοι ἀπὸ τῆς φρονήσεως· οἶον ἐκάστη*

αὐτῶν παρέπεται τῇ φρονήσει ἢ κατὰ μίαν ἐκάστη ἢ ἅμα πᾶσαι.
The A.T. seems mutilated here.

- 1250 a. 40. ὀλιγορίας] *ωρζωιδωρζώνω ζωφωιωρη*=ὀλιγορίας μετρίας.
1250 b. 2. καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι] *Λ Γωη[θου[θκων υωωωδωη φηζ] ηρ ρνη*
υνω ηγην=καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι τῆς μετὰ αὐτοῦ, “to be cause
of the victory which may be with it.”
1250 b. 4. ἀνδραγαθίζεσθαι] *Λ ηωρηζ*=καὶ τὸ δύνασθαι.
1250 b. 5. καὶ τὸ θράσος] A.T. omits.
1250 b. 9. καὶ τὴν δικαίαν ἄδειαν] *ηρηωη ἦ υωωωφωηηη[θκνζ]*=δικαίως
τὴν ἀτιμίαν (or ἀδοξίαν).
1250 b. 12. δύνασθαι] A.T. omits.
1250 b. 14. καρτερεῖν] *θρωνωζ γωδνωζη*=καρτερεῖν ἐν πάντι.
1250 b. 15. τῆς κατὰ φύσιν ἐνδεείας] *ρνωλων υηηηηηζ ηωρηωηη[θκων]*=τῆς
τῶν κατὰ φύσιν χρησίμων ἐνδεείας.
1250 b. 17. τὰ νόμιμα καὶ τὸ σῶζειν] A.T. omits.
1250 b. 18. ἐν τῷ διαφέρουσι] *ωη ηρη υωωωωη ρερηωη*=ἐν τῷ ψευδῶς φέ-
ρουσι; the A.T. is certainly a corruption of *ωη ηρη υωωρη*-
ρηωη=ἐν τοῖς διαφέρουσιν.
1250 b. 27. ἐν τῷ διαφορῷ] *ἦ ζωνωωζωνη[θκνζ] ηρηηηη*?=ἐν ταῖς διαφο-
ραῖς τῷ ἀδικουμένῳ.
1250 b. 27. τὸ μὴ λαβεῖν] *ηζ ωηηηηη ηνζ*=τὸ μὴ λαβεῖν τι.
1250 b. 29. καὶ διαγωγὴν ἐχόντων ἡδεῖαν ἀνευ τοῦ λυσιτελοῦντος] *ηρηρη*
ρνζη ηρηωηη ωηωηηη. ρων ηωωωηηωδν=τῶν αὐτοῦ χρημά-
των δίκαιος μᾶλλον ἢ τὸ πρέπον (ᾗ δέον). The A.T. is not
consecutive and probably corrupt.
1250 b. 31. A.T. omits ἡ and has order: τῶν ζῶων θρεπτικὸς ἰδιόν τι ἐχόν-
των θανμαστόν.
1250 b. 33. A.T. has order: ἐλεητικὸν εἶναι.
1250 b. 35. καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν] A.T. omits.
1250 b. 40. A.T. has order: δυνάμενος ἀδικεῖσθαι.
1250 b. 44. A.T. has order: τὸ κακῶς βουλεύσασθαι and omits τὸ ὁμιλῆσαι
κακῶς.
1250 b. 44. A.T. has order: τὸ κακῶς χρήσασθαι.
1251 a. 2. ἀμαθία ἀπειρία is the order in A.T.
1251 a. 4. vide ad 1251 b. 15.
1251 a. 7. A.T. has order: ὑπὸ λόγον καὶ ὑπὸ ἔργον.

- 1251 b. 23. A.T. has order : ὕβρις καὶ ἀτιμία καλεῖν.
- 1251 b. 23. καὶ τὰ δι' ἄγνοιας ἢ λήθης γιγνόμενα] **[θελῶν L ἀζήμισησιν
ἡμῶν θελῶν θελῶν L ἡμῶν θελῶν]** = καὶ τὰ δι' ἄγνοιας ἀληθῶς
γιγνόμενα.
- 1251 b. 26. τὸ ποιεῖν σπουδαίαν] **φροῦ L ἀποφροῦ** = σπουδαίαν καὶ
ἀγαθὴν ἔχειν.
- 1251 b. 31. After ἀγαθούς A.T. inserts **L ἀποφροῦ** = καὶ μισεῖν τοὺς
φανούς.
- 1251 b. 34. After ἀγαθή A.T. inserts **ἡμῶν** = μνήμη ἀγαθῆ.
- 1251 b. 37. τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία] **ἡμῶν L ἡμῶν** = ὅλως δὲ τῆς κακίας ἐστὶν ἔργον καὶ ἴδιον
καὶ ἐπόμενον πάντα τῶν εἰρημένων τὰ ἐναντία ὅντα τῶν ψεκτῶν.

PART V.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

TEXT OF
BUSSE.
PAGE. LINE.

1. 1. A.T. has simple title: Πορφυρίου εισαγωγή. But the Armenian commentary, in discussing the title, adds: τοῦ φοίνικος τοῦ μαθητοῦ πλωτίνου τοῦ Λυκοπολίτου.
1. 4. Second καί] A.T. omits. Also Com.
1. 9. αὐτίκα] *արդ. աստէն խի վաղվաղաւի* = αὐτίκα οὖν.
1. 10. εἴ τε καὶ ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις] *Լ թէ* (Com. *Եթէ*) *միայն 'ի սոսկ մտածութեան*. Reading *Եթէ* of which *Լ թէ* is no doubt a corruption, the above implies: εἴ τε μόνον ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις. In Cod. Tic. *Եթէ* is read.
1. 15. καὶ τούτων] A.T. omits, but the Arm. Com. retains.
1. 22. κατὰ ἀποτομὴν τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων] *ըստ բացատրութեան զայլոցն*? = κατὰ ἀπόδοσιν τὴν τῶν ἄλλων. But MS. *E.* has *յայլոցն*; which if we read, the meaning becomes: κατὰ ἀπόδοσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων. The word *բացատրութիւն* is the usual equivalent of ἀπόδοσις.
2. 1. εἴτε . . . εἴτε] *կամ . . . և կամ* = ἢτοι . . . ἢ. So also David.
2. 4. τίς] A.T. omits.
2. 5. καί] A.T. omits. Omit *A.¹ B. L.* Boeth.
2. 6. λέγονται] A.T. omits.
2. 6. οἱ ἐκ γένους κατάγοντες 'Ηρακλέους] *'ի Հերակլեսայ 'ի վայր կոչս իջանելով սեռն* = οἱ τὸ γένος κατάγοντες ἀφ' 'Ηρακλέους.
2. 8. καί] A.T. omits.
2. 9. ὅ] A.T. omits. Cod. Tic. implies σχέσεως for ἀρχῆς and omits words: οἶον 'Ηρακλέους.
2. 10. ἔφαμεν] *և ասաց ար* = καὶ ἔφαμεν or ἔφαμεν δέ.
2. 12, 13. bis τῶν ὑφ' αὐτοῦ] *ընդ սովωյցն* = τῶν ὑπ' αὐτό. So *B.*

2. 18. A.T. has *αυτὸ*=τὸ τοῦτο, which Busse retains.
2. 23. A.T. retains *μόνον*, but has *αρη γληρη φησιν ηρ συνηροφες ηρη*
= τοῦ μὲν οὖν καθ' ἑνὸς μόνου κατηγορουμένου. Similarly in 2. 17
A.T. translates τῶν κατηγορουμένων as if Greek were τοῦ κατηγο-
ρουμένου.
2. 23. ταῦτα] A.T. omits. "om. Dav. Boeth."
2. 25. A.T. has τῶν εἶδει διαφερόντων.
2. 27. ἀλλήλων] A.T. omits. "om. A. B. L. a."
2. 28. A.T. has order: ἵππου καὶ βοός. So C.
3. 1. Cod. Tic. implies ἀλλ. τῷ εἶδει and omits καί. Cp. C.
3. 2. μόνου] A.T. omits.
3. 5. διαφερόντων] *χωρηρεβες ηρ σκευωλ = διαφερόντων τῷ εἶδει.*
"Add. τῷ εἶδει c. Paris 2051, supra Scr. M². A³."
3. 5 and 7. τῆς . . . διαφορὰς . . . οἱ διαφοραὶ] **χωρηρεβες ηρ σκευωλ = τῶν . . . διαφερόντων . . . τὰ διαφέροντα.*
3. 6. κοινῇ] A.T. omits.
3. 8. γάρ] A.T. omits. "om. A. (supplm.³)"
3. 9. οὐκ ἐν τῷ τί ἐστιν, φαμέν, κατηγορεῖται, ἀλλά] A.T. omits. "οὐκ . . .
κατηγορεῖται om. A."
3. 10. ἐστιν] A.T. omits.
3. 16. διαστέλλει] *χωρηρεβες ηρ σκευωλ = διαστέλλει τοῦτο οἱ αὐτό.* So C. A².
3. 17. διαφορῶν] **χωρηρεβες ηρ σκευωλ = διαφερόντων.*
3. 19. πῶς ἔχον ἐστίν] *φηρη ηρ σκευωλ = πῶς ἔχει.*
3. 19. ἕκαστον ὧν κατηγορεῖται] A.T. omits.
3. 21. ἕκαστου] *χωρηρεβες ηρ σκευωλ = ἕκαστων.*
4. 4. καί] A.T. omits.
4. 6. κατηγορούμενον] *συνηροφ = κατηγορεῖται.* So in 4. 22.
4. 7. ὅτι] A.T. omits, though the sense needs it.
4. 7. καί] A.T. omits. So B.
4. 9. καί] omitted in Cod. Tic. So C.
4. 10. ἐν τῷ τί ἐστιν κατηγορεῖται] **σκευωλ ηρ σκευωλ συνηροφ = εἶδος
ἐστίν ᾧ τὸ γένος κατηγορεῖται.* The Arm. Com. has the same
reading.
4. 13. τοῦ εἰδικωτάτου] *σωληρωλεν = ιδιωτάτου,* which is generally ad-
hered to in the rest of the treatise. Compare A¹, which has
always *ιδικωτάτου*.

It should be noticed that here and elsewhere the Arm. Com. translates *ειδικωτάτον* and not *ιδιωτάτον*.

4. 14. *τρόπον*.] A.T. punctuates not here, but after *κατηγορίαν* in 4. 15.
 4. 15. A.T. renders *ιδιώτατα*.
 4. 16. A.T. renders *ιδιωτάτων*.
 4. 19. *ἀλλα, ἃ καί*] A.T. omits. “ἀλλα, ἃ om. Boeth.”
 4. 22. *καὶ αὐτή*] A.T. omits.
 4. 32. *κατηγορούμενον*] A.T. omits, but implies *προσεχῶς* in *ἡρδωληρωμωρ*. “*προσεχές* is read in Dav. which omits *κατηγορούμενον*.”
 5. 1. *ἂν εἴη*] *ωυρ* = λέγεται.
 5. 2. *γένος ἦν*] Cod. Tic. omits.
 5. 3. After *εἶδος ὧν* Cod. Tic. adds *ἡνῶρζωρηγῆν ῥῶν ῥω* = inferior quam illa. Boeth. has: “post quam non sit alia inferior species,” as if the addition should be after *ἔστιν*.
 5. 3. *εἰς εἶδη*] Cod. Tic. *εἶδος*.
 5. 3. *μεθ’ ὃ οὐκ ἔστιν εἶδος*] *ἡω ηρηγ ηζ ῥῶζ εἰ ἡωωλ* = μεθ’ ὃ οὐδὲν ἔστιν εἶδος.
 5. 4. *καὶ τουτὶ τὸ λευκόν*] A.T. omits. “*καὶ τουτὶ τὸ λευκόν* om. Boeth.”
 5. 5. *ἂν εἴη*] A.T. omits.
 5. 6. *τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν . . . τῶν δὲ μετ’ αὐτά*] *ἡωωλ ῥῶν ῥῶωωωγῆν . . . ῥῥῶη ἡωωωγῆν* = τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν . . . τῶν δὲ μετὰ ταῦτα. So *A¹. B. L.*
 5. 8. A.T. has order: λέγεται εἶναι αὐτῶν.
 5. 9. A.T. has order: λέγεται εἶναι.
 5. 10. *τὰ ὑφ’ ἑαυτοῦ*] *ηρ ῥῶη ἡωωωω* = τὰ ὑπ’ αὐτό. So *C.* and Dav. Com.
 5. 11. *καὶ ὥς πρώτη*] *εἰ ἡωωωω* = καὶ πρώτη. So *B. C. L. a.* Boeth.
 5. 12. *καί, ὥς ἔφαμεν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος*] A.T. and Boeth. omit.
 5. 13. *αὐτοῦ*] *ῥῶν ῥῥῶη* = αὐτοῦ.
 5. 15. *ἀλλ’ εἶδος μὲν λέγεται τῶν ἀτόμων*] *εἰ ἡωωωλ ἡωζωωωω* = εἶδος δὲ (or καὶ εἶδος) τῶν ἀτόμων. Here “*λέγεται* om. *B. C. M.* Boeth.”
 5. 16. *πρὸ αὐτοῦ*] *ῥῶν ῥῥῶη* = πρὸ αὐτοῦ.
 5. 17. *οὕτως*] *εἰ ἡωωωω* = καὶ οὕτως.
 5. 19. Alt. *δ*] Cod. Tic. omits.
 5. 20. *ἔτι εἰς εἶδη*] *εἰ ἡωωωω*: *εἰ ἡω* = εἰς εἶδη· ἔτι δέ. So *B. M. C. a.*
 5. 20, 21. *δ—κατηγορεῖται*] Cod. Tic. has τὸ—*κατηγορούμενον*. So *C.*

7. 23. After γένοιτο A.T. adds **ρυν μωυυ βωγγυ**=τῶν κατὰ μέρος. So *A. C.*
 7. 23. οὐκ ἂν ἐπ'] **ηξ λυ μωλ**=οὐκέτ' ἂν ἐπ' or οὐ καὶ ἐπ'.
 7. 24. A.T. has order: γένοιτο τῶν κατὰ μέρος. So *M.*
 7. 24. αἱ αὐταί] A.T. omits. "om. *M.* Boeth."
 8. 1. τὸ δὲ εἶδος καὶ ὅλον] **λ υβυωλῖν ρηρη**=τὸ δὲ εἶδος ὅλον, or καὶ τὸ εἶδος ὅλον.
 8. 2. ἐν ἄλλοις] Cod. Tic. ἄλλων.
 8. 5. καὶ τίνα καὶ γένη τὰ αὐτὰ καὶ εἶδη] **λ ηλῖνξ υβηρ ἡηγῖρ ηρη λ υκωωλ.ρ**
 =καὶ τίνα γένη τὰ αὐτὰ ἃ καὶ εἶδη. "καὶ ante γένη om. *C. M. a.* Boeth."
 8. 12. ἐν ταῖς τοῦ πως ἔχειν ἑτερότησιν] Cod. Tic. seems to involve οὐκ ὡσαύτως ἔχοντας ἑτερότητα.
 8. 13. τὸ ἕτερον] A.T. omits.
 8. 14. οἶον] omitted in A.T. "om. *A. B. L.*"
 8. 14. ἡ . . . ἡ] A.T. omits. Cp. *A.*, in which ἡ γλαυκότης καὶ ἡ γρυπότης καὶ οὐλή; and *C. M.*, which reads simply γρυπότης γλαυκότης.
 8. 17. καθόλου μὲν οὖν πᾶσα] **λ ηρηξ β[θξ ρῖηξωυη.ρ ωδῖνωγῖν** seems=
 ἴσως δὲ καθόλου πᾶσα, or σχέδον δὲ κ. π.
 8. 20. A.T. has order: ἄλλο ποιοῦσαι. So *M.*
 8. 21. Cod. Tic. has τὸ λογικόν for ἡ τοῦ λογικοῦ, and with *C* has order:
 παρελθ. διαφ.
 9. 1. After ἐποίησεν Cod. Tic. adds καὶ εἶδος τοῦ ζώου ἐποίησεν. So *B. C. L. M.* Boeth. Lem.
 9. 2. Cod. Tic. reads αἱ δέ for ἡ δέ and omits ὥστε ἡ μὲν ἄλλο, the first hand noting omission in margin but not supplying it.
 9. 3. τὰς ἄλλο ποιοῦσας διαφορὰς αἱ τε διαιρέσεις γίνονται τῷ γένων] **ρυν ωγλωρωρωλῖν (ωγυηρηλ) ρωδωλῖνδῖηρ λῖνῖν ('h) υβηηγῖν**=τὰς ἄλλο ποιοῦσας (αὐταί) αἱ διαιρέσεις γίνονται (ἐκ) τῶν γενῶν. "διαφορὰς om. *C.* Dav. Boeth." Arm. Com. omits the words bracketed. The ἐκ however is added in Dav.
 9. 5. Cod. Tic. has ἡ ἑτερότης . . . συνίσταται. So Boeth.
 9. 11. A.T. has order: καθ' αὐτὰς ὑπάρχουσι.
 9. 16. A.T. has order: λαμβάνονται λόγῳ. So *C. M.*
 9. 18. A.T. has order: ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν λαμβάνουσι. So *M. a.*
 9. 19. οὖ] **ηρηγ**=ὦν.
 9. 21. τὸ δὲ εἶναι] **ρωῖηλ ηρηλῖν**=τὸ γὰρ εἶναι.

9. 22. A.T. has order: γρυνπὸν εἶναι ἡ σιμόν. So *M*.
 9. 22. ἡ κεχρῶσθαί πως] *Կամ պլազզ օրինակ ինչ գրչն բերեալ*=ἡ ἄλλως
 πως κεχρῶσθαι.
 10. 2. τὰ γένη] *զսեռն*=τὸ γένος; but Arm. Com. has *զսեռն*=τὰ γένη.
 10. 5. ἡ μὲν τοῦ ἐμψύχου] *զի շնչաւորին*=ἡ γὰρ τοῦ ἐμψύχου.
 10. 6. συστατική] *ենթակայական*=ὑποστατική. So *M*. also Dav. In
 10. 10 and 12 A.T. rightly renders συστατικάί by *բաղադրականք*.
 10. 6. τὸ ζῶον] Cod. Tic. τοῦ ζῶου.
 10. 8. τὰ γένη] *զսեռն=τὸ γένος; but *զսեռն* is a frequent corruption of
զսեռն=τὰ γένη.
 10. 11. διαφορᾷ] *զանազանութեամբ=διαφοραῖς.
 10. 12. A.T. has order: τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ θνητοῦ. So *M. a. Boeth*.
 10. 14, 15. τῆς ἀνωτάτω οὐσίας] Cod. Tic. ἡ ἀνωτάτω οὐσία. So Boethius.
 10. 15. διαιρετικῶν οὐσῶν] *բաժանական եղբր*=διαιρετικῆς οὐσης. So *B. C.*
L³. M. Boeth.
 10. 15. διαφορᾶς] *զանազանութեամբ*=διαφορᾷ.
 10. 17. ἡ δὲ ἐμψυχος καὶ ἀναίσθητος ἀπετέλεσαν τὸ φυτόν] A.T. omits.
 So Boeth.
 10. 20. Cod. Tic. has τὴν διαίρεσιν and omits ἀλλ'.
 11. 2. Cod. Tic. reads: ἐστι τούτων and adds οὐ before ποθέν.
 11. 4. ἔχει] *ունել*=ἔχειν; but P. 106 has *ունի*=ἔχει.
 11. 4. τὰς τῶν ὑφ' αὐτὸ διαφορὰς] *զընդհնրեամբն զանազանութիւնս*, per-
 haps=τὰς ὑφ' αὐτὸ διαφορὰς. So *B*.
 11. 5. Cod. Tic. omits καὶ οὕτως.
 11. 6. ἔσται] A.T. omits.
 11. 9. ἐστίν] A.T. omits.
 11. 10. τί μὲν γὰρ ἐστίν ὁ ἄνθρωπος ἐρωτωμένων ἡμῶν οἰκείου ἐλπεῖν ζῶον,
 ποῖον δὲ ζῶον πυνθανομένων λογικὸν καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν]
*բանի զինչ հարցեցելի կենդանի, պլ ոչ եթէ բանական և մահ-
 կանցիւ ընտանեալ բացարեւոյք* = τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένῳ
 ζῶον ἀλλ' οὐχ ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. The
 above is the reading of the majority of the Armenian texts, but
 the Cod. Tic. has τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένῳ ζῶον ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστίν·
 τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένῳ ζῶον ἀλλ' οὐκ ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν τὸ χωρίζειν
 πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τῷ αὐτῷ γένει ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τὸ
 λογικὸν γὰρ καὶ τὸ ἄλογον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον ὄντα ὑπὸ τὸ

αὐτὸ γένος τὸ ζῶον χωρίζει: ποῖον δὲ ζῶον πυνθαυμένον λογικὸν
θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. Here therefore are inserted words
omitted below in ll. 18–21.

11. 13. ἡ ἀνάλογόν γε ὕλη καὶ εἶδει] *ἡ αὖτ' ὡς ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπων*
= ἡ ἀναλόγως γε εἶδει ὕλη.
11. 13. after ὥσπερ add γάρ.
11. 15. εἰδικός] *ἰδιότης* = ἴδιος. *B. C.* have ἰδικός, see upon 4. 13.
11. 15. ἀναλόγον] *ὡς ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπων* = ἀναλόγως.
11. 16. add καὶ before θνητόν.
11. 17. after ἄνθρωπος add λέγεται.
11. 18–21. διαφορά ἐστίν—καὶ οὕτως omitted in *Cod. Tic.* See above on
l. 10.
11. 21. ἕκαστα] *ἡ ἑκάστη ἡ ἑκάστη* = τὸ ἕκαστον. So *L. M. a.*
11. 21. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ἵππος] *A.T.* omits. “om. Boeth. (?)”
11. 22. κατὰ μὲν τὸ γένος] *ἡ ἑκάστη ὡς ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπων* = κατὰ μὲν γὰρ τὸ γένος.
11. 22. θνητά] *A.T.* omits and has order: ζῶα γάρ. So *a.*
11. 24. ἐσμεν] *A.T.* omits.
12. 2. φασί] *ὡς ἀνθρώπων* = φάναι.
12. 2, 3. τὴν διαφοράν] τῆς διαφοράς.
12. 3. συμβάλλεται καὶ ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι τοῦ πράγματός ἐστι μέρος] *ἡ ἑκάστη ὡς ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπων*
ἡ ἑκάστη ὡς ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπων = συμβάλλεται καὶ τὸ τί
ἦν εἶναι καὶ ὁ τοῦ πράγματός ἐστι μέρος. The *Arm. Com.* also
has: *ἡ ἑκάστη ὡς ἀνθρώπων* = καὶ τὸ τί, the prefix *ἡ* marking out τὸ τί ἦν εἶναι
as acc. case. *A. B. C. L. a.* add καὶ ὅ after εἶναι. *A.T.* and *Arm.*
Com. seem to have rendered a Greek MS. in which καὶ ὅ was
misplaced.
12. 7. ἦν] *ἡ = ἐστι. But *Cod. Tic.* omits ἐστι altogether.
12. 8. αὐτῆς] *A.T.* omits.
12. 13. δέ] *A.T.* omits.
12. 17. ἐφ' οὗ] ὅτε.
12. 17. τὸ μόνον] *ἡ ἑκάστη ὡς ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώπων* = καὶ τὸ μόνον. So *B. C. a.*
12. 18. ἀεί] *A.T.* omits.
12. 19. ἀεί] *ὡς ἀνθρώπων* = ἡδὴ; in 12. 18 ἡδὴ stood for ἀεί “in lit. *M*². Boeth.
(fort. recte).”
12. 20. δέ] *ἡ ἑκάστη ὡς ἀνθρώπων* = γάρ. *Cod. Tic.* also omits καὶ before κυρίως.
12. 24. δέ] *A.T.* omits. “om. *B. Dav.*”

12. 26. τὸ μὲν οὖν καθεύδειν] *բանդի բունելն* = τὸ μὲν γὰρ καθεύδειν. Boeth. has "nam."
13. 4. ἡ before δ] A.T. omits. ἐστίν] A.T. omits.
13. 5. ἐστίν] A.T. omits.
13. 7. A.T. has καί before διαφορᾶς.
13. 9. A.T. reads as title: *յաղաքս առէից չասարակացն և յատկից սեռիցն և տեսակաց և տարբերութեան, յատկի և պատահման* = περὶ τῶν προσόντων κοινῶν καὶ ἰδίων τῶν τε γενῶν καὶ εἰδῶν καὶ διαφορᾶς ἰδίου καὶ συμβεβηκότος. Comp. C. and Boeth.
13. 10. δὴ] A.T. omits. Also Boeth.
13. 12. τῶν ὑπ' αὐτό] *զընդինբեամբ* = τῶν ὑφ' αὐτό.
13. 14. ἔππων τε καὶ βοῶν] *զծիդ և զարջառոյ* = ἔππου τε καὶ βοός. So *a*.
13. 15. A.T. has ἔππου καὶ βοός, as in l. 14. So *a*.
13. 17. μόνον] *միայն ստորոգի* = μόνον κατηγορεῖται. So *a*.
13. 22. τῆς κοινωνίας] *չասարակաց* = τῶν κοινῶν. So *M*. Boeth. has de communibus.
13. 23. δέ] A.T. omits.
14. 2. τὰ ἄλογα] *և զանասունն* = καὶ τὰ ἄλογον.
14. 2. A.T. has order: *θεὸν καὶ ἄνθρωπον*.
14. 3. ὅσα τε] *արդ որբանբ միանգամ*? = *ἔτι ὅσα* read in *C*.
14. 4. κατηγορεῖται] *ստորոգեսցի* = κατηγορηθῆσεται.
14. 4. τοῦ ἐξ αὐτῆς εἶδους] *զ'ի նոցանէց տեսակացն* = τῶν ἐξ αὐτῆς εἰδῶν.
14. 5. ὄντος] A.T. omits.
14. 7. καί] A.T. omits. τε] A.T. omits.
14. 8. οὐ μόνον δὲ τοῦ λογικοῦ] A.T. omits.
14. 11. ὥς γὰρ μὴ ὄντος] *բանդի ոչ ելլըր* = μὴ ὄντος γάρ.
14. 11. A.T. has order: *ἄνθρωπος οὐδὲ ἵππος*.
14. 12. οὕτως μὴ] *սյսպէս և ոչ* = οὕτως καὶ μὴ.
14. 12. A.T. has order: *τὸ λόγῳ χρώμενον*.
14. 13. περὶ τῆς διαφορᾶς] *յաղաքս յատկից* = περὶ τῶν ἰδίων. So *B. M.* Boeth.
14. 18. ἐπὶ τοῦ ἵππου μόνον] *'ի վերայ միայնըր ձիդ* = ἐπὶ μόνου τοῦ ἵππου. So *M. A*.
14. 21. τοῦ γὰρ ζῴου τὸ μέν] *բանդի կենդանւոյն որ է սեռ է ինչ որ* = τοῦ γὰρ ζῴου γένους ὄντος (or ὅ *ἔστι* γένος) τὸ μέν.
14. 21. τὰ μὲν γένη πρότερα] *սեռն յառաջագոյն* = τὸ μὲν γένος πρότερον.
14. 22. τῶν ὑπ' αὐτά] *բան զընդինբեամբն* = τῶν ὑφ' αὐτά. So *A. M*.

15. 1. πᾶσαι] *ε* *αὐτὴν ἐρῆν* = καὶ πᾶσαι.
 15. 2. ἦν] *ε = ἔστι.
 15. 4. ἔτι γένος μὲν ἐν καθ' ἕκαστον εἶδος] *ε* *εἰς ἡν ὑπὸν μὴ εἰς ἡρωαυῶν ἐρῆν*
αὐτὴν ἐρῆν = ἔτι ἐπεὶ τὸ γένος μὲν ἐν ἔστι τοῦ καθ' ἕκαστον εἶδους.
 15. 6. ζῶων] A.T. omits.
 15. 7. Before ἡ διαφορὰ] A.T. adds *ε* = καί, and omits δέ. "om. C."
 15. 8. ἀρκείτω ταῦτα] *ζῶων εἰς ἡρωαυῶν* = ἀρκεῖ τοσαῦτα. So B. α.
 15. 9. In title: τῆς κοινωνίας] *ζῶων αὐτῶν* = κοινωνῶν. Boeth. has de communibus. So C.
 15. 10. δέ] A.T. omits.
 15. 11. καί] A.T. omits.
 15. 12. A.T. has order: δὲ καὶ αὐτοῖς.
 15. 14. Title: περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γ. κ. τ. εἶ.] *ζῶων ἐρῆν εἰς ἡρωαυῶν*
αὐτὴν = ἰδίῳ γένους καὶ εἶδους πέρι. Boeth. has: "De propriis gen. et sp."
 15. 18. καὶ συναναιροῦνται, ἀλλ' οὐ συναναιρούμενα] *εἰς ἡρωαυῶν αὐτῶν*
αὐτῶν = καὶ συναναιρεῖ ἀλλ' οὐ συναναιρεῖται.
 15. 19. πάντως] A.T. omits.
 15. 20, 21. A.T. implies τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται, omitting ὑφ' αὐτά.
 15. 22. ὑπ' αὐτά] *ἐρῆν ἐρῆν* ? = ὑφ' αὐτά.
 16. 1. τῆς κοινωνίας] *ζῶων αὐτῶν* = κοινωνῶν. So M. Boeth.
 16. 2. δέ] A.T. omits.
 16. 2. εἰ γὰρ ἄνθρωπος] *εἰ γὰρ ἄνθρωπος* = ὁ γὰρ ἄνθρωπος.
 16. 3. A.T. has order: ἐπίσης τὸ γένος κατηγορεῖσθαι. So M.
 16. 4. ἀτόμων] A.T. omits. "om. B¹. C. Boeth. (?)."
 16. 7. ὦν] *εἰς = οὐ. *εἰς* would easily be corrupted from *εἰς* = ὦν.
 16. 8. τῆς διαφορᾶς] *ζῶων* = ἰδίῳ. "Boeth.: de propriis."
 16. 10. διαφορᾶς καὶ ἰδίῳ] *εἰς ἡρωαυῶν* = διαφορᾶ καὶ ἰδίῳ.
 16. 10. τὸ μὲν γένος] *εἰς ἡρωαυῶν* = τὰ μὲν γένος.
 16. 13. εἰ ζῶον twice] *εἰς ἡρωαυῶν* = εἰς δὲ ζῶον. *εἰς* = δ may be a corruption of *εἰς* = τι. "ante ζῶον add. utrobique τι a. supra scr. B."
 16. 13. εἰ δὲ ἄνθρωπος, γελαστικόν] A.T. omits.
 16. 17. ἔστιν] *εἰς ἡρωαυῶν* = ἄν ἡ.
 16. 18. ὥστε καὶ ὦν ἔστιν ἴδια] *εἰς ἡρωαυῶν* = ὦν ἀναιρουμένων.
 "sic superscr. m². B."
 16. 19. περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ γένους καὶ τοῦ συμβεβηκότος] *ζῶων αὐτῶν*

ζῆλον ἡρ ὑπερβῆρ ἐξωπονηρῶν ὑπερπονηρῶν δαυνοσῆρ = πάλιν τὸ εἶδος καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται καὶ γίνεται δύο, λοιπὸν οὖν πῇ διαφέρει τὸ ἴδιον τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται.

P. 106 exhibits some variation in above passages. (i) It places after γίνονται τρεῖς in 17. 25 the words underlined equivalent to: πάλιν τὸ εἶδος down to γίνεται δύο; (ii) it supplies in the margin in a late hand the words: ἐξ ὑπερβῆρ ὑπερπονηρῶν equivalent to: εἶναι (? καὶ) τὸ γένος τοῦ εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς.

18. 5. λαμβανομένων] ἐκπονηρῶν = ὄντων or γινομένων.
18. 10. A.T. has κοινῶν εἶδους καὶ διαφορᾶς πέρι; so *M.* and Boeth.
18. 12. καὶ] A.T. omits.
18. 15. Title: περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς] ἐξωπονηρῶν ὑπερβῆρ ἐξ ὑπερβῆρ ὑπερπονηρῶν = ἰδίων διαφορᾶς καὶ εἶδους. So *M.* Boeth.
18. 17. ποιόν] ἡρῶν ἡρῶν = ποιόν τι. "add. τι α."
18. 21. ἀτόμων ἐστίν] A.T. omits. So *B.*
18. 21. τοῦ κατ' αὐτήν] ὑπερβῆρ ὑπερπονηρῶν ἡρῶν ἡρῶν? = τοῦ ἡ αὐτήν. ὑπερβῆρ, = than, is clearly corrupt.
18. 23. θεοῦ] So A.T.
19. 1. ἀνθρώπου] ὑπερβῆρ ὑπερπονηρῶν = τοῦ ἀνθρώπου. "add. τοῦ Brand."
19. 2. A.T. has order: τι ἄλλο.
19. 3. ἔππος δὲ ἀπλῶς ὄν] ὑπερβῆρ ὑπερπονηρῶν = ἀπλῶς δὲ καὶ ὄν.
19. 3. οὐκ] ὑπερβῆρ = οὐκ ἔτι.
19. 4. In Title τῆς κοινωνίας] A.T. implies κοινῶν. So *M.* Boeth.
19. 6. ὑπὸ τῶν μετεχόντων] ὑπερβῆρ ὑπερπονηρῶν = τῶν μετεχόντων simply, but ὑπερβῆρ = ὑπό may have dropped out before a word of which ὑπερβῆρ is the first syllable.
19. 10. In title τῆς διαφορᾶς] ἐξωπονηρῶν = ἰδίων and has order: τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἰδίου.
19. 11. αὐτῇ] ὑπερβῆρ = γένος.
19. 12. καὶ] A.T. omits. "om. *M.* α. Boeth."
19. 12. A.T. reads θεοῦ, as always.
19. 14. ἂν ἡ] ὑπερβῆρ = ἡν. So *A.* α.
19. 16. In title τῆς κοινωνίας] A.T. has κοινῶν. So *M.* Boeth.
19. 17. δέ] A.T. omits.
19. 18. Before πρὸς A.T. adds ὑπερβῆρ = καὶ.

19. 19. *πᾶσι*] A.T. omits. So *A. B. L. M. a.*
19. 19. *μέλαν*] *υβωλζη* = *μέλαν εἶναι*. So *M.*
19. 21. *δέ*] A.T. omits.
20. 1. After *τὸν ἄνθρωπον* A.T. adds *λ ρωυυηλωδ* = *καὶ τὸν θεόν*.
20. 3. A.T. has order: *δεκτικὰ εἶναι*. So *M.*
20. 8. A.T. has order: *διαφορὰς καὶ γένους διαφέρει*.
20. 9. *πῇ τὸ γένος διαφέρει τῶν ἄλλων καὶ πῇ ἡ διαφορὰ διαφέρει τῶν ἄλλων*] *νιρ νιρβρ υβλζ λ υωρββρνιθβλζ υωρββρ ζ ρωυηλζν* = *πῇ τὸ γένος καὶ διαφορὰ διαφέρει τῶν ἄλλων*. For similar compression of two clauses into one compare note on 17. 25.
20. 11. *τῆς κοινωνίας*] A.T. implies *τῶν κοινωνῶν*. So *M. Boeth.*
20. 13. *ὅτι κατὰ*] *ρρυν* implies omission of *ὅτι*, but must be a corruption of *ρρ ρυν* = *ὅτι κατὰ*.
20. 14. A.T. has order: *γελᾶν πεφυκέναι*.
20. 14. *ἐπίσης τε γάρ ἐστι*] *λ ρηρη ωνρη* = *ἐπίσης δὲ (? τε) πρόσεστι*.
20. 15. *τὰ εἶδη*] *υβωλζν* = *τὸ εἶδος*.
20. 16. In title *τῆς διαφορὰς*] *ρωυηλωγ* = *ιδίων*. So *M. Boeth.*
20. 17. *δέ*] A.T. omits, and before *ἄλλων* has *λ* = *καί*. "add. *καί M. Boeth.*"
20. 18. A.T. has order: *ἄλλων ἴδιον εἶναι*. So *B. M. a.*
20. 20. *καί*] A.T. omits. So *M. a. Boeth.*
20. 22. A.T. has order: *καίπερ πεφυκὼς ἀεὶ γελαστικὸς εἶναι*.
20. 23. *ἔστιν δὲ εἶδους*] *λν, υβωυληρην* = *ἔτι τοῦ εἶδους*.
21. 1. *καὶ διαφερόντων*] *υωρββρνιθβλζν* = *τῶν διαφορῶν*. The converse mistake in the A.T. occurred in 3. 5, 7.
21. 2. *κατηγορούμενον εἶναι*] is implied by *υωρηρηβωλ ρηλ*.
21. 4. *τῆς κοινωνίας*] A.T. implies *κοινων*. So *M. Boeth.*
21. 6. *σπάνιοι*] *ρηλζ νιρβρ* = *σπανίως*.
21. 8. *περὶ τῆς διαφορὰς τῶν αὐτῶν*] *ρλνζ ρωυηλωγ υβωυληρ λ ρωυωλζρ* = *περὶ ιδίων εἶδους καὶ συμβεβηκότος*. So *M. Boeth.*
21. 10. *ποῖον ἢ πῶς ἔχον*] *ρηνζ ρηρβρ ζ ρωυρ ηρωρβρ νλζρ* = *ποῖον ἢ πῶς ἔχει*.
21. 14. *ἐπεισοδιώδη*] is implied by *ρβωυωδωυλνζ*.
21. 16. *ἔχει ἄν*] *νλζρ* = *ἔχει*. ἦ] A.T. omits. So *B.*
21. 17. ἦ] *λ* = *καί*.
21. 20. A.T. implies *κοινων* as usual and omits *ἀχωρίστων*. So *M. Boeth.*
21. 21. *δῆ*] A.T. omits.
21. 22. *ἐκεῖνα*] *ρρνζ* ? = *ἐκείνων* or *ἐκείνοις*.

21. 22. θεωρεῖται] *տեսալն* = τὸ εἶδος. An obvious corruption of *տեսանին*, which the Greek requires.
21. 22. *ἀνευ*] *ի վերայ* = ἐπί.
22. 1. οὕτως] A.T. omits.
22. 1. Αἰθίοψ] *Եթովպացին* = ὁ Αἰθίοψ.
22. 4. Title : περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν] *յաղաքս յատկի և պատահի յատկու թեանց* = περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος ἰδιοτήτων. Comp. *MI*.
Boeth. : περὶ τῶν ἰδίων ἰδίου καὶ συμβεβηκότος.
22. 5. *ἐνί*] A.T. omits; but *միայ* = *ἐνί* may easily have dropped out after *միայնու* = μόνω.
22. 7. A.T. has order : καὶ *ἀνθρακι* πρόσεστι.
22. 8. *ἔστιν* before *ἐπίσης*] A.T. omits.

APPENDIX I.

ON THE CODEX TICINUS.

A collation of this manuscript with the Greek Text supplies the following additions to and omissions from the above collations.

§ I. ON THE CATEGORIES.

ED. BEK.
PAGE.

- 1 a. 1. Cod. Tic. has *ὀνόματα*.
1 a. 10. Cod. Tic. retains *ἐστιν*.
1 a. 11. Cod. Tic. has order *ἀποδώσει λόγον*. So *g*.
1 b. 4. Add *τῆς γραμματικῆς* after *λέγεται*.
1 b. 4. *καί*] Cod. Tic. reads *ἡ καί*.
1 b. 6. Adds *τινός* after *ὑποκειμένου*.
1 b. 9. Reads *ἐστι* simply, omitting *καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέγεται*. In the scholium introduced reads: *ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ· ἄνευ γὰρ ὑποκειμένου εἶναι ἀδύνατον*.
1 b. 15. Cod. Tic. has *ὁ γὰρ τις καὶ ἄνθρωπος καὶ ζῶον*. Cp. *e*.
1 b. 22. Cod. Tic. has *τῶν ὑπ' αὐτά*.
1 b. 26. A. T. has order *ἡ ποιὸν ἡ ποσόν*.
1 b. 29. Cod. Tic. retains *τρίπηχυν*.
2 a. 6. *τῇ*] Cod. Tic. *ἡ ἀποφάσει, τῇ*.
2 a. 6. Implies *τῇ δὲ πρὸς . . . συμπλοκῇ*.
2 a. 12. Cod. Tic. has *ἐστιν*.
2 a. 15. Cod. Tic. renders Waitz' text exactly.
2 a. 28. *κατηγορεῖται*] Cod. Tic. *κατηγορηθήσεται*.
2 a. 37. Cod. Tic. has *κατηγορεῖται*.
2 a. 38. *εἰ γὰρ κατὰ μηδενὸς τῶν τινῶν ἀνθρώπων*] Cod. Tic. *οὐ γὰρ εἰ κατὰ τινος τῶν τινῶν ἀνθρώπων*.
2 b. 2. Cod. Tic. *πάλιν καὶ τὸ χρώμα*.

- 2 b. 3. Cod. Tic. agrees with W. in reading simply *ἐν τινί*, not adding *σώματι*.
 2 b. 7. Cod. Tic. has order of Waitz.
 2 b. 18. Cod. Tic. *αἱ πρῶται οὐσίαι*.
 2 b. 19. Cod. Tic. *τὸ εἶδος*.
 2 b. 24. Cod. Tic. has *ἀποδώσει* without *τίς*.
 2 b. 26. Cod. Tic. has *τῶν πρώτων οὐσιῶν*.
 2 b. 31. Cod. Tic. has *τὴν πρώτην οὐσίαν*.
 2 b. 33. Cod. Tic. has *γνωριμώτερον* simply without *μᾶλλον*.
 3 a. 2. A. T. has *οὕτω καί*. So *g*.
 3 a. 7. Cod. Tic. retains *κατά*.
 3 a. 9. Cod. Tic. retains *τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν*.
 3 a. 10. Cod. Tic. implies *φανερὸν μὲν καὶ οὕτως ὅτι οὐδεμία ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ*. So *u*, Corr. *C*.
 3 a. 17. Cancel note.
 3 a. 26. Cod. Tic. implies *λέγεται*. So *h*, pr. *n*.
 3 a. 30. *διτα*] Cod. Tic. simply omits.
 3 a. 32. Cod. Tic. implies *λέγεται ὡς μέρη ὑπάρχοντα ἐν τινί*.
 3 a. 34. A. T. implies *συνωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγ. π. γὰρ αἱ ἀπὸ τούτων*.
 3 a. 36. The A. T. implies *κατὰ μὲν γὰρ* instead of *ἀπὸ μὲν γὰρ*.
 3 a. 39. *καί*] A. T. omits. So *n*.
 3 b. 1. sec. *καί*] A. T. omits. So *A. B. e. f*.
 3 b. 3. A. T. transposes *εἰδῶν* and *γενῶν*. So *nu*.
 3 b. 7. Cod. Tic. implies *συνώνυμα . . . ἐστὶν ὧν*.
 3 b. 8, 9. Cod. Tic. omits *ἀπό* in both lines. Ven. Text retains.
 3 b. 10. Cod. Tic. retains *ἐπί*.
 3 b. 15. Cod. Tic. reads *ἄνθρωπον* simply without adding *τίς*.
 3 b. 18. Cod. Tic. has *οὐχ ἀπλῶς*, omitting *δέ*.
 3 b. 20, 21. Cod. Tic. has *τὴν οὐσίαν* in both lines.
 3 b. 27. Cod. Tic. orders the words thus: *οὐ δὲ τοῦτο ἴδιον τῆς οὐσίας*. Cp. *A. e. f*.
 3 b. 28. *γάρ*] A. T. omits. So *e. f. n. a*.
 3 b. 38. Cod. Tic. does not add *μᾶλλον*.
 4 a. 4. Cod. Tic. has order of Waitz: *εἶναι λέγεται*.
 4 a. 6. Cod. Tic. omits *καὶ ἦττον*. So *e*.
 4 a. 8. Cod. Tic. has *οὐσία ἐστίν*.
 4 a. 30. Cod. Tic. has *αὐτά*.
 4 a. 31. Cod. Tic. has *γενόμενον*.
 4 a. 33. Cod. Tic. has *ἕκαστον αὐτὸ μεταβολήν*.
 4 a. 34. Cod. Tic. retains *ἐστίν*.

- 4 b. 1. A. T. reads *γίγνεται* for *λέγεται*.
 4 b. 3. Omit "Bk" in text of Collation.
 4 b. 4. *εἰ δὴ*] A. T. *εἰ δέ*. So *e. f. g. u.*, corr. *C. n.*
 4 b. 5. Cod. Tic. does not add *φάσκει*, but agrees with W. in reading *δεκτικὰ τῶν ἐναντίων εἶναι*.
 4 b. 6. Cod. Tic. exactly renders Waitz' text in this passage.
 4 b. 9. Cod. Tic. adds *ἥ* before *ἀληθής*.
 4 b. 10. A. T. implies *δέ* instead of *γάρ*.
 4 b. 17. Cod. Tic. has *ταὐτὸν καὶ ἔν*, the order of W.
 4 b. 22. Cod. Tic. has *διωρισμένον* simply, without *τό*.
 4 b. 23. Cod. Tic. omits second *οἶον*, and retains *συνεχὲς δέ*.
 4 b. 26. Cod. Tic. retains *εἰ*.
 4 b. 27. Cod. Tic. implies *τῶν δέκα μόρια ἔστι, πρὸς οὐδένα κοινόν κ. τ. λ.* So *g.*
 5 a. 3. Cod. Tic. retains *πρὸς τινα κοινόν*.
 5 a. 6. *πρὸς δ*] A. T. implies *πρὸς ἦν* of *n*, or *πρὸς ὅν* of *C. h.*
 5 a. 12. Cod. Tic. *πρὸς τὸν αὐτὸν κοινὸν ὄρον*.
 5 a. 14. Cod. Tic. has order of W: *αὐτοῦ τὰ μόρια συνάπτει*.
 5 a. 15. A. T. has *ἔτι δὲ πάλιν*, instead of *ἔτι δὲ τὰ μὲν*.
 5 a. 17. *οἶον τὰ μὲν*] A. T. implies *τὰ μὲν γάρ*.
 5 a. 21. A. T. has order *θέσιν τινα ἔχει*.
 5 a. 24. Cancel note.
 5 a. 26. A. T. introduces by some mistake the words *τὰ τοῦ τόπου* after *οὐδέ* and before *τὰ τοῦ χρόνου*.
 5 a. 34. *ἀλλ' εἴρηται τε*] A. T. implies *εἴρηται γάρ*.
 5 b. 3. Cod. Tic. retains *καὶ ἡ κίνησις πολλή*.
 5 b. 16. Cod. Tic. has *ποσόν*.
 5 b. 16. Cod. Tic. omits *αὐτό*.
 5 b. 18. Cancel note.
 5 b. 32. *ἀναφέρεται*] A. T. implies *ἀναφέροντα*. So *h*, pr. *C. n. d.*
 5 b. 35. *ἐαυτοῖς*] Cod. Tic. *ἀλλήλοις*.
 5 b. 35. Cod. Tic. has order *ἅμα τὸ αὐτό*.
 6 a. 1. Cod. Tic. implies *ἐπὶ τῆς οὐσίας*.
 6 a. 10. Cod. Tic. has *ἐρεῖ* simply.
 6 a. 14. *τῷ μέσῳ*] Cod. Tic. implies *τῶν μέσων*. So *e.*
 6 a. 15. Cod. Tic. has *εἰκόασι*, after which it omits *δέ*.
 6 a. 22. Cod. Tic. has *οὐδὲ τὰ τρία τῶν τριῶν*.
 6 a. 23. *χρόνος εἶναι λέγεται*] Cod. Tic. *χρόνος λέγονται*. Here *εἶναι* is omitted in *u. n. f. g.*

- 6 a. 23. τῶν εἰρημένων] so Cod. Tic. without adding τούτων.
- 6 a. 25. pr. καί] A. T. omits. So *u. f.* pr. *n.*
- 6 a. 28, 29. Cod. Tic. omits καὶ χρόνος καὶ ἴσος καὶ ἄνισος, but otherwise agrees with text of W. So *b*, cp. *e. u. f. g.*
- 6 a. 31. Cod. Tic. has ἂν δόξαι . . . λέγεσθαι, with Waitz.
- 6 a. 33. Cod. Tic. has ὁμοία simply.
- 6 b. 4. αὐτὰ ἄπερ ἐστίν] Cod. Tic. τοῦθ' ὅπερ ἐστίν. So *e. n.*
- 6 b. 4. A. T. omits εἶναι. So *n.*
- 6 b. 7. Cod. Tic. omits εἶναι. So *n.*
- 6 b. 15. Cod. Tic. implies ἡ before ἐναντιότης and perhaps omits ἐν.
- 6 b. 16. A. T. reads ὅν after τι. So *e. n.*
- 6 b. 19. A. T. seems to imply οὐδὲ τὰ τῶν τοιούτων οὐδενί.
- 6 b. 21-24. Cod. Tic. has ὅμοιον γὰρ μᾶλλον καὶ ἥττον λέγεται καὶ ἀνισαίτερον μᾶλλον καὶ ἥττον λέγεται, ἐκότερον αὐτῶν πρὸς τι ὅν· τό τε γὰρ ὅμοιον τινὶ ὅμοιον λέγεται καὶ τὸ ἀνισαίτερον τινὶ ἀνισαίτερον· οὐ πάντα δὲ τὰ πρὸς τι κ. τ. λ.
- 6 b. 23. “τινὶ] *π-ρ-η-λ-δ-ι* = τινός.” Cancel this note; and in note on l. 24 read τινὶ for τινός.
- 6 b. 25. Cod. Tic. has λέγεται μᾶλλον καὶ ἥττον.
- 6 b. 28. A. T. omits δέ.
- 6 b. 29. A. T. has order λέγεται δούλος. So *e. n.*
- 6 b. 30. A. T. adds λέγεται before δεσπότης. Cf. *e. g. d.*
- 6 b. 31. Cod. Tic. implies διπλασίου ἦν ἡμισυ.
- 6 b. 31. ἐλάττωτος] so Cod. Tic. without either τοῦ or λέγεται.
- 6 b. 32. μείζονος] so Cod. Tic. without λέγεται.
- 7 a. 25. τῶν ὁμολογουμένως] Cod. Tic. τῶν ὁμολογουμένων.
- 7 a. 32. Cod. Tic. has ὁ.
- 7 a. 33. τούτου μόνου is also in *e. n.*
- 7 a. 34. Cod. Tic. implies ἀπεδόθη, οἰκείως πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται.
- 7 a. 34, 35. Cod. Tic. implies οἶον εἰ δούλος πρὸς δεσπότην λέγεται, περαιομένων κ. τ. λ. So *n.*
- 7 a. 36, 37. Cod. Tic. has τὸ δίποδι εἶναι καὶ τὸ ἐπιστήμης δεκτικῶ εἶναι ἀνθρώπῳ. Cp. *n. e.*
- 7 a. 38. Cod. Tic. has τοῦ δεσπότην εἶναι.
- 7 a. 39. Cod. Tic. has λέγεται in place of ῥηθήσεται, and ῥηθήσεται in place of λέγεται. Cp. *B. C. d.*
- 7 b. 1. Cod. Tic. has πρὸς ὁ, omitting ποτε.
- 7 b. 3. Cod. Tic. has ῥηθήσεται.
- 7 b. 4. γάρ] A. T. implies οὖν or δῆ, and also omits ὁ and τό. ὁ om. *e.*
- 7 b. 6. Cod. Tic. retains γάρ before εἶτι.

- 7 b. 7. Cod. Tic. implies *δοῦλος* simply without *δ*.
 7 b. 8. Cod. Tic. retains *γάρ*.
 7 b. 17. The omission should not include the second *καί*.
 7 b. 19. Cancel note.
 7 b. 20. Cod. Tic. implies *οὐκ* simply, not *οὐδέ*.
 7 b. 25. Cod. Tic. has *λαμβάνομεν* simply without *ὑστερον*.
 7 b. 27. A. T. perhaps implies *γενομένην*.
 7 b. 33. Cod. Tic. and J. 401 favour the reading *αὐτὸ δὲ τὸ ἐπιστητόν*. *B. n. u. e.* have *αὐτό*. *C. d. f.* add *τό*.
 7 b. 34. *ἔσται*] A. T. *ἔστιν*. So *c.*, corr. *n.* Cancel note upon *πολλά*.
 8 a. 5. Cod. Tic. has *τὸ δὲ αἰσθητὸν ἔστιν, οἶον, σῶμα*.
 8 a. 7. *τῷ αἰσθητικῷ*] A. T. *τῷ ζῳῳ*.
 8 a. 9. A. T. has order: *τοῦ εἶναι αἰσθησιν*.
 8 a. 14. Cod. Tic. has *καθάπερ δοκεῖ, ἦ*.
 8 a. 14. Cod. Tic. has *κατὰ τινος τῶν δευτέρων οὐσιῶν*.
 8 a. 20. Cod. Tic. instead of *καὶ ἡ τις κεφ.* has simply *οὐδὲ κεφ.*, but like the Ven. Text retains *οὐ* before *λέγεται*.
 8 a. 21. Cod. Tic. retains *τινος*.
 8 a. 29. Cod. Tic. retains *ἀποδέδοται*.
 8 a. 30. Cod. Tic. has *ἐστὶ τὸ λύσαι*.
 8 a. 32. Cod. Tic. along with the Jerusalem and Paris MSS. end the sentence with the words *ταὐτὸν ἐστὶ* and begin a new paragraph with *τῷ* (or *τὸ*) *πρὸς τί πως ἔχειν*, and introduce a space of commentary between.
 8 a. 34. Cod. Tic. has *ἔστι τοῦτο τὸ πρὸς τι*.
 8 a. 35. Cod. Tic. involves no departure from text of W.
 8 b. 3. A. T. implies *πρὸς τι πῶς ἔχει*.
 8 b. 4. A. T. has order *οἶον εἰ τόδε τι οἶδε*, and Cod. Tic. has an inexplicable reading which would imply in the Greek *ἀφωρισμένος ἐστι* instead of *ἀφωρισμένως*.
 8 b. 5. A. T. has order *οὗτου ἐστι διπλάσιον*.
 8 b. 9. Cod. Tic. retains *οὐκ ἀορίστως δέ*.
 8 b. 11. Cod. Tic. retains *γὰρ τὸ τοιοῦτο γίνεται, οὐκ ἐπιστήμη*.
 8 b. 14, 15. Cod. Tic. implies *ὁ ἐὰν εἰδῇ τις τῶν πρὸς τι ὠρισμένως, κακεῖνο πρὸς ὃ λέγεται ὠρισμένως ἔσεται*.
 8 b. 16. Cod. Tic. has *ἕκαστον*.
 8 b. 17. Cod. Tic. has *ὅπερ ἐστίν*.
 8 b. 36. Cod. Tic. retains *καὶ νῦν*.
 9 a. 7. Cod. Tic. has *διακρίνεται*.

- 9 a. 23. Cod. Tic. has *νοσώδεις δὲ τῷ δύνανμιν ἔχειν φυσικὴν τοῦ μηδὲν πάσχειν. ὁμοίως δὲ κ. τ. λ.*, thus omitting *ῥαδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων*.
- 9 a. 27. Instead of *τῷ ἀδυναμίαν ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου* Cod. Tic. involves *τῷ δύνανμιν ἔχειν καὶ κείνο μὴ ῥαδίως διατρέσθαι τοῦ αὐτοῦ τούτου*.
- 9 a. 32. Cod. Tic. has *τὰ γὰρ δεδεγμένα ποιά λέγεται*, omitting *αὐτά* altogether. Om. *B. d. i.*
- 9 b. 1. Cancel note in text, and instead of it read thus: "A. T. has *γλυκύ* in place of *μέλι*, so that sentence runs thus: *οὔτε γὰρ τὸ γλυκὺ τῷ πεπονθένει τι λέγεται γλυκύ.*"
- 9 b. 16. *τῶν*] A. T. seems to omit.
- 9 b. 19. Cod. Tic. retains order *Καὶ τὴν χροῖαν ὁμ.*
- 9 b. 20. A. T. has order *παθῶν τινων*.
- 9 b. 22. Cod. Tic. implies reading of W., except perhaps omitting *ἐν*.
- 9 b. 22. A. T. seems to involve *μελανίαί γεγέννηται*.
- 9 b. 24. A. T. has order *διὰ μακρὰν νόσον*; *τὸ τοιοῦτον* is in *C.* and *Vat. 238*.
- 9 b. 25. *ἤ*] Cod. Tic. *καί*.
- 9 b. 25. Cod. Tic. has *μὴ ῥαδίως ἀποκαθίσταται ἢ καὶ διὰ βίου παραμένουσι*.
- 9 b. 32. A. T. perhaps involves *προσπεπονθέναι* instead of *πεπονθέναι*.
- 9 b. 35. Cod. Tic. retains order *τινων παθῶν*.
- 9 b. 36. Cod. Tic. has *ποιότητες ποιότητες λέγονται*.
- 10 a. 4. Cod. Tic. does not add *καί*.
- 10 a. 15. *ἤ*] A. T. implies *καί*.
- 10 a. 22. Cod. Tic. retains *πως*.
- 10 a. 27. *αἱ εἰρημέναι*] A. T. has *αἱ προειρημέναι*.
- 10 a. 28. A. T. omits *ἄλλως*.
- 10 a. 30. Cod. Tic. has *παρωνύμως λέγεται* with *W.*
- 10 b. 9. Cod. Tic. has *τῆς ἀρετῆς* simply.
- 10 b. 10. Cod. Tic. has *τὰ παρωνύμως*.
- 10 b. 11. Cod. Tic. has *ἄλλως*.
- 10 b. 18. Cod. Tic. has *τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν*.
- 10 b. 20. Cod. Tic. has *τῇ δικαιοσύνῃ ἢ ἀδικία*.
- 10 b. 23. A. T. has *ἐφαρμόζει* with *g. n.*
- 10 b. 31. Cod. Tic. omits *καὶ ἦττον*. So *B.* and *pr. A.*
- 11 a. 3. *καὶ τὸ ἦττον*] Cod. Tic. omits.
- 11 a. 6. Cod. Tic. does not add *καὶ τὸ ἦττον*.
- 11 a. 8. *ἢ τόν*] A. T. has *καὶ τόν*. So *C. e.*, corr. *n.*
- 11 a. 9. A. T. implies *τὰ δὲ μὴ ἐνδεχόμενα*, or perhaps *ἐπιδεχόμενα*. The same word is used as rendered *ἐπιδέχεται*, *ἐπιδέχασθαι*, and *ἐπιδεχόμενα* in ll. 3, 6, and 7.

But, it should be added, this same word is the usual Arm. equivalent of *ἐνδέχομαι*.

- 11 a. 13. A. T. has *μᾶλλον* simply, not adding *καὶ ἥττον*.
 11 a. 16. A. T. has *μόνας* after *ποιότητας*.
 11 a. 24. *τῶν πρὸς τι* is read in *C. e. f.*
 11 a. 29. Cod. Tic. retains *καί*.
 11 a. 30. Cod. Tic. has *οὐ* simply, not *ἀλλὰ οὐ*. So in l. 31.
 11 a. 30 alt. *γραμματική*] Cod. Tic. has this in margin in first hand, but in text has *ἐπιστήμη*.
 11 a. 37. A. T. seems to involve *ἀτοπώτερον*.
 11 b. 1. A. T. omits *δέ* after *ἐπιδέχεται*. So *e. n. i. q.*
 11 b. 2. pr. *καί*] Cod. Tic. omits. So *e.*
 11 b. 6. *θερμαίνεσθαι*] Cod. Tic. has *λυπεῖσθαι* without *τό*.
 11 b. 27. *τινὸς γὰρ διπλάσιον*] A. T. omits. *n.* om. *διπλάσιον*.
 11 b. 30. Cod. Tic. retains words *τὸ γὰρ ἐπιστητὸν κ. τ. λ.*
 11 b. 36. Cod. Tic. has order of W.
 11 b. 38—12 b. 2. A. T. omits *δέ*, and Cod. Tic. reads *ὅσα τῶν ἐναντίων ἐστὶ*, τοιαῦτά ἐστιν ὥστε ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι ἢ ὧν κατηγορεῖσθαι, ἀναγκαῖον αὐτῶν θάτερον ὑπάρχειν, οὐ* οὐδὲν ἐστὶν ἀνὰ μέσον*.
 12 a. 6. A. T. has order: *ἡ ὑγίειαν ἢ νόσον*.
 12 a. 6. A. T. has order: *καὶ ἄρτιον δὲ καὶ περιττόν*.
 12 a. 9. A. T. has order: *οὔτε ἀρτίου καὶ περιττοῦ*.
 12 a. 13. A. T. has order: *λευκὸν ἐστὶν ἢ μέλαν*.
 12 a. 13. A. T. implies *οὐ φαῦλον δὲ καὶ σπ.*, or *οὐδὲ φ. κ. σπ.*
 12 a. 14. *κατηγορεῖται μὲν καὶ κατ'*] Cod. Tic. *κατηγορήται μὲν κατ'*, while the Venice Text implies *ὁ κατηγορήται κατ'*. *e.* om. *καί*.
 12 a. 23. A. T. has order: *ἀποδοῦναι τὸ ἀνὰ μέσον*.
 12 a. 28. Cod. Tic. has *περὶ τοῦτο* simply.
 12 a. 29, 30. Cod. Tic. has *ἐκαστον τῶν τῆς ἑξέως δεκτικῶν, ὅταν ἐν ᾧ πέφυκεν ὑπάρχειν, ὅτε (or ? ὅταν) ὁ πέφυκεν ἔχειν μηδαμῶς μὴ ὑπάρχειν*.
 12 a. 35. A. T. has order: *τὸ ἔχειν τὴν ὄψιν*. *C. e. n.* have same order, but read *ἔξιν*.
 12 a. 39. Cod. Tic. adds *καί* before *ἐστερηῆσθαι*.
 12 b. 6. A. T. has order: *κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν*. So *n.*
 12 b. 7. A. T. has order: *κατάφασις καὶ ἀπόφασις*. So *n.*
 12 b. 9. It should be remarked that *ἦ* is read for *καί* in *C. n.*
 12 b. 23. Cod. Tic. has *κάκεῖνο* simply.
 12 b. 27. Cod. Tic. omits *δῆλον*.

- 12 b. 28. *ὤν*] First hand in Cod. Tic., also J. 1291 read *ὄ*, which in Cod. Tic. is corrected by an ancient hand into *ὤν*. Ven. Text has *ὤν*.
- 12 b. 30. Cod. Tic. simply omits *γάρ*; also omits *τι* after *μέσον*.
- 12 b. 30. *ὤν*] Cod. Tic. implies *ὤν δέ*. Thus acc. to Cod. Tic. l. 30 would run :
τούτων οὐδὲν ἦν ἀνὰ μέσον, ὤν δὲ θάτερον ἀναγκαῖον ἦν τῷ κ. τ. λ.
- 12 b. 33. A. T. implies *οὐ γὰρ λευκὸν οὔτε μέλαν πᾶν εἶναι τὸ δεκτικόν*, omitting *ἀνάγκη*.
- 12 b. 37. Cod. Tic. retains *εἰ μὴ* simply.
- 12 b. 38. *ἐπὶ δὲ—ὑπάρχειν*] Cod. Tic. retains text of Waitz.
- 12 b. 39. *καὶ* before *οὐχ*] Cod. Tic. omits.
- 13 a. 2. Cod. Tic. retains *ὑπάρχει*.
- 13 a. 8. Cod. Tic. has *ἀλλ' οὐδ' ὤν ἀνὰ μέσον ἐστίν, ἀναγκαῖον ποτε παντί*. Cp. *n*.
- 13 a. 9. Cod. Tic. has *ὑπάρχειν* simply.
- 13 a. 11. *καὶ τούτων*] Cod. Tic. *καὶ τοῦτο*.
- 13 a. 14. *ἀλλὰ τισί*] so Cod. Tic. simply.
- 13 a. 24. Cod. Tic. omits *καί*.
- 13 a. 34. Cod. Tic. does not add *μεταβολὴν γίνεσθαι*.
- 13 a. 35. *τις*] Cod. Tic. implies *οὔτις*.
- 13 a. 36. Cod. Tic. has *ἔφυσεν* simply.
- 13 b. 3, 4. A. T. has order : *ἀναγκαῖον εἶναι θάτερον ἀληθές*, still omitting *αἰεί*.
- 13 b. 11. Cod. Tic. retains *ἐστίν*.
- 13 b. 18. Cod. Tic. involves *οὔτε γὰρ τὸ νοσεῖ Σωκράτης οὔτε τὸ ὑγιαίνει ἀληθές ἐστίν, αὐτοῦ μὴ ὄντος ὅλως τοῦ Σωκράτους ψεύδους*.
- 13 b. 20. Cod. Tic. omits *καὶ τῆς ἕξεως* and words *τε ὅλως οὐδέτερον ἀληθές, ὄντος τε*, and also reads *ἐστί* instead of *αἰεί* after *οὐκ* in l. 21.
- 13 b. 25. *ὅλως*] A. T. implies *ἀπλῶς*.
- 13 b. 30. Cod. Tic. retains *καί*.
- 13 b. 33. Cod. Tic. involves *ὥστε ἐπὶ ἀλλήλων ἴδιον*.
- 13 b. 36. Cod. Tic. retains *τοῦτο δὲ δῆλον*.
- 13 b. 37. Codices *C. g. e. n.* also make this addition.
- 14 a. 20. *γένη*] Cod. Tic. has *γένος*.
- 14 a. 24. Cod. Tic. retains *ἐν γένει*.
- 14 a. 26. A. T. has *πρῶτον μὲν γὰρ καί*. So *e. n. u.*
- 14 a. 36. Cod. Tic. has *κατά* simply, but adds *τό* before *πρότερον*, with *A. d. e. i. n.*
- 14 b. 4. A. T. has *παρὰ τὰ προειρημένα*. So *g.*
- 14 b. 5. Cod. Tic. retains *εἶναι τῇ φύσει δοκεῖ*.
- 14 b. 9. A. T. omits *σχεδόν*. So *n*. It should be added that Codl. *e. n.* have order : *τοῦ πρ. τρόποι*.

- 14 b. 10. A. T. perhaps implies instead of *καὶ ἕτερος εἶναι* the following: *ἕτερος ἔτι εἶναι*.
- 14 b. 11. Cod. Tic. has *τῶν γὰρ ἀντιστρεφόντων* simply.
- 14 b. 24. Cod. Tic. simply omits *δὲ λέγεται*.
- 14 b. 25. A. T. omits *ἐστίν*. So *n*.
- 14 b. 38. Read in note *χερσαῖον* for *χερσόν*.
- 15 a. 4. The order of A. T. *ἀεὶ τῶν εἰδῶν* is read in *C*.
- 15 a. 5. A. T. omits *ἐστι*. So *e. n*.
- 15 a. 9, 10. Cod. Tic. has *μηδαμῶς δὲ αἴτιον τοῦ εἶναι τῷ ἐτέρῳ ἐστί*.
- 15 a. 14. Cod. Tic. retains order of *W*.
- 15 a. 15. Cod. Tic. has *αὐται μὲν οὖν αἱ κινήσεις*.
- 15 a. 17. Cod. Tic. has *τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς* by a copyist's error.
- 15 a. 19. Cod. Tic. retains *ἀλλοιούμενον*, but for *τινά* implies *τινάς*.
- 15 a. 20. Cod. Tic. retains *ἀλλοιούσθαι*.
- 15 a. 29. Read in note "rc add *n*."
- 15 b. 1. Cod. Tic. retains *κίνησις ἡρεμία*.
- 15 b. 6. Cod. Tic. retains *τῇ δὲ λοιπῇ τ. ἀπ. κιν*.
- 15 b. 7. Cod. Tic. adds *τι* after *εἶναι*. So *C. f*.
- 15 b. 9. *ἡ τὴν εἰς τ. ἐ. τ. π. μεταβολήν*] Cod. Tic. *τῇ εἰς τ. ἐ. τ. π. μεταβολῇ*. So *A. B. e. u. pr. d. n*.
- 15 b. 13. Cod. Tic. has *τῇ κατὰ τὸ ποιὸν ἡρεμία ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολή*.

§ II. ON THE DE INTERPRETATIONE.

- 16 a. 6. Cod. Tic. has *ὧν μέντοι τούτων* (a simple corruption in Arm. of *ταῦτα*) *σημεῖα πρώτων, ταῦτὰ πᾶσι κ. τ. λ.* Boeth.: "quorum autem haec primorum."
- 16 a. 8. Cod. Tic. retains *ἥδη ταῦτά*.
- 16 a. 10. Cod. Tic. retains *ὅτε μέν*.
- 16 a. 10. Cod. Tic. retains *ἥδη*.
- 16 a. 11. *ῥ*] Cod. Tic. like *V. T.* has *οἷς*.
- 16 a. 14. Cod. Tic. retains reading of *W*.
- 16 a. 15. Cod. Tic. has *ἡ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι οὐπω ἐστὶν οὔτε ψεύδος οὔτε ἀληθές· σημεῖον δὲ ἐστὶ τοῦδε. καὶ γὰρ κ. τ. λ.*
- 16 a. 19. A. T. omits *μὲν οὖν*.
- 16 a. 25. A. T. implies *ἀλλ' οὐδενὸς κεχωρισμένου*. So Boeth.: "sed nullius separati."
- 16 a. 26. Boethius also omits *οὐδέν*, reading "ut in equiferus ferus. Secundum placitum vero."

O

- 16 a. 27. Cod. Tic. omits the scholion added in other texts.
- 16 b. 1. Cod. Tic. implies ἀλλὰ πτώσις ὀνόματος. Cod. A has πτώσις.
- 16 b. 4. οὐδὲν γὰρ πω] The A. T. rather implies οὐδέ πω γάρ than οὐδὲ γὰρ πω.
- 16 b. 6. Cod. Tic. omits δέ with *g*, and adds τὸ before μέρος.
- 16 b. 11. Erratum. Read in second line of note “*ξ* = ὑποκειμένων.”
- 16 b. 12. λέγω] A. T. λέγομεν. So 17 a. 39.
- 16 b. 20. Cod. Tic. retains ὁ λέγων.
- 16 b. 24. Cod. Tic. retains ἦν.
- 17 a. 11. Cod. Tic. has ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος. Boethius agrees with A. T. throughout this passage: “ex verbo esse vel casu. Etenim hominis ratio.”
- 17 a. 12. ἡ τι τοιούτων] Cod. Tic. implies ἡ ἄλλο τι τῶν τοιούτων.
- 17 a. 14. Cod. Tic. implies οὐ γὰρ τῷ σύνεγγυς δὴ εἰρησθαι.
- 17 a. 30. Cod. Tic. reads comma before, not after, ὡσαύτως, and A. T. omits καί before ὁ κατέφησε. So Boeth. “et quod quis negaverit.”
- 17 a. 33. Cod. Tic. omits καί, but retains τοῦτο.
- 17 a. 36. In note on ἄλλα read ἔτι for ἔπι.
- 17 a. 40. Cod. Tic. for *ἡρωρῶν* *ἡρωρῶν* has *ἡρωρῶν* *ἡρωρῶν*, the regular equivalent of καθ' ἑκάστων.
- 17 b. 4. Boethius omits τι.
- 17 b. 4. Cod. Tic. has ἔσονται ἐναντίαι αἱ ἀποφάνσεις.
- 17 b. 7. Boeth. omits αὐται μέν: “quando autem in universalibus non universaliter, non sunt contrariae.”
- 17 b. 8. Boeth. omits ποτέ: “est esse contraria.”
- 17 b. 13. καθόλου κατηγορεῖν τὸ καθόλου] Cod. Tic. implies τὸ καθόλου κατηγορεῖν καθόλου.
- 17 b. 14. Boethius also omits ἀληθής: “nulla enim affirmatio erit, in qua.”
- 17 b. 17. Cod. Tic. implies καὶ ἀποφάσει λέγω, though the first hand suspects καί.
- 17 b. 18. Cod. Tic. retains ὅτι οὐ καθόλου.
- 17 b. 20. Cod. Tic. retains ἐναντίως.
- 17 b. 22. Cod. Tic. omits words: οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος.
- 17 b. 28. Cod. Tic. does not add ὡσαύτως.
- 17 b. 28, 29. Cod. Tic. omits words: οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός.
- 17 b. 32. alt. καί] Cod. Tic. omits. So *G*.
- 17 b. 33. pr. καί] Cod. Tic. omits.
- 17 b. 40. ἡ κατάφασις] Cod. Tic. has this in margin in first hand, but in text ἡ ἀπόφασις.
- 17 b. 40. Cod. Tic. has ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ.
- 18 a. 1. Cod. Tic. has ἡ ὥς καθόλου ἡ ὥς μὴ καθόλου.

- 18 a. 3. Cod. Tic. has οὐκ ἢ ἀντικειμένη.
- 18 a. 5. Cod. Tic. has τῇ δὲ τις ἄνθρωπος ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, omitting first λευκός.
- 18 a. 8. Boeth. partly agrees with A. T. “uni negationi una adfirmatio.”
- 18 a. 15. Cod. Tic. has simply οὐκ.
- 18 a. 21. Cod. Tic. has οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν ὅτι ἔστιν ἵππος καὶ ἄνθρωπος λευκός, ἢ ὅτι ἔστιν ἵππος λευκός καὶ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. Thus in l. 21 Arm. omits the words τοῦτο and ἢ, perhaps reading ὅτι in place of latter, and in l. 22 omits τοῦτο δὲ οὐδὲν διαφέρει τοῦ εἰπεῖν, and in l. 23 introduces ἢ ὅτι before ἔστιν ἵππος λευκός.
- 18 a. 28. Cod. Tic. omits ἀνάγκη.
- 18 a. 32. Cod. Tic. has τῶν καθόλου λεχθέντων, μὴ καθόλου. So *e*.
- 18 a. 32. Cod. Tic. omits δέ after εἴρηται.
- 18 a. 34. Note refers to first ἢ.
- 18 a. 35. Boeth. reads “nam si hic quidem,” etc., so agreeing with A. T.
- 18 a. 37. Cod. Tic. has κατάφασις simply.
- 18 b. 2. Cod. Tic. retains ἢ οὐ λευκόν.
- 18 b. 2. Cod. Tic. retains ἢν.
- 18 b. 3. Cod. Tic. reads καὶ εἰ μὴ, ψεύδεται, omitting ὑπάρχει, but retaining καί.
- 18 b. 5. Cod. Tic. has ἢ ψευδῇ simply.
- 18 b. 6. ἢ οὐκ ἔσται] Cod. Tic. has ἢ οὐκ οὐκ ἔσται.
- 18 b. 9. Cod. Tic. retains οὕτως ἢ μὴ οὕτως.
- 18 b. 21. Cod. Tic. has ὅτι λευκὸν καὶ μέλαν, δεῖ.
- 18 b. 22. Cod. Tic. implies εἰ δὲ ὑπάρχειν εἰς αὔριον, ὑπάρξειν εἰς αὔριον· εἰ δὲ μὴ ἔσται μήτε μὴ ἔσται εἰς αὔριον, οὐκ ἂν εἴη τὸ κ. τ. λ. Thus the only real change implied is of ὑπάρξει into ὑπάρχειν in l. 22, which reading is found in *d. u*, and the addition of εἰς before αὔριον in l. 23 as found in *C. E. e. u*.
- 18 b. 25. Boeth. also adds ναυμαχίαν.
- 18 b. 26. A. T. has order ταῦτα ἄτοπα.
- 18 b. 33. Cod. Tic. omits τοδί after ἔσται. So also Boeth.
- 18 b. 37. Cod. Tic. retains ἢ μὴ εἶπον.
- 18 b. 38. Cod. Tic. retains text of W, only omitting τι. Boeth. also omits τι.
- 18 b. 39. Boeth. seems to have read διὰ τὸ καταφάναι ἢ ἀποφάναι, for he renders “propter negare vel adfirmare.”
- 19 a. 2. Cod. Tic. does not add καί.
- 19 a. 4. Cod. Tic. has ὅτε γὰρ ἀληθῶς εἰπέ τις, ὅτι ἔσται. Boeth. also renders “quando enim.”
- 19 a. 6. Cod. Tic. retains εἰπεῖν ἀεὶ ὅτι ἔσται.
- 19 a. 7. δῆ] A. T. δέ.

- 19 a. 9. Cod. Tic. agrees with Waitz except that it omits *ὁμοίως* and implies *ἐνδεχόμενα γίνεται* rather than *ἐνδέχεται*. Boethius omits *ὁμοίως*.
- 19 a. 18. Omit note ad loc.
- 19 a. 20. Boethius also has “vel affirmatio vel negatio.”
- 19 a. 21. Cod. Tic. implies no alteration of text of W.
- 19 a. 26. Cod. Tic. has *ὅτε ἔστι τὸ ἀπλῶς εἶναι κ. τ. λ.*
- 19 a. 28. *εἶναι μέν*] Cod. Tic. *εἶναι δέ*.
- 19 a. 28. Cod. Tic. has *ἅπαν* simply.
- 19 a. 36. Cod. Tic. retains *τούτων γάρ* simply.
- 19 a. 37. Cod. Tic. retains *θάτερον μόνον*.
- 19 a. 38. Cod. Tic. has *μᾶλλον* simply.
- 19 a. 39. Cod. Tic. implies *τὴν ἐτέραν, οὐ μέντοι ταύτην ἀλ. ἢ ψ. ὥστε*.
- 19 b. 7. Cod. Tic. agrees with text of W.
- 19 b. 8. *ὄνομα μὲν οὐ λέγω*] *ωύηιζι ριζ ωυηιζι* in Cod. Tic. The punctum delens set over *ριζ* by first hand implies that *οὐ* is to be omitted.
- 19 b. 9. Cod. Tic. has *ἐν γάρ πως σημαίνει τὸ ἀόριστον ὄνομα, ὥσπερ καὶ τὸ οὐκ ὑγιαίνει οὐ ῥῆμα ἐστὶ πᾶσα κατάφασις*.
- 19 b. 12. Boethius renders *οὐδέ* by “vel,” as if he read *ἢ*.
- 19 b. 15. Boethius also omits *ἔσται*.
- 19 b. 20. *λέγω δὲ οἶον* — 19 b 32. *οὕτω τέτακται*] Cod. Tic. agrees with text of W. throughout except for following small differences :—
- b. 22. Read in order *ταῦτα ἔσται*.
- b. 25. Read *δικαίῳ* for *ἀνθρώπῳ* twice. So Boethius.
- b. 27. Omit *ἀπόφασις τούτου*.
- b. 28. Omit *οὐκ ἔστι δικ. ἄν*.
- b. 30. Read *δικαίῳ* for *ἀνθρώπῳ* twice and set *προσκέσεται* at end of clause after *τῷ οὐ δικαίῳ*. So Boethius.
- b. 31. Read *λέγεται* instead of *εἴρηται*.
- 20 a. 8. Cod. Tic. retains *πᾶς ἄνθρωπος*.
- 20 a. 10. Cod. Tic. adds *τὸ ὄνομα* after *καθόλου*.
- 20 a. 13, 14. Cod. Tic. has *ἢ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἢ καταφάναι ἢ ἀποφάναι*.
- 20 a. 14. *τὰ δὲ ἄλλα*] A. T. has *τὰ δὲ ἄλλα* or *τὰ ἄλλα οὖν*. Boethius “ergo cetera.”
- 20 a. 17. A. T. omits *ἐστι*.
- 20 a. 19. *αἱ δὲ ἀντικειμέναι*] Cod. Tic. *οὔτε* (or *οὐδέ*) *αἱ ἀντικειμέναι*.
- 20 a. 23. Cod. Tic. retains *οὐ*.
- 20 a. 23. Cod. Tic. has *φανερὸν δὲ ὅτι*, retaining *δέ* but rejecting *καί*.
- 20 a. 24. Cod. Tic. retains order *εἰ ἀληθές*.
- 20 a. 25. Cod. Tic. retains *ὅτι καί*.

- 20 a. 31. καί] A. T. has ἤ. So Boethius "nomina vel verba."
- 20 a. 32. A. T. implies ἀπόφασις instead of ἀποφάσεις.
- 20 b. 3. Cod. Tic. retains ἐστι.
- 20 b. 4. Cod. Tic. retains τοῦ μὲν γάρ.
- 20 b. 19. Cod. Tic. has εἰ simply.
- 20 b. 32. Cod. Tic. omits τῶν before χωρίς.
- 20 b. 34. Boethius also omits ταῦτα: "et ut unum" is his rendering.
- 20 b. 36. The Cod. Tic. implies, as it would seem, the following: εἰ γὰρ μή, ὃ τί τις ἐκότερον εἴη, καὶ ἄμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπεται. Boethius has "si enim, quoniam alterutrum dicitur, et utrumque dicitur, multa et inconvenientia erunt." From which Karl Meiser (Jahrbücher für classische Philologie von Fleckeisen, Band 117, p. 252) infers that Boethius read εἰ γάρ, ὅτι ἐκότερον, καὶ τὸ συνάμφω. The reading εἰ γάρ μή was beyond doubt in the Armenian translator's Greek text.
- 20 b. 39. ὥστε ἔσται ἄνθρωπος λευκὸς λευκός] Cod. Tic. has ὥστε ὁ (or τὸ) ἄνθρωπος ἔσται λευκός.
- 21 a. 2. καὶ Σωκράτης—δίπους] Cod. Tic. has καὶ Σωκράτης, ἄνθρωπος· καὶ ἄνθρωπος καὶ δίπους.
- 21 a. 5. Cancel note on ἀπλῶς.
- 21 a. 6. λέγειν ἄτοπα] Cod. Tic. implies ψεύδεσθαι ἄτοπα.
- 21 a. 11. Cod. Tic. omits τό. So π.
- 21 a. 12. οὐδ' εἰ τὸ λευκὸν μουσικόν] Cod. Tic. has εἰ δὲ τὸ λευκὸν μουσικόν. In the Cod. Tic. there is a lacuna between τὸ and λευκόν, where one letter has been erased. What the letter was cannot be seen, but there is no room for the equivalent of οὐ to have stood there. Like the Ven. Text the Cod. Tic. omits the words immediately following.
- 21 a. 13. Cod. Tic. retains τὸ μουσικὸν λευκόν.
- 21 a. 14. Cod. Tic. retains τὸ λευκὸν μουσικόν.
- 21 a. 18. Boethius has order of A. T. "in homine bipes et animal."
- 21 a. 22. Boethius, like the A. T., implies οἷς ἔπεται: "quando in adiecto quidem aliquid oppositorum inest quae consequitur contradictio."
- 21 a. 25. Cod. Tic. omits μή altogether.
- 21 a. 31. Cod. Tic. has καὶ ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν.
- 21 b. 1, 2. Cod. Tic. implies τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις μὴ εἶναι ἄνθρωπον, τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον. It therefore omits the words οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καὶ τοῦ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον doubtlessly through the similar endings. In this as in other passages where omissions in the Cod. Tic. are clearly due to this cause, the

Venice Text is a record of attempts to patch up a meaning out of the mutilated passage.

- 21 b. 5. The Cod. Tic. agrees with Ven. Text except in this, that λέγω is added, though in first hand, in margin.
- 21 b. 6. προστίθεται] A. T. implies προστιθείη.
- 21 b. 11. τὸ δυν. μ. ε. ἀλλ' οὐ τ. μ. δ. ε.] The Cod. Tic. has οὐ μὴ δυνατόν εἶναι ἀλλὰ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι.
- 21 b. 12. Cod. Tic. has δυνατόν εἶναι καὶ μὴ εἶναι.
- 21 b. 18. Boethius agrees with A. T. and *n.* “non igitur est ista negatio.”
- 21 b. 19. Cod. Tic. reads ἐκ τούτων ἢ τὸ αὐτὸ καταφάναι.
- 21 b. 20. Cod. Tic. retains ἢ μὴ κατὰ τὸ εἶναι.
- 21 b. 21. Cod. Tic. reads γίνεσθαι καταφάσεις. So Boethius, “fieri adfirmationes.”
- 21 b. 23. τοῦ δυνατόν εἶναι τὸ μὴ δυνατόν εἶναι] Cod. Tic. has τοῦ δυνατόν εἶναι, τὸ μὴ δυνατόν εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατόν μὴ εἶναι, the last clause of which the first hand, it seems, corrected into ἀλλὰ οὐ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, which reading is in *C. K. f.*
- 21 b. 25. Perhaps the A. T. implies ἐνδεχομένου εἶναι.
- 21 b. 27. Cod. Tic. retains τὰ δ' ὑποκειμένα, but rejects πράγματα.
- 21 b. 28, 29. The Cod. Tic. repeats by a dittology the words τὸ μὲν λευκὸν τὸ δ' ἄνθρωπος, οὕτως ἐνταῦθα τὸ μὲν εἶναι καὶ μὴ εἶναι ὡς ὑποκειμένον γίνεται.
- 21 b. 34, 35. Cod. Tic. reads τοῦ δὲ δυνατόν μὴ εἶναι ἀπόφασις οὐ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατόν εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατόν μὴ εἶναι. This is the reading of *A. K. c.* rec. marg. *B.*
- 21 b. 36. αἱ τοιαῦται κ. τ. λ.] Cod. Tic. nearly agrees with the Ven. Text and would thus run in Greek : αἱ τοιαῦται, δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν οὐκ (or μὴ) εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ δυνατόν εἶναι καὶ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, οὐ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, οὐδέποτε.
- 22 a. 1. ἀντικείμενα γάρ' οὐδέ γε.] Cod. Tic. agrees with text of *W.* in exhibiting this reading.
- 22 a. 4. οὐ τὸ ἀναγκιῶν μὴ εἶναι.] Cod. Tic. implies οὐ τοῦ ἀναγκιῶν μὴ εἶναι, which is perhaps a slip in rendering.
- 22 a. 6. καὶ τοῦ ἀδύνατον εἶναι] Cod. Tic. seems to retain just this reading.
- 22 a. 7. τοῦ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι] Cod. Tic. seems to involve τοῦ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι.
- 22 a. 8. καὶ μὴ εἶναι δεῖ] Cod. Tic. has καὶ μὴ εἶναι ἀεὶ δεῖ.
- 22 a. 9. A. T. has full stop after ὑποκειμένα.
- 22 a. 10. ποιοῦντα] Cod. Tic. and a Jerusalem MS. have here *ωνηζήλη* = προστίθεντα. In note on 21 b. 5 I conjectured that *ωνηζήλη* προστίθεντα

was in the present passage a copyist's error for *ἠνέβληται* = *ποιῶντα*, but the version of Boethius makes this doubtful. It runs: "negationem vero et adfirmationem haec facientem ad unum adponere." As to which Karl Meiser (in Fleckeisen's Jahrbücher, vol. 117, p. 253) remarks: "dies lässt im Griechischen statt *πρὸς τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι* erwarten *πρὸς ἓν* (oder *τὸ εἶναι*?) *συντάττειν* (oder vielmehr *προστιθέναι*?)." However in Boethius "facientem" certainly renders *ποιῶντα*, so that *ἠνέβληται* is anyhow wanted in the Armenian.

22 a. 11. *φάσεις*] Cod. Tic. has *φάσεις καὶ ἀποφάσεις*.

22 a. 15. *τό*] Cod. Tic. retains.

22 a. 16. *καὶ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι*] Cod. Tic. has *καὶ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι*.

22 a. 18. *Καὶ τὸ οὐκ*] There is an erasure, accidental or purposive, of the Cod. Tic. where these words would come.

22 a. 19. Cod. Tic. seems to have had *μὴ δυνατόν μὴ εἶναι καὶ τῷ μὴ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι*.

22 a. 19. *τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι*] Cod. Tic. has *ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι*, and then follows before the words *τῷ δὲ μὴ δυνατόν* an erasure equal to two lines of Waitz' Text. The words erased seem to have been: *ἡ δὲ ἠνέβληται τὸ εἶναι καὶ τὸ οὐκ εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι*. The erasure was made by a late hand, and the words erased were in the first hand.

22 a. 21. *καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι τὸ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι*] Cod. Tic. has *μὴ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι*.

Here *ἐνδεχόμενον* is read in *C. K. c.*

22 a. 24. Cod. Tic. presents the first six lines of *ὑπογράφη* in same way as Ven. Text, but then inserts *ἀδύνατον εἶναι, οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀναγκαῖον εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι*. Then, like the Ven. Text, it concludes with *ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι*.

A hand not later than 1500 A. D. adds another arrangement in the margin of Cod. Tic., remarking that it was what he found in the books of the Franks.

22 a. 33. Cod. Tic. retains *ἀκολουθεῖ μὲν ἀντιφατικῶς*.

22 a. 35, 36. *ἡ ἀπόφασις—ἀδύνατον εἶναι*] Cod. Tic. implies *ἡ ἀπόφασις οὐ τὸ δυνατόν εἶναι τῇ δὲ ἀποφάσει τῆς καταφάσεως* (or *τῇ καταφάσει*?). *τῷ γὰρ οὐκ ἀδύνατον εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι*.

22 a. 38. A. T. omits *δή*. Boethius also omits *δή* and *ἔχει*: "manifestum quoniam non eodem modo."

- 22 b. 2. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι] Cod. Tic. has ἀναγκαῖον γὰρ τὸ μὴ (οὔ οὐ?), μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι.
- 22 b. 6. A. T. omits first εἶναι.
- 22 b. 6. Cod. Tic. retains ἀλλὰ μὴ εἶναι.
- 22 b. 8. καὶ μή, ταῦτα ἐξ ἐναντίας] Cod. Tic. punctuates differently, thus: καὶ μὴ ταῦτα, ἐξ ἐναντίας.
- 22 b. 11, 12. εἰ γὰρ μή, ἢ ἀπόφασις ἀκολουθήσει] Cod. Tic. implies thus: εἰ γὰρ μὴ εἴη ἀπόφασις, ἀκολουθήσει.
- 22 b. 12. Cod. Tic. retains φάναι.
- 22 b. 13. εἰ μὴ δυνατόν] Cod. Tic. has εἰ μὴ ἀδύνατον.
- 22 b. 13. ἀδύνατον ἄρα] So Cod. Tic. in text, but a definite article is added above the line in an early hand, as if τὸ ἀδύνατον ἄρα should be read.
- 22 b. 15. τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι ἀκολουθεῖ, τούτῳ δὲ τὸ μή] Cod. Tic. implies τὸ οὐ δυνατόν εἶναι· ἀκολουθεῖ καὶ τούτῳ τὸ μή.
- 22 b. 17. Cod. Tic. retains οὐδέ.
- 22 b. 18. Cod. Tic. retains ἀκολουθεῖ simply, without οὐ.
- 22 b. 19. Cod. Tic. implies τούτῳ δὲ ὁπότερα ἂν ἀληθὴ ᾖ.
- 22 b. 20. Cod. Tic. has οὐκ ἔστι ἔσται ἐκείνο ἀληθές.
- 22 b. 25. Cod. Tic. retains text of W. except in that it implies δέ instead of γάρ.
- 22 b. 28. καί] Cod. Tic. omits.
- 22 b. 28. Boethius has same order as A.T. "sic positus."
- 22 b. 31. Cod. Tic. retains ἀντίφασιν simply.
- 22 b. 31. Boethius has order of A.T. "si quis non hanc dicat esse."
- 22 b. 32. Boethius agrees with A.T. "sed utraque falsae sunt."
- 22 b. 35. τὸ ἀναγκαῖον εἶναι] Cod. Tic. τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι without adding καί.
- 22 b. 35. μή] Cod. Tic. omits, also Ven. Text.
- 22 b. 36. δέ] Cod. Tic. omits, along with stop before τοῦτο in b. 35.
- 22 b. 37. Cod. Tic. retains καί.
- 23 a. 3. οὐδ'] has dropt out of the Cod. Tic., in a way easily understood, for καὶ μὴ and οὐδ' have one and the same Armenian equivalent.
- 23 a. 4. Boethius also omits δέξασθαι.
- 23 a. 6. Cod. Tic. has ἀντικειμένων simply.
- 23 a. 9. Cod. Tic. has τὸ δυνατόν εἶναι ὅτι, but does not add τὸ δέ.
- 23 a. 11. οἶον] Cod. Tic. omits, but implies τὸ δυνατόν.
- 23 a. 11. εἶναι] n omits as well as A.T. Boethius also omits: "ut possibile est ambulare quoniam ambulabit," where "possibile est" is the equivalent of δυνατόν alone.
- 23 a. 13. τὸ μὴ ἀδύνατον] Cod. Tic. has τὸ δυνατόν.

- 23 a. 16. Cod. Tic. reproduces text of W. except in implying τοῖς ἐν μέρει.
- 23 a. 20. Cod. Tic. has τούτοις πως, if that be really the sense of *σημῶντι ἡρωῶντι*.
- 23 a. 21. δῆ] A.T. has δέ. Boethius has: "manifestum est autem," which seems to imply δέ, "ergo" being his equivalent for δῆ.
- 23 a. 23. Cod. Tic. has δυνάμει ἐνεργείᾳ αἰεὶ εἰσιν. Boethius agrees with this, except that he does not add αἰεὶ. He renders "et haec quidem sine potestate actu sunt." It is noticeable that in the preceding line a. 22 he renders καὶ τὰ ἐνεργείᾳ, "et quae actu sunt," where ἐνεργείᾳ stands in text of Waitz and also in A.T.
- 23 a. 25. Here again Boethius agrees with A.T.: "sunt actu, sed potestate solum."
- 23 a. 27. Cod. Tic. retains ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει.
- 23 a. 28. ὁ λόγος τῷ λόγῳ] The A.T. would imply λόγος λόγῳ simply.
- 23 a. 30. Cod. Tic. retains ἡ τό.
- 23 a. 31. Boethius has order of A.T. "Callias iustus est, Callias iustus non est."
- 23 a. 32. Cod. Tic. has τούτων; τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ φωνῇ, omitting εἰ.
- 23 a. 39. A.T. involves instead of ἀποφάσεως rather ἀντιφάσεως.
- 23 b. 2. Cod. Tic. omits ἔστι before μία altogether.
- 23 b. 2. Cod. Tic. involves καθ' ὅποτέραν καὶ ἐναντία; which is read in *u* except for the καί.
- 23 b. 13. A.T. omits ἐστὶν and with *u* adds εἰσιν after αὐται δέ.
- 23 b. 15. Cod. Tic. has εἰ οὖν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ οὐ κακὸν ἐστι.
- 23 b. 17. μᾶλλον δὲ ἐκάστου ἀληθὲς ἢ καθ' ἐαυτό] Cod. Tic. retains this reading except that it has ἢ "or" for ἡ.
- 23 b. 18 and b. 19. A. T. seems to omit ὅτι before ἀγαθόν and before κακόν.
- 23 b. 21. ἡ τῆς ἀποφάσεως] A.T. has ἡ ἀντίφασις.
- 23 b. 21. Boethius also omits δόξα.
- 23 b. 21. δέ] Cod. Tic. involves γάρ.
- 23 b. 24. δὲ ἡ τῆς ἀντιφάσεως] A.T. has δὲ ἀποφάσεως and omits ὅτι in b. 26.
- 23 b. 28. ἡ] A.T. omits.
- 23 b. 33. A.T. has ἔχει καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ.
- 23 b. 36. Cod. Tic. has οὐκ ἤδη ἡ λέγουσα ὅτι κακόν;
- 23 b. 39. Cod. Tic. omits καί.
- 23 b. 40. οὖν] A.T. has δέ.
- 24 a. 1—24 a. 3. Cod. Tic. seems to imply: οὐ γὰρ ἀληθὲς αὕτη· ἀλλ' ἐκεῖνα, ἔπει οὐκ ἀγαθὸν ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ, ἐναντίον τῷ μὴ ἀγαθῷ ὅτι ἀγαθὸν ψευδὴ· ἀληθὲς γὰρ αὕτη ὥστε καὶ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἂν εἴη ἡ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν. Boethius also omits ψευδὲς γὰρ αὕτη, but otherwise reflects the text of Waitz.

24 b. 4. τῇ] A.T. omits. So *B. C. d. u.* and pr. *A. n.*

24 b. 4. alt. ὅτι] A.T. omits.

24 b. 5. ἡ ὅτι οὐδὲν ἡ οὐδεὶς] Cod. Tic. implies: ἡ ὅτι οὐ πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἡ ὅτι οὐδεὶς. For ἡ ὅτι here Boethius implies: ἡ ἡ ὅτι, "ea quae est vel quoniam." Cod. Tic. omits the ἡ before οὐ.

24 b. 6. A.T. omits δέ after φανερόν and with *d. f.* reads καί after ὅτι. So Boethius, "quoniam et."

24 b. 6. Cod. Tic. implies: ἀληθεία ἀλήθειαν οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι οὔτε δόξαν οὔτε ἀντίφασιν.

24 b. 8. περὶ ταῦτα] Cod. Tic. has περὶ ταῦτά simply. So *e.* and Boethius, "circa eadem."

APPENDIX II.

ARMENIAN TEXT.

A = Codex Ticinus. E = Codex Parisiensis, Cat. Arm. 106.
 B = Codex Hierosolymarius, 1291. V = Editio Veneta, A. D. 1833.
 C = Codex Hierosolymarius, 401. Vo = Codices Veneti secundum notas editionis Venetae.
 D = Codex Parisiensis, Cat. Arm. 95. M = Porphyrii Introductio, Madras, 1793.

N. B. The Armenian Text printed below is that of the Codex Ticinus. All the variations from this Codex Ticinus contained in the Venice Printed Text are given at foot of page.

Not all but only the more important variations of the Jerusalem Codices from the Codex Ticinus are noted. The Paris Codices as being of slight value are seldom given, except when they confirm the Cod. Tic. against other authorities.

Where the critical notes do not specify the contrary it is to be assumed that B C D and E have the same reading as V.

THE CATEGORIES OF ARISTOTLE.

Ստորոգութիւնք արիստոտելի:—

ED. BEK.

- p. 1. Թ Հոմանոսն¹ ասին որոց անուանք² միայն հասարակ: իսկ ըստ անուանն, բան գոյացութեան³. այլ: որդան: կենդանի, և⁴ մարդն, և գրեան: քանզի սոցա⁵, անոն միայն հասարակ: իսկ ըստ անուանն, բան գոյացութեան⁶, այլ: քանզի եթե բացատրեսցէ որ. զինչ է 5. նոցա երկաքանչիւր ուրիւն⁷ կենդանին գոլ. յատուկ իւրաքանչիւր ումք. բան բացատրեսցէ:
- Թ Եւ փաղանոսն⁸ ասին, որոց և⁹ անոնն հասարակ: և ըստ անուանն. բան գոյացութեան¹⁰ նոյն: հիզան: կենդանի մարդն, և

¹ V Հոմանուանք. ² V անուանքն. ³ B բանն գոյացութեանն. ⁴ V om. և.
⁵ V սոցայց. BDE սոցա. ⁶ B գոյացութեանն. ⁷ CV ուրուք. B ումութ.
⁸ BCD փաղանուանք. V փաղանուանք. ⁹ V om. և. ¹⁰ BDE գոյացութեան. V գոյացութեանն.

- արջառն¹: քանզի մարդն և արջառ². Հասարակ անուամբ առ-
ասին, կենդանի: և բան գոյացութեան³, նոյն է⁴: քանզի եթե
բացատրեսցէ որ զերկաքանչիւր ուրուք զբանն. զինչ է⁵ նոցա
10. երկաքանչիւրումք. կենդանին գոլ՝ զնոյն բացատրեսցէ բանն⁶:
7. Եւ յարանոճնք⁷ ասին, որք միանգամ յումեքէ՝ տարբերեալք
Հոլովիւ, զըստ անուանն զառասութիւն ունին: որզան: Ի քերա-
15. կանութենէն, քերականն: և յարութենէն, արին:
8. Նստիցելոցն⁸, է ինչ որ ըստ շարամանութեան ասի, և է ինչ որ
առանց շարամանութեան: արդ ըստ շարամանութեանքն: որզան:
մարդ ընթանայ, մարդ յաղթէ: իսկ առանց շարամանութե-
անքն⁹: որզան: մարդ՝ արջառ, ընթանայ, յաղթէ:
20. Է Լակացն, է ինչ որ զենթակայէ իմեմնէ¹⁰ ասի, և նենթակայում:
ոչ յումեքէ¹¹: որզան: մարդ զենթակայէ ասի, զումեմնէ մարդոյ՝
և նենթակայում, ոչ նումեքէ¹²: և է որ նենթակայումէ, և զեն-
թակայէ ոչ զումեքէ ասի:
9. Նենթակայում ասեմ: որ նիմեքըն¹³: ոչ իբր մասն ելով, անկար
25. զատ գոլ յայնմանէ, յորումէն: որզան: ոմն քերականութիւն.
նենթակայումէ¹⁴, նանձին: և զըստորակայէ¹⁵ ոչ զումեքէ ասի:
և այս ինչ սպիտակ, նենթակայումէ ի¹⁶ մարմնի: քանզի ամենայն
գոյն, ի¹⁷ մարմնին է¹⁸: իսկ զենթակայէ. ոչ զումեքէ ասի: և
է¹⁹ որ զենթակայէ²⁰ ասի, և նենթակայում²¹ է: որզան: մակաց-
b. ութիւն, նենթակայում է, նանձին: և զենթակայէ ասի՝ զքերա-
կանութենէ: և է որ ոչ նենթակայում է, և ոչ զենթակայէ ասի
զքերականութենէ²²: որզան: ոմն մարդ. և²³ կամ ոմն ձի: քանզի
5. ոչ ինչ յայսպիսեացս. ոչ²⁴ նենթակայում է. և ոչ զենթակայէ
ումեքէ²⁵ ասի:

¹ V արջառն. ² քանզի մարդն և արջառ om. in E. V reads արջառն.
³ B գոյացութեան. V գոյացութեանն. ⁴ B om. է. ⁵ V om. է.
⁶ V has order բան բացատրեսցէ. ⁷ DE յարանոճնք. V յարանոճնք.
⁸ DE յստիցելոցն. V յստիցելոցս. ⁹ BC շարամանութեանքն. V շարա-
մանութեան. ¹⁰ V ումեմնէ. ¹¹ CDE նումեքէ. ¹² յումեքէ.
¹³ V նումեքէ. ¹⁴ V նենթակայումէ. ¹⁵ V զենթակայէ. ¹⁶ V ըն.
¹⁷ V ըն. ¹⁸ V om. է. ¹⁹ V է որ. ²⁰ V զենթակայէ. ²¹ V նենթակայում.
²² BCDEV om. զքերականութենէ. ²³ V om. և ²⁴ BCDEV om. ոչ.
²⁵ BCDEV om. ումեքէ.

- ¹ Տի, միանգամայն պարզաբար անհատքն՝ և մի թուով, ոչ զումեքէ զենթակայէ ասին՝ ըստ նենթակայումն, ոչ ինչ նոցա¹ արգելէ գոլ։ քանզի ոմն քերականութիւն, յայնցանէ է որ նենթակայումնէ²։ Վոյացութիւն, ոչ նենթակայումն և³ ոչ զենթակայէ։ իսկ պատահումն, ի հարկէ գոլ նենթակայում⁴։ քանզի⁵ թարց ենթակայի ել. անկարէ։
10. ⁶ Յորժամայլ զայլմէ ստորոգիցի. իբր զենթակայէ։ որքան⁶ միանգամ զստորոգիցելոյն ասի ամենայն⁷ և զենթակայէն ճառեսցի։ որչաւն։ մարդն, զումեմէ մարդոյ ստորոգի։ իսկ կենդանին, զմարդոյն։ ապա ուրեմն, և զումեմէ մարդոյն⁸, կենդանին ստորոգեսցի։ քանզի ոմն և մարդ և կենդանի⁹։
15. ¹⁰ Յայլոց սեռիցն, և ոչ ընդ միմեամբ զասեցելոցն¹⁰։ այլք տեսակքն, և տարբերութիւնքն։ որչաւն։ կենդանւոյ՝ և մակացութեան։ քանզի կենդանւոյն տարբերութիւնքն, հետեանկըն, և երկոտանին, և թռչողն, և զուղակն է։ Իսկ մակացութեան¹¹,
20. և ոչ մի՛ ինչ յայնցանէ։ քանզի ոչ տարբերի. մակացութիւն ի մակացութենէ. երկոտանի գոլ։ իսկ ընդ միմեամբքն¹² սեռից, ոչ ինչ է արգել նոյնք¹³ տարբերութիւնք գոլ։ քանզի իվերոյքն¹⁴ զընդինքեամբքն¹⁵ սեռիցն ստորոգին։ մինչ զի որքանք, ստորոգիցելոյն¹⁶ տրամաբերութիւնքն¹⁷ են, այսքանք և ենթակային եղիցի։
25. ¹⁸ Իսկ յայնցանէ, որ և ոչ ըստ միում շարամանութեան ասացեալ են, իւրաքանչիւրոք, կամ գոյացութիւն նշանակէ։ կամ որակ։ կամ քանակ։ կամ առինչ։ կամ ուր։ կամ երբ։ կամ կալ։ կամ ունել։ կամ առնել։ կամ կրել։ և է գոյացութիւնն, իբրու գաղափարաւ՝ ասել։ որչաւն։ մարդ։ ձի։ իսկ քանակ։ իբրու թէ երկկանկոն¹⁸, եռականգոն¹⁹։ և որակ։ որչաւն։ սպիտակ. քերական։ և առինչ, որչաւն։ երկպատիկ, կէս, մեծամեծ։ և ուր։ որչաւն։

¹ C նոցա. V սոցա. ² V են and adds և զենթակայէ ոչ զումեքէ ասի. BCDE do not add these words and keep է. ³ V է, և. ⁴ V 'նենթակայումն. ⁵ քանզի թարց] V բայց omitting թարց. E թարց. ⁶ V որք. B D E որքան. ⁷ V ամենայն. ⁸ մարդոյ. ⁹ V քանցի ոմն մարդն և մարդ է, և կենդանի. ¹⁰ V դասիցելոցն. ¹¹ V մակացութեան. ¹² V միմեամբք. C միմեամբքն. ¹³ V նոյն. ¹⁴ CV o ի վերոյքն. V վերոյքն. ¹⁵ V զընդմիմեամբքն. B զընդինքեամբք. ¹⁶ B ստորոգիցելոցն. ¹⁷ V տարբերութիւնքն. ¹⁸ V երկկանգոն. ¹⁹ V քառականգոն.

- p. 2. ղիկիայ¹: ներաստում: և երբ: հիշան: երէկ: հերու: և կալ: զհիշան: ընկողմենեալ² է: նստի³: և զհիշան: ըստիմանի: զինի: և առնել: զհիշան: հատանել: պրել: և կրել: հիշան: հատանել: պրել: և իւրաքանչիւրոք⁴ յասիցելոցս, ինքն ըստ ինքեան: և զհիշան ըստ միումստորասուլթեան. կամ⁵ բացասուլթեան ասի: բայց առ⁶ միմեանսն⁷, սոցայց⁸ շարամանուլթեամբ⁹ ստորասուլթիւն. և կամ¹⁰ բացասուլթիւն լինի: քանզի ամենայն թուի¹¹ ստորասուլթիւն. և բացասուլթիւն, կամ ճշմարիտ, և¹² կամ սոհտ գոլ: իսկ յայնցանէ, որք և ոչ ըստ միում շարամանուլթեանն¹³ ասացեալքն¹⁴ են: զհիշան, զհիշան, և զհիշան է: որպէս մարդ: սպիտակ: ընթանայ: յաղթէ:

Յաղագս գոյացուլթեան

- : Թ: Պոյացուլթիւն է¹⁵, որ իսկագոյն, և նախկին, և մանաւանդ ասի: որ զհիշան ըստիմանի¹⁶ ասի, և զհիշան ըստիմանի¹⁷ է: 15. հիշան: զհիշան: կամ զհիշան: և երկրորդ գոյացուլթիւնք ասին նորում¹⁸ տեսակսն¹⁹, նախապէս գոյացուլթիւնքն²⁰ ասացեալքն²¹ են: և ակոյրիկ: և տեսակացն սոցա, սեռք: զհիշան: զհիշան: ընտեսակոյն²². ըն մարդոյ: և սեռ տեսակին, է կենդանին: արդ: երկակին սոքա ասին գոյացուլթիւնք: զհիշան: մարդ և կենդանին:

Պրակք բ

- : Թ: Երևելի²³ է յասիցելոցս, զի զհիշան ըստիմանի, հարկաւոր է, և զանոնն²⁴ և զբանն²⁵ ստորոգիլ զհիշան ըստիմանի: հիշան: մարդ զհիշան ըստիմանի ասի զուլթեքն մարդոյ, և ստորոգի անոնն:

¹ V ի լիկիա. ² V ընկողմանեալ. ³ V և նստի. ⁴ V իւրաքանչիւր. B C D իւրաքանչիւրոք. ⁵ կամ V և. ⁶ V յառ. C D առ. ⁷ V միմեանս. C միմեանսն. ⁸ V սոցա. C սոցայց. ⁹ V շարամանուլթեան. B D շարամանուլթիւն. C շարամանուլթեք. ¹⁰ V om. կամ. ¹¹ V թուի ամ. ¹² V om. և. ¹³ V շարամանուլթեան. ¹⁴ V ասացեալք. ¹⁵ է C D ասեմ. V B է. ¹⁶ V զուլթեք. D ուլթեք. ¹⁷ V զուլթեք. ¹⁸ V յորում. ¹⁹ V et libri տեսակք. ²⁰ V et libri գոյացուլթեանցն. ²¹ V et libri om. ասացեալքն. ²² V ընտեսակոյն. C տեսակոյն. ²³ և երևելի. ²⁴ V զանուն. ²⁵ զբան.

25. քանզի մարդըն. զուժեմէ մարդոյ ստորոգեսցի: և բան մարդոյն. զուժեմէ մարդոյ ստորոգեսցի: քանզի ոմն մարդ¹. և մարդ և կենդանի է: ապա ուրեմն, և անոնն² և բանն³ զենթակայէն ստորոգեսցի: իսկ նենթակայոջն⁴, եակաց⁵ մակաւելեացն⁶, և ոչ զանուան⁷, և ոչ զբանն⁸ ստորոգեսցի զենթակայէն: Իսկ մակ ոմանցն⁹ զանուան, ոչ ինչ¹⁰ արգելու, ստորոգիլ զենթակայէն: իսկ զբանն, անկար: որկէն: այսինչ սպիտակ, նենթակայոջն¹¹, մարմինն¹². և ստորոգի զենթակայէն: քանզի սպիտակ մարմին ասի: իսկ բան սպիտակին, և ոչ երբեք ի¹³ զմարմինոյ ստորոգեսցի: Իսկ այլքն ամենայն. կամ զենթակայից ասի¹⁴. զառաջնոց գոյացութեանցն, և կամ նենթակայս ի նոսա¹⁵ է¹⁶: և այս երևելի է ըստ¹⁷ իւրաքանչիւրումէքէ, նախաձեռնեցելոյ¹⁸: որդան: կենդանի¹⁹ զմարդոյն ստորոգի²⁰: ապա ուրեմն, և զուժեքէ²¹ մարդոյ: քանզի ոչ եթե²² զուժեքէ ոմանց²³ մարդկան²⁴, և ոչ զմարդոյ բոլորովին: գարձեալ՝ և գոյն՝ ընմարմնի: ապա ուրեմն, և յուժեմն մարմինի: քանզի եթե²⁵ ոչն²⁶ ուժեմն²⁷ իւրաքանչիւրումն²⁸, և ոչ ընմարմինի բոլորովին: ապա ուրեմն այլքն ամենայնք կամ զենթակայից զառաջնոց գոյացութեանցն ասին, և²⁹ կամ նենթակայս³⁰ ի նոսա է³¹: իսկ յորժամ ոչ իցեն առաջին գոյացութիւնքն, անկարէ այլոցն ուժեք գոյ: քանզի այլքն ամենայն կամ զենթակայից զսոցանէ ասին, և կամ նենթակայս³² ի սոսայ³³ են:

Պրակք գ

Իսկ երկրորդ գոյացութեանցն. յաւէտ գոյացութիւն³⁴, տեսակն քան զսեռն է: քանզի հպագոյն յառաջին գոյացութիւնն է:

¹ V մարդն. ² V անուան. ³ V բան. ⁴ V 'նենթակայոջ. C նենթակայոջն. ⁵ V էակացն. C էակաց. ⁶ V աւելեաց. C աւելեացն. ⁷ V անուան. C զանուան. ⁸ V բանն. C զբանն. ⁹ V ոմանց. ¹⁰ V tr. ոչ ինչ զանուանն. ¹¹ V նենթակայում է. ¹² ըն մարմնի. ¹³ V om. ի'. ¹⁴ V ասին. ¹⁵ V ըն սոսա. ¹⁶ V են. ¹⁷ V յըստ. C D ըստ. ¹⁸ V նախաձեռնեցելոցն. ¹⁹ V կենդանին. C կենդանի. ²⁰ V ստորոգեսցի. ²¹ V զուժեմէ. ²² V tr. եթէ ոչ. ²³ V om. ոմանց. ²⁴ V մարդոյ. ²⁵ D om. եթե. E թէ. ²⁶ V ոչ ըն, rightly. ²⁷ V adds մարմնի before ուժեմն. ²⁸ V յիւրաքանչիւրն. ²⁹ V om. և. ³⁰ V յենթակայս. ³¹ V են. ³² V յենթակայս. ³³ V սոսա. ³⁴ V reads յաւէտ գոյացութի after զսեռն.

- վասնդի եթե¹ բացատրեսցէ որ զառաջին գոյացութիւնն, զինչէ:
 ճանաւթագոյն և ընտանեգոյն բացատրեսցէ, զտեսակն բացատ-
 10. րելով քան զսեռն: որոշան զոմն մարդն, ծանաւթագոյն բացատր-
 եսցէ, մարդ բացատրելով՝ քան թե կենդանի: քանզի սա, որոյն
 առաւել² ուրոմն մարդոյ: իսկ սա³, հասարակագոյն: և զոմն ծառ
 բացատրելով, ծանաւթագոյն բացատրեսցէ, ծառ բացատրելով՝
 15. քան թե տունկ: և այլ ևս առաջին գոյացութիւնքն, վասն ընդ-
 այլովքն ամենայնիւ կալ, և զայլն զամենայն զսոցանէ, ստորագիլ,
 կամ ըն սոսայ⁴ գոլ: վասն այսորիկ մանաւանդ գոյացութիւնքն⁵
 առաջինք ասին: արդ որպէս առաջինք⁶ գոյացութիւնքն⁷, առ այլն
 20. ամենայնս ունին, այսպէս և տեսակըն⁸, առ սեռն ունի⁹: քանզի
 կայ տեսակն, ընդ¹⁰ սեռին: քանզի սեռքն զտեսակացն ստո-
 րոգին: իսկ տեսակքն զսեռիցն ոչ հակադարձին: ապա՝ ուրեմն
 և արտասայց տեսակն քան զսեռն յաւէտ գոյացութիւն¹¹:—

Պրակք Չորրորդ

- Եւ նոցա տեսակացն որքան¹² միանգամ ոչ են սեռք, ոչ ինչ
 առաւել այլ քան զայլ գոյացութիւն է: քանզի ոչ ինչ ընտանե-
 գոյն բացատրեսցէ¹³ զումեմէ մարդոյ՝ զմարդն բացատրելով:
 25. կամ¹⁴ զումեքէ ձիոյ. զձին: սոյնպէս և առաջին գոյացու-
 թեանցն¹⁵, ոչ ինչ առաւել՝ այլ քան զայլ գոյացութիւն է: քանզի
 ոչ ինչ յաւէտ, ոմն մարդն գոյացութիւն, կամ ոմն արջառն¹⁶:

Պրակք Հինգերորդ:

- Եւ վայելարար յետ քան զառաջին գոյացութիւնսն, միայնք
 պատահըմանցն¹⁷ այլոցն. տեսակքն¹⁸ և սեռքն երկրորդ
 30. գոյացութիւնք ասին: քանզի միայնք յայտնեն զառաջին գոյա-
 ցութիւն¹⁹ զստորագիցելոցն: քանզի զոմն մարդն. եթե բացա-
 րեսցէ որ՝ զինչ է, զտեսակն առաւել քան զսեռն բացատրելով;
 ընտանեբար բացատրեսցէ: և ծանաւթագոյն՝ արասցէ²⁰, մարդ
 քան թե կենդանի բացատրելով:

¹ V թէ. ² V transposes առաւել ուրոյն. ³ V նա. ⁴ V սոսա.
⁵ գոյացութիւնք. ⁶ B առաջին. ⁷ CD գոյացութիւն. V գոյացութիւնք.
⁸ V տեսակքն. DE տեսակն. ⁹ V ունին. ¹⁰ DE om. ընդ. ¹¹ V adds է.
¹² V որք. ¹³ V բացատրեսցե որք. ¹⁴ կամ V քան. ¹⁵ V գոյա-
 ցութիւնք. ¹⁶ V արջառ. CD արջառն. ¹⁷ V իպատահմանցն. ¹⁸ V տե-
 սակք. D տեսակքն. ¹⁹ V գոյացութիւն ի. ²⁰ V adds առաւել before
 արասցէ. In A a not very late hand adds it above line.

35. Խակ յայլոցն, որդինչ և բացատրեսցէ որ, աւտարաբար եղիցի բացա-
տուեալն: Տիգան՝ սպիտակ, կամ ընթանալ, կամ այլ ինչ յայս-
պիսեացըս բացատուեալ¹: ապա ուրեմն, վայելչաբար միայնք²
սորայ այլոցն³ գոյացութիւնք ասին:
- p. 3. Եւ այլ ևս, առաջին գոյացութիւնքն, վասն ընդ այլովքն ամենե-
քումք⁴ կալ, տիրադոյնք և իսկագոյնք գոյացութիւնք ասին: և
որպէս առաջին գոյացութիւնքն, առաջսն ամենեսին⁵ ունին,
այսպէս և տեսակքն և սեռքն առաջին գոյացութեանցն առ այսն
ամենեսին⁶ ունին: քանզի զսոցանէ այլքն ամենեքին⁷ ստորոգին:
5. քանզի զոմն մարդն, ասասցես քերական: ապա ուրեմն և զմարդն
և զկենդանին քերականն ասասցես⁸: սոյնպէս և մակայլոցն:

Պրակք վեցերորդ:

- : 7: Եւ հասարակ զամենայն⁹ գոյացութենէ, ոչ նենթակայումքն գոլ:
քանզի առաջին գոյացութիւնն ոչ նենթակայոյն է, և ոչ զենթա-
կայէ ասի:
10. Խակ երկրորդից¹⁰ գոյացութեանցն¹¹, երևելի է և¹² այսպէս¹³:
զի և ոչ մի է¹⁴, նենթակայոյն¹⁵: քանզի մարդ՝ զենթակայէ
ուամենէ¹⁶ մարդոյ ասի, և նենթակայոյն ոչ է: քանզի ոչ, նուամէք
մարդոյ մարդ¹⁷ է: սոյնպէս, և կենդանին, զենթակայէ ասի,
զուամենէ մարդոյ: բայց ոչ է կենդանին նուամէք¹⁸ մարդոյ: և այլ
ևս, նենթակայոյն էակացն՝ անուանն, ոչ ինչ է արգել երբեք¹⁹
ստորագիլ զենթակայէն: իսկ բանին, անկարութիւն է: Խակ
երկրորդից²⁰ գոյացութեանցն, ստորագի և բան²¹ զենթակայէն²²,
և անունն: քանզի զմարդոյն²³ բան, զուամէքն մարդոյ ստո-
20. րոգեսցես, և զկենդանւոյն: ապա ուրեմն ոչ է գոյացութիւն,
նենթակայոյն²⁴:—

¹ V բացատրեալ. ² V միայն. CD միայնք. ³ V յայլոցն. ⁴ CD
ամենեքուսք. ⁵ V ամենայնս. ⁶ V ամենայնս. ⁷ ամենեքեան.
⁸ D ասես. ⁹ V ամենայն. ¹⁰ V երկրորդ. ¹¹ V գոյացութիւն.
¹² և] V զի. ¹³ V adds է after այսպէս. ¹⁴ է,] V om. ¹⁵ V յենթա-
կայում. ¹⁶ V զուամենէ. ¹⁷ V մարդն. ¹⁸ V յուամեն. ¹⁹ V երբեք
always. ²⁰ V երկրորդից. CD երկրորդից. ²¹ V բանն.
²² V զենթակայէ. ²³ զմարդոյ. ²⁴ V 'ի նենթակայոյնացն. In A the
final ացն is written in small at end of line, but in first hand.

Պրակք եւթներորդ:—

25. Ի այց զն ուրոյն գոյացութեան է այս, այլ և տարբերութիւնն, զն նենթակայոջն¹ է: քանզի հետեւակն, և երկոտանին, զենթակայէ ասի զմարդոյ²: և նենթակայում զն է: քանզի զն եթե ընմարդոյ³ է երկոտանին, կամ հետեւակն⁴: և⁵ բանն ստորոգի տարբերութեանն, զորմէ ումեքէ ասի տարբերութիւնն⁶: որդան: եթե հետեւակն. զմարդոյ ասիցի. և բան հետեւակին ստորոգեացի զմարդոյն: քանզի հետեւակ է մարդն:

Պրակք ութներորդ:

30. Ի այց մի խռովեցուցէ զմեզ մասունք գոյացութեանն, իբրու նենթակայս⁷ ընթողուն: մի. գուցէ հարկեսցո՞ւք. զն գոյացութիւնս զնոսա ասել գոյ: քանզի զն այսպէս նենթակայոջն ասին, իբրու մասունք⁸ գոլով, նումեք⁹:

Պրակք իններորդ:—

35. Եւ է գոյացութեանցն¹⁰, և տարբերութեանցն, ամենայն փաղան ունաբար ի նոցանէն ասիլ: քանզի ամենայնք, իսոցայցն¹¹ ստորոգութիւնք¹², կամ զանհատիցն ստորոգին, կամ զտեսակացն: քանզի զառաջնմէ գոյացութեանն, և զն մի, զն է ստորոգութիւնք¹³: քանզի և զն զմիոյ ումեքէ զենթակայէ ասի: իսկ երկրորդաց գոյացութեանցն, տեսակն, զանհատէն ստորոգի: և սեռն զտեսակէն և զանհատէն: սոյնպէս և տարբերութիւնքն զտեսակացն և զանհատիցն ստորոգին: և զբանն¹⁴ ընդունին առաջինք¹⁵ գոյացութիւնքն, զսեռիցն և զտեսակացն: և տեսակքն զսեռիցն: քանզի որբան¹⁶ միանգամ զստորոգիցելոյն ասի, և զենթակայէն ճառեսցի: սոյնպէս և զտարբերութեանցն բան, ընդունին տեսակքն և անհատքն: և փաղանուն է, որոց¹⁷ և անունն է հասա-

¹ V 'ի 'նենթակայոջացն.

² V զմարդոյն.

³ DE ընդ մարդով.

⁴ V tr. է հետեւակն կամ երկոտանին.

⁵ և] V զի.

⁶ V տարբերութիւն.

⁷ After 'նենթակայս V adds մասն.

⁸ մասունքն.

⁹ V ումեք and D has ի բողորն նումեք. E adds ի բողորն in margin.

¹⁰ V գոյացութեանց և տարբերութեանց.

¹¹ V 'ի սոցայցն.

¹² B ստորոգութեանց.

¹³ V ստորոգութիւն.

¹⁴ V զբան.

CD զբանն.

¹⁵ V առաջին.

¹⁶ V որբ. CD որբան.

¹⁷ V որոյ.

րակ, և բանն նոյն: ապաուրեմն, ամենայն գոյացութեանցքն¹,
և տարբերացքն փաղանունաբար ասին:

Պրակք տասներորդ:—

10. Բայց ամենայն գոյացութիւն, թուի զայս ինչ նշանակել: արդ՝
մակ² առաջնոց գոյացութեանցն, աներկուանալի³. և ճշմարիտ
է. զի զայս ինչ նշանակէ: քանզի անհատ և մի թուով զեկու-
ցեալն է: իսկ երկրորդաց գոյացութեանցն երեւին, Է⁴, նմանա-
պէս ձեով առասուլթեանն⁵ զայս ինչ նշանակել: յորժամ ասիցէ⁶,
15. մարդ կամ կենդանի: այլ սակայն ոչ ճշմարիտ, այլ առաւել որակ
իմն նշանակէ: քանզի ոչ մի է, եւ թակայն, որպէս առաջին գոյա-
ցութիւնն⁷, այլ զբազմաց մարդն ասի և կենդանին: ոչ⁸ վայրաբար
որակ ինչ նշանակէ, որքէս սպիտակն: քանզի ոչ այլ ինչ նշանակէ
20. սպիտակն, այլ որակ: իսկ տեսակն և սեռն, առի գոյացութիւնն
զորակն իբացորոշէ: քանզի որակ իմն, գոյացութիւնն⁹ նշանակէ:
բայց մակաւելի, սեռիւն քան տեսական զբացորոշութիւնն¹⁰
առնէ: քանզի որ կենդանի, Է¹¹, ասէ, մակաւելի բակառէ¹², քան
թե որ զմարդն:

Պրակք Ժա

- Բայց Է գոյացութեանցն, և¹³ ոչ ինչ նոցա ներհականըն¹⁴ գոլ:
25. քանզի նախկին գոյացութեանն¹⁵, զինչ ինչ լինիցի¹⁶ ներհական:
որդան: ումեմն մարդոջ, կամ կենդանւոջն¹⁷ ոչ ինչ է ներհական:
բայց ոչ է այս ուրոյն գոյացութեան¹⁸: այլ և մակ¹⁹ այլոցն:
որդան: ի վերայ քանակին: քանզի երկկանկընոջն²⁰ ոչ ինչ է
30. ներհական: և ոչ տասանցն: և ոչ այսպիսեացն²¹, ոչ միում

¹ V 'ի գոյացութեանցքն. ² V om. մակ. ³ V անյերկուանալի.
D աներկուանալի. ⁴ երեւին, Է,] V երեւի. B երեւելին. ⁵ V առասուլ-
թեան. ⁶ BV add ոք after ասիցէ; CDE do not add it. ⁷ C գոյա-
ցութեան. ⁸ V բայց ոչ but CDE have ոչ simply. ⁹ V գոյացութիւն.
¹⁰ V զբացորոշութիւն. ¹¹ Է,] V om. ¹² V om. բակառէ. ¹³ V om. և.
¹⁴ V ներհական. ¹⁵ B գոյացութիւնն. ¹⁶ V լինի. B լինիցի.
¹⁷ V կենդանւոջ. ¹⁸ V գոյացութեանն. ¹⁹ V om. մակ. ²⁰ V երկ-
կանգնոջն. In A first hand writes գ over third կ. ²¹ V այսպիսեաց.

ումէք՝ բայց եթե որ զշատն, սակաւումն ասացէ ներհական
գոլ¹: կամ զմեծն, փոքումն²: իսկ բացորոշեցելոցն, ոչ ինչ, ոչ³
ումէք ներհական է՝

Պրակք: Երկոտասան՝

- Բայց թուի, գոյացութիւնն ոչ ընդունել զյաւետն և զնուազն: և
զայս ասեմ, իբրու, ոչ թե⁴ գոյացութիւն քան զգոյացութիւն
35. ոչ է առաւել գոյացութիւն⁵: քանզի զայս⁶ ահա ասացեալ
է, զի է՝ այլ զի իւրաքանչիւր գոյացութիւն, այն որ ինչ էն,
ոչ ասի յաւետ և նուազ: որչան: թե է⁷ այս գոյացութիւնն:
մարդ⁸: ոչ եղիցի առաւել և նուազ մարդ: ոչ ինքն ինքեան⁹,
և ոչ այլ այլոյ: քանզի ոչ է այլ քան զայլ առաւել մարդ:
p. 4. որպէս սպիտակն, է այլ քան զայլ առաւել սպիտակ: և ինքն
ինքեան՝ յաւետ և նուազ ասի: Տիզան: մարմին որ սպիտակ է,
առաւել սպիտակ գոլ ասի¹⁰: այժմ քան թե¹¹ յառաջագոյն:
5. և որ ջերմ է, առաւել ջերմ և նուազ ասի: իսկ գոյացութիւն, ոչ
ինչ առաւել¹² ասի: քանզի և ոչ մարդ առաւել այժմ մարդ,
քան թե յառաջագոյն ասի: և ոչ յայլոցն ինչ որք գոյացութիւն¹³
են: ապա ուրեմն ոչ ընկալցի գոյացութիւնն զյաւետն
և զնուազն:

Պրակք. ԺԳ:

10. Եւ մանաւանդ՝ զի ուրոյն գոյացութեան թուի գոլ որ նոյն և
մի¹⁴ թուովն է: ներհակացն գոլ ընդունական: որչան: քանզի
մակայլոցն, ոչ զուրուք զլտրցէ որ յայտնել: որք միանգամ
ոչ են գոյացութիւնք¹⁵, որ մի թուով են ներհակացն ընդունական.
որչան գոյն որ մի և նոյն է թուով, ոչ է սպիտակ և սեւ,
15. և ոչ նոյն իրակութիւն, և մի թուով ոչ եղիցի վատթար և

¹ V tr. գոլ ներհական. B has order of A. ² V փոքուն. ³ B ոչն.
⁴ V եթէ. ⁵ B գոյութիւն ⁶ V այս. ⁷ V om. է.
⁸ V has գոյացութիւն է մարդ. ⁹ After ինքեան V adds յաւետ.
¹⁰ V tr. ասի գոլ. ¹¹ V եթէ. ¹² After առաւել V adds և նուազ.
¹³ գոյացութեանն. C գոյացութիւնն. ¹⁴ V tr. մի և նոյն. ¹⁵ Owing to loss
of page, the text is deficient in A from գոյացութիւնք here to պլսակայն
in 4 a. 29. inclusive. The text of this missing portion is printed from V.

20. առաքինի: Սոյնպէս և մակ այլոցն, որք միանգամ ոչ են գոյացուած թիւնք: իսկ գոյացուած թիւնն որ է մի և նոյն թուով, ընդունական ներհակացն է. որզան ոմն մարդ մի և նոյն ելով, է զի սպիտակ, և է զի սեաւ լինի, և ջերմ և ցուրտ. և վատ թար և առաքինի: իսկ մակ այլոցն ոչ ուրուք երեւի այսպիսի ինչ:

Պրակք ժդ

25. Եւ այց եթե որ վիճեսցի զբանն և զկարծիսն ասելով յայսպիսեացն գոլ իբրու ներհակաց ընդունական¹. քանզի նոյն բան և ճշմարիտ և սուտ թուի գոլ. հիզանն եթե ճշմարիտ իցէ բանն նստելն ումէք, յարուցելոյ նորա սոյն սա սուտ եղիցի: սոյնպէս և կարծիքն. քանզի եթե ճշմարտապէս կարծեսցէ որ² նստելն զումէքէ, յարուցելոյ նորա ստաբար կարծիքն եղիցի յաղագս նորա: Վսկայ եթե որ զայս առնկալցի, այլ սակտյն յեղանակաւ տարբերէ³:
30. քանզի մակագոյացուածեանցն, սոյն⁴ յեղափոխեալք. ընդունական⁵ ներհակացն են: քանզի ցուրտ' ի ջերմոյ' եղեալ⁶ չըջեցաւ, քանզի այլայլեցաւ: և սեաւ, ի սպիտակէ, և առաքինի, ի վատ թարէ: սոյնպէս և մակայլոցն իւրաքանչիւր⁷, ինքն⁸ փոփոխումն ընկալեալ ներհակացն ընդունականէ⁹: իսկ բանն և կարծիքն, ինքեանք անշարժք և անխաղացք, ամենայն իրաւք ամենեին կայ մնայ¹⁰: իսկ իրին շարժեցելոյ, ներհական, ընդինքեանս¹¹ լինին¹²: քանզի բանն. կայ մնայ. նոյն նստելն ումէքն: իսկ իրին շարժեցելոյ է զի ճշմարիտ, և է զի սուտ լինի: սոյնպէս և մակակարծեացն: ապա ուրեմն, յեղանակաւ, ուրոյն է գոյացուածեանն ըստ իւրոյ փոփոխումանն¹³. ընդունական ներհակացն գոլ: ապեթե¹⁴ որ և զայսոսիկ առնկալցի, զկարծիսն և զբանն, ընդունականն ներհակացն գոլ¹⁵: բայց ոչ է ճշմարիտ այս¹⁶:

¹ իբրու ներհակաց ընդունական omitted in BDE.

² C om. որ.

³ V տարբերի.

⁴ V այնքան, զի յեղ.

⁵ V ընդունական.

⁶ V յեղեալ.

⁷ V իւրաքանչիւրոց.

⁸ In A ն has been erased

between ի and ք. BC have ինքն. V has իրքն.

⁹ է] V ասի.

¹⁰ V կան մնան.

¹¹ V om. ըն before յինքեանս.

¹² D լինի.

¹³ V փոփոխման. C փոփոխմանն.

¹⁴ V թէ.

¹⁵ V adds ասէ

after գոլ. ¹⁶ V tr. այս ճշմարիտ.

- քանզի բանն¹ և կարծիքն, ոչ վասն իւրեանցն ընդունել² ինչ³.
 ներհակացն գոլ ընդունականք ասին⁴: այլ վասն յայլուովն⁵
 կիրքն եղանեւն: քանզի իրն⁶. գոյն կամ չգոյն. այսուիկ և
 բանն կամ⁷ ճշմարիտ և⁸ կամ սուտ ասի: այլ ոչ վասն իւրն
 10. ընդունական գոլ ներհակացն: բայց միանգամայն⁹ պարզաբար,
 ոչ յումեքէ. ոչ բանն շարժի. և ոչ կարծիքն: ապա ուրեմն ոչ
 եղիցի ընդունական ներհակացն. ոչ ինչ ուրուք ի նոսայ¹⁰
 եղելոյ: իսկ գոյացութիւն վասն իւրն զներհականսն¹¹ ընդու-
 նելոյ: այսուիկ ընդունական ներհակացն ասի: քանզի հիւանդու-
 15. թիւն. և ողջութիւն ընդունի, և սպիտակութիւն. և սևութիւն:
 և իւրաքանչիւրոք¹² յայսպիսեացն յինքն¹³ ընդունելով. ներ-
 հակացն գոլ ընդունական ասի: ապա ուրեմն. ուրոյն գոյա-
 ցութեան եղիցի. որ նոյն և մի¹⁴ է թուով. ըստ¹⁵ իւրում
 փոփոխման¹⁶ ընդունական գոլ ներհակաց¹⁷: և յաղազս գոյա-
 ցութեան, այսքան ասասցի:

Յաղազս Վանակի:—

- Եւ քանակին, է ինչ՝ որ տարոյշ¹⁸ է: եւ է ինչ, որ շարունակ: և
 21. այնք որ¹⁹ զիրն ունին առ միմեանս, նինքեանցն²⁰ մասանց բաղկա-
 ցաւ²¹: և է որք ոչ յայնցանէ են որ զիրն²² ունին, և է տարոր-
 ոչեալ²³: որդովն: թիւ. և²⁴ բան: և շարունակ²⁵, գիծ, մակերեւ-
 ութիւն²⁶, մարմին: և առ այսոքիւք ևս, ամանակ և տեղի: քանզի
 25. ի²⁷ թուոյն մասնըկանց, ոչ ինչ է հասարակ սահման, առ որ շարա-
 մաւորն մասնըկունքն²⁸ իւր: հիկէն: հինգքըն, եթէ²⁹ տասանցըն

¹ V բան. ² V ընդունական. ³ ինչ.] V om. ⁴ After
 ասին V adds որպէս թէ ընդունել ինչ. ⁵ V յայլում: ⁶ V իրին.
⁷ կամ] V om. ⁸ V om. և. ⁹ C has միան. ¹⁰ V նոսա.
¹¹ V զներհական. ¹² V զիւրաքանչիւր. ¹³ յինքն] V յինքեան.
¹⁴ V tr. մի և նոյն. CDE have նոյն մի omitting և. ¹⁵ V adds և
 before ըստ. ¹⁶ V փոփոխմանն. ¹⁷ V ներհակացն. ¹⁸ V տարորոշ.
¹⁹ V որք. ²⁰ V յինքեանց. ²¹ An old, but not first, hand corrects
 մասանց բաղկացաւ into մասանցն բաղկացան. ²² V զզիրն. ²³ V տար-
 որոչեալն. ²⁴ V om. և. ²⁵ V շարունակն որդէն ²⁶ V մակերեւոյթ,
 but three Ven. Codices and C D մակերեւութիւն. ²⁷ V omits ի before
 թուոյն. ²⁸ V մասնըկունք, C adds ն. ²⁹ V om. և թէ.

- մասնըկունք են. առ¹ ոչ մի ինչ հասարակ սահման շարամաւ-
տին, հինգքն², և հինգքն: այլ տարրորոշեալ է³. և երեքն⁴, և
30. եւթանքն, առ ոչ ինչ հասարակ⁵ սահման շարամաւտին: և ոչ
բնաւ ամենեւին, գտցես ի վերայ թուոյ, առնուլ հասարակ՝
սահման մասնըկանցն⁶: այլ միշտ տարրորոշեալ է: ապա ուրեմն,
թիւ՝ ի տարրոշիցն⁷: սոյնպէս. և բան ի տարրորոշեցելոցն է⁸:

Պրակք երկրորդ:

- Եւ զի քանակ է բան, երեւելի է: քանզի ստորաչափի փաղառու-
թեամբ, սըղիւ, և երկարաւ: և ամեմ զնոյն ինքն⁹ որ ձայնիւն
35. բանն¹⁰ լինի: քանզի առ¹¹ ոչ մի ինչ հասարակ սահման, նորա
մասնըկունքն շարամաւտին: քանզի ոչ է հասարակ սահման,
առ որ փաղառութիւնքն շարամաւտին: այլ իւրաքանչիւրոր
տարրորոշեալ է, ինքն ըստ ինքեան, ուրոյն¹²:

Պրակք երեք.

- p. 5. Եւ գիծ. շարունակ է: քանզի է առնուլ հասարակ սահման. առ
որ մասնըկունքն սորա շարամաւտին, կէտ: և մակերեութեանն,
գիծըն: քանզի մակարդակին մասնըկունքն. առ ոմն հասարակ¹³
սահման շարամաւտին: սոյնպէս և ի վերայ մարմնոյ գրտըցես
5. առնուլ հասարակ սահման: գիծ¹⁴. կամ մակերեութիւն, առ որ
մարմնոյքն¹⁵ մասնըկունքն, յարեալ միաբանեն¹⁶: և է, աւե-
լատրամակայքն¹⁷, և զնուազիցըն ունի¹⁸ զսահման: իսկ նուազքն,
ոչ ևս: որպէս և մարմնոյն ասաց¹⁹ հասարակ սահման գոլ:

¹ առ.] V Լ առ. ² V հինգն և հինգն. ³ First hand in A է և which an early but not the first hand corrects into էն. ⁴ B C for և երեքն have երրորդն. ⁵ V reads առ ոչ մի ինչ հասարակ, C D առ ոչ մի omitting հասարակ. ⁶ V մասնկացն. ⁷ V տարրորոշիցն է. ⁸ This chapter is divided in A into heads by the letters ա, բ, գ, դ written above the text. ⁹ V զինքն. ¹⁰ V բան. ¹¹ V has order ոչ առ. ¹² This chapter is divided like the last by letters written above the text. ¹³ V առ մի իմն omitting հասարակ. ¹⁴ V զգիծն. ¹⁵ V մարմնոյն. ¹⁶ V միաբանին. ¹⁷ The passage և է, աւելատրամակայքն down to քանզի ոմն եռա is asterisked by first hand in A, and after եռա a lacuna is left in text of ten letters which a later hand fills up thus կի. իսկ ոմն երկակի. ¹⁸ V ունեւ. ¹⁹ V ասացաւ. In մասանցն just below the suffix ն is wanting in V and in A is added in early but not first hand.

- մասանցն, զգի՞ծն, կամ զմակերևութիւն: իսկ մակերևութեան, և
 ոչ¹ սահման եղիցի. մարմին: քանզի ոմն եռա և է
 միմանակ, և տեղի յայսպիսեացս, քանզի արդեան ամանակս, շարա-
 մաւտի առ անցեալն, և² հանդերձեալն: և դարձեալ տեղի. ըն
 շարունակացն³ է: քանզի տեղի իմն մարմնոյքն⁴ մասնկունքն
 10. ունին որք առ հասարակ իմն սահման շարամաւտին: ինկա-
 պէս⁵ և տեղւոյքն⁶ մասնրկունքն, զորս⁷ ունին իւրաքանչիւրոք⁸. ի
 մարմնոյն մասնրկանց⁹ առ նոյն հասարակ¹⁰ սահման շարա-
 մաւտին. առ որ և մարմնոյն մասնրկունքն: ապաուրեմն, և¹¹
 շարունակ լիցի¹². և տեղի: քանզի առ մի հասարակ սահման
 սորա մասնրկունքն շարամաւտին¹³:—

Պրակք չորրորդ:

15. Եւ¹⁴ ևս, դարձեալ արտադիրունաւղացն¹⁵ առ միմեանըս, յինքնանց
 մասանցն¹⁶ բաղկացաւ: և են որք ոչ¹⁷ յարտունաւղացն դիր:
 քանզի գծին մասնրկունքն. դիր ունին առ միմեանս: քանզի¹⁸
 իւրաքանչիւրոք ի նոցանէ¹⁹, կայ ուրեմն: և գտըցն տարառնուլ՝
 և բացատրել՝ ուր իւրաքանչիւր ոք կայ ՝ ըն մակարդակին: և առ
 20. ուր մասնիկ՝ այլոցն շարամաւտի²⁰: և²¹ սոյնպէս, և մակարդիւ-
 կքն²² մասնրկունքն, դիր իմն ունին: քանզի նմանապէս բացատ-
 րեսցի իւրաքանչիւրոք, ուր կայ, և ուրք շարամաւտին առ միմե-
 անս: և հաստատիքն; սոյնպէս և տեղւոյքն²³:—

Պրակք հինգերորդ:

- Իսկ ի վերայ թուոյ, ոչ ոք գտցէ մակայեւլ իրրու թե մասունքն²⁴
 25. սորա, դիր ինչ²⁵ ունին առ միմեանս, կամ կան ուրեք: և կամ ուրք

¹ ոչ] V ոչ ևս. ² և] V և առ. ³ V ի շարունակացն. ⁴ V մարմնոյն.
⁵ V իսկ ապա which the Greek demands. ⁶ V տեղւոյն. ⁷ V զորս.
⁸ V զիւրաքանչիւրոք. ⁹ V մասնկացն. ¹⁰ V om. հասարակ. ¹¹ V om. և.
¹² լիցի] V եղիցի. ¹³ V has order: շարամ: սորա մաս. ¹⁴ V om. և.
¹⁵ V յարտունաւղացն դիր; C agrees with A. ¹⁶ V մասանց. ¹⁷ ոչ]
 V ոչ են. ¹⁸ քանզի] V զի. ¹⁹ նոցանէ] so C D; V սոցանէ.
²⁰ V շարամաւտին. ²¹ V om. և. ²² V մակարդակին. ²³ V տեղւոյքն.
²⁴ V մասնկունքն. ²⁵ V om. ինչ; in C it is erased.

- առ որս շարամաւտին մասնըկանցն¹։ և զ տեղւոյքն² ամանա-
կիքն³։ քանզի ենթամնայ և զինչ ամանակին մասանց։ իսկ որ
զինչ է⁴ ենթամնական⁵, զիւրդ սա զիւր ինչ⁶ ունիցի։ այլ առաւել
զան ինչ ասասցես ունել։ այնու, զի է ինչ որ նախկին գոլ է
30. ամանակին, և է որ վերջին։ և ի վերայ թուոյ՝ սոյնպէս այսու՝
զմին⁷ նախկին թուի⁸ երկուցն⁹։ և զերկուսն¹⁰, երկցն¹¹։ և այսպէս
զան ինչ կալցի, բայց զիւր, զկարի քաջ գտցես առնուլ։ և բանն,
սոյնպէս։ քանզի զինչ ենթամնանայ¹² մասնըկանցն սորա։
քանզի ասացեալ է, և զինչ ևս գոյ զսա առնուլ։ ապա¹³ ուրեմն
35. զինչ եղիցի զիւր մասանցն սորա։ զի եթե¹⁴ զինչ ենթամնանայ¹⁵։
արդ որք¹⁶ յարտադիրունաւղաց մասնըկանցն բաղկացաւ և որք¹⁷
զինչ յարտունաւղացն զիւրք։—

Պրակք վեց։

- Եւ իսկպէս, տիրաբար¹⁸ քանակ, միայնք¹⁹՝ աջն, ասաց-
եալքս։ իսկ աջն ամենէքին²⁰, ըստ պատահւան։ քանզի յայս-
b. ոսիկ հայելով և զայլսն քանակս²¹ ասեմք։ Հիկէն։ շատ սպի-
տակն ասի, վասն մակերեւութեանն շատըն գոլ։ և իրակուծիւնն,
երկար, վասն զամանակն. բազում գոլ, և շարժումն²² շատ։
քանզի զինչ ըստ ինքեան իւրաքանչիւր. սայցըն քանակ ասի։
5. Հիբար։ եթե բացատրեսցէ որք. քանի ինչ իրակուծիւնն է, աման-
ակաւ սահմանեսցէ. տարեւոր։ թե²³ այսպէսաբար²⁴ ինչ աւրին-
ակաւ բացատրեսցէ։ եւ սպիտակն քանակ ինչ բացատրեալ։
մակերեւութեամբն սահմանեսցէ։ վասն զի որքան մակերեւ-
ութիւնն իցէ. այսքան²⁵ և զսպիտակն ասասցէ. ել։ ապա ուրեմն.
միայնք իսկպէս, և ըստ ինքեան. քանակք²⁶ ասին ասացեալքս։

¹ V մասնկացն. Such variations of spelling in regard to մասն and its cases are frequent and need not be again noticed.

² V տեղւոյք.

³ V ամանակին.

⁴ V om. է.

⁵ V ենթամնայական.

⁶ V om. ինչ.

⁷ V զի մինն.

⁸ [թուիլ] V է ի [թուել].

⁹ C երկուց.

¹⁰ V երկուսն.

¹¹ C երկց.

¹² V ենթամնայանայ.

¹³ Over յ is a punctum delens in A.

¹⁴ V om. եթե.

¹⁵ V ենթամնայանայ.

¹⁶ որք] V են որք.

¹⁷ V բաղկացան

և են որք. ¹⁸ V adds և before տիրաբար.

¹⁹ միայնք] so C D; V միայն.

²⁰ V ամենայնքն.

²¹ V քանակ.

²² V զշարժումն.

²³ V [թե so always.

²⁴ V այսպիսաբար.

²⁵ V այսքանապէս.

²⁶ D քանակ.

10. *իսկ այլոցն¹. ո՛չ ինչ ինքն ըստ ինքեան, բայց եթե արդեւք² ըստ պատահուման :—*

Պրակք և թն :

- Եւ այլ ևս, քանակին ինչ ո՛չ է ներհական : քանզի ի վերայ բացորոշե-
լոցն, երևելի է. զի ո՛չ ինչ է ներհական : Հիպէս : եռականգնումն,
կամ մակերևութւոյն, կամ պոսպիսեացն իմիք, ո՛չ ինչ նայց³ է
ներհական : բայց եթե զշատն. սակաւումն ասացէ որ եւ ներհա-
կան, կամ զմեծն, փոխումն : և սայց, ո՛չ ինչ է քանակ⁴, այլ յաւէտ՝
15. առնչիցն : քանզի ո՛չ ինչ ըստ⁵ ինքեան, մեծ ասի, և⁶ կամ փոքր :
այլ առ այլ վերաբերիլ : որկէն : զի լեւոն փոքր ասի, և կորեակ⁷
մեծ : վասն ումեմն հոմասեռիցն մեծ գոլ՝ և ումեմն, նուազ զհո-
20. մասեռիցն⁸ : Խակ ապա ուրեմն, այլ առ այլ վերաբերութիւնն⁹ է :
այլ թե¹⁰ էր. ինքն ըստ ինքեան¹¹ փոքր և մեծ, ոչ երբեք լեւոն
փոքր ասացեալ լինէր, և կորեակն մեծ : դարձեալ ի գեաւոյս ասեմք
բազում մարդիկ գոլ, և յաթէնս սակաւ¹², իբրու զի բազմապատիկ
25. են քան զնոսա. և ի տեսարանին սակաւս, իսկ ի տան բազումն :
և այլ ևս երկկանդուն և եռականդուն, և իւրաքանչիւրոք յայս-
պիսեացն քանակ նշանակէ : իսկ մեծն կամ փոքրն¹³ ոչ նշանակէ
քանակ, այլ յաւէտ առ ինչ. քանզի առ այլ տեսանի մեծն և փոքրն.
ապա ուրեմն երևելի է, զի սոքա առնչիցն են :

Պրակք ը :

30. Եւ այլ ևս, թե դիցէ որ զսոսա քանակ գոլ, և եթե ո՛չ դիցէ, ո՛չ
է սոցա ներհական և ո՛չ ինչ : քանզի զոր¹⁴ ո՛չ է ինքն ըստ ինքեան¹⁵
առնուլ, այլ առ այլ¹⁶ վերաբերեալս¹⁷. զիարդ լիցի սարմ¹⁸ ինչ¹⁹

¹ V այլոցն. ² C om. արդեւք. ³ E նայց] so CDE : V նայնցն.

⁴ V քանակին. C քանակ. ⁵ ըստ] V ինքն ըստ. ⁶ V om. և. ⁷ V
կորեակն. ⁸ V հոմասեռիցն. ⁹ V վերաբերութիւն. ¹⁰ V եթէ.

¹¹ From ինքեան down to end of section is wanting in A owing to loss of
one folio. ¹² D սակաւս. ¹³ C փոքր. ¹⁴ V որ. ¹⁵ V ինքեանս.

¹⁶ V այլս. ¹⁷ V վերաբերեալ. ¹⁸ V om. սարմ. In A there is a late
erasure before the մ; where ը seems to have stood. ¹⁹ After ինչ
V adds սոցա.

- ներհական : և այլ ևս : եթե եղիցին¹ մեծն և փոքրն. ներհա-
կանք. պատահեցէ նմին համանգամայն զներհականն ընդունել :
35. և ինքեանք իրենց² գոլ ներհականք : քանզի պատահէ համանգա-
մայն³. նմին և⁴ մեծ և փոքր գոլ : քանզի է առ սա փոքր. և առ այլ
սոյն պսմեծ : ապա ուրեմն. նոյն⁵ և մեծ և փոքր ըստ նմին աւրի-
նակի՝ գոլ պատահէ : մինչ զի համանգամայն զներհականն⁶ ընդ-
ունել : այլ ոչ ինչ թուի համանգամայն զներհականսն. ընդունել :
p. 6. հիշան : ի վերայ գոյացութեան⁷. զի ընդունական ներհակացն
թւի գոլ : այլ⁸ սակայն. ոչ համայն հիւանդ. և ողջ է : և ոչ սպիտակ
և սեւաւ է համանգամայն : Տի նա՝ և ոչ այլոցն⁹ ոչ¹⁰ ինչ է. որ
5. համանգամայն զներհականսն ընդունի : և ինքեանք՝ ինքեանց
պատահեն¹¹ ներհականք գոլ : քանզի թե է մեծն փոքումն ներհա-
կան¹². և նոյն է համանգամայն և մեծ¹³ և փոքր, ինքն, ինքեան,
եղիցի ներհական : այլ անկարացն, ինքն¹⁴ ինքեան՝ գոլ ինչ ներհա-
կան : ապա ուրեմն, ոչ է մեծն փոքումն ներհական : և ոչ շատն.
10. սակաւոյն : իսկ ապա թեպէտ և ոչ ոք. արժանիցն զսոսա ասասցէ¹⁵.
այլ քանակին, ոչ ինչ ներհական կալցի :

Պրակք. Թ :

- Եւ մանաւանդ. զի ներհակութիւն՝ քանակին, առ ի տեղի¹⁶ թուի
գոլ : քանզի զվերոյն, ստորումն¹⁷ ներհական դնեն, զառ մէջն
վայր ի ստորեւ¹⁸ ասելով. վասն յոյժ աւելի միջոցումն¹⁹ տարա-
կացութեան. առ ոլորտս աշխարհիս գոլ. նմանեցին²⁰ : և զայլու-
ցն ներհակացն սահման բաց սպոյց²¹ մակաբերել : քանզի յոյժ²²
15. աւելիքն ի միմեանց տարակացեալք. ինմինց սեռի, ներհականս
որոշէ :

¹ V եղիցի. ² իրեաց] V ինքեանց ; in A first hand obliterates *ր* before *ց*.
³ V has order նմին համ. ⁴ C om. և. ⁵ V նոյնն. ⁶ V զներհակսն ; so
often. ⁷ V գոյացութեանց. ⁸ C om. այլ. ⁹ V յայլոցն. ¹⁰ V om. ոչ.
¹¹ V պատահին. ¹² V adds է after ներհական. ¹³ CD և մեծ ; V մեծ.
¹⁴ V է ինքն. ¹⁵ After ասասցէ V adds գոլ : C omits with A. ¹⁶ V
տեղին. ¹⁷ V ստորումն. ¹⁸ ի ստորեւ] V ըստորեւ ; D ստորեւ. ¹⁹ V
միջոցին. ²⁰ V անուանեցին. ²¹ V բացասսպոյց. ²² V զյոյժ.

Պրակթ. Ժ :

- Եւ այց զի թուի քանակն, ընդունել զյաւէտն. և զնուանն : Հիկէն :
 20. երկականգունն¹ : քանզի զի է այլ այլոյ յաւէտ, երկականգուն :
 և զի ի վերայ թուոյ : զրպակ : երեքն, հինգիցն², զի ինչ յաւէտ
 հինգ, քան երեք ասին : և զի երեքն³, երկիցն : և զի ամանակքն,
 այլ այլոյ յաւէտ ամանակ⁴ ասին : և զի ի վերայց⁵ ասացելոցն
 բոլորովին, զի միոյ ուրուք⁶ յաւէտն և նուանն⁷ ասի : իսկ ապա՝
 25. քանակըն. զի ընդունի զյաւէտն և զնուանն : և ուրոյն յատուկ.
 մանաւանդ քանւոյն և⁸ զհանգէտն և զանհանգէտն ասիլ : քանզի
 իւրաքանչիւր ասիցելոցն քանակաց, հանգէտ⁹ և անհանգէտ ասի :
 զորպէս : մարմին, և հանգէտ և անհանգէտ ասի : և թիւ, և զոյգ¹⁰ և
 30. անզոյգ ասի : սապէս և ի վերայ այլոցն ճառեցելոց¹¹ իւրաքան-
 չիւր հանգէտ և անհանգէտ ասի : իսկ այլոցն, որքան¹² միանգամեն
 զի քանակք¹³ զի կարի յոյժ թուեսցին¹⁴ զոյգ և անզոյգ ասիլ¹⁵ :
 զորպէս : տրամադրութիւն. զի կարի յոյժ, զոյգ և անզոյգ ասի :
 35. այլ յաւէտ նմանք¹⁶ : և սպիտակ. զոյգ և անզոյգ զի կարի յոյժ,
 այլ նման : ապա ուրեմն, քանւոյն¹⁷ մանաւանդ եղիցի ուրոյն
 յատուկ զոյգ և անզոյգ ասիլ :

Յաղագս առնչի :

- : Թ : Եւ ինչ, այսպիսիքս ասին, որք միանգամ ինքեանք որ ինչ ենն, այլոց
 գոլ ասին : և կամ որպէս զիարդ և իցէ, այլպէս առ այլ :
 զորպէս¹⁸ : մեծ : այս, որ ինչ էս, այլոյ ասի : քանզի ուրումըն,
 մեծ ասի : և կրկնապատիկ : այլոյ ասի, այս որ ինչ էս : քանզի
 b. ուրումըն կրկնապատիկ ասի : սապէս, և որքան միանգամ, այլք
 ինչ այսպիսիք ասին : և է¹⁹ այսպիսիքս. առնչունիցն : զորպէս :
 ունակութիւն : տրամադրութիւն : զգայութիւն : մակացութիւն :

¹ V երկականգունն, so in next line. ² V հինգիցն. ³ V հինգն.
⁴ V ամանակք. ⁵ ի վերայց] V ի վերայ սայց ; C ի վ. սայցն. ⁶ V
 նրւացն. ⁷ V om. և. ⁸ V adds և before հանգէտ. ⁹ և զոյգ] so
 CDE ; V has և ամանակ զոյգ. ¹⁰ V ճառեցելոց. ¹¹ որքան] so
 CDE ; V որք. ¹² V քանակ. ¹³ CDE omit թուեսցին. ¹⁴ CDE
 ասի. ¹⁵ նմանք] so CDE ; V has նմանք և անմանք. ¹⁶ քանւոյն]
 The Paris MSS. usually have this form ; V քանոյն. ¹⁷ V որպէս.
¹⁸ է] CD է և.

- դրուծիւն : քանզի ամենայն ասացեալքս, այս, որ ինչ էս¹, այլոց
ասի² : և կամ որպէս զհարդ³ և իցէ⁴, այլազգ առ այլ, և ոչ այլ
5. ինչ : քանզի ունակուծիւն, ուրոմն ունակուծիւն ասի. և մակա-
ցուծիւն, ուրոմն մակացուծիւն : և դրուծիւն, ուրոմն դրու-
ծիւն : և այլքն սոյնպէս : Արդ առինչն, է⁵, որքան⁶ միանգամ
ինքեանք որք ինչ ենն, այլոցն⁷ ասին : և կամ որպէս զհարդ և
իցէ, այլազգապէս⁸ առ այլ : Հիկէն : լեանն, մեծ ասի. առ այլ :
քանզի առ այլ մեծ ասի լեանդ : և նման, որոմն⁹ նման ասի : և
10. այլքն այսպիսիքն, սոյնպէս առ ինչ ասին :

Պրակք Թ :

Եւ է ընկողմանումն, և կացուծիւն, և նիստըն, դրուծիւնք ոմանք :
և դրուծիւնք¹⁰ առնչիցն¹¹ : իսկ ընկողմանելն, կամ¹² կա՛ն, կամ
նստելն, սորա՝ ոչ են դրուծիւնք : բայց յարանունաբար յասացե-
լոց¹³ դրուծեանցն ասին :

Պրակք Կ :

15. Բայց է և ներհականուծիւնն¹⁴, առնչւոյն¹⁵ : որկէն : առաքի-
նութի, չարութեան ներհական է : երկաքանչիւր¹⁶, առնչի-
ցնէ¹⁷ : և մակացուծի, անգիտութեան : բայց ոչ ամենայնի առ
ինչունիցն, գոյ ներհական : քանզի կրկնապատկին ոչ ինչ է
ներհական¹⁸ : և ոչ եռապատկին, և ոչ այսպիսեացքն ոչ ի¹⁹
20. միոմ մեք : Բայց թուի զառաւելն և զնուազն ընդունել առ-
ինչքն : քանզի նման²⁰. յաւէտ և նուազ ասի : և անհանգիտագոյն²¹.
յաւէտ և նուազ ասի : երկաքանչիւրոք²² ինոցանէ, առինչն²³ :
քանզի նմանն, ուրոմն նման ասի : և անզուգադոյնն, ուրոմն
անզուգադոյն : այլ ոչ ամենայնք առինչքըն, ընդունին զառաւելն
25. և զնուազըն : քանզի կրկնապատկին, ոչ ասի յաւէտ և նուազ²⁴ : և
ոչ այսպիսեացն²⁵, և ոչ մի ինչ :

¹ էս] V են. ² V ասին. ³ B omits զհարդ. ⁴ V է. ⁵ V առինչք են ;
D առինչ է. ⁶ V որք. ⁷ այլոցն] so C ; V այլոցն գոլ. ⁸ V այլազգ.
⁹ V ուրոմն. ¹⁰ V դրուծիւնք. ¹¹ V adds են. ¹² կամ] so C D ; V և կամ.
¹³ V յասիցելոց. ¹⁴ V ներհակուծիւն. ¹⁵ V յառնչւոյն. ¹⁶ V երկա-
քանչիւրն ; C D երկաքանչիւրքն. ¹⁷ V են. ¹⁸ In A inchoate ք after -ն.
¹⁹ V om. ի. ²⁰ V նմանն. ²¹ V անհանգիտոյն ; C D անհանգիտագոյնն. ²² V
և երկ. ²³ V առինչ է ; A has punctum delens over ն. ²⁴ ասի յաւէտ
և նուազ] so C ; V B ընդունին զյաւէտն և զնուազն. ²⁵ V յայսպիսեացն.

Պրակթ. Դ :

30. Լ՝մենայնք առննչքըն, առհակադարձան ասին : Հիկէն : ծառայ, նն
ասի ծառայ : և տէր ծառայի¹ ասի տէր : և կրկնապատիկն,
կիսւոյ² կրկնապատիկէ : և կիսին³, կրկնապատիկն էր⁴ կիսի⁵ : և
մեծն. նուազի⁶ մեծ : և նուազն, մեծի⁷ նուազ : սապէս և ի վերայ
այլոցըն : Բայց հորովիւ, է երբեք⁸ զի տարբերեսցի ըստ բառին :
հրդան : մակացութիւն, մակացելոյն ասի՝ մակացութիւն : և մա-
35. † մք կացելին, մակացութեան⁹ մակացելի : և զգայութի՝ զգալոյ
† մք զգայութիւն : և զգալին, զգայութեան¹⁰ զգալի : բայց սակայն
է երբեք, զի ոչ թուեսցի հակադարձել¹¹ : եթ¹² ոչ ընտանեբար
առ որ ասին բացատրեսցին : այլ¹³ զեղիւնսցի որ բացատրեացն :
հրբար : թէ, եթե բացատրեսցի՝ հաւու, ոչ հակադարձէ. հաւ,
p. 7. թէդ : քանզի ոչ է ընտանեբար : առաջինն¹⁴ բացատրեալ¹⁵ է¹⁶.
թէ հաւու : քանզի ոչ ըստ որում հաւ, ըստ այսմ, թէ սորա¹⁷
ասի : այլ ըստ որում թէաւորն է : քանզի բազմաց և այլոց թէ
է որք ոչ են հաւք : ապա եթե բացատրեսցի ընտանեբար, և
5. հակադարձէ : հրպակ : թէ թեւաւորի թէ : և թէաւորն, թէոյ
թէաւոր :

Պրակթ. Ե :

- 18 Բայցէ երբեք, զի և անուանագործել թերևս հարկաւոր է, եթե
ոչ կայցէ անուն¹⁹ առ որ ընդանեբար բացատրեսցի. հիկէն քեզի
նաւի եթե բացատրեսցի, ոչ ընտանի է բացատրութիւն. քանզի ոչ
10. ըստ որում նաւն է ըստ այսմ սորա ասի քեզին : քանզի են նաւք
որոց ոչ գոն քեզիք. վասն որոյ և ոչ հակադարձէ, քանզի նաւ ոչ

¹ V ծառային. ² V կիսոյն. ³ V կէսն. ⁴ V է. ⁵ V կէս.
⁶ նուազի] V նըուազին ասի. ⁷ մեծի] V մեծի ասի. ⁸ V երբեք, so
always. ⁹ In A first hand adds in margin the alternative reading
մակացութեամբ, which V has. ¹⁰ In A first hand adds in margin alter-
native reading զգայութեամբ, which V has. ¹¹ V հակադարձիւ. ¹² V
եթէ. ¹³ In A a heavy vertical line before the ա indicates perhaps
that the scribe began to write a բ, but desisted ; V om. զ in զեղիւնսցի.
¹⁴ V ընտանեբար առ առաջինն. ¹⁵ Before բացատրեալ B adds զի. ¹⁶ V
om. է. ¹⁷ նորա. ¹⁸ Through loss of one folio the text is wanting in
A from բայցէ to սոսայն. The text here printed is V. ¹⁹ B has անունն.

- ասի քեղւոյ, այլ թերեւ ընտանեգոյն բացատրութիւն եղիցն եթէ
այսպէս օրինակաւ ինչ բացատրեսցի. քեղին քեղաւորի քեղի կամ
որպէս զհարդ և իցէ այլազգաբար. քանզի անուն ոչ կայ, և հակա-
դարձէ, եթէ ընտանեբար բացատրեսցի. քանզի քեղաւորն քեղեաւ
15. քեղաւոր է: Սոյնպէս և ի վերայ այլոցն. հիզան գլուխ¹ ընտանե-
բար բացատրեսցի գլխաւորն քան² կենդանւոյ բացատրեալ³. քանզի
ոչ ըստ որում կենդանի է գլուխ ունի, քանզի բազումք ի կենդա-
նեաց գլուխ ոչ ունին, և այսպէս դիւրաւ թերեւ առցէ դք, որոց ոչ
կան անուանք. և թէ յառաջնոցն և յայնցանէ որք առ սոսայն⁴
20. հակադարձեն⁵ դիցին⁶ անուանքն, որպէս և ի վերայ յառաջասացե-
լոցն: ի թեւոյն, թեւաւոր⁷, և ի քեղւոյն, քեղաւոր: Արդ ամենայն
առինչքն, եթէ ընտանեբար բացատրեսցին, առ հակադարձսն ասին:
25. ապա թե⁸ առ դիպաւոր ինչ բացատրեսցին, և ոչ առ որ ասինն, ոչ
հակադարձէ⁹:

Պրակք. Է.

- Եւ ասեմ. զի և ոչ որք¹⁰ խոստովանեցելոցն¹¹ առ հակադարձսն
ասիցելոց՝ և անուանցրն¹² նոցա կացելոց: ոչ ինչ հակադարձէ.
եթէ առ ինչ պատահելոցն բացատրեսցի՝ և ոչ իցեն առ որս
ասինն: Հիկէն: ծառայ, եթէ ոչ են բացատրեսցի: այլ մարդոյ.
30. կամ երկոտանւոյ. և կամ ոյր ուրուք և իցէ¹³ այսպիսեացս, ոչ
հակադարձէ: քանզի ոչ ընտանի է բացատրութիւնն: և էս, եթէ
ընտանեբար բացատրեալ իցէ առ որ ասին¹⁴. ամենայն պարաբա-
րձեցելոց¹⁵ այլոցն, որք միանգամ պատահալք են: բայց մնացելոյ
այսր միայնոյ. առ որ բացատրեցաւն, ընտանեբար, առ սա¹⁶
35. ասացի: Հիկէն¹⁷: եթէ ծառայ առ տէր ասի¹⁸: պարաբարձեցելոց¹⁹
այլոցն²⁰, որք միանգամ պատահալք են ենն: Հիկէն: երկոտանին

¹ գլուխ] B գլուխ եթէ. ² քան] B այլ ոչ. ³ D բացատրել. ⁴ A resumes with սոսայն, for which V reads սոսա. ⁵ V հակադարձին. ⁶ V դիցեն. ⁷ After թեւաւոր in A is a lacuna of seven letters. ⁸ V ապա եթէ. ⁹ V հակադարձին; B agrees with A. ¹⁰ ոչ որք] V B ոչ որք են ՚ի; C ոչ ի. ¹¹ V խոստովանիցելոցն. ¹² V անուանց. ¹³ իցէ] so VEB and second hand in C; D and first hand in C have եթէ. ¹⁴ V առ որս ասինն. ¹⁵ V պարաբարձիցելոց. ¹⁶ սա] so C; V B սա միայն. ¹⁷ V որզան, which in marg. of A in first hand. ¹⁸ ասի] so DE; V ասացի. ¹⁹ V և պարաբարձեցելոց; DE և պարաբարձեցելոցն. ²⁰ այլոցն] so C; V այլոց.

- b. գոլ՝ և մակացուծեանն¹ ընդունական գոլ² մարդոյն³, և մնացելոյ միայնոյ տն գոլ⁴: յարծառայն⁵ առ նա ասի⁶: քանզի ծառայ, նն⁷ ծառայ ասասցի: ապեթե⁸ ոչ ընտանեբար բացատրեսցի, առ որ ասին⁹ պարաբարձեցելոց պլլոցն¹⁰, և մնացելոյ միայնոյ՝ առ որ բացատրեսցան, ոչ ասասցի¹¹ առ սա¹²: արդ բացատրեսցի ծառայ՝ մարդոյ՝ և թեհաւոռ: և պարաբարձցի¹³ մարդոյն¹⁴, տէրն սմա գոլ. քանզի¹⁵ ոչ ևս ծառայն առ մարդ¹⁶ ասասցի: քանզի ոչ ելոյ տն, և ոչ ծառայ¹⁷ է: այսպէս՝ և հաւոռն, փարաբարձցի¹⁸ թեհաւոռն գոլ: քանզի¹⁹ ոչ ևս եղիցի թեհն, առնչիցն: քանզի ոչ ելոյ թեհաւորի, և ոչ թեհն եղիցի ուրուք: ապա ուրեմն պիտի բացատրես, առ որ ոքն²⁰: ընտանեբարն ասի: և եթե անուն կայցէ, դիւրաւ բացատրուծիւնն²¹ լինի: և ոչ ելոյ, հարկաւոր է թեհես անունագործել: և այսպէս բացատրեսցելոց, երեւելի է զի ամենայնք²² առինչքն առ հակադարձն ասին:

Պրակք. է.

15. Բայց թուին առինչքն համանգամայն ընուծեամբ գոլ: և ի վերայ շատիցն, ճշմարիտ է: քանզի համանգամայն, կրկնապատիկն է²³, և կէսն: և կիսւոյն ելոյ, կրկնապատիկն է: և ծառայի²⁴ ելոյ, տէրն է: նմանապէս այսոցիկ և այլքն: և առ հասարակ իբաց բառնան այսոցիկ զմիմեանս: քանզի ոչ ելոյ կրկնապատիկի, ոչ²⁵ է կէս: և կիսւոյ. ոչ ելոյ. ոչ է կրկնապատիկ: սոյնպէս և ի վերայ այլոցն. որք միանգամ այսպիսիք են:
- Բայց ոչ ի վերայ ամենեցուն առնչիցն ճշմարիտ թուի, համանգամայն²⁶ ընուծեամբն գոլ: քանզի մակացելին. քան զմակացուծիւնն²⁷,

¹ V մակացուծեան. ² գոլ] V գոլ և; DE և, omitting գոլ. ³ V մարդն. ⁴ V om. գոլ. ⁵ յարծառայն] so om. first hand in B; C and second hand B առ որ ծառայն. ⁶ ասի] so B; V ասասցի. ⁷ B C omit տն. ⁸ V ապեթէ. ⁹ V որս ասինն; C որ ասինն. ¹⁰ պլլոցն] so C; V պլլոց. ¹¹ ասասցի] so B; V ասի. ¹² սա] so B; V նա. ¹³ B պարաբարձեցելոյ. ¹⁴ V ի մարդոյն. ¹⁵ V om. քանզի. ¹⁶ V մարդն. ¹⁷ V ծառայն. ¹⁸ V եթե պարաբարձի. ¹⁹ V om. քանզի. ²⁰ ոքն] V omits. ²¹ V բացատրուծիւն. ²² D ամենայնքն. ²³ է] C omits. ²⁴ V ծառային. ²⁵ ոչ] V և ոչ. ²⁶ D համանգամայն. ²⁷ V զմակացուծիւն.

25. նախկին թուեսցի¹ գոլ: քանզի իբրու յաճախ յառաջագոյն գոյացելոց իրացն զմակացութիւնն² առնումք³:

Պրակք Ը⁴:

30. Քանզի ի վերայ սակաւոց, և կամ ի վերայ ոչ միոյ, տեսցէ որ զհամանգամայն⁵ ընդ մակացելոցն⁶, զմակացութիւնն⁷ լեալ: և ևս: զի մակացելին ի բաց բարձեալ ընդ իւր՝ ի բաց բառնայ զմակացութիւնն: իսկ մակացութիւնն, զմակացելին ոչ շարաբառնայ: քանզի մակացելոյ ոչ ելոյ, ոչ է մակացութիւն: քանզի ոչ ևս ուրուք եղիցի մակացութիւն⁸: և մակացութեան ոչ ելոյ, ոչ ինչ արդելու զմակացելին գոլ: որկեն⁹: և բոլորակին, չորեքանգիւնութիւն¹⁰, զի եթե¹¹ է մակացելի: քանզի մակացութիւն սորա, չէ ևս է: իսկ այս¹², մակացելիս՝ գոյ: և ևս: կենդանւոյ վերաբարձեցելոյ, ոչ է մակացութիւն: իսկ մակացելեացն, բազումք¹³ ինչ գէպ լինին գոլ:

Պրակք. Թ¹⁴:

35. Եւ նմանապէս այսոցիկ, և ի վերայ զգայութեանցքն¹⁵ ունին: քանզի զգալին¹⁶ նախկին քան զգայութիւնն թուի գոլ: քանզի զգալին բարձեալ ընդ իւր բառնայ զգայութիւնն¹⁷: իսկ զգայութիւնն, զգալին. ոչ ընդ իւր¹⁸ ի բաց բառնայ: վասն զի զգայութիւնք զմարմննով: և ըն մարմնին¹⁹: և զգալոյ ի բաց բարձեցելոյ²⁰, ի բաց բարձեալ է և մարմինն: իսկ մարմնոյ ոչ ելոյ, ի բաց բարձեալ է և զգայութիւնն: ապա ուրեմն ընդ իւր ի բաց

¹ C թուի. ² V զմակացութիւն. ³ V առնումք հետոյ. ⁴ The title պրակք Ը is added in late hand. ⁵ V զհամանգամայնն. ⁶ C մակացելոցն. ⁷ V զմակացութիւն. ⁸ D omits the clause: քանզի ոչ ևս ուրուք եղիցի մակացութիւն. ⁹ V որպէս. ¹⁰ V չորեքանգիւնութիւն. ¹¹ V թէ. ¹² V omits այս. ¹³ բազումք] so B D; V բազում. ¹⁴ In A the numeration of new chapter omitted. ¹⁵ զգայութեանցքն] so C D E; V has զգայութեանցքն. ¹⁶ V զգալին. ¹⁷ V զգայութիւնն. ¹⁸ ընդ իւր added in A above line in first hand. ¹⁹ C մարմնովն. ²⁰ V բարձեցելոյ; so often.

- բառնա¹ զգալին զգալութիւնն: իսկ զգալութիւնն զգալին, ոչ
 ընդ իւր ի բաց բառնայ: քանզի կենդանւոյն ի բաց բարձեցելոյ.
 5. զգալութիւնն² ի բաց բարձեալ է: բայց զգալին գոյ: որկէն:
 մարմին³, ջերմ, քաղցր, դան: և այլք⁴ ամենայնք որք⁵ միանգամ
 զգալիք: և ևս: զի զգալութիւնն⁶ համանգամայն ընդ կենդա-
 նւոյն լինի: քանզի միանգամայն կենդանին լինի⁷. և զգալութի-
 յութիւնն: իսկ զգալին, է և նախ քան զգոլ զգալութեանն: քանզի
 հոգի. և ջոռ. և նայսպիսիքս⁸. յորոց⁹ և կենդանին բաղկացեալէ՝
 10. է և յառաջ քան զկենդանին. բողբոլվին գոլ. անզգալութիւն¹⁰:
 ապա ուրեմն յառաջագոյն՝ եացեալ քանզգալութիւնն զգալին
 գոլ թուեսցի:

Պրակթ. Ե¹¹:

- Բայց ունի տարակուսանս, եթարդեք¹² և ոչ մի գոյացութիւն՝
 առնչիցն ասի: որպէս թուի թե¹³ սա ընդունի ըստ ոմանց
 15. երկրորդաց¹⁴ գոյացութեանցն: քանզի մակ ոմանց՝ առաջնոց
 գոյացութեանցն. ճշմարիտէ: քանզի ոչ բոլորքն, և ոչ մասունքն
 առնչ¹⁵ ասին: քանզի ոմն մարդ. ոչ ասի ուրումն դք մարդ: և
 ոչ ոմն արջառ. ուրումն¹⁶ ոմն արջառ¹⁷: սոյն պէս և մասունքն:
 քանզի ոմն ձեռն, ոչ ասի ուրումն¹⁸, ոմն ձեռն: և ոչ¹⁹ գլուխ:
 20. ոչ ասի ուրումն²⁰ ոմն գլուխ: այլ *** ո* մըն²¹ գլուխ: սոյնպէս
 և ի վերայ երկրորդաց գոյացութեանցն, ի վերայ յոլովոցն²²:
 որկէն: մարդ, ոչ ասի ուրումն մարդ: և ոչ արջառ, ուրումն

¹ V բառնայ. ² V և զգալութիւնն. ³ որկէն: մարմին] so C D E;
 V մարմին, որգոն. ⁴ V այլքն. ⁵ V որ. ⁶ V զգալութիւն. ⁷ V
 has order լինի կենդ. ⁸ V այսպիսիքս; B այսպիսիքսն. ⁹ V 'նորոց;
 B որոց. ¹⁰ In A a heavy line resembling vertical stroke of a *p* pre-
 cedes աւ and has by a late hand been turned into *p*. Above it to
 the left is an erasure. Also the first *ն*, over which is an erasure to
 the right, seems to have been by the same hand manufactured out of
 a *մ*. ¹¹ Title of the chapter left blank in A. ¹² V եթէ արդեք.
¹³ V has order թէ որպ. թ. ¹⁴ V has order երկր. ոմ. ¹⁵ V առնչիցն.
¹⁶ B որումն. ¹⁷ D omits ուրումն ոմն արջառ. ¹⁸ C որումն. ¹⁹ ոչ]
 V ոչ ոմն. ²⁰ C որումն. ²¹ ոմն has been manufactured out of
 ուրումն; V ոմն. ²² V յոլովոցն; C ոլովոցն.

25. արջառ: և զ փայտ, ուրոմըն փայտ: այլ ուրոմըն ստացուած
ասի: արդ ի վերայ այսպիսեացս, երևելի է, զի զէ¹ առնչեցն:
Խակ ի վերայ ոմանց՝ երկրորդաց գոյացութեանցն, ունի երկբայու-
թիւն: Հիւսէս: գլուխ, ուրոմն ասի գլուխ, և ձեռն՝ ուրոմն
ասի ձեռն: և իւրաքանչիւրոք այսպիսեացն²: մինչ զի այսպիսիքս
առ ինչեցն թուեսցին գոլ:

Պրակք. Ժա³:

30. Արդ եթե բաւականաբար՝ առնչեցն սահման բացատրեալ է. կամ
յոյժ դժուարացն, և⁴ կամ անկարացն⁵ է⁶ լուծանել, իբրու թե
և զ մի գոյացութիւն առնչեցն ասի: ապեթե⁷ զ բաւականա-
բար, այլ են առինչքն, որոց գոյն նոյն է⁸:

Պրակք. Ժբ⁹:

35. Արինչըն իմնապէս ունել, թերևս ճառեսցի ինչ առ այսոսիկ: բայց
առաջին սահմանըն՝ յարահետելն¹⁰ ամենեցուն¹¹ առնչեցն¹²:
այլ սակայն, զէ է այս առինչն¹³, սոցա գոլ¹⁴, նոյնք, որք ինչ ենն,
այլոցն¹⁵ ասիլ: Եւ ի սոցանէ յայտնի է, զի եթե¹⁶ որ գիտացեալ՝
տեսցէ ինչ, որոշաբար, առնչեցն¹⁷: և զայն առ որ¹⁸ ասին, որո-
շաբար գիտացէ: արդ երևելի և յինքենէ է: քանզի եթե գիտէ
որ զայս ինչ. զի առնչեցն է: և է գոյն առինչեցն, նոյն առ
ինչն¹⁹, իմնաւրինակ՝ ունել: և զայն գիտէ, առ որ սաւըն²⁰, և
զիւրդ²¹ ունի: քանզի եթե զգիտէ բողոքովին առ որ զիւրդ
ունին. և զէ՝ եթե՝ առ ինչ զիւրդ ունի²² գիտացէ: և ի վերայ
5. իւրաքանչիւրոցն յայտնի է այսպիսին: որկէն, եթե զայս ինչ
գիտե, բացորոշեալ է²³, զի է կրկնապատիկ: և որոյ է կրկնապատիկն,

¹ V են. ² V յայսպիսեացն. ³ In A numeration of chapter is omitted. ⁴ V om. և. ⁵ V յանկարացն. ⁶ V էր. ⁷ V ապա եթէ. ⁸ ABCDE end the chapter with the words նոյն է, but V prolongs it to առ այսոսիկ of the next. ⁹ Title of chapter left blank in A. ¹⁰ V յարահետելի. ¹¹ V ամենեցունց. ¹² առնչեցն] so V; CD առնչ-
նչեց. ¹³ V առնչեց. ¹⁴ V omits սոցա գոլ. ¹⁵ V այլոց. ¹⁶ V թէ. ¹⁷ առնչեցն] so D; V յառնչեց. ¹⁸ D որս. ¹⁹ V ինչ. ²⁰ V սայն. ²¹ զիւրդ] so D; V զիւրդն. ²² C ունին. ²³ V omits է.

- անդէն բացորոշաբար գիտասցէ : քանզի եթե ոչ ուրուք բացորոշ
 չիլոցն¹ գիտէ զսա, կրկնապատկել, եւ² և ոչ եթե է կրկնապա-
 տիկ բոլորովին գիտէ : Ապա³ և զայս ինչ. եթե գիտէ եթե
 գեղեցկագոյն է : և որոյ գեղեցկագոյնն է, անդէն, բացորոշաբար՝
 հարկաւոր է գիտել՝ սա⁴ վասն սոցա : բայց ոչ⁵ անորոշակի
 10. գիտասցէ՝ եթե սա⁶, է, վատթարի լաւագոյն : քանզի⁷, կարծիք,
 պոսպիսիս լինի*⁸. ոչ⁹ մակացութի : քանզի ոչ ևս գիտասցէ ստու-
 զաբար, եթե է վատթարի լաւագոյն : քանզի եթե այսպէս դիպե-
 ցաւ, ոչ ինչ գոյ վատթարագոյն՝ քան զսա : ապա ուրեմն, երեւի
 է, զի հարկաւոր է : զոր¹⁰ եթե գիտասցէ որ, առնչիցն¹¹, սահմա-
 15. նաբար ; և¹² զայն առ որ ասին, սահմանաբար գիտասցէ :—

Պրակթ. Ժգ.¹³ :

- Իսկ զգլուխն, եթե գիտասցէ որ¹⁴ կամ զձեռն, և զիւրաքանչիւր¹⁵
 զայնպիսեացն¹⁶ : որք են գոյացութիւնք. զայն. որ էն¹⁷ որոշա-
 բար գիտասցէ : բայց առ որ ասին¹⁸ ոչ է հարկաւոր : քանզի ոյր
 20. պոս գլուխ, և¹⁹ կամ ոյր ձեռնս²⁰, ոչ եղիցի գիտել սահմանաւորէն :
 ապա ուրեմն ոչ են սոքա՝ առնչիցն : ապա եթե²¹ ոչ են առնչ-
 չիցն, ճշմարիտ եղիցի ասել զի և²² ոչ մի գոյացութիւն առնչիցն
 է : բայց թերևս դժուար է յաղագս պոսպիսեացս, սաստրկաբար
 ի²³ բաց երևեցուցանել. հրամանաւ պատասխանելոյ. ոչ բազում
 անգամ հարցեալ՝ և խնդրեալ : բայց սակայն, տարակուսել, և
 վարանել ի վերայ իւրաքանչիւր ուրուք սոցայցն²⁴. ոչ անպի-
 տան է :

¹ V 'ի բացորոշիցեւոցն.

² V կրկնապատկել ; D կրկնապատկեալ.

³ սապէս] so C ; V սոյնպէս.

⁴ սա] V զսա.

⁵ ոչ] V եթէ.

⁶ V սայ.

⁷ V om. քանզի.

⁸ ն seems to have been erased after

ի ; V has լինին.

⁹ ոչ] V պլ ոչ.

¹⁰ զոր] V զի ; CDE զի որ.

¹¹ V յառնչիցն.

¹² V omits words զայն առ որ ասին, սահմանաբար.

The omission is explicable from the homoioteleuton. That it occurs in all texts except A is one of the many proofs of the absolute superiority of the latter.

¹³ A omits title of new chapter.

¹⁴ V has order

որ զիտ.

¹⁵ V զիւրաքանչիւրսն.

¹⁶ V յայսպիսեացն.

¹⁷ էն] V են.

¹⁸ V ասինն.

¹⁹ CD omit և.

²⁰ ձեռնս] so CD ; V ձեռն.

²¹ V թէ.

²² V om. և.

²³ V om. ի.

²⁴ D սոցայն.

Յաղագս որակի և որակութեան :

25. Եւ որակութիւն ասեմ: ըստ որում որակք ոմանք ասին : և է որակութի, յոքնակարարն¹. ասիցելոց :

Պրակք: Թ :

- Ըրդ մի տեսակ որակութեան, ունակութիւն և տրամադրութիւն ասասցին : և տարբերէ, ունակութիւնն², ի տրամադրութեանէ: զի տեղագոյն, և յոքնամանակագոյնն գոլ: և այսպիսիք են մակացութիւնք, և առաքինութիւնք: քանզի մակացութիւն, թուի յարատեղանցն³ գոլ և⁴ դժուարաշարժեցն: եթե և չափաբար⁵, ոք մակացութիւն առցէ: եթե ոչ մեծ փոփոխումն ընկալցի ի հիւանդութենէ, կամ յայլմէ իմիքէ պատճառէ⁶ այսպիսւոյ: սապէս⁷ և առաքինութիւն: հիբար: արդարութիւն, և ողջախոհ հոգիութիւն, և իւրաքանչիւրոք այսպիսեացն⁸, ոչ դիւրաշարժելի թուի գոլ և ոչ դիւրափոփոխ: և տրամադրութիւնք ասին, որք են դիւրաշարժք. և արագափոխք⁹: հիկէն: ջերմութիւն, և ցրտութիւն, և¹⁰ **** հիւ ** անդութիւն, և ողջութիւն¹¹: և որք միանգամ այսպիսիք են: քանզի տրամակայի իմն ըստ պոսոցիկ մարդն: բայց արագափոփոխ¹² է, ի ջերմոյցուրտ լեալ: և յողջանալոյն, հիւանդանալն: սոյնպէս և ի վերայ այլոցն: եթե ոչ ոք. և սոցուն, պոսոցիկ դիպեսցի, բազում ամանակաւ ահա բնաւորեալ. անբոյժ և կամ կարի դժոխաշարժելի եղեալ: զոր ահա. ոք իբր ունակութիւն առասացէ :

Պրաքր. Գ :

5. Եւ երեւելի է, զի զպոքիկ կամին ունակութիւնս՝ ասել՝ որքեն յոքնամանակագոյնք, և դժուարաշարժագոյնք: քանզի զմակացութեանցսն, ոչ¹³ քաջ¹⁴ զուեաւըսն, այլ դիւրաշարժելիս եալս¹⁵,

¹ V ի յոգնաբարն. ² V ունակութիւն. ³ V ի յարտեղանցն. ⁴ և] V և ի. ⁵ V չափաւորաբար. ⁶ V has order պատ. իմեքէ; DE have իրիք for իմեքէ. ⁷ V սապէս. ⁸ V յայսպիսեացն. ⁹ արագափոխք] so D & Vo; V արագափոփոխք. ¹⁰ V om. և; C adds և. ¹¹ V առողջութիւն; in C առ is erased. ¹² V արագափոխ. ¹³ ոչ] so CD; V և ոչ. ¹⁴ V քաջ. ¹⁵ եալս] so CD; V լեալս.

10. *ճ* ասեն ունակութիւն ունել: այլ սակայն տրամակային¹ իմն ըստ մակացութեն. կամ վատթար, և² կամ քաջ: իսկ ապա տարբերէ ունակութիւն ի տրամադրութենէ՝ այսու, դիւրաշարժելին գոյ: և ումեմն յոքնամանակագոյն, և դժոխաշարժագոյն: և են ունակութիւնքն և տրամադրութիւնք: իսկ տրամադրութիւնքն³, *ճ* ի հարկէ ունակութիւնք⁴: քանզի որ ունակութիւնս ունին, և տրամակային իմն ըստ սոսա: իսկ որք տրամակայինն, *ճ* ամենայն իրաւք ունակութիւն ունին:

Պրակք. Դ:

15. Եւ այլ սեռ որակութեան, ըստ որում մրցականս, և ընթացականս: կամ ողջականս, կամ հիւանդոտոս: և ասեմք պարզաբար միանգամայն, որ ինչ միանգամ ըստ բնական կարողութեան, կամ անկարութեան ասի: քանզի *ճ* վասն տրամակալւոյն իմն. իւրաքանչիւրք այսպիսեացն⁵ ասի. այլ վասն զաւրութիւն ունելոյ բնական. կամ անկարութիւն, առնել ինչ դիւրաւ, և կամ *ճ* ինչ կրել: հիշան: մրցականք. կամ ընթացականք ասին: *ճ* վասն տրամակալւոյն իմն աւրինակի, այլ վասն զաւրութիւն⁶ ունելոյ բնականն առնել ինչ դիւրաւ: և ողջականք ասին, վասն զաւրութիւն⁷ ունել⁸ բնական, *ճ* ինչ կրել ի դիպելոցն⁹ դիւրաւ: և հիւանդոտոս, վասն զաւրութիւն ունել բնականս, *ճ* ինչ կրել¹⁰: և նմանապէս այսոցիկ, և խիստն և կակոճղն ունի: քանզի խիստն ասի, վասն զաւրութիւնն¹¹ ունել: *ճ* դիւրաւ հատանիլ: իսկ կակոճղն¹², վասն¹³ զաւրութիւն ունել. և նա, *ճ* չ¹⁴ դիւրաւ հատանիլ¹⁵ սորին այսորիկ:—

¹ V տրամակայիլ. ² C om. և. ³ տրամադրութիւնքն] so D; V omits ն suffix. ⁴ V ունակութի. ⁵ V յայսպիսեացն. The first hand in A corrects իւրաքանչիւր ուրուքպիսեացն into իւրաքանչիւրոք այսպիսեացն. ⁶ զաւրութիւն] so B; C զաւրութեան; V զօրութիւն. ⁷ զաւրութիւն] so CV; D զաւրութեան. ⁸ V ունելոյ. ⁹ V դիպեցելոցն. ¹⁰ վասն զ.—կրել] BV read: վասն անզօրն լինել և դիւրաւ տալ տեղի հիւանդութեանց բնականս ինչ կրել; C has վասն անզօրն լինել բնականս ինչ կրել, adding և դիւրաւ տալ in margin. Here as often the Ven. reading is given in late hand in margin of A. ¹¹ V զօրութի ¹² V կակոճղ. ¹³ վասն] V վասն ոչ. ¹⁴ նա, *ճ* չ] V om. ¹⁵ հատանիլ] V տեղի տալ.

Պրակք. Ե:

- Եւ երրորդ սեռ որակութեան, կրականք որակութիւնք. և կերք: և
 են այսպիսիքս: որկէն: քաղցրութիւն, և դառնութիւն, և ամե-
 30. նայնք սոցանք¹, աղգակիցք: և ևս: ջերմութիւն, և ցրտութիւն, և
 սպիտակութիւն, և սևութիւն: և զի այսոքիկ որակութիւնք են,
 երևելի է: քանզի ընդունականք² որակք ասին, ըստ այսլմիկ:
 որզան: մեղրդ³, վասն քաղցրութիւնդ⁴ ունելոյ. քաղցր ասի: և
 մարմին. սպիտակ. վասն սպիտակութիւնդ ունելոյ: սապէս, և ի
 35. վերայ այլոցն ունի⁵: Խսկ կրականք որակութիւնք ասին, ոչ վասն
 սոցուն ընդունակացս, զորակութիւնսն կրել ինչ: քանզի և ոչ
 b. քաղցր՝ վասն կրել ինչ ասի. քաղցր: և ոչ այլոցն⁶ այսպիսեաց⁷ և
 ոչ ինչ: նմանապէս⁸ այսոցիկ և ջերմութիւն և ցրտութիւն⁹,
 կրականք որակութիւնք ասին: ոչ վասն սոցին¹⁰ ընդունականացս
 5. կրել ինչ. այլ վասն ըստ զգայութեանցս, իւրաքանչիւր ասիցե-
 լոցս, որակութեանցն, ախտից¹¹ գոլ արարչական: և¹² կրականք
 որակութիւնք ասին: քանզի քաղցրութիւն, կեր¹³ իմն ըստ ճաշա-
 կելեաց առնէ, և ջերմութիւն ըստ շաւափման¹⁴: նմանապէս և
 սյղքն¹⁵:

Պրակք. Զ:

- Խսկ սպիտակութիւն, և սևութիւն, և այլք¹⁶ գոյնք. ոչ նոյն¹⁷
 10. աւրինակ ասիցելոցս, կրականք որակութիւնք ասին: այլ վասն
 իւրեանցն յախտէ եղանել¹⁸: և զի լինին վասն ախտի. բազում
 փոփոխմունք գունոյ. յայտէ: քանզի ամառնալ ոք. շառագոյն
 եղև¹⁹: և երկուցեալ. դեղին²⁰: և իւրաքանչիւրոք²¹, նայսպիսե-
 ացն²²: մինչ զի և թե ոք բնութեամբ յայսպիսեացս ինչ ախտից

¹ First hand in A wrote first սոցայք and in margin corrects յ into ը; V սոցայցք. ² V adds սոցա after ընդունականք. ³ մեղրդ] so C; V մեղր. ⁴ V քաղցրութի. ⁵ ունի] so VC; B ասի. ⁶ այլոցն] V յայլոցն ինչ. ⁷ V յայսպիսեացս. ⁸ C adds և. ⁹ V ջերմութիւնք և ցրտութիւնք; BEC ջերմութիւնք և քաղցրութիւն; D ջերմութիւնք և ցրտութիւնք և քաղցրութիւն; C corrects քաղցրութիւն into ցրտութիւն. ¹⁰ V սոցուն. ¹¹ V ախտիցն. ¹² V om. և. ¹³ V կիրս. ¹⁴ V շոշափելեաց. ¹⁵ V այլքն. ¹⁶ V այլ. ¹⁷ նոյն] so CD; V զնոյն. ¹⁸ V եղանել. ¹⁹ V շառագունէ. ²⁰ After դեղին V adds լինի. ²¹ V զիւրաքանչիւրոք. ²² V յայսպիսեացն.

15. կրեւեաց¹. յոմանց բնական պատահմանց. զնմանն գոյն². դէպ
եղև ունեւ սմայ³: քանզի որ այժմ⁴ յամաչեն, տրամադրութիւն
առ ի մարմինն⁵ եղև, և ըստ բնական բաղկացութեան, սոյն եղիցի
տրամադրութիւն: մինչ զի⁶ բնութեամբ⁷. և զոյգն⁸ նման⁹ լինել:
արդ որք միանգամ: պոսպիսեացըս¹⁰ պատահից. յախտից ոմանց.
20. դժոխաշարժից. և յարատեաց¹¹. սկիզբն եառ. որակութիւն ասին:
քանզի եթե ըստ բնութեանն¹² բաղկացութեան. դեղնութիւն¹³,
կամ սևութիւնք եղեալք են, որակութիւնք ասին: քանզի որակք
ըստ սոսա ասիմք¹⁴: զի¹⁵ եթե վասն երկար հիւանդութեան. կամ¹⁶
25. վասն խարշման, պոսպիսիս պատահեաց. դեղնութիւնն և¹⁷ սևութիւնն¹⁸
և զի¹⁹ դիւրաւ անդրէն հաստատեալ դառնայ: և կամ²⁰
առ կենաւքն յար կա²¹ մնան, որակութիւնք և սոքա ասին: քանզի
նմանապէս որակք ըստ սոսա ասիմք²²:—

Պրակք. է:—

30. Իսկ որք միանգամ: իդիւրին տարալուծելոցն, և յարագ անդրէն
հաստատիւնց լինին. ախտք ասին: զի զի ասին որակը ոմանք ըստ
սոսա: քանզի և զի որ ղեկնէն. վասն ամաչելոյն շիկնոտ ասի²³
և զի դեղնացեալն վասն երկնչելոյն, դեղնչոտ²⁴: այլ յաւէտ առ
կրեւ ինչ: ապառնեմն, ախտ²⁵ պոսպիսիքս ասին: այլ զի որակութիւնք
35. թիւք: նմանապէս սոցա. և ըստ հոգւոյն՝ կրականք. որակութիւնք
և կիրք ասին: քանզի որք միանգամ ի լինելութեանն. անդէն
յոմանց ախտից²⁶ եղեալ. լինին որակութիւնք²⁷ որակութիւն ասին:
p. 10. զի²⁸ զի մոլեկան արտակացութիւն²⁹, ապշութեան³⁰, և բարկութիւն,
և պոսպիսիքս: քանզի որակք ըստ սոսա ասին, և բարկացողք³¹. և

¹ V կրեաց. ² զնմանն գոյն] V զնմանագոյնն. ³ V սմա; D սմայ.
⁴ D յայժմ. ⁵ V առ մարմին; C առ մարմինն. ⁶ զի] V զի և. ⁷ V
բնութեամբն. ⁸ և զոյգն] V զոյգ. The text should be գոյն. ⁹ նման]
V և նման. ¹⁰ V յապոսպիսեացս. ¹¹ C յարատեորողաց. ¹² V բնութիւն.
¹³ V դեղնութիւնք. ¹⁴ CD ասիմք. ¹⁵ զի] C զի և; V և, omitting զի.
¹⁶ կամ] so BC; V և կամ. ¹⁷ և] V կամ. ¹⁸ V սևութիւն. ¹⁹ և
կամ] V այլ. ²⁰ յար կա] V յարակայ. ²¹ ասիմք] so CD; V ասեմք.
²² ասին C. ²³ դեղնչոտ Vo CD; դեղնոտ V. ²⁴ ախտ C; ախտք BV.
²⁵ յախտից V. ²⁶ որակութիւն V. ²⁷ արտակացութիւն V. ²⁸ ապշութիւն V.
²⁹ V բարկացողք.

- մոլեկանք : և¹ նմանապէս և որք միանգամ արտակացութիւնք
ապշութեան², ոչ բնականք, այլ յոմանց յայլոց պատահից՝ եղեակ
5. են : դժուարաթափք³, և կամ բոլորովին անշարժք : որակութիւնք
և այսոքիկ⁴ են : քանզի որակք ոմանք ըստ սոսան ասին : իսկ որք
յարակ անդրէն⁵ հաստատելոցն⁶ լինին, ակտք ասին : հիզան :
եթե տրտեակ՝ բարկացողագոյն որ է : քանզի ոչ ևս⁷ ասի բարկա-
ցող⁸, որ յայսպիսեւ ակտի⁹ բարկացողագոյնն է : այլ յաւէտ
10. վասն կրէն ինչ : ապա ուրեմն կերք ասին՝ այսպիսիքս, այլ ոչ
որակութիւնք :

Պրակք : ինչ :—

- Եւ քառորդ սեռ որակութեան. ձև. և որ առ իւրաքանչիւրոք¹⁰ է կերպ :
և ևս առայտքիւք ուղղութիւն. և ծրութիւն : և որ ինչ սոցայ¹¹
նմանէ : քանզի ըստ իւրաքանչիւր սոցա, որակ ինչ ասի : քանզի
15. վասն եռանգիւնին. կամ քառանգիւնին գոլ. որակ իմն ասի : և
վասն ուղիղն. և ծուռն գոլ. և ըստ կերպին իւրաքանչիւր, որակ
իմն ասի : իսկ անգայտն, և հոծն, և խոշորն, և ողորկն. թուեսցի
որակ նշանակել : բայց երեւեցաւ աւտար այսպիսիքս գոլ՝ առ ի
յորակն բաժանմանէ : քանզի դրութիւն իմն առաւել երեւին
20. մասնականցն¹², իւրաքանչիւր ազդել : քանզի հոծն. վասն մասնը-
կանցն շարամաւտն գոլ. առ միմեանս : և անգայտն վասն տարա-
կացելոյն ի միմեանց : և ուղորկն¹³, վասն դէպուղիղ իմն¹⁴ մասնը-
կանցն կալ : և խոշոր¹⁵, վասն ումեմն. գերազանցն լինելոյ¹⁶, և
ումեմն պակաս¹⁷ և զնիստ լինել¹⁸ :

Պրակք : ինչ :

25. Իայց թերեւ, և այլ ինչ երեւեսցի յեղանակ՝ որակութեան : այլ որք
մանաւանդ¹⁹ ասին, գրե, թե սոքա են : արդ որակութիւնք են

¹ և B ; om. V. ² աիշութեան V. ³ և դժուարաթափք V. ⁴ այնոքիկ
V ; այսոքիկ B. ⁵ անդրէն] դարձեալ is added in V and by an old, yet
not first hand in margin of A ; B omits. ⁶ հաստատելոցն V. ⁷ ևս
om. B. ⁸ բարկացող V. ⁹ ակտի V. ¹⁰ իւրաքանչիւր ումեք V.
¹¹ սոցին V. ¹² Add 'ի before մասնականցն V. ¹³ ողորկն V. ¹⁴ դէպու-
ղիղ իմն B ; դէպուղիղն omitting իմն V. ¹⁵ խոշորն V. ¹⁶ լինելոյն V.
¹⁷ որ before պակաս add V. ¹⁸ լինել C ; լինելն V. ¹⁹ մանաւանդ om. B.

- նախասացեալքս; և որակք՝ ըստ սոսաւն¹ յարանունաբար ասա-
ցեալքն; և կամ որպէս զիարդ և իցէ ի սոցանէ: արդ ի վերայ
յոլովոցն². և գրե. թե ի վերայ ամենեցուն³, յարանունաբար
ասին⁴: որկէն: ի սպիտակութենէն, սպիտակն: և ի քերականու-
թենէն, քերականն: և յարդարութենէն, արդարն: սոյնպէս և
ի վերայ այլոցն: իսկ ի վերայ ոմանց, վասն զի կալոյ որակու-
թեանցն անուանք՝ զի ընդունին յարանունաբար ի սոցանէ ասիլ:
որկէն: ընթացականն⁵; կամ մրցականն: որ ըստ զաւրութեան
մրցականութեանն⁶ ասի⁷: և⁸ զի միոջէ որակութենէ յարա-
նունաբար ասի: քանզի զի կան անուանք զաւրութեանցն: ըստ
որս սոքայ որակք ասին, որպէս և մակացութեանցն⁹: ըստ
որս մրցականք և կամ մարտիկք որք ըստ¹⁰ տրամադրութեան¹¹
ասին: քանզի մրցական մակացութիւն ասի, և մարտական:
5. քանզի որակք՝ ի սոցանէ յարանունաբար տրամակայեալքն ասին:
և թերեւ անհուն¹² կայցէ. և զի ասի յարանունաբար, ըստ այսմիկ
որակն ասացեալ: որդան յառաքինութենէն, քանզի ասի: քանզի
վասն առաքինութիւն ունելոյ. քանզի ասի. այլ զի յարանունաբար
յառաքինութենէ¹³: բայց զի ի վերայ բազմաց այսպիսիս է: արդ
որակք այսուհետեւ ասին, յարանունաբար¹⁴ յասիցելոց որակու-
թեանցն ասիցեալք: և կամ որպէս զիարդ և իցէ, այլպէս¹⁵ և ի
նոցանէ:

Պրակր. Ժ: ¹⁶

- Եւ զի և ներհակութիւն¹⁷ ևս, ըստ որակին: Հիշան: արդարութիւն.
անիրաւութեան ներհական է: և սպիտակութիւն սևութեան, և
այլքն: սապէս, և ըստ սոսայքն որակք ասիցեալք¹⁸: որկէն:
15. անիրաւն. արդարոյն: և սպիտակն. սևոյն: բայց զի ի վերայ

¹ սոսա V. ² յոլովոցն V. ³ ամենեցուն է V. ⁴ ասիլն V;
below l. 32 in A ն կա over erasure in late hand. ⁵ ընթացականն և V.
⁶ մրցականութի V; մրցականութեանն B. ⁷ ասիցի V. ⁸ և om. V.
⁹ մակացութեանցն E; մակացութեանց V. ¹⁰ որք ըստ] ըստ որս D.
¹¹ տրամադրութեանն V. ¹² և before անուն add V. ¹³ յառաքինութենէ]
յառաքինութենէն առաքինի V. ¹⁴ յարանունաբար B. ¹⁵ այլպէս V.
¹⁶ In A title of this and following three chapters is wanting. ¹⁷ ներհա-
կանութիւն D. ¹⁸ ասիցեալքն V.

- ամենեցուն, այսպիսին է՝ քանզի շիկին կամ դեղին¹. կամ այսպիսեանցս գունոց, ոչ ինչ է ներհական է. թեպետ և որակք են և, ևս. եթե ներհակացն². իմն³. է որակ. և այլն⁴ եղիցի⁵ որակ⁶: և այս յայտ է ի ձեռն առեալ և երևեցուցեալ զայլսն ստորոգութիւնսն: որզան: եթե արդարութեան. անիրաւութիւն: և սպիտակութեան. սևութիւն ներհական⁷: և որակ է⁸ արդարութիւն: որակ ուրեմն ապա և անիրաւութիւնն է⁹: քանզի ոչ և մի. այլոց ստորոգութեանցն յարմարեալ պատկանի. ընդ անիրաւութեան: ոչ քանակն. և ոչ առինչն. և ոչ սլորն: և ոչ բոլորովին ինչ յայսպիսեացն և ոչ մի ինչ: այլ որակ¹⁰: սոյնպէս՝ և ի վերայ այլոցն. ըստ որակին ներհակացն:

Պրակք. Ժա :

- Եւ ընդունին զյաւէտն և զնուազն, որակք: քանզի սպիտակ, յաւէտ և նուազ, այլ պղղյ ասի: և արդարագոյն, այլ պղղյ յաւէտ և նուազ: և ինքն մակատրութիւն¹¹ առնու: քանզի իբրու՝ սպիտակն է, ընդունի և սպիտակագոյն ևս եղանել¹²: բայց ոչ ամենայնքն¹³, այլ յոլովք: քանզի արդարութի. արդարութե եթե ասասցի յաւէտ¹⁴, տարակուսեալ վարանեսցի ոք: նմանապէս և ի վերայ այլոց տրամադրութեանցն: քանզի ոմանք յերկուանան՝ յաղաղս այսպիսեացն: քանզի արդարութի, արդարութեան, ոչ կարիքաջ ասեն ասիլ՝ յաւէտ և նուազ: և ոչ ողջութի ողջութեան: բայց սակայն նուազ ունել այլում քան զայլում՝ ողջութիւն ասեն¹⁵: և արդարութիւն նուազ այլում քան զայլում: սոյնպէս և զքերականութիւն, և զայլոս տրամադրութիւնս: բայց սակայն ըստ սոսան¹⁶, ասիցեալք որակքն. անյերկուանալի ընդունին զյաւէտն¹⁷: քանզի քերականագոյն այլ քան զայլ ասի¹⁸: և ողջագոյն և

¹ այսպիսի է: քանզի շիկին կամ դեղին V. ² ի ներհակաց V; ի ներհակացն BD. ³ The first hand in A corrects իմն into ոմն; ոմն V. ⁴ այլքն V. ⁵ եղիցին V. ⁶ որակ D; որակք V. ⁷ ներհական է V. ⁸ է om. D. ⁹ անիրաւութի omitting է V. ¹⁰ որակն C. ¹¹ մակատրամատուի V. ¹² եղանիլ V. ¹³ ամենայնք V; ամենայնքն D. ¹⁴ յաւէտ և նուազ V. ¹⁵ ասին V. ¹⁶ սոսայն V. ¹⁷ V has զյաւէտն և զնուազն. ¹⁸ Before ասի in A is an erasure of one letter over which first hand had put a punctum delens.

5. արդարագիշն. և ի վերայ այլոցն սոյնպէս : բայց եռանգիւնի¹ և քառանգիւնի². ոչ թուի զյաւէտն³ ընդունել⁴. և ոչ այլոցն⁵ ձեռց⁶. և ոչ մի ինչ : քանզի որք միանգամ ընդունին զեռանգիւնն ուն զբան. և բոլորակին⁷, ամենեքեան նմանապէս եռանգիւնիք կամ բոլորակք են : իսկ այնք՝ որք ոչն⁸ ընդունին. ոչ մի ինչ
10. այլ քան զայլ յաւէտ ճառեսցի : քանզի ոչ ինչ յաւէտ⁹. քառանգիւնին քան զայլ¹⁰ երկարն բոլորակ է : քանզի և ոչ մի ոչ ընդունի զբոլորակին բան : բայց պարզաբար միանգամայն եթե ոչ ընկալցին երկոքին¹¹ զառաջիկային զբան. ոչ ասացի այլ քան զայլ յաւէտ¹² : ապա¹³ ոչ ընդունին որակքն զյաւէտն¹⁴ և զնուազն :

Պրակք. Ժբ :

15. Եւրդ ասացելոցս, ոչ ինչ է ուրոյն յատուկ որակութեան, բայց նմանս՝ և աննմանս ըստ որակութեանց միայն ասին : քանզի նրման այլ քան զայլ է, և ոչ ըստ միում իրիք, ըստ¹⁵ որում որակն է : իսկ ապա ուրեմն ուրոյն յատուկ լիցի որակութեան նմանն ասիլ
20. ըստ ինքեան : բայց ոչ է պարտ և արժան խոռովիլ մի, գուցէ ասացէ որ զմեզ յաղագս որակութեան արարելոյ զառաջադրու թիւնս, բազումն ինչ առինչիցն համարել՝ և ի հաշիւ արկանել : վասն զի զունակութիւնս և զտրամադրութիւնս, առինչիցն¹⁶ գոլ : քանզի գրէ. թե ի վերայ ամենեցուն այսպիսեացս, սեռքն, առինչիցն ասին : իսկ ըստիւրաքանչիւրցն¹⁷, ոչ ինչ : քանզի մակացու թիւն իրրու զի, սեռէ, ինքն որ ինչ էն, այդոյ ասի : քանզի ուրոմն մակացութիւն ասի : իսկ ըստ իւրաքանչիւրցն¹⁸, ոչ ինչ ինքն. որ ինչ էն. այդոյ¹⁹ ասի : որոշան : քերականութիւն, ոչ ասի ուրումն քերականութիւն : և ոչ երաժշտականութիւն, որումն²⁰ երաժշտականութիւն : այլ թերևս արդեւք ըստ սեռին, և²¹ սոքա

¹ եռանգիւնի B ; եռանգիւնին V.   ² քառանգիւնի B ; քառանգիւնին V.
³ զյաւէտն և զնուազն V.   ⁴ ընդունելով B D.   ⁵ յայլոցն C.   ⁶ ձեռցն V.
⁷ զբոլորակին V.   ⁸ ոչ V.   ⁹ յաւէտ] սուղ V.   ¹⁰ զայլ V.   ¹¹ երկոքեան V.
¹² յաւէտ և նուազ V.   ¹³ ապա ուրեմն B.   ¹⁴ որակութիւն զյաւէտն V.
¹⁵ այլ ըստ V.   ¹⁶ առնչիցն V.   ¹⁷ ըստիւրաքանչիւրոցն V.   ¹⁸ իւրաքանչիւրոցն V.   ¹⁹ այլոց V.   ²⁰ ուրումն V.   ²¹ Om. և V.

30. յառնչիցն ասին: ¹հրկէն: քերականութիւն ասի, ուրոմըն մակացութիւն: ոչ² ուրոմըն մակացութիւն²: և երաժշտակա նութիւն ուրումն մակացութիւն ասի, ³ոչ³ ուրումն երաժշտականութիւն: ապա ուրեմն ըստ իւրաքանչիւրքն ⁴ոչ⁴ են առնչիցն: և ասիմք⁴ որակք ըստ պոստիկ. քանզի զսոսայ և ունիմք: քանզի մակացութիւն ասիմք վասն ունեւն ինչ ըստ իւրաքանչիւրքն⁵
35. Հանճարոյ: ապա ուրեմն սոքա և ուրակութիւնք⁶ եղիցին ըստ իւրաքանչիւրքն⁷, ըստ որոց երբեմն և որակք ասիմք: իսկ սոքա ⁸ոչ⁸ են առնչիցն: և ևս թե պատահեսցէ նոյն առ ինչ և որակեալ: ⁹ոչ⁹ ինչ անտեղեգոյն⁸ է, յերկոսին սմա ի սեռէն, համար⁹ դասու¹⁰ անկանիլ:

Յաղագս առնելոյ և կրելոյ:—

- b. ընդունի, և¹¹ առնել և կրել, ներհականութիւն զյաւէտն, և զնու ազն: քանզի ջեռուցանելն ցրտացուցանելոյն ներհական է: և ջեռունըն, ցրտանալոյն: և հշտանալն, տրտմելոյն: ապա ուրեմն,
5. ընդունի ներհականութիւն, և զյաւէտն և զնուազ¹²: քանզի ջեռուցանելն. և յաւէտ և նուազ է: և տրտմել¹³ յաւէտ և նուազ: ապա ուրեմն ընդունի զյաւէտ¹⁴, առնելն և կրելն: արդ. յաղագս սոցա¹⁵, պոքանք ասին: և ասացեալ է և յաղագս կալոյ. յառնչն:
10. քանզի յարանունաբար ի դրոցն ասի: իսկ յաղագս պլըցն, երբին. և ուրին. և ունեւն. վասն յառաջագոյն յայտնին գոլոյ՝ ¹⁶ոչ¹⁶ ինչ յաղագս սոցայ՝ պլ ինչ ասի, քան որ միանգամ, ի սկզբանն¹⁶ ճառեցաւ: զի ունեւն. նշանակէ զըստիմանելն, զզինելն¹⁷: իսկ ¹⁸ոչ¹⁸ ինչ, հիւրար: ըն՝ լիկհոյ¹⁸: և պլքն որ¹⁹ միանգամ յաղագս նոցա ²⁰ճառեցաւ: արդ. յաղագս յառաջ եղեւոյն²⁰ սեռիցս՝ ²¹բաւական
15. են յառաջ ասացեալքն:

¹ պլ ոչ V. ² քերականութիւն V, and in margin in first hand A, which also adds following և above line. ³ պլ ոչ V. ⁴ ասեմք V. ⁵ իւրաքանչիւրքն V. ⁶ որակութիւնք V. ⁷ իւրաքանչիւրք B. ⁸ անտեղեգոյն V. ⁹ ի համար V. ¹⁰ դասիլ B. ¹¹ և om. V. ¹² զնուազն V. ¹³ տրտմելն V. ¹⁴ զյաւէտ] զյաւէտ և զնուազ V; զյաւէտն և զնուազն C D. ¹⁵ սոցա B D; նոցա V. ¹⁶ սկզբանէ V E; սկզբանն B D. ¹⁷ զզինելն B D; զինելն V. ¹⁸ ըն՝ լիկհոյ V. ¹⁹ որ V; որք D. ²⁰ յառաջագրելոց V. ²¹ սեռից V.

Յաղագս Հակակայց :

- Իսկ յաղագս Հակակայց. ըստ քանիս¹ յեղանակս, սովորեցաւ Հակակայիլ. ճառելի է : և ասի. այլ այլում Հակակայիլ. քառակարար : կամ իբր առինչք : կամ իբր ներհակք : կամ² իբր պակասութիւն՝ և ունակութիւն : կամ իբր ստորասութիւն. և բացասութիւն : և
20. Հակակայի է³ իւրաքանչիւրոք այսպիսեացս⁴, իբր թե գաղափարաւ ասել. որպէս առինչքն : որկէն : կրկնապատիկն. կիսւոյ : իսկ որպէս ներհականք : Տիբար : չար. բարւոյ. իսկ որպէս ըստ պակասութեան և ունակութեան : Տիկան : կուրութիւն, և երեւք : իսկ. որպէս ստորասութիւն և բացասութիւն : Տիկէս : նստի, ոչ նստի : արդ. որք միանգամ իբրու առինչք Հակակային, ինքեանք.
25. որ ինչ են. Հակակային ասին : և կամ որպէս զիարդ և իցէ, ալլազք առ սոսա : որբար : կրկնապատիկն. կիսւոյն : ինքն. որ ինչ էն. այլ՛յ կրկնապատիկ ասի : և մակացութիւն, մակացելում : իբրև առինչք Հակակային : և ասի մակացութիւն, ինքն որ ինչ էն. մակացելոյն : և մակացելին, ինքն որ ինչ էն. առ Հակակայեալ մակացութիւնն ասի : քանզի⁵ մակացելին, իմեն ասի մակացելի մակացութեան :
- 30.

Պրակք. Է :

- Ըրդ. որք միանգամ Հակակային, իբրու առինչք. ինքեանք որ ինչ ենն. և կամ որպէս զիարդ և իցէ երբեք. առ միմեանս ասին : իսկ որպէս ներհակքն⁶. ինքեանք որ ինչ ենն. և ոչ միով իւիք առ միմեանս ասին⁷ : բայց սակայն ներհակք⁸ միմեանց ասին⁹ : քանզի ոչ բարի. չարի ասի բարի¹⁰. այլ ներհական : և ոչ սպիտակ. սևոյ սպիտակ. այլ ներհական : իսկ ապա ուրեմն տարբեր են այսք Հակադրութիք միմեանց :
- 35.

¹ քանի V.   ² կամ D ; և կամ V.   ³ է om. V.   ⁴ յայսպիսեացս V.
⁵ քանզի մակացելին, իմեն ասի մակացելի մակացութեան :] omit V and the other codd.   ⁶ ներհակք V.   ⁷ ասին om. D.   ⁸ ներհականք B.
⁹ ասին om. D.   ¹⁰ V tr. բարի ասի.

Պրակթ. Գ :

- p. 12. Որք միանգամ ներհակացն են. այնպիսիք¹ են. մինչ զի յորս
բնաւորեցաւն² լինել. կամ զորոց ստորոգիլն³ : հարկաւոր⁴ է
սոցա միո՞ւմն գոլ. որոյ⁵ ոչ ինչ է ընդ մէջ : իսկ որոց ոչ է
հարկաւոր. միո՞ւմն գոլ սոցա. է իմն ամենայն իրաւք ընդ մէջ :
որկէն : ողջութի և հիւանդութի ի մարմնոջ կենդանւոյ⁶
5. բնաւորեաց⁷ լինել : և հարկաւոր է միո՞ւմն գոլ⁸ ի կենդանւոյն
մարմնի⁹ կամ առողջութիւնն¹⁰. կամ հիւանդութիւն : և դար.
և կոճատ. զթուոյ ստորոգի¹¹ : և հարկաւորէ. միո՞ւմ թուոջն գոլ.
կամ կոճատ¹². կամ դար : և¹³ ոչ է սոցա, և ոչ ինչ ընդ մէջ : ոչ
հիւանդութեան. և ողջութեան : և¹⁴ ոչ դարի և¹⁵ կոճատի :
10. Իսկ որոց ոչ է հարկաւոր. մին¹⁶ գոլ. սոցա է իմն ընդ մէջ : որզան :
սեււ և սպիտակ ի մարմնոջ բնաւորեաց լինել : և ոչ է հար-
կաւոր, զմին¹⁷ գոլ նոցա ընմարմնոյն : քանզի ոչ ամենայն կամ
սպիտակ է. և կամ սեւաւ : և ոչ վատթար և առաքինի ստորոգեալ¹⁸
15. լինի՝ զմարդոյ¹⁹ և զայլոց բազմաց : բայց ոչ է հարկաւոր. զմի²⁰
ի նոցանէ գոլ այնց զայց ստորոգին : քանզի ոչ՝ ամենայն կամ
վատթար է²¹. կամ առաքինի : և է սոցա ընդ մէջ : որգէն : սպի-
տակի. և սևի. գորշն և դեղինն : և որ միանգամ այլ գոյնք : իսկ ի վերայ
վատթարին և առաքինւոյն, ոչ վատթարն. և ոչ առաքինին : արդ
20. ի վերայ ոմանց անուանք կան միջոցացն : հիկէն : սպիտակին և
սևին, գորշն և դեղինն և որ²² միանգամ այլ գոյնք : իսկ ի վերայ
ոմանց. անուամբ ոչ է դիւրին բացատրել²³ զընդմէջսն, բայց
երկաքանչիւրովք²⁴ ծայրիցն, ապաստութեամբ ընդմէջն²⁵ սահմանի :
25. հիւար : ոչ բարին, և ոչ չարն : ոչ արդարն. և ոչ անիրաւն :

¹ ի ներհակացն այսպիսիք V. ² բնաւորեցան V. ³ ստորոգիլ V. ⁴ և
հարկաւոր V. ⁵ որոյ] սոցա V. ⁶ կենդանւոյն V. ⁷ բնաւորեցաւ D.
⁸ գոլ] լինել V. ⁹ ի մարմնի V. ¹⁰ առողջութի V. ¹¹ ստորոգին V.
¹² կոճատին B. ¹³ և om. V; is partially erased in A. ¹⁴ և om. D.
¹⁵ և ոչ D. ¹⁶ մին V; միո՞ւմ B. ¹⁷ զմին V. ¹⁸ որ ստորոգեալ V.
¹⁹ V tr. զմարդոյ լինի. ²⁰ զմին V. ²¹ է om. V. ²² որք V. ²³ բացա-
ղրել V. ²⁴ երկաքանչիւրովքն V. ²⁵ զընդմէջն V.

Պրակթ. Է:—

- Իսկ պակասութիւն և ունակութիւն¹, առ նոյն ինքն: որքար: երեսք և կուրութի ասին զականք: իսկ ընդհանուր² ասիլ յորում բնաւորեացն. ունակութիւն լինել զսովա³ ասին երկաքանչիւրք ի նոցանէ: քանզի պակասիլ յայնժամ ասեմք զիւրաքանչիւր ունակութեանն⁴ ընդունականաց⁵ յորժամ յորում բնաւորեցան⁶ գոլ: յորժամ որ բնաւորեցան ունել⁷. ոչ միով իւրք ոչ գուցէ⁸: քանզի ժաւռատ ասեմք. ոչ որ ոչ ունի ատամնու: և կոյր⁹ ոչ որ ոչ ունի երեսս: այլ որ ոչ ունի, յորժամ բնաւորեցան ունել: քանզի ոմանք ի ծննդենէ¹⁰. ոչ երեսս ունին, և ոչ ատամնու: այլ ոչ ասին. ոչ ժաւռատք և ոչ¹¹ կոյրք: իսկ պակասելն. և ունելն երեսս. ոչ է պակասութիւն. և ունակութիւն: քանզի ունակութիւն է. երեսք: իսկ պակասութիւն, կուրութիւն: բայց ունելն երեսս, ոչ է երեսք: և ոչ կոյրն գոլ. կուրութիւն: քանզի պակասութիւն իմն է կուրութիւն: իսկ կոյրն գոլ. և պակասիլն. ոչ¹² է պակասութիւն: և ևս: եթե Էր նոյն կուրութիւն. և կոյրն գոլ. ստորոգիւն¹³ երկոքին զնմանէ: այլ սակայն կոյր ասի մարդ. բայց կուրութի և ոչ միով իւրք մարդ ոչ ասի: և հակակայիլ և այսոքիկ թուին. և պակասիլ¹⁴. և զունակութիւնսն¹⁵ ունել¹⁶. որպէս պակասութիւն և ունակութիւն: քանզի յեղանակ հակատրութեանն¹⁷. նոյն է: քանզի որպէս կուրութիւն՝ երեսաց հակակայի. այսպէս և¹⁸ կոյրն գոլ՝ զերեսսն ունելում¹⁹. հակակայի:

Պրակթ. Է:

Բայց ոչ որ ընդ ստորասութեամբ և բացասութեամբ. ստորասութի և բացասութիւն: քանզի ստորասութիւն. բան է ստորասական: իսկ բացասութիւն, բան բացասական: իսկ այնոցիկ¹⁹ որ ընդ

¹ իսկ պակ. և ուն C; իսկ ուն. և պակ. V. ² ընդհանուր V; անտանաւր DE. ³ զի զսովա V. ⁴ զունակութեանն V. ⁵ ընդունողն V. ⁶ բնաւորեցան V. ⁷ յորժամ որ բնաւորեցան ունել V. ⁸ ունիցի B. ⁹ ծննդեան V. ¹⁰ ոչ] կամ B. ¹¹ և] գոլ է պակասիլն, և ոչ V. ¹² ստորոգիւն V. ¹³ պակասիլն V. ¹⁴ զունակութիւնսն C; զունակութիւն V. ¹⁵ ունելն V. ¹⁶ հակադրութեան V. ¹⁷ և om. V. ¹⁸ ունելում CD; ունելում V. ¹⁹ այնոքիկ V.

10. ստորասութեամբն¹. կամ՝ ապուսութեամբն. ոչ են². ոչ ինչ է բան³: և ասին և սոքա հակակայիլ միմեանց՝ որպէս ստորասութիւն և բացասութիւն⁴: և⁵ քանզի և ի վերայ սոցա. յեղանակ հակադրութեանն⁶. նոյն է⁷: քանզի որպէս երբեմն ստորասութիւն, առ բացասութիւնն⁸: որդան: նստիւն⁹: ոչ նստուամն¹⁰: այսպէս և որք ընդերկաքանչիւրով¹¹ ի սոցանէ. իրք են. հակակային: նստելն, ոչ նստելումն: և զի պակասութիւն. և ունակութիւն. ոչ հակակային. որպէս առինչքն երեւելի է: քանզի ոչ ասի այն ինչ. որ ինչ էն. հակակային: քանզի երեսք. ոչ է¹² կուրութեան երեսք: և ոչ այլազգ. և ոչ միով իւրք իրաւք՝ առ այս ասի: սապէս. և ոչ կուրութիւն. ասի կուրութիւն երեսաց:
20. այլ պակասութի երեսաց կուրութիւնն ասի: և, ևս: առնչքն ամենեքեան¹³. առ հակադարձս¹⁴ ասին: իսկ ապա և կուրութիւն. զի եթ¹⁵. Էր առնչիցն, հակադարձէր ապա և այն¹⁶ առ որ¹⁷
25. ասին: այլ ոչ հակադարձի. քանզի. ոչ ասի երեսք կուրութեան:

Պրակք. Դ:

- Եւ զի ոչ որպէս ներհակքն¹⁸ հակակային. այնք որք ըստ պակասութեանն¹⁹ և ունակութեան ասին յայսցանէ²⁰: քանզի ներհակացն. որոց²¹ ոչ ինչ է ընդ մէջ. հարկաւոր է յորում ընաւորեցան²²
30. լինել. կամ զայց ստորագին. միումն. ի սոցանէ գով միշտ: սոցա²³ ոչ ինչ էր ընդ մէջ: իսկ որոց²⁴ միումն հարկաւոր էր ընդ ունականին²⁵ գով: որկէն: ի վերայ հիւանդութեան. և ողջութեան, և, կոճաւ զին և դարի²⁶: Իսկ որոց է ինչ ընդ մէջ. ոչ երբեք հարկ ամենայնուց²⁷. գով զմին²⁸: քանզի ոչ սպիտակ. և ոչ սեւաւ. ամենայն գով ընդ ունականն: և ոչ ջերմն²⁹. և ոչ ցուրտ: իսկ ընդ³⁰

¹ ստորասութեամբ V. ² ապասութեամբ են V. ³ և om. V. ⁴ հակադրութեան V. ⁵ բացասութիւնն B; բացասութիւն V. ⁶ նստին V. ⁷ նստումն V. ⁸ ընդ երկաքանչիւրովք V. ⁹ է om. D. ¹⁰ ամենայն V. ¹¹ հակադարձս V. ¹² եթ V. ¹³ այն] առ այն V. ¹⁴ որ D; որս V. ¹⁵ ներհականքն V; ներհակքն CD. ¹⁶ պակասութեան V. ¹⁷ After յայսցան է V adds յայտ է. ¹⁸ որոց] որ B; in A the first hand adds ոց above line. ¹⁹ բնաւորեցան V. ²⁰ և սոցա V; իսկ սոցա B. ²¹ մէջ: իսկ որոց] մէջ իմն, յորոց V. ²² յընդ ունականին V. ²³ կոճատին և դարին V. ²⁴ հարկ է ամենայնիւ V. ²⁵ զմին V. ²⁶ ջերմ D; ջերմ V. ²⁷ զընդ V.

35. միջոցն. *նչ ինչ արգելու՝ գոլ: և սոցա՛ ևս. Էր իմն ընդ մէջ. որոց*
նչ էր հարկաւոր՝ զմիւրն¹ գոլ: ընդունականումն². եթե³ նչ
որոց բնութեամբ միւրն⁴ գուցէ: հիզան: բնութեամբ հրոյ՝
ջերմին գոլ: և ձեան՝ սպիտակ: և ի վերայ այսրց⁵ բացորոշաբար⁶,
40. *հարկաւոր է զմիւրն⁷ գոլ: նչ ուրում⁸ ումեք դէպ եղև: քանզի*
նչ ընդունի զհոգի⁹ ցուրտ¹⁰ գոլ: և նչ. զձիւն սեան: ապա ուրեմն,
p. 13. *ամենայնուց¹¹, նչ հարկաւոր է. ընդունականուցն¹². զմիւրն¹³. ի*
նոցանէն¹⁴ գոլ: այլ միայն. որոց բնութե. միւրն¹⁵ գոլ¹⁶: և սոցա
բացորոշաբար, միւրն¹⁷. նչ որում ումեք և դէպ իցէ: իսկ ի վերայ
պակասութեան և ունակութեան. և նչ մի յասիցելոցս ճշմարիտ
է¹⁸: քանզի նչ միշտ ընդունականումն հարկաւոր է¹⁹ զմիւրն²⁰ ի
5. *նոցանէ գոլ: քանզի չէ ևսն²¹ բնաւորեալ²² երեսս ունել. և նչ*
կոյր, և նչ²³ երեսս ունել ասի: իսկ ապա. նչ են սոքա յայսպի-
սեացս ներհակաց. որոց նչ ինչ է ընդ մէջ: այլ և նչ ոյց է ընդ
մէջ է²⁴. հարկաւոր է երբեք ամենայնի ընդունականումն զմիւրն²⁵
10. *ի նոցանէ գոլ²⁶: քանզի յորժամ ահա բնաւորեալ իցէ երեսս ունել.*
յայնժամ²⁷ կոյր. և կամ երեսս ունել ասասցի: և²⁸ սա նչ բացո-
րոշաբար միւրն²⁹, այլ որում³⁰ և դէպ իցէ: քանզի նչ հարկաւոր
է կամ կոյր և³¹ կամ երեսսն³² ունել ասիլ. այլ որում³³ և դէպն³⁴
եղև: իսկ ի վերայ ներհակացն. ոյց է ինչ ընդ մէջ. նչ երբեք
հարկաւոր էր³⁵ ամենայնի զմիւրն³⁶ գոլ: այլ ոմանց³⁷: և սոջայ.
15. *բացորոշաբար միւրն: իսկ ապա յայտ է. զի նչ ըստ միում յեղա-*

¹ զմիւրն V.   ² ընդունականումն V.   ³ եթե] և V.   ⁴ միւրն V.
⁵ After այսրց V adds հարկաւոր է զոմն ընդունականին գոլ. և.   ⁶ բայց
որոշաբար C.   ⁷ զմիւրն V.   ⁸ ոչ որում CD; և որում ոչ V.
⁹ հուր V.   ¹⁰ զցուրտն B.   ¹¹ յամենայնուց V.   ¹² ընդունականուց V.
¹³ զմիւրն V.   ¹⁴ ի նոցանէ V.   ¹⁵ միւրն V.   ¹⁶ գոլ V; գոյ BC.
¹⁷ միւրն V.   ¹⁸ իցի B.   ¹⁹ էր B.   ²⁰ զմիւրն V.   ²¹ ևս V.
²² բնաւորեալ V.   ²³ ոչ om. D.   ²⁴ է ընդ մէջ է] ընդ մէջ է, և V; A
erased first է.   ²⁵ զմիւրն V.   ²⁶ After գոլ V adds բացորոշաբար.
²⁷ և յայնժամ V.   ²⁸ և om. V.   ²⁹ միւրն V; միւր CD; զմիւրն B.
³⁰ ում V.   ³¹ և om. V.   ³² երեսս V.   ³³ որումն V.   ³⁴ դէպ V.
³⁵ է ըն V.   ³⁶ զմիւրն V.   ³⁷ For corruptions of this passage in Ven.
Text, see collation, p. 23, note on 13 a 14. Paris Cod. E alone, beside
A, has the true text.

նակաց. որպէս ներհականք հակակային. ըստ պակասութեանքն¹
և ունակութեանք² հակակայքն³:

Պրակք. Է:

- Եւ՝ ևս: զի ի վերայ ներհականքն յորժամ է ընդունականն, կարէ
ի միմեանս փոփոխումն լինել. եթե ոչ՝ ում բնութեամբ մին⁴,
20. գուցէ: Հիշան. հրդ. ջերմըն գու: և քանզի ողջըն, կարէ հիւան-
դանալ: և սպիտակն սեւալ լինել: և ջերմն. ցուրտ: և յառաքի-
նւոյն վատթաւ: և ի վատթարէն առաքինի, կարէ լինել: քանզի
25. վատթարն. ի լաւ, գեղեցիկն, ածեալ բանս՝⁵ գոնեա սակաւ մի
աճումն առցէ, ի լաւագոյն⁶ գու: և եթե միանգամ: սակաւ
աճումն առցէ. երեւելի է, զի կամ կատարելապէս փոխեցի, և
կամ կարի շատ աճումն առցէ: քանզի միշտ դիւրաշարժագոյն
յառաքինութիւնն⁷ լինի, է: Թեպէտ⁸ զինչ և⁹ աճումն և իցէ
առեալ սկսումանէ¹⁰: մինչ զի առաւելագոյն դէպէ աճումն
30. առնուլ: և այս միշտ լինելով: կատարելապէս ի ներհակութեմ
ունակութիւն հաստատեալ դարձցի, եթե ոչ ժամանակաւ արգել-
ցի: իսկ ի վերայ ունակութեան, և պակասութեան. անկար¹¹ է
ի միմեանս փոփոխութիւն¹² լինել: քանզի յունակութենէ ի պակա-
սութի լինի փոփոխումն. իսկ ի պակասութենէ յունակութիւն
35. անկար է¹³: քանզի ոչ կոյր՝ եղեալ ոչ¹⁴ որ դարձեալ վերատե-
սեաց: և ոչ կընտացեալ որ, վարսաւոր եղև: և ոչ ժաւռատ,
ատամնունս բուսոյց¹⁵.

Պրակք. Ը:

- Իսկ որք միանգամ իբր ստորասութիւն և բացասութիւն հակակային:
b. երեւելի է. զի և¹⁶ ոչ ըստ միում ասացելոց յեղանակացս¹⁷ հակա-

¹ պակասութեք V. ² ունակութեքն V. ³ հակակայք D E.
⁴ մին V. ⁵ և ի բանս V; բանս C. ⁶ լաւագոյն V. ⁷ յառաքի-
նութիւն V. ⁸ լինի, է: [Թեպէտ] լինի: Եւ Թեպէտ V. ⁹ և om. V. A sets
over և a punctum delens. ¹⁰ ի սկզբանէ V; in A ի is added in early,
but not first hand. ¹¹ անհնար V. ¹² փոփոխումն V; in margin also
in first hand in A. V just below has առ for ի before պակասութի. ¹³ After
անկար է V adds փոփոխումն լինել. ¹⁴ ոչ om. V; D omits որ as well.
¹⁵ բուսոյց երբէք V. ¹⁶ և om. V. ¹⁷ V tr. յեղանակաց ասիցելոցս.

- կային : քանզի ի վերայ միայնց սոցա՝ հարկաւորէ միշտ զոմն ճշմարիտ. և զոմն¹ սուտ, սայց գոլ : քանզի որ ի վերայ ներհա- կացն հարկաւոր է գոլ զմին² ճշմարիտ, և զմին սուտ : և որ ի վերայ առնչիցն : և որ ի վերայ ունակութեան և պակասութեան : 5. որդան : որդութի և հիւանդութիւն. ներհականք : և որ մի ի սոցանէ. որ ճշմարիտ. և որ սուտ է : սոյնպէս. և կրկնապատկն. և կէսն : քանզի սոքա, իբր առնչքն³ հակակային : և որ է ի սոցանէ. և որ մի. որ ճշմարիտ. և որ սուտ :
- Եւ որ ըստպակասութեանքն. և ունակութեանքն : որբար : երեւք. 10. և կուրութիւն : և բնաւին յայնրց. որք և որ ըստ միում շարամա- նութեան ասին. որ ինչ. որ ճշմարիտ. և որ սուտ է⁴ : բայց⁵ ամե- նայն ասացեալքս. առանց շարամանութեան՝ ասին : բայց սա- կայն՝ առաւել թուեսցի. այսպիսիս զիպել և ի վերայց. ըստ շարամանութեան ներհակացն ասիցելոց : քանզի որդն լինել սովկրատայ՝ հիւանդանալովմն սովկրատայ ներհական է : այլ և որ ի վերայ՝ այսց. հարկաւոր է. միշտ զմին ճշմարիտ. և 15. զմին սուտ գոլ : քանզի ելոյ սովկրատայ. եղիցի ոմն ճշմարիտ, և ոմն սուտ : իսկ որ ելոյ. երկոքին սուտք : քանզի որ հիւանդանայն սովկրատէս⁶, և որ, որդն է ճշմարիտէ⁷ : նորա⁸ որ ելոյ. բոլո- 20. րովին սովկրատայն սուտ : իսկ ի վերայ պակասութեան⁹. որ ելոյ¹⁰. որ է մին¹¹ ճշմարիտ, և մին¹² սուտ : քանզի երեսն¹³ ունել սովկրատայ. կոյրն գոլ. սովկրատայ հակակային : որպէս պակասութի. և ունակութի¹⁴ : և ելոյ : միմմն. որ է հարկաւոր. ճշմարիտ գոլ՝ կամ սուտ : քանզի յորժամ չէ ևս բնաւորեցաւ 25. ունել. երկոքին սուտք : և որ ելոյ պարզաբար միանգամայն¹⁵ սովկրատայ՝ և այսպէս սուտք երկոքին : և երեսն¹⁶ զնա ունել, և կոյրն զնա գոլ : իսկ ի վերայ ստորասութեան. և բացասու-

¹ զոմանս V.   ² զմինն V; so always.   ³ առնչքն D; առնչք V.
⁴ սուտ ասին V.   ⁵ բայց] և V.   ⁶ In A first hand wrote հիւանդանայն սովկրատէս, which is corrected by a late hand into հիւանդանալն սովկրատայ,—the reading of V.   ⁷ է ճշմարիտ V.   ⁸ V adds զի before նորա, and below է aft. սուտ.   ⁹ պակասութեան] ունակութեան և պակասութեան V.
¹⁰ որ ելոյ] ելոյ և ոչ ելոյ V.   ¹¹ մինն V.   ¹² մինն V.   ¹³ երեսս V.
¹⁴ պակ. և ուն. C; V tr. ուն. և պակ.   ¹⁵ պարզ. միա. D; V tr. միա. պարզ.
¹⁶ երեսս D; in A an old but not first hand adds suffix ն above line.

30. թեան. յա՛ր եթե իցէ. և եթե ո՛չ իցէ. մինն¹ եղիցի ճշմարիտ. և մինն² սո՛ւտ : քանզի հիւանդանալն սովկրատայ. և ո՛չն³ հիւանդանալն. ելոյ սորայ⁴ երեւելի է. զի մինն սայց՝ ճշմարիտ է. կամ սուտ : և ո՛չ ելոյ նմանապէս : քանզի հիւանդանալն. ո՛չ ելոյ սո՛ւտ է : իսկ ո՛չն⁵ հիւանդանալն⁶. ճշմարիտ : իսկ ապա ի վերայ միմեանց⁷. ուրոյն յատուկ եղիցի. միշտ՝ մինն⁸ սոցա ճշմարիտ. կամ սո՛ւտ գոլ : որք միանգամ իբր ստորասութիւն. և բացասութի հակակային :

Պրակք. թ :

- p. 14. Եւ ներհական է. ի հարկէ. բարեոյ⁹. չա՛ր¹⁰ : և սա՛¹¹ յայտէ¹² ըստ իւրաքանչիւր իւրեանց մակածութեամբ¹³ : որկէն : ողջութեան. հիւանդութիւն¹⁴ : և արդարութեան. անիրաւութիւն¹⁵ : և արու-
թեան. երկչոտութիւն : նմանապէս և ի վերայ պլոցն : իսկ չա-
րո՛ւ¹⁶, է զի բարին ներհական է. և է զի չա՛ր¹⁷ : քանզի պակաս-
ւո՛ւ¹⁸. չարո՛ւմ. ելում. առաւելն ներհական է չար : և նմանապէս
և ընդմիջութիւնն¹⁹, ներհականք երկաքանչիւրումն : իբրու զի
բարի է : քանզի²⁰ ի վերայ սակաւոյց զպսպիսիս՝²¹ գիտասցէ
որ : Խէ ի վերայ յոլովոցն²² միշտ չարումն. բարին ներհական է :
և, ևս, ներհակացն²³. ո՛չ հարկաւոր է. եթե մին²⁴, իցէ, այլումն
գոլ : քանզի ո՛ղջ եղելոյ ամենեցուն, ողջութիւն, եղիցի, բայց
հիւանդութի, ո՛չ : սապէս և սպիտակաց եղելոց²⁵ ամենեցուն,
10. սպիտակութիւն, եղիցի, իսկ սևութիւն, ո՛չ : և, ևս, զի եթե սովկ-
րատայ ո՛ղջն լինել. սովկրատայ հիւանդանալն²⁶ ներհական է. և
ո՛չ ընդունի համանգամայն ի նմին գոլ երկոքինն : ո՛չ ընկալցի

¹ մինն V. ² մին C D; միւսն B; մինն V. ³ և ո՛չն] կամ ոչ V.
⁴ սորայ] սովկրատայ C. ⁵ ո՛չն V; ոչ C D. ⁶ հիւանդանալն D. ⁷ միմեանց]
միայն A in mg.; սայց V. ⁸ մին V. ⁹ բարեոյ V. ¹⁰ չար C; չարն V.
¹¹ սա] սոքա V. ¹² յայտին V. ¹³ մակածութեան V. ¹⁴ ողջութեան
հիւանդութիւն V; ողջութիւն հիւանդութեան B C. ¹⁵ արդարութեան.
անիրաւութիւն V B; արդարութիւն անիրաւութեան C. ¹⁶ V չարի.
¹⁷ V չարն. ¹⁸ V պակասոյ. ¹⁹ V ընդմիջութիւն. ²⁰ V և քանզի.
²¹ V զպսպիսիս. ²² V յոլովոցն. ²³ V ներհակացն. ²⁴ V մինն.
²⁵ V սպիտակացելոց. ²⁶ V հիւանդանալոյն.

- միոյ ներհակացն եղելոց ¹, և այդն գոլ: քանզի ելոյ սովկրատայ
 15. ողջ, ոչ եղեցի հիւանդանալ սովկրատայ: և յայտ է, զի և ² առ ի ³
 նոյն տեսակի, կամ սեռի բնաւորեցան լինել ներհականքն: քանզի
 հիւանդութիւն և ողջութիւն, ըն մարմննոջ կենդանւոյ: իսկ
 սպիտակութիւն և սևութիւն, պարզաբար ըն մարմննոջ: իսկ
 արդարութիւն և անիրաւութիւն, նոգւոյ մարդոյ: Եւ հար-
 20. կաւորէ ամենայն ներհականքն ⁴, կամ նմին ⁵ սեռի գոլ, և կամ ի
 ներհական սեռսն ⁶: և կամ ի նքեանք սեռ ⁸ գոլ: քանզի սպի-
 տակ, և սեւ, ի նմին սեռի: քանզի գոյն, է սոցա սեռն: իսկ ար-
 դարութիւն և անիրաւութիւն, ի ներհական սեռսն: քանզի
 ուրոմն առաքինութիւն, և ուրոմն չարութիւն ⁹ է սեռ: իսկ
 25. բարի և չար. ոչ է ի ¹⁰ սեռի ¹¹, այլ ի նքեանք զիպեցան լինել
 ոմանց սեռք:—

Նաղագս նախկին:—

- : և: Նախկին. այլ այլոյ ասի, քառակաբար: քանզի նախ առաջին և
 իսկագոյն. և տիրագոյն ըստ ժամանակի. ըստ որում երիցագոյն
 այլ այլոյ, և հընագոյն և վաղագոյն ասի: քանզի վասն զժամա-
 նակն աւելի գոլ. երիցագոյն. և հընագոյն. և վաղագոյն ասի: իսկ
 30. երկրորդ, որ ոչն հակադարձի, ըստ գոյնի հետեութեան: որչան:
 մին ¹². քան զերկուսն նախկին է: քանզի երկուց ելոց. հետեւի
 անգէն միւրն ¹³ գոլ: իսկ միոյ ելոյ. ոչ է հարկաւոր երկու գոլ:
 ապա ուրեմն. ոչ հակադարձի ¹⁴. ի միոջն հետեութիւն ¹⁵ գոլոյ
 35. հակադարձի գոյնի հետեութիւն ¹⁷: իսկ երրորդ. ըստ ¹⁸ դասի
 իմն նախկինն ¹⁹ ասի. որպէս ի վերայ մակացութեանցն և այլոցն:
 քանզի նապացուցականց ²⁰ մակացութեանց ²¹ գոյն նախկին և վերջին

¹ V եղելոյ. ² և C D; om. V. ³ ի om. V. ⁴ V ներհակացն.
⁵ V ի նմին; նմին C D. ⁶ V սեռն. ⁷ կամ om. D. ⁸ V սեռք.
⁹ V չարութիւնն. ¹⁰ է ի V են. ¹¹ After սեռի V adds միում:
¹² մին B D; մի V. ¹³ միւրն V. ¹⁴ հակադարձէ B. ¹⁵ հետեու-
 թեան B D E. ¹⁶ նախկին om. V. ¹⁷ հետեութեան C. ¹⁸ որ
 ըստ V. ¹⁹ նախկին V. ²⁰ նապացուցական; in A first hand wrote
 նապացուցականց, but *ց* is erased. ²¹ First hand in A wrote մակացու-
 թեանց, but *ց* is erased.

- դասիւ։ քանզի տանք¹։ նախկինը քան զտրամագիծսն են
դասիւ։ քանզի² սկզբունք։ նախկինք են քան զտեսուածսն դասիւ։
b. և ի քերականութեան. տանքն, նախկինք են քան զփաղառու-
թիւնսն։ և ի վերայ բանիցն³։ նմանապէս։ քանզի նախերգու-
թիւնն⁴։ քան զպատմութիւնն⁵ նախկին է դասիւ։ Եւ, ևս։ առ
5. յառաջասացելովքդ. լաւագոյն⁶ և պատուականագոյն⁷ նախկին
գոլ⁸ բնութեամբ՝ թուի⁹։ բայց սովորեցին և բազումք, զպատու-
ականագոյնսն, և զյաւէտ սիրեցեալն ինքեանց, նախկինս յիւ-
րեանց¹⁰ ասեն գոլ։ բայց է¹¹։ գրե թե աւտարագոյն յեղանա-
կացն¹² պսոթիկ։ արդ որք ասինն, նախկին յեղանակք, այսքանք
10. են։ բայց թուեսցի, և քան զասացեալսն. այլ միւս¹³ ևս գոլ՝
նախկին յեղանակ։ քանզի այնց. որ¹⁴ հակադարձին. ըստ գոյն
հետեւութեան. զպատճառն որպէս զիարդ և իցէ. միւսոյն գոլ
նախկին. վայելաբար ասացի։ և զի են պսպիսիք իմն, յայտէ։
15. քանզի գոյն մարդ. հակադարձէ. ըստ գոյն հետեւութեան. առ
ճշմարիտ յաղագս իւր բան։ քանզի եթե է մարդ¹⁵. ճշմարիտ
բան¹⁶, որով ասեմք. զի է մարդ. և հակադարձէ։ և էր ճշմարիտ
բանն, ոչ միով իւր պատճառք. գոյն զիրն¹⁷։ բայց սակայն¹⁸. իրն
20. երևի. իմն. որպէս¹⁹ պատճառք, գոյն ճշմարիտ՝ զբանն։ քանզի
վասն գոյն զիրն. կամ ոչ. ճշմարիտ բանն, կամ սուտ ասի։
իսկ ապա՝ ըստ հինգ յեղանակս. նախկինն այլ այլոյ ասի։—

Յաղագս համանգամայնց։

- ։ ք։ համանգամայնքն²⁰, պարզաբար և իսկագոյնք, և տիրապէս²¹. որոց
25. լինելութիւնն²² ինմին ամանակի։ քանզի ոչ մի²³ նախկին²⁴, և ոչ
վերջին է սոցա։ բայց²⁵ համանգամայնք ըստ ամանակի սոքա

¹ տանք] V գիծք. ² քանզի և B; և քանզի C. ³ բանից V.
⁴ նախերգութիւն V. ⁵ զպատմութիւն V. ⁶ լաւագոյն V. ⁷ պատուա-
կանագոյն V. ⁸ գոլ] գոլ. այլ ոչ V. ⁹ Add այս before թուի V.
¹⁰ իւրեանց V. ¹¹ է C; om. V. ¹² յեղանակացս V. ¹³ միւսն C.
¹⁴ և է յայնց որք V. ¹⁵ մարդ է V. ¹⁶ բանն է V. ¹⁷ իրին V.
¹⁸ բայց սակայն] այլ V. ¹⁹ իբրև V. ²⁰ The rubricating hand in A has
crossed out the suffix ն in A; համանգամայնք են V. ²¹ տիրապէս B.
²² լինելութիւն C. ²³ մի V. ²⁴ նախկին է C. ²⁵ բայց] այլ V.

- ասին : իսկ բնութեամբ համանգամայնք՝ որք միանգամ հակա-
դարձին ըստ գոլոյն հետեութեան : բայց ոչ միով իւիք, պատ-
ճառ, այլ պլոյ գոլոյ է : որդան : ի վերայ կրկնապատրկին. և
30. կիսւոյ¹ : քանզի հակադարձին սոքա : վասն զի կրկնապատրկի²
ելոյ, է կէս : և կիսւոյ ելոյ. է, կրկնապատրկի³ : բայց ոչ միում
ուրուք, պատճառք գոլոյ է : և ի նմանէք սեռէ՝ հակատարաբար-
ձեալք միմեանց, համանգամայնք բնութեամբ ասին : իսկ հակա-
35. տարաբարձիլ ասին միմեանց, ըստ նրմ, ինքն տարբերութեան : որ-
դան : թռչոնն⁴ հետեակին. և ջրայնոյն : քանզի սոքա միմեանց.
հակատարաբարձին. ի նմին սեռէ ելով : քանզի կենդանին. տա-
րաբարձի յայսոսիկ. ի թռչոնն. և⁵ հետեակն, և ի ջրայնն, և
p. 15. ի ցամաքայինն : և ոչ ինչ սոցա նախկին. կամ վերջին է. այլ
համանգամայնք բնութեամբ պսոքիկ թուին գոլ : և տա-
րաբարձցին և սոքա, իւրաքանչիւր. ի տեսակս դարձեալ, հե-
տեակն⁶. կենդանի⁷. և թռչոնն. և ջրայինն : և եղիցի՝ և
այն համանգամայնք բնութեամբ. որ միանգամ ի նմին սեռէ.
5. ըստ նմին տարաբարձութեան⁸ է : իսկ սեռքն. միշտ քան զտեսակ-
սըն. նախկինք : քանզի ոչ հակադարձէ⁹. ըստ գոլոյն հետեու-
թեան : որդան : ջրայնոյ ելոյ. է կենդանին : իսկ, կենդանւոյ՝
ելոյ. ոչ հարկաւոր է ջրային գոլ : արդ համանգամայնք¹⁰ բնու-
թեամբ ասին. որք միանգամ հակադարձին. ըստ գոլոյն հետեու-
10. թեան : բայց ոչ միով իւիք պատճառ¹¹ գոլոյ, պլուսն է : և ի
նմանէքն սեռէ. հակատարաբարձեալքն միմեանց : տի, միանգա-
մայն պարզարար, համանգամայնք՝ որոց լինելութիւնն ի նմին
ամանակի :—

Յաղագս շարժութեան :

7. Շարժութեան տեսակք են. վեց : լինելութիւն : ապականութիւն :
աճելութիւն : նուազութիւն : պլայլուութիւն : ըստ տեղւոյ փոփո-
15. խութիւն¹² : արդ այնք¹³ շարժութիւնքն¹⁴. երեւելի են. զի այլք
ի միմեանց են : քանզի ոչ է լինելութիւն. ապականութի : և ոչ

¹ կիսւոյ CD ; կիսոյն V. ² կրկնապատրկ C ; կրկնապատրկին B. ³ կրկնա-
պատրկին V. ⁴ թռչոնն V, which just above has նմինքն. ⁵ և ի V.
⁶ հետեակ V. ⁷ կենդանին V. ⁸ տարաբարձութեանն V. ⁹ հակադարձ
է C ; om. է V. ¹⁰ համանգամայնքն V. ¹¹ պատճառք V. ¹² V tr.
ըստ տ. փոփո. : պլայլուութիւն. ¹³ հինգ այնք V. ¹⁴ շարժութիւնք V.

- աճելութիւն, նուազութիւն; և ոչ ըստ տեղւոյն¹ փոփոխութեան²: սապէս և այլքն: իսկ ի վերայ այլայլութեան. ունի իմն անհնարութիւն: մի գուցէ հարկաւոր էր այլայլեալ³ ըստ ոմանց այլոց շարժութեանցն այլայլել⁴: իսկ այս ոչ ճշմարիտ է⁵: քանզի գրե, թե ըստ ամենայն ախտից՝ և կամ⁶ ըստ աւելեաց այլայլել պատահեաց մեղ: քանզի⁷ և ոչ միոյ այլոց⁸ շարժութեանցն, հասարակաց ելոց: քանզի ոչ աճել⁹ հարկաւոր է՝ որ ըստ ախտին շարժի. և ոչ նուազել¹⁰: սապէս. և ի վերայ այլոցն: ապա ուրեմն, այլ եղիցի առ այլովք շարժութեամբքն այլայլութիւն: քանզի եթե նոյն էր պարտ էր այլայլուիլ¹¹. անդրէն աճել. և նուազանալ: և կամ այլ ինչ, այլոցն հետեւել շարժութեանց: այլ ոչ է հարկ: սոյնպէս. և որ աճէրն. և կամ այլ ինչ շարժութիւն շարժիւր, այլայլել: այլ են ինչ որ աճեն. որք ոչ այլայլին: որկէն քառանկիւնին. անդեան փարադրեցելոյ. աճեաց. է¹²: բայց այլայլագոյն. և ոչ ինչ. ոչ¹³ եղև: սոյնպէս և ի վերայ այլոց պոպիսեացն: ապա ուրեմն, այլք եղիցին շարժութիւնքն ի միմեանց:

Պրակք. Է:

- b. : Է: Եւ է պարզաբար շարժութիւն¹⁴. դադարութեան¹⁵ ներհական: իսկ ըստ իւրաքանչիւրոցն լինելութե, ապականութիւն: և աճելութեան, նուազութիւն: իսկ ըստ տեղւոյն փոփոխութեան. ըստ տեղւոյն դադարութիւն: մանաւանդ¹⁶ երևեցաւ՝ հակակայիլ: և թերեւս արդեք. ի ներհական տեղին¹⁷ փոփոխութիւն: հիբար: ներքստոճմն, վերինն: իսկ վերստոճմն ներքինն: իսկ այլոճմ¹⁸ բացատրեցելոց¹⁹ շարժութեանցն. ոչ դիւրին է բացատրել: զինչ

¹ տեղւոյ V. ² փոփոխութիւն V. ³ այլայլել V. ⁴ այլայլութիւն V; այլայլութիւնն C. ⁵ Om. է V. ⁶ կամ թէ D. ⁷ այլ քանզի V (on page 452); քանզի without այլ V (page 406); քանզի և այլ ոչ C. ⁸ և ոչ ըստ միոյ այլոց V (p. 451); in A first hand wrote այլոյ but corrected into այլոց. ⁹ աճիլ V. ¹⁰ նուազել V. ¹¹ այլայլելոյն V; այլայլութեանն D ¹² աճեսցէ V; աճեացէ CD; in preceding line անկեան V. ¹³ Om. ոչ V. ¹⁴ շարժութեան V. ¹⁵ դադարութիւն V. ¹⁶ դադարութի մանաւանդ omitting stop, V. ¹⁷ ի ներհական տեղին V. ¹⁸ այլայլութեանն V. ¹⁹ բացատրեցելոյ V.

- արդեք է ներհական: բայց¹ երևեցաւ, ոչ ինչ գոլ ինչ², իւր
 ներհական: բայց եթե ոչ. և ի վերայ այսորիկ, զըստ որակին
 դադարութիւն՝ հակադրիցէ այնմ, ի ներհական որակին փոփո-
 10. խութիւն: որպէս ի վերայ՝ ըստ տեղւոյն փոփոխութեան. ըստ
 տեղւոյն դադարութիւն: կամ ի ներհական տեղին փոփոխու-
 թիւն³: քանզի է այլալուծութիւն, փոփոխութիւն ըստ որակի:
 ապա ուրեմն, հակակայեսցէ ըստ որակին դադարութեան, ի⁴
 ներհականն. որակին փոփոխութիւն: որբար: սպիտակըն լինել:
 15. սեանն լինելում: քանզի այլայլ ի ներհական որակին՝ փոփո-
 խութեան եղելոյ:

§ Գաղազս ունելոյ:

1. անել: ըստ յոլով յեղանակս ասի, կամ իրր ունակութիւն. և
 տրամադրութիւն. կամ ըստ այլոյ իմն որակութեան: քանզի
 20. ասեմք⁵ մակացութիւն իմն ունել. և առաքինութիւն: կամ որպէս
 քանակ: որբար: որ զիպի ոք, ունելով⁶ մեծութիւն: քանզի ասի
 եռականգուն մեծութիւն ունել. կամ քառականգուն, կամ որպէս,
 որք⁷ շուրջ զմարմնովք են: որբար: հանդերձ, կամ պատմութեան:
 կամ որպէս ի մասնրկան: որզան: ի ձեռին մատանի: կամ որպէս,
 մասն: որզան: զձեռն, կամ զոտն: կամ որպէս՝ յամանի: որկէն:
 25. կիւղթն, զցորեանսն: և սափորն, զգինին: քանզի զգինին. ունի
 սափորն, և կիւղթն զցորեանսն⁸: արդ այսորիկ ամենեքեան. ունել
 ասին: որպէս նամանակ. և⁹ կամ որպէս ստացումս: քանզի
 ունել տուն և վայր ասեմք¹⁰: և կին ունել. և կին¹¹,¹¹ աշխ: բայց
 երևեցաւ, աւտարագոյն ունելոյս, այժմու ճառեցեալ՝ յեղանակս
 զոլ¹²: քանզի ոչ այլ ինչ ունելովս¹³, կին¹⁴, նշանակեմք, բայց
 զի շարաբնակեալ է: բայց թերեւ, և աշխ. ոմանք երևեսցին
 ունելոյ յեղանակ¹⁵: բայց սովորեալս՝ ասիլ՝ գրե, թե ամենե-
 քին¹⁶ թուեալք և հաշուեալք եղեն այսորիկ:

¹ բայց] այլ V.   ² ինչ] ինքն V.   ³ կամ ի ն. տ. փոփոխութիւն first
 hand adds above line in A.   ⁴ ի om. V.   ⁵ ասեմք V.   ⁶ ունել V.
⁷ որ V; om. D.   ⁸ զցորեանսն C; զցորեանս V.   ⁹ և om. V.
¹⁰ ասեմք V.   ¹¹ կին V.   ¹² գոլ om. C.   ¹³ ունելովս D; ունելով V.
¹⁴ կին V.   ¹⁵ յեղանակ V.   ¹⁶ ամենեքեան V.

THE DE INTERPRETATIONE OF ARISTOTLE.

Հաղագս մեկնութեան

պէրի առմէնիս :

Պրակք. ւ :

- p. 16. 'Եւ յարժան է դնել զինչ է անուն. և զինչ¹ բայ : ապա զինչ է բացասութիւն, և ստորասութիւն, և բացերեութիւն. և բան :

Պրակք. ւ :

5. Եւրդ եւն. ներձայնոջն. ներանձինցն ախտից² նշանակք : և գրիցեալքն. ներձայնոջն : և որպէս կիրքն³ ոչ ամենեցուն նոյնք. և ոչ ձայնքն. նոյնք : բայց որոց այսոցիկ⁴ նշանակք առաջնոցն : սոքին ամենեցուն կիրք⁵ անձինն : և որոց այսոցիկ⁶ նմանութիւնք իւրք ահա սոքին⁷ : արդ յաղագս այսոցիկ ասացեալ է, ներ յաղագս ոգւոյն, քանզի այլոյ իրի է :

Պրակք. ւ :

10. Եւ է, որպէս նանձին, յորժամ⁸ իմացուածս առանց ճշմարտել. կամ սըտեւ⁹, և յորժամ ահա¹⁰ որոց հարկաւոր է սոցա՝ գոլ միոճմն : այսպէս և ներձայնոջն : քանզի ի շարադրութեան, և ի տրոհութեան է. ճշմարտն և սոճտն :—

Պրակք. ւ :

15. Եւրդ սոքին իսկ անուննքս. և բայքըս, երեկն առանց շարադրութեան. և տրոհութեան իմացուածի¹¹ : որկէն : մարդ. կամ

¹ զինչ է V.   ² ախտիցն V; ախտից D.   ³ գիրքն V.   ⁴ այսոցիկ BC in marg.; այսոցիկ V.   ⁵ Before կիրք add նոյն V.   ⁶ այսոցիկ B.   ⁷ սոքին B; սոքա V.   ⁸ յորժամ om. V; in A late hand erased.   ⁹ ստել V.   ¹⁰ յորժամ ահա] է V; in A late hand erased.   ¹¹ յիմացուածսն V.

սպիտակ: յորժամ¹՝ ոչ առդիցի ինչ, չեն ևս է. ոչ սուտ. և ոչ ճշմարիտ: բայց նշանակէ²՝ այսորիկ³: և քանզի. եղջիւրուա, քաղդ⁴. նշանակէ իմըն. բայց չեն ևս ճշմարիտ ինչ կամ սուտ, եթե ոչ զգոն. կամ զոչն գոլ առդիցէ: կամ պարզ. կամ ըստ ժամանակի:

{Հաղագս անուան: Խ:

20. Ընուն. է ձայն նշանական. ըստ շարադրութե՝. առանց ամանակի: որոյ ոչ ինչ մասն է նշանական, զատեալ: քանզի ներգեղեցկա՝ ձիոջդ: ձիդ. ոչ ինչ ըստ ինքեան նշանակէ. որպէս ներբանին: գեղեցիկ ձի: բայց սակայն, ոչ որպէս ներ պարզս, անուանս⁵, այսպէս ունի և ներմանեալսն: քանզի՝ ներ, նոջ⁶, ոչ միով իւրք մասն նշանական: իսկ ներ, սոջ⁷, կամ, է, այլ ոչ ուրեք զատուցելոյ: որզան: յածեզաձեոջն, եզաձին:
- 25.

Պրակք: Ի:

- Իսկ ըստ⁸ շարադրութեան. զի բնութեամբ, նանուանցն⁹ ոչ ինչ է: այլ¹⁰ յորժամ եղիցի¹¹ նշանակ: բայց նշանակեն, և անգիրք¹²
30. Թընդըմուռք: որզան: գաղանաց, որոց ոչ ինչ է անուն: բայց ոչ մարդ, ոչ անուն: բայց սակայն, և ոչ կայ անուն. զինչ պարտ է կոչել զգա: քանզի ոչ բան. և ոչ բացասութիւն է: այլ եղիցի անուն անորոշելի: իսկ փիլոսոֆ¹³, կամ փիլոսոֆ¹⁴. և որքան միանգամ, այլ ինչ՝ այսպիսիք. ոչ անուանք, այլ հոլով¹⁵ անուան¹⁶: և բան է սորա, այլն ամենայն: ըստ նմին, և հանդերձ էին, կամ երն, կամ եղիցիւն, ոչ ճշմարիտ է¹⁷,
- b.

¹ Add և before յորժամ V; om. D. ² նշանակք V. ³ այսորիկ] միայն են այսորիկ V. ⁴ եղջերուաքաղդ V. ⁵ ներ պարզ անուանս V; ներ պարզս անուանս D. ⁶ նոջայ V. ⁷ սոջայ V. ⁸ զըստ C. ⁹ անուանց V. ¹⁰ Before այլ all Arm. texts except A add foll.: և Թէպէտ են ըստ բնութեան ձայնք ընդ գրով անկեալ, սակայն անուանք ոչ ափն; in A very late hand adds this scholion in margin. ¹¹ եղիցին V. ¹² անգիր V; in next line A adds last syllable ոց of որոց above line. ¹³ փիլոսոֆ V. ¹⁴ փիլոնի V. ¹⁵ հոլովք V. ¹⁶ անուանց V. ¹⁷ ճշմարտէ V.

5. կամ սըտէ՝ բայց անհունն, միշտ՝ որդան՝ փիլովնի է. կամ ոչ է՝ քանզի չէ ևս ոչ ճշմարտէ, և ոչ սըտէ՝—

{Յաղագս բայի՝ ան՝

- Բայէ¹. որ առնշանակէ ամանակ. որդյ մասընն² ոչ ինչ նշանակէ զատ՝ և է միշտ, ըստ³ զայլմէց ասիցելոցն նշանակ՝ և ասեմ, զի առնշանակէ ամանակ՝ որդան՝ ողջութիւն, անհուն՝ իսկ ողջ է, բայ՝ քանզի առնշանակէ զայժամ գոյն՝ և միշտ ըստ⁴ զայլմէց ասիցելոցն նշանակէ՝ որկէն՝ ենթակայից՝ և⁵ կամ նենթակայ լոջաց⁶ ասիցելոցն է՝ իսկ ոչն ողջ է, և ոչն վաստակէ՝ ոչ բայ ասեմք; քանզի առնշանակէ ամանակ՝ և միշտ զումէքէ գոյ՝ բայց տարբերութեանն⁷. անուն ոչ կայ՝ այլ եղիցի անորոշելի բայ՝ զի նմանապէս յորդ⁸ վերայ և⁹ է, և ելոյ, և ոչ ելոյ՝ բայց նմանապէս, և ողջացան, կամ ողջասցին¹⁰ ոչ բայ, այլ հոլով բայի՝ բայց տարբեր է բայի՝ զի սա՝ զյարկայսն¹¹ նշանակէ ամանակ՝ իսկ նա՝ զչոլովն՝—

{Պրակք. թ՝

- Ըրդ սոքա. ինքեանք ըստ ինքեանս ասելով¹² բակքս, անուանք են՝ և նշանակեն իմն; քանզի կացուցանէ, որ ասեն¹³ զտրամախոհոլութիւնն¹⁴ և որ լուան. դադարեաց՝ այլ թե է, կամ թե¹⁵ չէ. չէ ևս նշանակէ՝ քանզի ոչ եթե գոյն, կամ ոչն գոյ՝ նշանակ է իրին՝ և ոչ եթե լոկ. զնոյն ինքն զեակն ասասցես՝ քանզի սա ոչ ինչ է՝ բայց առնշանակէ շարադրութի իմն. որ¹⁶ առանց շարադրեցելոցն. ոչ¹⁷ է իմանալ։—

¹ In A rubricating hand adds the է. ² մասն V. ³ Om. ըստ V. ⁴ Om. ըստ V; add D. ⁵ և om. C. ⁶ նենթակայոջաց V. ⁷ տարբերութեանն D; տարբերութեան V. ⁸ նմանապէս է յորդ V. ⁹ և om. V. ¹⁰ ողջասցին V. ¹¹ զնեղկայսն V E; զյարակայսն D. ¹² ասելով B; ասացեալ C V; ելով V. ¹³ զոր ասէն V. ¹⁴ զտրամախոհութիւնն BD; զտրամախոհութիւն V. ¹⁵ թե om. V. ¹⁶ որդ V; որ B. ¹⁷ Before ոչ add զշարադրեալսն C.

Յաղագս բանի։—

Բան, է՝ ձայնն նշանական։ որոյ մասանցըն. իմն նշանական է՝
 զատ։ իբր ասութիւն։ այլ ոչ իբր ստորասութիւն։ և ասեմ¹,
 որչան։ մարդ։ նշանակէ իմըն։ այլ ոչ և թե է, կամ եթե ոչ է։
 30. այլ եղիցի ստորասութիւն. կամ բացասութիւն. թե² ինչ առդիցի։
 այլ ոչ և թե մարդոյն փաղառութիւն. մոռ։ քանզի և ոչ ներթաւ
 կըն. ակն նշանական։ այլ ձայն է՝ այժմ միայն։ իսկ ներկայաւ
 տիկսըն³, նշանակէ է։ այլ ոչ ըստ ինքեան, որպէս⁴ յառաջն
 ասացեալ է։

Պրակթ. Ի։

բ. 17. Եւ է, բան ամենայն, նշանական, ոչ իբր զգործի. այլ որպէս ասաւ
 ցեալ է. ըստ շարադրութեան։ իսկ բացերեականն, ոչ ամենայն⁵
 այլ նորում ճշմարտելն, կամ սրտելն, իբր։ բայց ոչ նամենեօին՝
 իբր։ որկէն։ իղձբդ. բան։ այլ ոչ ճշմարիտ, և ոչ սուտ։ այլ՝
 5. այլքն, իրաց կացըցեն։ քանզի⁶ ճարտասանութեան, կամ քերդո-
 ղութեան⁷, ընտանեզոյն է որոնումընս⁸։ իսկ բացերեականս,
 արդեան տեսութեան⁹։ և է. մի, առաջին բան բացերեական.
 ստորասութիւն, ապա բացասութիւն։ իսկ այլքն ամենեքեան.
 10. չաղկապաւ, մի։ բայց հարկ է զամենայն բան բացերեական.
 նարտաբայէ գոլ. կամ ի տապալմանէ։ և քանզի մարդոյն¹⁰ բան,
 թե ոչ զէն, և կամ զեղիցին, կամ զայլ ինչ զայսպիսեացն
 առդիցէ, չէ ևս բան բացերեական։ և վասն զի մի է. այլ ոչ
 բազում կենդանի, հետեակ. երկոտանի։ քանզի ոչ ի շարայարդ՝
 15. ասիլ¹¹, մի եղիցի։ բայց է այլն այս գործառնութեան ասել։

Պրակթ. Կ։

Եւ է մի բան բացերեական¹². կամ որ մի յայտնէ, կամ որ չաղկապաւ
 մի։ և բազումք. որք¹³ բազումըն. և ոչ մի. կամ անչաղկապքն։

¹ ասեմք V; ասեմ CD.   ² եթէ V.   ³ ներ պատիկսն V o D.
⁴ որպէս և V.   ⁵ ամենայն V.   ⁶ քանզի ըն V.   ⁷ քերթողութիւն V;
 քերդողութիւն E.   ⁸ որոշմունս V; որոշումընս in marg. A.   ⁹ տեսու-
 ղութեանս V.   ¹⁰ վասն մարդոյն V.   ¹¹ շարադասելոյ V; շարապ-
 դասելոյ C.   ¹² In A the rubricating hand writes in marg. variant
 բացասական.   ¹³ որ V.

20. Ըրդ՝ անհուն կամ բայ, ասուծիւն եղիցի միայն : վասն զի ոչ է ասել այնպէս յայտնել ինձ¹ ձայնիւ. մինչ զի բացերեւոցել կամ հարցեալ ուրուք. կամ ոչ. այլ իւր յառաջագոյն կամեցելոյ : և սայց. պարզն է բացերեւոծիւն : որպակ : իմըն զուսմեմէ. կամ իմըն², ապուսեքէ : իսկ արդ. սայցըն. շար. կայն : որդան : բան իմն ահա³, շարադրելի :

Պրակք. Դ :

25. Եւ է պարզ բացերեւոծիւն, ձայն նշանական յաղագս գոյ ինչ. կամ ոչ գոյ՝ որպէս ամանակքն բաժանեալք : և ստորասուծի, է, բացերեւոծիւն, ուրոմըն զուսմեմէ : իսկ բացասուծի. բացերեւոծիւն, ուրոմըն, ապուսեքէ : և վասն զի է. և զիքն ապերեւոցանել⁴ իբր⁵ զիք : և զիքն իբրեւ զիք : և զիքն իբրեւ զիք : և զիքն իբրեւ զիք : և շուրջ զարտաքոյսըն այժմ⁶ ամանակիս⁷ : սոյնպէս զամենայն ինչ ներկայցի. զոր ստորասեանքն ոք. ապա սոցել : և զոր ապուսեանքն ոք. ստորասոցել : ապա ուրեմն, յայտնի է, զի ամենոմ⁸ ստորասուծեան, է բացասուծիւն հակակայ : և ամենոմ բացասուծեան, ստորասուծիւն : եղիցի հակասուծիւն այս⁹ : ստորասուծիւն և բացասուծիւն հակա կայեալք : և ասեմ հակակայիլ զսորին այսորիկ. զսմընէ : բայց ոչ հոմանունակի, և որքանք¹⁰ այլք ևս զայսպիսեանքն հակորոշեմք, առ իմաստականս խանդուծիւնս¹¹ :

Պրակք. Ե :

40. Եւ վասն զի են ոմանք ըստ բոլորէ զերանցըն. և ոմանք ըստ իւրաքանչիւրցն : և ասեմք ըստ բոլորէ, որ ի վերայ յոլովոցն¹² բնաւորեցաւ ստորոգիլ : և իւրաքանչիւրըն¹³. որ ոչ : որկէն : մարդ զբոլորէցն¹⁴ : իսկ կալիսս՝ զըստ իւրաքանչիւրցըն՝ հարկ է բացերեւոցել որպէս եք, կամ չիք : է¹⁵ յորժամ զբոլորէցն իմիք.

¹ ինչ V.   ² իմն CD ; omit V.   ³ իմն. ահա V.   ⁴ երեւոցանել V.
 ⁵ իբրեւ V.   ⁶ այժմու V.   ⁷ ամանակին V.   ⁸ ամենոմ V.   ⁹ այսպէս V.   ¹⁰ որքան V.   ¹¹ խանդուծիւնս V ; խանդուծիւն C ; in A the rubricating hand adds suffix *u* above line.   ¹² յոլովոցն V.   ¹³ իւրաքանչիւրցն V.   ¹⁴ ըստ բոլորէցն V.   ¹⁵ և է V.

- և է յորժամ զըստ իւրաքանչիւրցն : արդ եթե զբոլորէն. բաց-
 երևոցէ, ի վերայ բոլորին¹ եթե իբ. կամ՝ ոչ, եղիցի ներհականք²
 5. բացերևութիւնքն³ : և ասեմ ի վերայ ըստ բոլորէն. բացերևոցել
 զբոլորէն : որպէս : ամենայն մարդ. սպիտակ : ոչ ոք մարդ
 սպիտակ : Իսկ յորժամ ի վերայ ըստ բոլորէցն. և ոչ ըստ
 բոլորէ⁴. ոչ են ներհականք : բայց զազդեցեալսն. իբ' գոլ
 ներհակն⁵ : և ասեմ. զըստբոլորէն ապերևեցոցել⁶ ի վերայ ոչ
 10. ըստ⁷ բոլորէցն : որզան : իբ' սպիտակ մարդ : ոչ իբ' սպիտակ
 մարդ : քանզի ըստ բոլորէ ելոյ մարդոյն. ոչ իբ' ըստ⁷ բոլորէ
 վարել բացերևութեամբն : քանզի ամեն ոչ⁸ զըստ⁹ բոլորէն
 նշանակէ : այլ թե ըստ բոլորէ : իսկ ի վերայ ստորոգիցելոյ¹⁰
 զըստբոլորէն¹¹, ստորոգել ըստ բոլորէ¹². ոչ իբ' ճշմարիտ : քանզի
 և ոչ միւր¹³ ստորասութիւն եղիցի. նորո՞ւմ ստորոգիցելոյն ըստ
 15. բոլորէն, ստորոգի ըստ¹⁴ բոլորէն : որզան : իբ' ամեն. մարդ. ամեն
 կենդանին¹⁵ :

Պրակթ. Գ :

- Արդ հակակայիլ ստորասութիւն և¹⁶ բացասութեան ասեմ հակա-
 սութեամբ. զըստ բոլորէն, նշանակելով նրմին. զի ոչ¹⁷ ըստ
 բոլորէ : որզան : ամեն մարդ. սպիտակ : ոչ ամեն մարդ. սպիտակ :
 20. ոչ ոք մարդ սպիտակ : է ոմն մարդ սպիտակ : և ներհակի¹⁸ զըստ
 բոլորէ ստորասութի, և զըստ բոլորէն բացասութիւն : որկէն :
 ամեն. մարդ արդար : վասն¹⁹ որոյ²⁰ զայսոսիկ. ոչ գոյ կար²¹. համան-
 գամայն ճշմարիտս գոլ : իսկ զներհականքս սոցա, ներքնդունի
 25. ի վերայ սորին : ոչ ամեն մարդ սպիտակ : և է ոմն մարդ սպի-
 տակ : զի²² ոչ ամեն ոչ՝ զըստբոլորէն նշանակէ : արդ որքանք

¹ ըստ բոլորին V. ² ներհականք C D ; ներհական V. ³ բացերևութի V.
⁴ ըստ բոլորէ] զբոլորէ V. ⁵ ներհական C D ; ներհականք V. ⁶ երևոցել V.
⁷ ըստ] զ V. ⁸ V tr. ոչ ամեն. ⁹ զըստ] զ V. ¹⁰ ստորոգիցելոցն V ;
 ստորոգիցելոյն C D. ¹¹ ոչ ըստ բոլորէն V. ¹² զբոլորէն omitting ըստ V.
¹³ մի V. ¹⁴ ըստ] զ V. ¹⁵ կենդանի V ; in A rubricating hand adds ն
 above line. ¹⁶ In A first hand set a punctum delens over և ; V omits.
¹⁷ զի ոչ] զոչ V. ¹⁸ ներհակի C ; ներհակ V. ¹⁹ Before վասն V adds ոչ
 ոք մարդ արդար. և. ²⁰ որոյ] զի V. ²¹ First hand in A seems to have
 written կարի and an early hand to have erased ի. ²² զի] քանզի V.

30. ¹Հակասութիւնք զըստ բոլորէցն են. ըստ բոլորէ ²Հարկ է. զոմն ճշմարիտ գով՝ կամ սուտ: և որքանք ի վերայ ըստ իւրաքանչիւրցն: ³որկէն: և ⁴որքանք ի վերայ ըստ բոլորէցն. ոչ ⁵ըստբոլորէ՝ ⁶ոչ միշտ, ոմն սուտ, և ոմն ճշմարիտ: քանզի Համանգամայն ճշմարիտ և ասել. թե և ք մարդ սպիտակ: և եթե ⁷ոչ և ք մարդ սպիտակ: և և ք մարդ գեղեցիկ: ⁸ոչ ⁹և ք մարդ գեղեցիկ: քանզի եթե զաղիւր ¹⁰ոչ գեղեցիկ: և եթե լինի ինչ. և ¹¹ոչ և ք:

Պրակք. է:

35. ¹²Իայց թուեսցի յանկարծաւրէն անտեղի գով. վասն երեւի ¹³նշանակել ¹⁴ոչ ¹⁵և ք մարդ սպիտակ: Համանգամայն. ¹⁶թե ¹⁷և ¹⁸ոչ որ մարդ սպիտակ: բայց այս, ¹⁹ոչ զնոյն նշանակել. և ²⁰ոչ Համանգամայն ի Հարկէ: և երեւելի է. զի և մո՛ւ բացասութիւն ըստ միոյ ստորասութեան: քանզի զսոյն պարտ է բացասոցել զբացասութիւնն ²¹. զոր ստորասեանցն ապուստութիւնն ²² և ապոսմնէ ²³. կամ ըստ իւրաքանչիւրոցն ²⁴ ումեքէ. և ²⁵կամ ապրստբոլորէցն. իմեքէ: կամ իբր ըստ բոլորէ. կամ իբր ²⁶ոչ ըստ ²⁷բոլորէ: և ասեմ, ²⁸որկէն: և ք սովկրատէս սպիտակ: ²⁹ոչ է սովկրատէս սպիտակ. և եթե այլ ինչ: կամ ապա ³⁰այլ զսոյն. ³¹ոչ Հակալայն ³²: այլ եղիցի նորա, միւսն ³³ և ³⁴ս: ամենո՛ւմ մարդ սպիտակ, ³⁵ոչն ամեն մարդ սպիտակ: և ումենո՛ւմ ³⁶մարդ ³⁷. ³⁸ոչն որ մարդ սպիտակ: իսկ և քո՛ւմ մարդ սպիտակ. ³⁹ոչ ի ք մարդ սպիտակ:
- Եւրդ՝ զի մո՛ւ բացասութիւն, մո՛ւ ստորասութեան Հակակայ է. բացերեւակի: և ⁴⁰ոչք են սոքա, ասացեալ են: և ⁴¹զի ⁴²ներհականք

¹ ըստբոլորէ D; զբոլորէ V. ² Before որկէն add սոյնպէս. V. ³ Before և add սովկրատէս ոչ սպիտակ V. ⁴ և ոչ V. ⁵ զբոլորէ V. ⁶ և ոչ V. ⁷ զաղիւր V. ⁸ վասն զի երեւի V. ⁹ նշանակել V. ¹⁰ ոչ V. ¹¹ Համանգամայն պնմ թէ V. ¹² զբացասութի V. ¹³ ստորասութի V; in A punctum delens over ն suffix and first hand gives variant ստորասութիւնն in margin. ¹⁴ ապոսմնել V. ¹⁵ իւրաքանչիւրոցն C; իւրաքանչիւրցն V. ¹⁶ և om. V. ¹⁷ կամ իբր] և V. ¹⁸ ըստ] զ V. ¹⁹ որդան V. ²⁰ ապ V. ²¹ Հակակայ V. ²² միւսն D; միւս V. ²³ ևս D; ևս V. ²⁴ ումեմն ոմն V. ²⁵ After մարդ add սպիտակ V. ²⁶ զի են V.

10. պլլք. և ղք են սոքա : և զի ոչ ամեն ճշմարիտ, կամ սուտ
հակասութիւնն¹ : և վասն էր. և երբ ճշմարիտ կամ սուտ :

Պրակք. ը :

15. Լայց մի է ստորասութիւն և բացասութի՛ն՝ կամ զմո՛ւ² զմիոջէ՛ նշա-
նակելով : կամ զբոլորէ՛ ելոյ՝ զբոլորէ՛ : կամ ոչ նմանապէս :
որչան : ամենայն մարդ՝ սպիտակ է : ոչ³ էք ամենայն մարդ
սպիտակ : էք մարդ սպիտակ : չէք մարդ սպիտակ : ոչ ոք մարդ
սպիտակ : ոմն մարդ սպիտակ : թե սպիտակն. մո՛ւ նշանակէ :
իսկ եթե երկո՛ւց՝ մո՛ւ անուն կայցէ՛ արտ որոց չէք մո՛ւ : ոչ մո՛ւ
ստորասութիւն, և ոչ մո՛ւ բացասութիւն : որչան : թե ոք ղիցէ՛⁴ :
20. անուն. հանդերձ. ձիոջ. և մարդում : էքն հանդերձ սպիտակ :
սա ոչ մո՛ւ ստորասութիւն, և ոչ բացասութիւն մո՛ւ : քանզի ոչ
ինչ տարբեր է ասել. թե էք ձի և⁵ մարդ. սպիտակ : և կամ թե
էք ձի սպիտակ : և էք մարդ. սպիտակ : արդ եթե սոքա բազմո՛ւս
25. նշանակեն. և են բազմո՛ւմք : յայտ է, թե և⁶ առաջինն բազմո՛ւս
նշանակէ, կամ ոչ ինչ : քանզի չէք ոք ձի՝ մարդ : ապա ուրեմն.
և ոչ ներ սոջա⁷ հարկաւոր. զոմն ճշմարիտ և զոմն սո՛ւտ հակա-
սութիւն գոլ :
30. Լրդ՝ մակ եակացն, և եղելոց⁸, զստորասութիւն⁹, կամ զբացասու-
թիւնն¹⁰ ճշմարիտ գոլ՝ կամ սո՛ւտ : և մակ¹¹ ըստ բոլորէցն. իբր
զբոլորէ միշտ զոմն ճշմարիտ. և զոմն սո՛ւտ : և մակ ըստ իւրա-
քանչիւրցն. որպէս ասացեալ է : իսկ մակ ըստ բոլորէցն ասիցելոց՝
ոչ¹² ըստ¹³ բոլորէ, ոչ հարկաւոր. ասացեալ է¹⁴, և յաղագս սորա :

Պրակք. թ :

Իսկ մակ՝ ըստիւրաքանչիւրցն, և հանդերձելոցն՝ ոչ նմանապէս :
քանզի եթե ամենայն ստորասութիւն. և բացասութիւն ճշմարիտ

¹ հակասութի են V.   ² մո՛ւ V.   ³ և ոչ V.   ⁴ In A first hand
sets punctum delens over *q* in *q*իցէ.   ⁵ և om. V.   ⁶ և om. V.

⁷ նոջա V.   ⁸ After *եղելոց* C adds *հարկ է*.   ⁹ ստորասութի V.

¹⁰ զբացասութի V.   ¹¹ մակ] կամ C.   ¹² և ոչ V.   ¹³ ըստ] զ V.

¹⁴ է om. V.

35. կամ սուտ¹։ և² ամենայն³ հարկ է կամ գոլ կամ չգոլ։ զի եթե
 ոմն ասասցէ. լինոցե՞լ⁴ ինչ. և ոմն ոչ ասասցէ զսոյն զայս։ յայտ
 է. եթե հարկ է ճշմարտե՞լ զոմն. սայց։ թե ամենայն ստորա-
 սուծի⁵ ճշմարիտ կամ սո՛ւտ։ քանզի երկոքին, ոչ են համանգա-
 մայն ի վերայ պոսպիսեացս։ քանզի եթե ճշմարիտ ասե՞լ⁶, եթե՛
 սպիտակ. կամ ոչ սպիտակ. է հարկաւոր գոլ սպիտակ. կամ ոչ
 սպիտակ։ և եթե ի՞ք սպիտակ. կամ ոչ⁷ սպիտակ. ճշմարիտ էր⁸.
 ասե՞լ, կամ ապուսե՞լ⁹։ և¹⁰ եթե ոչ սրտէ. և եթե սրտէ. չի՞ք
 ապա հարկզստորասուծիւնն կամ¹¹ զբացասուծիւնն¹², ճշմարիտ
 գոլ կամ սո՛ւտ։ ապա¹³ ուրեմն, ոչ ինչ ոչ ի՞ք՝ և ոչ լինի. և ոչ
 ի դիպուածոյ։ և ոչ ո՛ւմ ումեք և՛ դէպ լիցի. և¹⁴ ոչ եղիցի¹⁵։
 կամ¹⁶ ոչ՝ ոչ¹⁷ եղիցի¹⁸։ այլ ի հարկէ ամենայն։ և ոչ ո՛ւմ ումեք
 և՛ դէպ է։ զի. կամ. որ ստորասեանցն ճշմարիտ է. կամ¹⁹ որ ապու-
 սեաց։ քանզի²⁰ նմանապէս արդեք լինէր. կամ ոչ լինէր. քանզի
 ո՛ւմ ումեք. և՛ դէպ է։ և ոչ ինչ առաւել պոսպէս, կամ²¹ ոչ²²
 սյնպէս ունի՝ կամ կալցի։

Պրակբ. Ժ²³։

10. Եւս²⁴, եթե ի՞ք սպիտակ՝ այժմ, ճշմարիտ էր ասե՞լ յառաջագոյն.
 թե եղիցի՞ սպիտակ։ իսկ ապա միշտ ճշմարիտ էր ասե՞լ յառաջա-
 գոյն, զինչ և էր յեղեւոցն, եթե եղիցի։ և եթե ճշմարիտ էր
 ասե՞լ յառաջագոյն. թե է, կամ թե²⁵ եղիցի։ ոչ կա՛ր, այս ոչ
 գոլ։ և ոչ ոչ լինոցե՞լ²⁶։ իսկ որ ոչ կար, ոչ եղանե՞լ²⁷, անկա՛ր²⁸,

¹ սուտ է V. ² և] ապա V. ³ ամենայնի V. ⁴ լինոցե՞լ V; A sets
 punctum delens over *n*; D has լինեւոցե՞լ ⁵ ստորասուծիւն և բացա-
 սուծիւն V. ⁶ է ասե՞լ V. ⁷ ոչ ի՞ք V. ⁸ է V. ⁹ ապուսե՞լ V.
¹⁰ և om. V. ¹¹ V has passage thus ստէ չի՞ք. ապա հարկ է զստորասուծի՛,
 կամ. ¹² զբացասուծի՛ V. ¹³ Before ապա add Եւ եթե այս ոչ V.
¹⁴ և om. V. ¹⁵ եղիցին V. ¹⁶ կամ] և V. ¹⁷ ոչ որ ոչ V. ¹⁸ եղիցին V.
¹⁹ և կամ V. ²⁰ քանզի B C; թէ V. ²¹ կամ] և V. ²² In A first
 hand adds ոչ above line. ²³ Ժ man. rec. supra rasuram in A. ²⁴ Եւ
 ևս V. ²⁵ թե om. V. ²⁶ լինեւոցե՞լ C. ²⁷ եղանե՞լ V. ²⁸ անկարն C.

15. ¹ *նչ եղանել* ² *իսկ որ անկարն. նչ եղանել. հարկաւոր եղանել*;
իսկ ապա ամենայն ³ *զհանդերձեալսն հարկաւորապէս էր եղանել*;
ապա նչ ինչ ուրեմն. ում ումէք դէպ էր ⁴ *և նչ ի դիպուածոյ* ⁵ *նչ ի հարկէ: բայց սակայն,*
և նչ որպէս չեզոք. ճշմարիտ ներընդունի ասել: որչան: եթե
նչ եղիցի: և նչ նչ եղիցի: քանզի և նախառաջին ելոյ ստորա-
 20. *սութեանն* ⁶ *սըտի բացասութիւնն* ⁷ *նչ ճշմարիտ: և, սորա սըտոյ*
ելոյ, զստորասութիւնն ⁸ *պատահեցէ նչ ճշմարիտ գոլ: և առ*
այսոքիւք. եթե ճշմարիտ էր ասել. եթե սպիտակ. և սեւ ⁹ *պարտ*
է ¹⁰ *երկոցուն* ¹¹ *գոլ: և* ¹² *եթե գոլ ի վաղիւ. ելոցել* ¹³ *ի վաղիւ:*
և եթե ¹⁴ *նչ եղիցի. և նչ* ¹⁵ *եղիցի ի* ¹⁶ *վաղիւ: նչ* ¹⁷ *եղիցի ում*
ումէքն դէպ է: որչան: նաւամարտութիւն: քանզի պիտեացի ¹⁸ *նչ*
 25. *լինել նաւամարտութիւն: և նչ՝ նչ լինել նաւամարտութիւն:*
արդ. որք պատահեն. այսոքիկ. անտեղիք. և այսպիսիք այլք: զի
եթե ամենայն ստորասութեան, և բացասութեան, կամ ի վերայ
ըստ բոլորէցն ասիցեցն՝ իբր զբոլորէ. կամ ի վերայ ըստ իւրաքան-
 30. *չիւրոցն. հարկ է հակակայիցն* ¹⁹ *գոլ՝ ումեմն ճշմարիտ, և ումեմն*
սուտ: այլ նչ ինչ ում ումէք դէպէ. գոլ ներլինիսն ²⁰ *այլ ամենայն*
ինչ գոլ ²¹ *և լինել* ²² *ի հարկէ: իսկ ապա և նչ խորհել պիտեացի:*
և նչ իրաւորել: իբրու թե զայս ինչ արասցո՛ւք եղիցի այս: և
եթե նչ զայս ինչ. նչ եղիցի: քանզի նչ ինչ արգելու. և ի բիւր
 35. *ամ: ումեմն ասել՝ այս լինոցել. և ումեմն նչ ասել: իսկ ապա ի*
հարկէ եղիցի՝ ում ումէք սայց ճշմարիտ էր ասել յայնժամ:—

¹ *եղանել* V, and so throughout chapter. ² *զամենայն* V. ³ *և*
դիպէր V. ⁴ *դիպուածոյց* V; *դիպուածոց* C. ⁵ *ի դիպուածոց* V, and
 in next line *չեզոք*. ⁶ *ստորասութիւն* C. ⁷ *բացասութի* V. ⁸ *զստո-*
րասութի V. ⁹ Before *սեւ* add *նչ սպիտակ* V; om. B. ¹⁰ *է* B; *էր* V.
¹¹ *երկոցուն* B; *երկուցն* V. ¹² *եւ* BD; om. V. ¹³ *եղոցել* BC;
և եթե ելոցել V. ¹⁴ *և եթե* B; *և եթե նչ գոլ ի վաղիւ* *և ելոցել*
(ելոց C) ի (om. ի D) *վաղիւ, և եթե* V. ¹⁵ *նչ* B; *ոչն* V. ¹⁶ *ի* om. B.
¹⁷ *ապա* *նչ* V. ¹⁸ *դիպեացի* V. ¹⁹ *հակակայից* V. ²⁰ *ներլինիսն* D;
ներլինելիսն V. ²¹ *ամենայնին չգոլն* V. ²² *լինելն* V.

Պրակթ. Ժա¹:

19. թ Վայց սակայն, և ոչ այս տարբերէ. թե ոմանք ասացին զհակասու-
 թիւնն², թե³ ոչ ասացին: քանզի յայտ է. թե այսպէս ունին
 իրքն, թեպէտ և ոմն ոչ ստորասիցէ. և ոմն⁴ բացասիցէ: քանզի
 ոչ վասն ստորասելոյն, կամ բացասելոյն, եղիցի՝ կամ ոչ եղիցի:
 5. թե ոչ⁵ ի բիւր ամ առաւել՝ կամ ներքանհում ժամանակի և իցէ:
 իսկ ապա թե. նամենհում⁶ ամանակում այսպէս ունէր՝ մինչ զի
 միողմն ճշմարտեւ⁷ հարկաւոր էր այս եղանիւ. կամ ոչ եղանիւ.
 և⁸ իւրաքանչիւր ի լինելոցն միշտ այսպէս ունէր, մինչ զի ի
 հարկէ լինել: քանզի յորժամ ճշմարտապէս եասաց⁹ որ. եթե¹⁰
 5. եղիցի. ոչ կար. ոչ եղանիւ: և զեղեակն ճշմարիտ էր ասել միշտ
 եթե¹¹ եղիցի: և եթե սոքա անկարք, քանզի տեսանեմք. զի
 սկիզբն է հանդերձելոցն. և ի խորհել. և ի գործել ինչ: և զի
 10. բոլորապէս, է. ներս¹² ոչն միշտ ներգործեն¹³, կարն գոլ՝ և ոչ.
 նորս երկոքին ներնկալեալ լինին և գոյն և ոչն գոլ: իսկ ապա
 և եղանիւն. և ոչն եղանել¹⁴: և բազմեմք մեզ յայտք են, այսպէս
 ունելով: զի զայս, զհանդերձս՝ կար գոյ հատանիլ¹⁵. և ոչ
 հատրցի, այլ յառաջ մաշեցի: նմանապէս և ոչն հատանիլ կար:
 15. քանզի ոչ գոյր յառաջագոյն սա՝ մաշիւ. եթե ոչ կար էր, ոչն
 հատանիլ սա: ապա ուրեմն, և մակ այլոցն նեղելով թեանց¹⁶,
 որք միանգամ ըստ զնւրով թեան ասին այսպիսւումն: ապա ուրեմն
 երևելի է. զի ոչ ամենայն ինչ ի հարկէ, ոչ է. և ոչ լինի: այլ
 են ինչ. որոհում ումեք և դէպ է: և ոչ ինչ առաւել՝ կամ ստորա-
 20. սուլ թիւն կամ բացասուլ թիւն ճշմարիտ: և ե՛ն. որք առաւել: և
 իբրով թե բազում անգամ. յոլով մի¹⁷ ընտիր ոչ աղե¹⁸. այլ
 ընդունի եղանել ոմն. և ոմն ոչ:

¹ Ժ over erasure of a Ժ and ա added in recent hand A.   ² զհակա-
 սուլ թի V.   ³ թե] և եթէ V.   ⁴ ոմն added in first hand in marg. of
 A; ոմն ոչ V.   ⁵ ոչ և V.   ⁶ յամենում V.   ⁷ ճշմարտել և V.
⁸ ապա և V.   ⁹ ասացէ V.   ¹⁰ եթե om. V.   ¹¹ V tr. եթե միշտ.
¹² յորս V.   ¹³ ներգործել V.   ¹⁴ եղանիւ V.   ¹⁵ հատանել V.
¹⁶ եղելով թե V.   ¹⁷ և յոլով մինն V.   ¹⁸ ոչ աղե] և մինն ոչ
 եղեալ V.

Պրակթ. Ժբ.՝

- Արդ՝ գո՛ւ զեակն յորժամ է՝ և զո՛չ եակն ո՛չ գո՛ւ յորժամ ո՛չ է
 25. հարկ՝ բայց սակայն. ո՛չ զեակն զամենայն հարկ¹ գո՛ւ։ և ո՛չ զո՛չ
 եակն. ո՛չ գո՛ւ հարկ։ քանզի ո՛չ նոյն է զամենայն զեակն գո՛ւ
 ի հարկէ. յորժամ² է³ պարզաբան գո՛ւ ի հարկէ։ և նմանապէս
 և⁴ ի վերայ ո՛չ եակին. և ի վերայ հակասութեն⁵ նոյն բան։ բայց
 գո՛ւ կամ ո՛չ գո՛ւ ամենայն⁶ հարկ։ և եղոցել կամ ո՛չ։ բայց ո՛չ
 30. սակայն զատուցանելով ասել զոմն հարկաւոր. և ասեմ. որդան։
 հարկ⁷ լինոցել նաւամարտութիւն՝ վաղիւ՝ կամ ո՛չ լինոցել։ բայց
 ո՛չ սակայն լինոցելն նաւամարտութիւն, նվաղիւ⁸ հարկաւոր։
 և ո՛չ ոչ եղանել⁹. այլ եղանել¹⁰. կամ ո՛չ եղանել¹¹ հարկաւոր։
 իսկ ապա, վասն զի նմանապէս բանքն ճշմարիտ. որպէս իրքն¹²
 35. յայտ¹³. զի որքանք անյայտ ունին. մինչ զի ո՛ւմ ումեք դէպ իցէ
 և զներհակսն ներքնդունել. նմանապէս ունել հարկ է և զհակա-
 սութիւնն, որ պատահէ ի վերայ¹⁴ ո՛չ միշտ են, և ո՛չ միշտ չեն։
 քանզի սայց¹⁵ հարկ ումեմն մասին¹⁶ հակասութեանն¹⁷, ճշմարիտ
 գո՛ւ կամ սո՛ւտ։ բայց ո՛չ սակայն, այն կամ այս. այլ ուրում¹⁸
 ումեք դէպ իցէ։ և¹⁹ առաւել ճշմարիտ զոմն, բայց ո՛չ սակայն
 այս ճշմարիտ²⁰ կամ սո՛ւտ մինչ զի յայտէ եթե ո՛չ հարկ է
 ամենայն ստորասութեան՝ կամ բացասութեան, հակակայցն. զոմն
 40. ճշմարիտ. և զոմն սո՛ւտ գո՛ւ։ քանզի ո՛չ որպէս ի վերայ եակացն,
 այսպէս ունի և ի վերայ²¹ ո՛չ եակացն։ բայց կարեց գո՛ւ²² կամ
 ո՛չ գո՛ւ, այլ²³ որպէս ասացեալ է։

¹ հարկ է V.   ² այլ յորժամ V.   ³ է. և V.   ⁴ V om. և.
⁵ հակասութե V.   ⁶ ամենայն V.   ⁷ հարկ է V.   ⁸ նաւամարտութիւն
 ըն վաղիւ V.   ⁹ եղանել V.   ¹⁰ եղանիւ V.   ¹¹ եղանիւ V.
¹² V և իրքն.   ¹³ յայտ է V.   ¹⁴ ի վերայ սայց V.   ¹⁵ V և սայց.
¹⁶ ումեմն մասին] V հարկ է ի միասին.   ¹⁷ V հակասութե.   ¹⁸ V որում;
 D ում.   ¹⁹ V և ոչ.   ²⁰ V om. բայց ոչ սակայն այս ճշմարիտ.   ²¹ ի
 վերայ] so D; V ի վերայ.   ²² կարեց գո՛ւ] so D; E has կարեց է գո՛ւ;
 V կարելի գո՛ւ.   ²³ B D E omit այլ.

Պրակթ. տաճան երեք:—

5. Վ՛, զի է իմն, զուժեմնէ¹. կամ ստորասուլթի նշանակելով. և կամ բացասուլթիւն: և է այս անոն, և կամ² անանոն: բայց մի պիտի գու. զմիողէ. զներստորասուլթեանն³: բայց անոնն, ասացեալէ և անանունն⁴ յառաջագոյն. քանզի ոչ մարդ. անուն ոչ⁵ ասեմ: այլ անորոշելի անուն: քանզի մի⁶ իմն նշանակէ՝ անորոշելի անուն, որպէս և ոչն ողջ է. ոչ բայ է: ամենայն ստորասուլթիւն և բացասուլթիւն, կամ արտանուան է. և բայէ⁷: կամ արտանորոշելի⁸ անուան է և բայէ⁹: բայց առանց բայի, և ոչ մի ստորասուլթիւն կամ բացասուլթիւն: քանզի է, կամ եղիցի. կամ եր. կամ լինի: կամ¹⁰ որքանըք այսպիսիք. բայք. արտակայցն է: քանզի առնշանակէ ամանակ: ապա ուրեմն նախ ստորասուլթիւն. և բացասուլթիւն: իբ¹¹ մարդ: ոչ իբ մարդ: ապա իբ ոչ մարդ: ոչ իբ ոչ մարդ: դարձեալ իբ ամէն մարդ: ոչ իբ ամէն մարդ: իբ ամէն ոչ մարդ: ոչ իբ ամէն ոչ մարդ: և ի վերայց արտաբոյ ամանակաց, նոյն բան է:—

Պրակթ. ժդ:

20. Բայց յորժամ զիբն. երկցս առստորագեսցէ¹², ահա կրկնակի ասին հակադրուլթիւնքս: և ասեմ որկէն: իբ արդար մարդ¹³: զիբն երկցս ասեմ շարկանալ: անոն¹⁴, կամ բայ¹⁵. ներստորասուլթեանդ: իսկ¹⁶ ապա վասն այսորիկ, չորք այսոքիկ եղիցի¹⁷. որոց¹⁸ երկուքն առստորասուլթիւն և բացասուլթիւն կալցին, ըստ կարգի

¹ C իմեմնէ. ² և կամ B C; կամ V. ³ V ներ ստորասուլթի. ⁴ բայց անունն աս. է և անանունն] V բայց զինչ անուն և անանուն, ասացեալ է; so D, only omitting զինչ and reading անունն; B C have բ. զ. անունն ասացեալ է անանունն. ⁵ A sets punctum delens over ոչ. ⁶ V ոչ մի. ⁷ V յարտանուանէ և ի բայէ; but բայէ D. ⁸ V յարտանորոշելի. ⁹ V ի բայէ. ¹⁰ V և կամ. ¹¹ V բացասուլթիբ իբ. ¹² V առստորագեսցի. ¹³ V մարդն; D մարդ. ¹⁴ V անուան. ¹⁵ բայ] V անորոշելի անուան. ¹⁶ Before իսկ V adds և ասեմ զի իբն կամ առ արդարն դիցի, և կամ առ ոչ արդարն. այսպէս և առ բացասուլթին. ¹⁷ V եղիցին. ¹⁸ V յորոց.

- որպէս պակասութիւնքն: բայց¹ երկուքն, ոչ: և² ասեմ: զիքն.
 25. կամ առարդար ընդիցի. և կամ առ ոչ արդարն: իսկ ապա, և
 բացասութիւնն: և ապա, չորք եղիցին: և իմանամք զասիցեակս³
 30. արտաստորդիցեւոցս⁴; Եւ արդար մարդ: Եւ ոչ⁵ արդար մարդ:
 սորա⁶ բացասութիւն, ոչ Եւ ոչ արդար մարդ: քանզի Եւն
 աստանաւր, և ոչ ըն Եւ, ընդ արդարումս⁷, և ընդ ոչ⁸ արդարումս⁹
 առդիցի¹⁰: արդ. այսոքեկ որպէս ի վերլուծականսն¹¹ ասի. այսպէս
 դասեալ է:—

Պրակք. Ժե¹²:

- Իայց նմանապէս ունի, զի Թէպէտ ըստ բոլորէ զանուանէն իցէ
 ստորասութի, որզան՝ ամենայն իք մարդ արդար, բացասութի, ոչ
 35. ամենայն իք մարդ արդար, ամենայն իք մարդ ոչ արդար, ոչ
 ամենայն իք մարդ ոչ արդար. բայց ոչ նմանապէս զըստ տրամա-
 չափսն ընկալցի շարաճմարտել, այլ ընկալցի երբէք:
 Եւրդ երկուք այսոքիկ հակակային. բայց այլքն առ ոչն մարդ իբր
 ենթակայ իմն առեղելոյ. որպէս¹³, է արդար ոչ մարդ, ոչ իք
 p. 20. արդար ոչ մարդ¹⁴: Իայց աւելիք սայց ոչ են հակադրութիւք.
 բայց սղքա զատ առանց նոցա ինքեանք ըստ ինքեանս են՝ իբրև
 անուամբ ոչն մարդով առվարեցեալք:

Պրակք. տանն ուվեց:

- Իսկ մակդցեքն. ոչ յարմարի¹⁵: որզան: մակողջէին, և գնայ. ի
 5. վերայ սոցա զնոյն առնէ, այսպէս եղեալ. իբրու. Թե Եւն յարիցի
 և ընդհարկանիցի: որզան: Է. ողջանալով¹⁶ ամենայն մարդ: ոչ

¹ բայց] V և. ² V omits from և ասեմ to չորք եղիցին. ³ V զասա-
 ցեալս. ⁴ արտաստորդիցեւոցս V. ⁵ իք ոչ] V ոչ իք. ⁶ Before
 սորա V adds իք ոչ արդար մարդ. ⁷ V ընդ արդարումն. ⁸ ոչ] so
 C D; V ոչն ⁹ V արդարումն. ¹⁰ V առդիցէ. ¹¹ V վերլուծականս.
¹² Through loss of folio this whole chapter is absent in A; the text given
 is therefore that of V. ¹³ C omits որպէս. ¹⁴ After մարդ B C add
 իք ոչ արդար ոչ մարդ, ոչ իք ոչ արդար ոչ մարդ. ¹⁵ V յարմարին.
¹⁶ V ողջ.

- ողջէ ամենայն մարդ : ողջէ ամենայն ոչ մարդ : ոչ ողջէ ամենայն
 ոչ մարդ : քանզի ոչ է. զոչն ամենայն մարդ.¹ ասելի, այլ² զոչն.
 բացասութիւնը³ մարդոյն. առդնելի է : քանզի ամէնն. ոչ
 10. զբոլորէն⁴ նշանակէ՝ այլ իբր⁵ զբոլորէ անունն⁶ : և յայտ է
 յայսմանէ : ողջ է մարդ : ոչ ողջ է մարդ : ողջէ ոչ մարդ : ոչ
 ողջէ ոչ մարդ : քանզի սոքա. նոցա տարբերեն՝ վասն ոչն
 զբոլորէ : իսկ ապա ամենայն⁷, կամ և ոչ ոչքն. ոչ ինչ այլ
 15. առնշանակէ. բայց զի զբոլորէ անունն⁸. կամ ստորասել կամ
 ապուսել : արդ զայլն. զնոյնս պիտի առդնել :

Պրակք : Տասն և եւթն :—

- Վասն զի ներհական բացասութիւն է. ամենայն իբր կենդանի՝
 արդար, որ նշանակէ՝ թե ոչ ինչ կենդանի արդար : սոքա երեւին.
 զի ոչ երբեք եղիցին ճշմարիտք համանգամայն : ոչ ի վերայ
 սորին : և ոչ⁹ հակակայքն սոցայ¹⁰, եղիցին¹¹ երբեք. իմն¹²
 20. կենդանի. իբր արդար : ոչ ամենայն կենդանի՝ իբր արդար : և
 հետեւին սոքա այնմ որոքն, ամենայն մարդ արդար է : կամ ոչ
 ոք է մարդ. արդար : իսկ այնմ. իբրն. ոմն մարդ. արդար, հակա-
 կայն, թե ոչ ամեն մարդ իբր ոչ¹³ արդար : քանզի հարկ է գոլ
 զոմն : և¹⁴ երեւելի է. զի ի վերայ ըստ¹⁵ իւրաքանչիւրցն, թե
 25. ճշմարիտ¹⁶ հարցեալ, բացուսել՝ զի¹⁷ և ստորուսել ճշմարիտ :
 որդ : ապաքէն. սովկրատէս. իմաստոն : ոչ՝ սովկրատէս՝ ապա
 ոչ իմաստուն : իսկ ի վերայ ըստ բոլորէ, ոչ ճշմարիտ, նմանա-
 պէս ասիցեալն¹⁸ : բայց ճշմարիտ բացասութիւնն¹⁹ : ապաքէն
 ամէն մարդ իմաստոն : ոչ՝ ամեն, ապա մարդ ոչ իմաստուն :
 քանզի այս սոքա : այլ ոչն ամեն, ապաքէն մարդ իմաստուն
 30. ճշմարիտ : զի այս է հակակայն, իսկ այն ներհակըն :

¹ ամենայն մարդ.] V ամենայնին, այլ մարդոյ. ² C և այլ. ³ V
 բացասութիւն. ⁴ զբոլոր բոլորէն V. ⁵ իբրև V. ⁶ V om. անունն ;
 D reads զանունն. ⁷ V ամենայնն. ⁸ V զանունն. ⁹ V om. ոչ.
¹⁰ V սոցա. ¹¹ V եղիցին. ¹² V ոմն. ¹³ V om. ոչ. ¹⁴ V om. և.
¹⁵ V om. ըստ. ¹⁶ V tr. ճշմարիտ թէ. ¹⁷ V om. զի. ¹⁸ V ասա-
 ցեալն. ¹⁹ V բացասութիւն.

Պրակթ. Տասն և ութ :—

- Իսկ անորոշին¹ հակակնքն, անուանք՝ կամ բնք : որդան : ի վերայ² : ոչ ըն մարդ՝ և ոչ արդար : որպէս բացասութիւն առանց անուան, և բայի, թուեսցի գոլ : բայց՝ ոչ են : քանզի միշտ ճշմարտեւ հարկ³, կամ սրտեւ զբացասութիւնն⁴ : իսկ որ ասանցն, ոչ մարդ : ոչ ինչ առաւել քան զայն որ ասանցն մարդ⁵ : այլ և նուազ ճշմարտեաց ինչ՝ կամ⁶ սրտեաց՝ թե ոչ ինչ առդիցի : և նշանակ : իքն⁷ ամէն ոչ մարդ արդար : և ոչ մոռ, ի նոցանէ, զնոյն, և ոչ հակակայն սմա⁸, այսլմ⁹, ոչ սէ¹⁰, ամէն¹¹ ոչ մարդ արդար : իսկ ամէն, ոչ մարդ ոչ արդար : այնլմ, ոչն որ արդար՝ ոչ մարդ : զնոյն նշանակէ : և փոխադրեալք անուանքս. և բնքս զնոյն նշանակեն : որդան : իք սպիտակ մարդ : իք մարդ սպիտակ : քանզի եթե ոչ այս է¹², սորին աւելիք եղիցին բացասութիւնք¹³ : այդ զուցաւ, զի մոռ, մոյր : քանզի այն¹⁴ որ է սպիտակըն մարդ. բացասութիւնըն¹⁵, ոչ ըն իք սպիտակ մարդ : իսկ այն, իքըն մարդ սպիտակ. թե ոչ սոյն է. այնլմ իքըն. սպիտակ մարդ. եղիցի բացասութիւնըն¹⁶, կամ ոչ ըն իք. ոչ մարդ սպիտակ. կամ ոչ ըն իք. սպիտակ մարդ : այլ այլ է բացասութիւն¹⁷, այնլմ, իքն, ոչ մարդ սպիտակ : և այլ այն, իքըն սպիտակ մարդ : իսկ ապա եղիցին երկոք. մոյր : Լորդ զի փոխադրեցելոյ. անուանն¹⁸ և բայի. սոյն եղիցի ստորասութի և բացասութիւն՝ յայտ է :

Պրակթ. Տասն և ինն :

- Իայց մոռ զչատից, կամ զբազումն զմիողէ, ստորասել կամ ապուսել. եթե ոչ մի իմն իցէ ի բազումնցն բաղկացեալ. ոչ իք ստորասութի մի. և ոչ բացասութիւն : և ասեմ մի. ոչ եթե անուն մի

¹ V անորոշակին. ² V իվերայ. ³ V հարկ է. ⁴ V զբացասութի. ⁵ C D մարդն. ⁶ V և կամ. ⁷ նշանակ : իքն] V նշանակէ ինքն ; D has իքն for ինքն. ⁸ սմա seems to have been reading of A, but մ is erased by late hand ; V սորա. ⁹ այսլմ] V որ է այս. ¹⁰ ոչ սէ] V ոչ է. ¹¹ V ամէն. ¹² V om. է. ¹³ V բացասութիւնք. ¹⁴ V այնլմ. ¹⁵ V բացասութի. ¹⁶ V բացասութիւն. ¹⁷ V բացասութի. ¹⁸ V անուն.

- իցէ որկայցէն. և ոչ իցէ մի ինչ ի նոցանէն: ուրկէն: մարդ-
 թերևս իք, և կենդանի, և երկոտանի՝ և ընտանի: այլ և մի իմն
 լինի սայց: իսկ իսպիտակէն, և ի մարդոյն. և ի գնալոյն, ոչ մի:
 իսկ ապա և ոչ եթե¹ մի ինչ զսոցանէ՝ ստորոգեսցէ՝ ոք, մոռ-
 20. ստորասութիւն: այլ ձայն, մոռ՝ բայց ստորասութիւնք բազումք:
 և ոչ եթե զմիոջէ՝ զայսոսիկ՝ այլ նմանապէս բազումք: արդ-
 եթե հարցումն տրամաբանական. ընպատասխանատուութեան է
 խնդիր. կամ առարկելոյն, և կամ միւսոյ մասին հակասութեան:
 իսկ առարկութիւնն² հակասութե մոյր է, մասն: ոչ եղիցի
 25. պատասխանատուութիւն մոռ. առայսրս: քանզի և ոչ հարցումն
 մոռ: և ոչ եթե իցէ ճշմարիտ: և ասացեալ է ներ տեղականսն,
 յաղագս սայց: բայց համայն յայտ է, զի և ոչ զինչ է³. հար-
 ցումնէ տրամաբանական: քանզի պարտ է տալ ի հարցմանէն
 առնուլ զորոք կամի զհակասութեանն⁴ մասն բացերեւ-
 ցուցանել: և պիտի հարցաւորին առտարորոշել. արդեք այս է
 30. մարդ. կամ ոչ այս:

Պրակք քսան:—

- 1) ան զի ոմանք ստորոգին շարադրեալք, իբր մի զամենայն⁵ ստորո-
 գածն⁶, առանց⁷ ստորոգիցելոց⁸ և ոմանք ոչ: զինչ է⁹ տար-
 բերութիւնն¹⁰: քանզի զմարդոյ. ճշմարիտ¹¹ ասել. և զատ
 35. կենդանի. և զատ երկոտանի. և իբր մի: և զմարդ. և զսպիտակ.
 և զայսոսիկ իբր զմի, այլ ոչ եթե կարուակ, և բարի. և կարուակ
 բարի: քանզի եթե ոչ¹². զինչ ոք¹³ երկաքանչիւրն¹⁴ իցէ. և
 երկոքին: բազումք՝ և անտեղիք հետեին: քանզի զմարդոյն. և
 մարդն ճշմարիտ, և սպիտակն: իսկ ապա, և ամենն: դարձեալ
 40. թե սպիտակն և ամենն: իսկ ապա մարդն¹⁵. եղիցի. սպիտակ: և
 p. 21. այս յանհունն¹⁶: և դարձեալ երաժշտական սպիտակ. գնալով: և

¹ V եթէ և. ² V առարկութի. ³ V զինչէն; in A one letter is
 erased after է. ⁴ V զհակասութե. ⁵ V ամենայն. ⁶ V ստորոգած.
⁷ V առանձին. ⁸ V ստորոգիցելոցն. ⁹ V զինչէն. ¹⁰ V տարբե-
 րութիւն. ¹¹ V ճշմարիտ է. ¹² V tr. ոչ եթէ. ¹³ V om. ոք.
¹⁴ V իւրաքանչիւրն. ¹⁵ V adds ամեն before մարդն. ¹⁶ V յանհունս.

- այսոքիկ բազում անգամ շարամանեակք : Լս¹, եթե սովկրատէս :
 սովկրատէս և մարդ : Լ² սովկրատէս, մարդ : Լ³ մարդ և⁴ երկո-
 5. տանի : արդ զի եթե ոք վայրապար ասասցէ. զշարամանութիւնս.
 լինել. բազումք պատահեն սրտե՛⁵ անտեղիք. յայտ⁶. և որպէս
 դրելիք⁷. ասասցո՛ւք այժմ :—

Պրակք. Իա⁸ :—

- Իայց ստորոգիցելոցն. և մակորոց ստորոգիլ պատահել⁹ սովորեաց.
 որքան միանգամ ասին ըստ պատահըման. կամ զնմոնէ¹⁰. կամ
 10. զմիւսն¹¹. զմիւսըմէ : այսոքիկ. ո՛չ եղիցին մի : որզան : մարդ
 սպիտակ էք և երաժշտական : այլ ո՛չ մո՛ւ սպիտակն՝ և երաժ-
 շտական¹² : քանզի պատահըմոնք երկոքին նըմին : և եթե զ.
 սպիտակն¹³ երաժշտական¹⁴, մի ինչ : քանզի ըստ պատահըման
 սպիտակըն¹⁵ երաժշտական¹⁶ : ապա ո՛չ եղիցի սպիտակն երաժ-
 շտական¹⁷ մո՛ւ¹⁸ ինչ : վասն որոյ և ո՛չ կարուակն վայրապար
 15. բարի. այլ կենդանի. երկոտանի : քանզի¹⁹ ո՛չ ըստ պատահըման :
 Ես, և ո՛չ որքանըք՝ ներգոնն. ներմիո՛ւմն : վասն որոյ և ո՛չ
 սպիտակն բազում անգամ, և ո՛չ մարդն : մարդ կենդանի կամ
 երկոտանի : քանզի ներգոյն²⁰, ներմարդումն. երկոտանին և
 կենդանին :
 Իայց ճշմարիտ է ասել զումեքէն. և պարզաբար : որկէն : ոմն²¹
 20. մարդ՝ մարդ : կամ զոմն սպիտակ՝ մարդ սպիտակ : բայց ո՛չ միշտ :
 այլ²² յորժամ ներառկայ՝ ում²³ հակակայցն ինչ՝ ներգուցէ,
 զորոց զճնտերթայ հակասութիւնն²⁴, ո՛չ ճշմարիտ՝ այլ սո՛ւտ :

¹ V Լ ; E Լս. ² D Լ ; V Լ եթէ. ³ D Լ ; V Լ եթէ. ⁴ D om. Լ.
⁵ C սրտել : V ասել. ⁶ V յայտ է. ⁷ In mg. of A the rubricating hand
 writes զնեղիք. ⁸ This chapter is missing in C. ⁹ B պատահել ; V
 պատահեալ. ¹⁰ V զնմանէ. ¹¹ V միւսն. ¹² V երաժշտականն.
¹³ V Լ ոչ եթէ սպիտակն ; in A one letter is erased after զ, and the պ in
 սպիտակն is corrected from a տ. ¹⁴ V Լ երաժշտականն. ¹⁵ V սպիտակ.
¹⁶ V Լ երաժշտականն. ¹⁷ V adds և before երաժշտական. ¹⁸ V մի.
¹⁹ քանզի] B որք. ²⁰ V ներգոյ. ²¹ V զոմն. ²² այլ B ; V քանզի.
²³ D ներառկայցն. ²⁴ V հակասութի.

25. *հորզան: մեռեալըն¹ մարդ, մարդ ասել, և յորժամ ոչ² ներգուցէ ճշմարիտ³, և յորժամ⁴ ներգուցէ՝ միշտ ոչ⁵ ճշմարիտ: և յորժամ⁶ ներգուցէ⁷, ոչ միշտ ճշմարիտ: որպէս հոմերոս, քի իմն: հորզան: քերդոհ⁸: իսկ անդ արդէք, և է՞ կամ ոչ: քանզի ըստ պատահման ստորոգի քնն զհոմերոսնէ: քանզի քերդոհէ: այլ ոչ ըստ ինքեան ստորոգի զհոմերոսնէ քնն: իսկ ապա նորքանուոյս ստորոգութեան⁹, և ոչ ներհակութիւն է. թե բանք¹⁰ փոխանակ անուանց ասին: և ըստ ինքեան ստորոգից և ոչ ըստ պատահման: ի վերայ սայց զինչ¹¹ և պարզ՝ և ճշմարիտ քի¹² ասել: իսկ զորոհն եակ թե կարծելի. ոչ ճշմարիտ ասել եակ ինչ: քանզի կարծիք սորա, ոչ իք. թե է. այլ զի ոչ է:*

Պրակք: Իք:—

35. *Եւ այսոցիկ. տարրոշիցելոց. հայցելի¹³ է. զիարդ ունին ստորասուլ թիւնք և բացասութիւնք առ միմեանրա. կարդաքն գոլ, և ոչ կար: և ներընդունականին: և ոչ ներընդունականին: և յաղագս անկարին և հարկաւորին: քանզի ունի տարակուսանս ոմանս: քանզի եթե շարամանելոցըն. սոքա միմեանց հակակայեն¹⁴ հակասութիւնք. որքանք¹⁵ ըստ գոլ. կամ ոչ գոլ դասին: հորզան: գորոյն¹⁶ մարդ. բացասութիւն ոչ գոլ մարդ. ոչըն գոլ սպիտակ մարդ, այլ ոչ գոլն. ոչ սպիտակ մարդ: քանզի եթե զամենայնէ ստորասութիւն իցէ. կամ բացասութիւն, զփայտն եղիցի ճշմարիտ ասել. գոլ ոչ սպիտակ մարդ. որէ, անտեղի: և եթե այսպէս առնելի է զհակասութիւնսն: ասեմ¹⁷ որքանից գոլն. ոչ. առգրնիցի. զսոյն արասցէ. փոխանակ գոլոյն ասիցեալ: հորզան: պնըր. մարդն*

¹ V զմեռեալն. ² BDE omit ոչ. ³ Before ճշմարիտ BDE add միշտ ոչ. ⁴ B յորժամ ոչ. ⁵ միշտ ոչ] BDE ոչ միշտ. ⁶ DE omit և յորժամ ներգուցէ, ոչ միշտ ճշմարիտ. ⁷ V adds ոչն before ներգուցէ. ⁸ V քերթող. ⁹ V ստորոգութիւն. ¹⁰ D բայ. ¹¹ V զինչ. ¹² B իք; ի միասին իք V. ¹³ CD հայցելի; V պայցելի. ¹⁴ C հակառակայեն. ¹⁵ որքանք CD; որքան V. ¹⁶ V has the passage thus: գորոյն սպիտակ մարդ՝ բացասութի, ոչ գոլ ոչ սպիտակ մարդ, այլ ոչն գոլ սպիտակ մարդ: Վանզի եթե . . . ¹⁷ In A first hand adds ասեմ in margin.

10. գնայ. ստորասութիւն: բացասութիւն. ոչ գնայն ոչ մարդ. այլ
 ոչն գնայ մարդ: քանզի ոչ ինչ տարբեր է ասել. մարդ գնալ.
 կամ մարդ զնալով ել: իսկ ապա թե այսպէս, ամենայն ուրեք.
 և կարն գոլոյ. բացասութիւն եղիցի. ոչ ոչ կար¹ գոլ. այլ կարն
 ոչ² գոլ:

Պրակք. իգ:—

15. [այց թիւի. զնոյն կար գոլ' և ոչ³ գոլ: քանզի ամենայն կարն.
 հատանիլ. կամ գնալ. և ոչ գնալ. և ոչ հատանիլ' կար: և քանզի
 ամենայն այսպէս կարելի. ոչ միշտ ներգործէ: իսկ ապա լիցի
 սորա բացասութիւնն⁴: քանզի կարէ և ոչ գնալ. գնալին. և ոչ
 տեսանել. տեսանելին: այլ սակայն անկար է զնմանէ ճշմարտել
 զհակակայն ստորասութիւնսն: իսկ ապա, ոչ ուրեմն այս բացա-
 20. սութիւն: քանզի պատահի⁵. արտ սայց' կամ⁶ սոյն⁷ ստորուսել.
 և բացուսել. համանգամայն զնմանէ⁸ կամ ոչ ըստ գոյն⁹. և ոչ
 գոլ զառեղեալսն. լինել¹⁰ ստորասութիւնս և բացասութիւնս:
 քանզի եթե այն անկարելի է, այս ահա եղիցի ընտրելի: ապա
 է ուրեմն բացասութի. կարն գոլոյ. ոչն¹¹ կար գոլ¹² այլ ոչն¹³
 կարն¹⁴ ոչ¹⁵ գոլ: և սոյն բան և յաղագս, ներընդունելոյ գոլ: և
 25. քանզի և¹⁶ սորա բացասութիւն է. զոչն¹⁷ ներընդունական գոլ:
 և մակ այլոցն, նմանաւրէն: ուրիշ անկարիւն և հարկաւորի: քանզի
 լինի. որպէս ի վերայ նոցա, գոյն, և ոչն գոլ առդրութիւն¹⁸:
 իսկ ենթակայիքն¹⁹. ոմն սպիտակ. և ոմն մարդ: այսպէս աստա-
 նաւր. գոյն և ոչն գոլ. իբր ընթակայ լինի: ոմն²⁰ սպիտակ. և ոմն
 մարդ: այսպէս աստանաւր. գոյն և ոչն գոլ. իբր ընթակայ լինի:

¹ ոչ կար] V կար ոչ. ² կարն ոչ] V ոչ կարն. ³ ոչ] V կար ոչ.
⁴ C բացասութիւն. ⁵ C պատահի; V պատանի. ⁶ V tr. կամ արտասայց.
⁷ V և սոյն; C և սոյն. ⁸ V զնմանէ. ⁹ ոչ ըստ գոյն] V զգոյն.
¹⁰ V գոլ, զառեղեալսն ոչ լինել. ¹¹ V ոչ. ¹² գոլ] V ոչ գոլ.
¹³ ոչն] The ն has over it a punctum delens in first hand. ¹⁴ V կար;
 in A the suffix ն is added above the line, but apparently by the first
 hand. ¹⁵ V om. ոչ. ¹⁶ V om. և bef. and aft. քանզի. ¹⁷ V ոչն. ¹⁸ առդ-
 րութիւն D; առդրութիւն V. ¹⁹ V ենթակայ. ²⁰ ոմն սպիտակ down
 to լինի are omitted in V; their presence in A is clearly due to dittology.

30. *իսկ կարեն¹. և ներընդունեն². առդրուծիւնք²: որոշելով. որպէս ի վերայ այնոցիկ զճմարիտն. և զսո՛ւան: նմանապէս սոքա ի վերայ գոլոյն կա՛ր: և գոլոյն ո՛չ կար:—*

Պրակք. քասան ու չորք:—

35. *Իսկ կա՛րն ո՛չ³ գոլոյ, բացասուծի. ո՛չ ո՛չն⁴ կա՛ր գոլ⁵. այլ ո՛չն. կար ո՛չ⁶ գոլ: վասն որոյ և հետեւել⁷ թուեսցին միմեանց: քանզի զնոյն կարելի գոլ. և կարելի ո՛չ գոլ: զի ո՛չ հակասուծիւնք միմեանց այսպիսիքս: կարելի գոլ. և կարելի ո՛չ գոլ: այլ ո՛չ⁸ կարելին⁹ գոլ և կարելին ո՛չ գոլ. ո՛չ¹⁰ կարելին ո՛չ գոլ: և ո՛չ երբեք ի վերայ սորին ճշմարտի. միանգամայն¹¹ քանզի¹² հակակայ էն: և ո՛չ¹³ սակայն կարելին ո՛չ գոլ. և ո՛չ կարելին ո՛չ գոլ. ո՛չ¹⁴ երբեք միանգամայն: և նմանապէս, և հարկաւորն գոլոյ. բացասուծիւն. ո՛չ հարկաւորն¹⁵ ո՛չ գոլոյ¹⁶. այլ ո՛չն հարկաւոր¹⁷ գոլ: իսկ հարկաւորն ո՛չ գոլոյ. ո՛չն հարկաւոր ո՛չ գոլ: և անկարելւոյն գոլ¹⁸. ո՛չ անկարելին ո՛չ գոլ. այլ ո՛չն անկարելի գոլ: իսկ անկարելւոյն ո՛չ գոլ. ո՛չն անկարելի՝ ո՛չ գոլ: և զբոլորէ որպէս ասացեալ է. գոլն¹⁹ և ո՛չ²⁰ գոլ. միշտ պիտի դնել. իբրև զենթակայս:*
10. *Իսկ ստորասուծիւն և բացասուծիւն զսոսա առնելով²¹. առ գոլն և ո՛չ գոլ շարադասել: և զսոսա կարծել պարտ է. գոլ զհակակայս, ասուծիւնս²², և բացասուծիւնս՝ կարելի, ո՛չ կարելի: մարթ, ո՛չ մարթ: անկարելի՝ ո՛չ անկարելի: հարկաւոր՝ ո՛չ հարկաւոր: ճշմարիտ, ո՛չ ճշմարիտ: և հետեւուծիւնքն²³. ըստ բանի եղիցին, այսպէս եղելոց²⁴: քանզի կարո՛ւմն գոլ²⁵. մարթե՛ն²⁶ գոլ: և սա այսմ հակադարձէ: և ո՛չն²⁷ կարելի²⁸ գոլ. և*

¹ V կարել; C D կարելին. ² V առդրուծիւ. ³ V om. ոչ. ⁴ V om. ոչն. ⁵ V adds ոչ before գոլ. ⁶ V om. ոչ. ⁷ V հետեւել. ⁸ V ոչն. ⁹ V կարելի. ¹⁰ ոչ] V և ոչ. ¹¹ V ճշմարտի միանգամայն. ¹² քանզի] V թէ. ¹³ էն: և ո՛չ] V են և թէ ոչ. ¹⁴ ոչ] V և ոչ. ¹⁵ V հարկաւոր. ¹⁶ V գոլ. ¹⁷ հարկաւոր D; հարկաւորն V. ¹⁸ V գոլոյ. ¹⁹ V զգոլն. ²⁰ V զոչ. ²¹ առնելով C; առնելով V. ²² V գոլ հակակայս ստորասուծիւնս. ²³ V հետեւուծիւք. ²⁴ եղելոց C D; եղելոց V. ²⁵ գոլ D; գոլ հետեւի V. ²⁶ մարթեւ V. ²⁷ V ոչ. ²⁸ V անկարելի.

20. *նշն* հարկաւոր գոլ: *իսկ* կարո՞ւմն¹ *նշ* գոլ՝ *և* ներընդունակա-
 նումն² *նշ* գոլ: *նշն* հարկաւոր *ոչ* . . . . .³ *անկարելի* *նշ* գոլ:
իսկ *նշն* կարելումն *ոչ*⁴ գոլ: *և* *նշ*⁵ ներընդունելումն . . գոլ⁶
 հարկաւոր գոլ: *և* *անկարելին* *նշ* գոլ⁷: . . . . . *նշ* . . . .
դունակ . . . . . *լ* . . *հ* . . *ո* . *նշ* գոլ . . *և* *անկարե-*
լին . . *և* *ոչ* կարումն⁸. *նշ* գոլ: *և* *նշ* ընդունական⁹ *նշ* գոլ:
 հարկաւոր գոլ: *և* *անկարելին* *նշ* գոլ¹⁰:
 25. *Երդ տեսցի* *ի* ստորագրութենէս. *ասիցեալս*¹¹: *կարելի* գոլ: *նշ*
կարելի գոլ: *կարելի* *նշ* գոլ: *նշ* *կարելի* *նշ* գոլ: *մարթի*¹² գոլ:
նշ *մարթի* գոլ: *մարթի* *նշ* գոլ: *նշ* *մարթի* *ոչ* գոլ: *անկարելի*
գոլ: նշ *անկարելի* գոլ: *անկարելի* *ոչ* գոլ: *նշ* *անկարելի* *ոչ* գոլ:
 30. *անկարելի* գոլ: *նշ* *անկարելի* *նշ* գոլ¹³. *հարկաւոր* գոլ: *նշ* *հար-*
կաւոր գոլ: *հարկաւոր* *նշ* գոլ: *նշ* *հարկաւոր* *նշ* գոլ:

Պրակք: Ի՛նչ:—

35. *Անկարելին* *և* *նշ* *անկարելի*¹⁴ *կարելումն*, *և* *մարթելումն* *և* *նշ*
մարթելումն: *և* *նշ* *կարելումն*: *հետեի* է *հակասութեամբ*¹⁵. *բայց*
հակադարձաբար: *քանզի* *կարելումն* գոլ: *բացասութիւն*. *նշ*
կարելին գոլ: *իսկ* *բացասութեանն*¹⁶ *ստորասութեանն*¹⁷, *քանզի*
*նշն*¹⁸ *անկարելումն* գոլ¹⁹. *անկարելին* գոլ: *քանզի* *ստորասութ* . . .²⁰

¹ V *կարելումն*. ² V *ներընդունելումն*. ³ V completes the lacuna
 thus *գոլ և ոչն*; in A damp has effaced six or seven letters. ⁴ V om.
ոչ. ⁵ V *ոչ*; in A damp seems to have effaced a final *ն*. ⁶ V *գոլ*;
 in A damp or other agency has effaced two letters, probably *ոչ*, before
գոլ. ⁷ V tr. *անկարելին գոլ: և հարկաւոր նշ գոլ*. The words which
 followed in A have been all but totally erased by a late hand, but the
 following seems to have stood: *իսկ կարելումն ոչ գոլ և ոչ ընդունական*
գոլ ոչն հարկաւոր ոչ գոլ և անկարելին գոլ. ⁸ V *կարելումն*. ⁹ V
ընդունականումն. ¹⁰ V tr. *և անկ. ոչ գոլ և հարկաւոր գոլ*. ¹¹ V
ասացեալս; in A final *ս* is a correction of *ն*. ¹² V *մարթի*. ¹³ *անկարելի*
գոլ: ոչ անկարելի ոչ գոլ] V omits. ¹⁴ V *անկարելին*. ¹⁵ V has *կարե-*
լումն հետեի. ոչ հակասութեամբ. ¹⁶ V *բացասութիւն*. ¹⁷ V *ստորասութեամբ*.
¹⁸ *քանզի ոչն* V om. ¹⁹ *գոլ*] V *գոլ որ է ոչ*. ²⁰ In A the three
 final letters are erased by damp; V *ստորասութիւն*.

- b. անկարելին գոլ¹. իսկ ոչն անկարելի². բացասութիւն: բայց հարկաւորն. զեւարդ. տեսանելի է: երևելի է. զի ոչ այսպէս. այլ հակակայքն. հետեին: այս հակասութիւն զստ: քանզի բացասութիւնն³. ոչ է. հարկաւորն ոչ գոլ: քանզի մարթի. ճշմարտի⁴ ի վերայ նորին երկոքին: քանզի հարկաւոր ոչն⁵. ոչ գոլ. ոչ հարկաւոր գոլ: և պատճառք ոչն⁶ հետեւի. նմանապէս այլոցն: զի ներհակաբար անկարելին հարկելումն, բացտուեալ⁷ լինի: զնոյն կարելով: քանզի եթե անկարելի. հարկաւոր է այս ոչ գոլ. այլ⁸ չգոլ: և եթե անկարելի ոչ գոլ. այս հարկաւոր գոլ: իսկ ապա թե այն նմանապէս կարելումն. և ոչ⁹ այսոքիկ. ի¹⁰ ներհակէն¹¹: վասն զի ոչ նշանակէ՝ զնոյն. հարկաւորն և անկարելին. այլ որպէս ասացեալ է հակադարձապար:

Պրակք. ից:

10. Սի գուցէ. ըստ որում կարելին. այսպէս կալ զհարկաւորին հակասութիւնս¹²: քանզի հարկաւորն գոլ. կարելին գոլ: քանզի եթե ոչ իցէ բացասութիւն, հետեւեցի: քանզի հարկ է կամ ասել¹³. կամ բացուսել¹⁴: իսկ ապա եթե ոչ անկարելի¹⁵ գոլ. անկարելի գոլ: ապա ուրեմն անկարելին¹⁶ գոլ. հարկաւորն գոլ. որ է անտեղի: այլ սակայն, կարելումն գոլ. ոչն կար գոլ: հետեւի ևս¹⁷ սմա. ոչն հարկաւոր գոլ: իսկ ապա պատահէ հարկաւորն գոլ. ոչ հարկաւորն¹⁸ գոլ: որ անտեղի է¹⁹. այլ սակայն և ոչ²⁰ հարկաւորն գոլ²¹ հետեւի կարելումն գոլ: և ոչ հարկաւորն²² ոչ գոլ: քանզի նմա երկոքեան մարթեն²³ պատահել: իսկ սմա. որք²⁴ ճշմարիտ իցէ. ոչ²⁵ ևս եղիցի այն ճշմարիտ: քանզի երկուքեան կարեն. կարելի գոլ. և ոչ գոլ: և եթե հարկաւոր գոլ և

¹ V om. գոլ. ² D կարելի. ³ V բացասութի. ⁴ V ճշմարտել. ⁵ V om. ոչն. ⁶ V ոչ. ⁷ V հարկ ելումն բացատուեալ. ⁸ այլ CDE; այլ հարկաւոր է. ⁹ V om. ոչ. ¹⁰ V om. ի. ¹¹ V ներհակք են; just below V has հակադարձաբար. ¹² V հակասութիւն. ¹³ V ստորասել. ¹⁴ V բացասել. ¹⁵ V կարելի. ¹⁶ V անկարելի; in A the final ն is added above line in first or contemp. hand. ¹⁷ In A the first hand adds ևս above line; V և. ¹⁸ V հարկաւոր. ¹⁹ V tr. է անտեղի. ²⁰ V om. և ոչ. ²¹ գոլ] V գոլ ոչ. ²² V հարկաւոր. ²³ V մարթին. ²⁴ V որ. ²⁵ ոչ] V և ոչ.

25. *նչ գոլ՝ նչ եղիցի կարելի երկոքին : պակասեալ է այսուհետեւ .
 և նչ հարկաւորն, նչ գոլ հետեւել կարելումըն գոլ : քանզի
 այս, ճշմարիտ և զհարկաւորն գոլոյ : քանզի սա լիցի¹ հակասու-
 թիւնն² հետեւելումն. նչ կարելումն, նչ գոլ : իսկ նմա հետեւի-
 անկարելին³ գոլ⁴. և⁵ հարկաւորն նչ գոլ : որոյ բացասութիւնն.
 նչն հարկաւոր՝ նչ գոլ : և հետեւին ուրեմն, և այսք հակասու-
 թիք ըստ ասացելում յեղանակին⁶. նչ⁷ ինչ անկարելի պատահէ.
 այնպէս եղելոցն :*

Պրակք : ին :

30. *Իսկոյ տարակուսեցի՞ որ, եթե հարկելումն գոլ կարելին գոլ
 հետեւի՞. քանզի եթե նչ հետեւի հակասութիւնն հետեւեցի.
 նչն կարելի գոլ : և եթե որ նչ զայս ասացէ գոլ⁸ զհակասու-
 թիւնն հարկաւոր ասել⁹. զկարելին նչ գոլ. այլ երկոքին սոստք
 զհարկաւորէն գոլ : այլ սակայն. դարձեալ զնոյն գոլ թուի կար
 հատանիլ և նչ հատանիլ : և գոլ և նչ գոլ : ապա եղիցին¹⁰
 35. հարկաւորին գոլ՝ մարթ գոլ այս¹⁰ սոստ : և երեւելի է. զի նչ
 ամենայն կարելին գոլ. և կամ՝ գնալ. և¹¹ զհակակայան, կարէ,
 այլ իք¹² ի վերայոյ¹³. նչ ճշմարիտ : նախ ի վերայոյ նչ ըստ բանի
 կարեցն : որդան : հո՛ւր ջերմային. և ունի զաւրուծի անբան :
 քանզի որք հանդերձ՝ բանիւս են զաւրուծիւնք. սորա աւելեացն
 p. 23. և ներհակայցն¹⁴ : իսկ անբանքն՝ նչ ամենեքեան. այլ որպէս
 ասացեալէ : հո՛ւրդ : նչ կարելի ի¹⁵ ջերմացանել և ոչ¹⁶. որքանք
 այլքն¹⁷ ներգործեն¹⁸ միշտ : բայց ոմանք կարեն. յայնցանէ. որք
 ըստ անբանին զաւրուծիք են համանգամայն զհակակայան : այլ
 5. սակայն զայս՝ յայսր սակս ասացեալ է՝ զի նչ ամենայն զաւրու-
 թիւն հակակայցն¹⁹, և նչ որքանք ասին ըստ նմին տեսակի :*

¹ V եղիցի. ² V հակասուի. ³ V ոչն կարելին. ⁴ V գոլոյ.
⁵ V om. և. ⁶ V յեղանակիս. ⁷ V և ոչ. ⁸ V գոլ, այլ. ⁹ V
 adds է before ասել. ¹⁰ V adds և after եղիցին ; V և այս. ¹¹ V om.
 և. ¹² իք] V է. ¹³ V ի վերայ ոմանց. ¹⁴ V ներհակացն. ¹⁵ V
 om. ի. ¹⁶ և ոչ. որքանք] V և ոչ : Եւ ոչ որքանք ; DE և յոչ : և որքանք.
¹⁷ այլք DE ; այլ V. ¹⁸ V ներգործին. ¹⁹ հակակայցն CDE ; V
 հակակայցն է ընդունական.

Պրակթ. խր :

- Բայց ոմանք զաւրութիւնք հոմանո՛ւնք են : քանզի կարելին, ո՛չ վայրապար ասի : այլ ոմն զի ճշմարիտ, իբրեւ¹ ներգործութիւն է : որզան : կարելի՞ գնալ զի գնայ : և բոլորովին. կարելին գոլ : զի² 10. ահա. դեռ է ըստ ներգործութե : որ³ ասի գո՛ւ կարելի : և միւսն յորժամ⁴ . . . . . կարելի .⁵ գնալ յորժամ գնասցէ : և այս ի վերայ շարժականաց է միայնից. զաւրութիւնս. նայ և⁶ ի վերայ անշարժից : և զերկոսին՝ ճշմարիտ ասել : կարելին գոլ. գնալ կամ գո՛ւ. և որ ահա դեռն⁷ գնայ, և զներգործո՛ւնն. և 15. զգնացականն : արդ. այսպէս կարելի⁸ : ո՛չ ճշմարիտ⁹ զհարկաւորէն պարզաբար ասել. բայց միւսն ճշմարիտ : իսկ¹⁰ վասն զի ներմասնիցն¹¹ զբոլորէն, հետեի ա՛յնրմ : ի հարկէն ելում¹², հետեի¹³, կարելի¹⁴ գոլ : բայց սակայն, ո՛չ ամէն : և է թերեւ՝ սկիզբն հարկաւորն և ո՛չ հարկաւորն ամենեցուն գոլ, կամ ո՛չ 20. գոլ : և զայլն սոցապէս¹⁵, կարգաւ հայցել և խնդրել պարտ է : և երեւել է յասիցելոցն, զի ի հարկէն էակն ըստ ներգործութեան է : իսկապէս¹⁶ թե առաջին¹⁷ յաւետախաղացն¹⁸, և ներգործութիւն՝ զաւրութեան առաջին՝ և այնք՝ որ առանց զաւրութեանն¹⁹, ներգործութեամբ միշտ են : որզան : առաջին գոյացութիւնն²⁰ : իսկ որ հանդերձ զաւրութեամբն բնութիւնք առաջինք. բայց ամանակաւ վերջինք : և ոմանք. և երբեք. ո՛չ են 25. ներգործութեամբ. այլ զաւրութեամբ միայն :—

¹ V իբր զի. ² զի B ; և ոմն, որ զի V. ³ որ] և B. ⁴ In A six letters at least at the end of a line have been destroyed by damp ; V supplies the lacuna thus : ներգործեսցէ. որզան. In A որզան could hardly have stood. ⁵ Perhaps A wrote կարելին, for the damp seems to have effaced a letter after ի ; V կարելին. ⁶ V և նա և ; B իսկնաւ. ⁷ V դեռ. ⁸ V կարելիս. ⁹ V ոչ ճշմարիտ, ոչ ; B C D ոչ ճշմարիտ. ¹⁰ V ճշմարիտ իսկ. ¹¹ V ներմասնիցն. ¹² V հարկէն, որում. ¹³ հետեի B ; հետեի միշտն V. ¹⁴ V կարելի ; B կարելին. ¹⁵ սոցապէս B C D ; այսպէս V. ¹⁶ V է իսկապէս. ¹⁷ V առաջին է. ¹⁸ V յաւետախաղացն. ¹⁹ V զօրուէց. ²⁰ V գոյացութիւնք.

Պրակթ. ԻԹ :—

- Եւ որ ներհական է՝ ստորասութիւնն բացասութեամբ¹. եթե ստորասութիւն ստորասութեան. թե բան՝ բանի. որ ասէն թե ամենայն մարդ արդար՝ ոչ ոքումն² մարդ արդար, կամ ամենայն մարդ արդար. ամենո՞ւմն մարդ անիրաւ է՝ որդան. կաղճիաս արդար է, կաղճիաս արդար ոչ է. կաղճիաս անիրաւ է՝ որ ոք ներհական ի սոցանէն՝ քանզի ի ներձայնոջն³ հետեին ներխորհ ճրդոջացն, և անդ ներհական կարծիքն. ներհականին՝ որդան՝
30. զի ամենայն մարդ արդար. ամենում⁴ մարդ անիրաւ է և ի վերայ ներձայնոջն ստորասութեանցն. հարկ է նմանապէս ունել՝ և եթե ոչ անդ ներհականին կարծիքն. ներհական է. ոչ ստորասութիւնն⁵, ստորասութե եղիցի ներհական. այլ ասացեալ բացասութիւնքն՝ իսկ ապա խուզելի է. որ կարծիք ճշմարիտ, սըրտի կարծեաց⁶ ներհական՝ արդեւք հակասութեանն⁷. թե որ զհակառակն գո՛ղ կարծեցուցանէ՝ և ասեմ՝ այսպէս իմն⁸ . . . ,
40. կարծիք ճշմարիտ. բարւոյ՝ զի բարի է և այլ զի ոչ բարի՝ սո՛ւտ է միւս. զի չար՝ արդ որ ի սոցանէ ներհական ճշմարիտին՝ և եթե մի⁹. ըստ որո՞ւմ ումեք և¹⁰ է. ներհական :—

Պրակթ. Ը:

- Ըրդ այսուիկ կարծիք. զներհական կարծիսն¹¹, որոշել¹² ներհակացն¹³ գո՛ղ սո՛ւտ՝ քանզի բարւոյն, զի բարի, և զչարին¹⁴, զի չար՝ սոյն թերեւ, և ճշմարիտ. թե աւելիք. թե մի է և ներհական այսորիկ՝ ոչ ներհակացն¹⁵, գո՛ղ ներհական՝ այլ առաւել ներհականումն՝ և եթե իք բարւոյն՝ զի բարի է¹⁶ բարւոյ կարծիք է և է զի ոչ բարի է՝ և է այլ զի ոչ է. և ոչ կարէ գո՛ղ և կարելի է¹⁷ զայլոցն ոչ մի դնելի է՝ ոչ՝ որքանք ել զոչն է.

¹ V ստորասութե բացասութիւն ; BC have ստորասութեան. ² V որ ոմն and in same line կամ թե ամ. ³ V սոցանէ իցէ՝ քանզի ներ ձայն. and in next line թէ անդ. for և անդ. ⁴ C ամենումն. ⁵ V ստորասութի. ⁶ V կարծեացն. ⁷ V հակասութե. ⁸ V has է իմն ; A must have had իմն է. ⁹ V մի է. ¹⁰ V om. և. ¹¹ V զկարծիսն. ¹² V որոշել. ¹³ V ներհականացն. ¹⁴ V չարին. ¹⁵ V ներհականացն. ¹⁶ է BCD ; V է, և. ¹⁷ V omits stop after է.

